నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స

సంయుత్తనికాయో

సగాథావగ్గో

౧. దేవతాసంయుత్తం

౧. నళవగ్గో

౧. ఓఘతరణసుత్తం

౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో అఞ్ఞతరా దేవతా అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణా కేవలకప్పం జేతవనం ఓభాసేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితా ఖో సా దేవతా భగవన్తం ఏతదవోచ – "'కథం ను త్వం, మారిస, ఓఘమతరీ'తి? 'అప్పతిట్ఠం ఖ్వాహం, ఆవుసో, అనాయూహం ఓఘమతరి'న్తి. 'యథా కథం పన త్వం, మారిస, అప్పతిట్ఠం అనాయూహం ఓఘమతరీ'తి? 'యదాఖ్వాహం, ఆవుసో, సన్తిట్ఠామి తదాస్సు సంసీదామి ; యదాఖ్వాహం, ఆవుసో, ఆయూహామి తదాస్సు నిబ్బుయ్హామి [నివుయ్హామి (స్యా॰ కం॰ క॰)]. ఏవం ఖ్వాహం, ఆవుసో, అప్పతిట్ఠం అనాయూహం ఓఘమతరి'"న్తి.

"చిరస్సం వత పస్సామి, బ్రాహ్మణం పరినిబ్బుతం;
అప్పతిట్ఠం అనాయూహం, తిణ్ణం లోకే విసత్తిక"న్తి. –

ఇదమవోచ సా దేవతా. సమనుఞ్ఞో సత్థా అహోసి. అథ ఖో సా దేవతా – "సమనుఞ్ఞో మే సత్థా"తి భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా తత్థేవన్తరధాయీతి.

౨. నిమోక్ఖసుత్తం

౨. సావత్థినిదానం . అథ ఖో అఞ్ఞతరా దేవతా అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణా కేవలకప్పం జేతవనం ఓభాసేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితా ఖో సా దేవతా భగవన్తం ఏతదవోచ –

"జానాసి నో త్వం, మారిస, సత్తానం నిమోక్ఖం పమోక్ఖం వివేక"న్తి?

"జానామి ఖ్వాహం, ఆవుసో, సత్తానం నిమోక్ఖం పమోక్ఖం వివేక"న్తి.

“యథా కథం పన త్వం, మారిస, జానాసి సత్తానం నిమోక్ఖం పమోక్ఖం వివేక”న్తి?

“నన్దీభవపరిక్ఖయా [నన్దిభవపరిక్ఖయా (స్యా. కం.)], సఞ్ఞావిఞ్ఞాణసఙ్ఖయా, వేదనానం నిరోధా ఉపసమా – ఏవం ఖ్వాహం, ఆవుసో, జానామి సత్తానం నిమోక్ఖం పమోక్ఖం వివేక”న్తి.

౩. ఉపనీయసుత్తం

౩. సావత్థినిదానం . ఏకమన్తం ఠితా ఖో సా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“ఉపనీయతి జీవితమప్పమాయు,
జరూపనీతస్స న సన్తి తాణా;
ఏతం భయం మరణే పేక్ఖమానో,
పుఞ్ఞాని కయిరాథ సుఖావహానీ”తి.

“ఉపనీయతి జీవితమప్పమాయు,
జరూపనీతస్స న సన్తి తాణా;
ఏతం భయం మరణే పేక్ఖమానో,
లోకామిసం పజహే సన్తిపేక్ఖో”తి.

౪. అచ్చేన్తిసుత్తం

౪. సావత్థినిదానం . ఏకమన్తం ఠితా ఖో సా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“అచ్చేన్తి కాలా తరయన్తి రత్తియో,
వయోగుణా అనుపుబ్బం జహన్తి;
ఏతం భయం మరణే పేక్ఖమానో,
పుఞ్ఞాని కయిరాథ సుఖావహానీ”తి.

“అచ్చేన్తి కాలా తరయన్తి రత్తియో,
వయోగుణా అనుపుబ్బం జహన్తి;
ఏతం భయం మరణే పేక్ఖమానో,
లోకామిసం పజహే సన్తిపేక్ఖో”తి.

౫. కతిఛిన్దసుత్తం

౫. సావత్థినిదానం . ఏకమన్తం ఠితా ఖో సా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“కతి ఛిన్దే కతి జహే, కతి చుత్తరి భావయే;

కతి సఙ్గాతిగో భిక్ఖు, ఓఘతిణ్ణోతి వుచ్చతీ”తి.

“పఞ్చ ఛిన్దే పఞ్చ జహే, పఞ్చ చుత్తరి భావయే;
పఞ్చ సఙ్గాతిగో భిక్ఖు, ఓఘతిణ్ణోతి వుచ్చతీ”తి.

౬. జాగరసుత్తం

౬. సావత్థినిదానం. ఏకమన్తం ఠితా ఖో సా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“కతి జాగరతం సుత్తా, కతి సుత్తేసు జాగరా;
కతిభి [కతీహి (సీ॰)] రజమాదేతి, కతిభి [కతీహి (సీ॰)] పరిసుజ్ఝతీ”తి.

“పఞ్చ జాగరతం సుత్తా, పఞ్చ సుత్తేసు జాగరా;
పఞ్చభి [పఞ్చహి (సీ॰)] రజమాదేతి, పఞ్చభి [పఞ్చహి (సీ॰)] పరిసుజ్ఝతీ”తి.

౭. అప్పటివిదితసుత్తం

౭. సావత్థినిదానం . ఏకమన్తం ఠితా ఖో సా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“యేసం ధమ్మా అప్పటివిదితా, పరవాదేసు నీయరే [నియ్యరే (క॰)];
సుత్తా తే నప్పబుజ్ఝన్తి, కాలో తేసం పబుజ్ఝితు”న్తి.

“యేసం ధమ్మా సుప్పటివిదితా, పరవాదేసు న నీయరే;
తే సమ్బుద్ధా సమ్మదఞ్ఞా, చరన్తి విసమే సమ”న్తి.

౮. సుసమ్ముట్ఠసుత్తం

౮. సావత్థినిదానం. ఏకమన్తం ఠితా ఖో సా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“యేసం ధమ్మా సుసమ్ముట్ఠా, పరవాదేసు నీయరే;
సుత్తా తే నప్పబుజ్ఝన్తి, కాలో తేసం పబుజ్ఝితు”న్తి.

“యేసం ధమ్మా అసమ్ముట్ఠా, పరవాదేసు న నీయరే;
తే సమ్బుద్ధా సమ్మదఞ్ఞా, చరన్తి విసమే సమ”న్తి.

౯. మానకామసుత్తం

౯. సావత్థినిదానం. ఏకమన్తం ఠితా ఖో సా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“న మానకామస్స దమో ఇధత్థి,

న మోనమత్థి అసమాహితస్స;

ఏకో అరఞ్ఞే విహరం పమత్తో,

న మచ్చుధేయ్యస్స తరేయ్య పార”న్తి.

“మానం పహాయ సుసమాహితత్తో,

సుచేతసో సబ్బధి విప్పముత్తో;

ఏకో అరఞ్ఞే విహరం అప్పమత్తో,

స మచ్చుధేయ్యస్స తరేయ్య పార”న్తి.

౧౦. అరఞ్ఞసుత్తం

౧౦. సావత్థినిదానం . ఏకమన్తం ఠితా ఖో సా దేవతా భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“అరఞ్ఞే విహరన్తానం, సన్తానం బ్రహ్మచారినం;

ఏకభత్తం భుఞ్జమానానం, కేన వణ్ణో పసీదతీ”తి.

“అతీతం నానుసోచన్తి, నప్పజప్పన్తి నాగతం;

పచ్చుప్పన్నేన యాపేన్తి, తేన వణ్ణో పసీదతి”.

“అనాగతప్పజప్పాయ, అతీతస్సానుసోచనా;

ఏతేన బాలా సుస్సన్తి, నళోవ హరితో లుతో”తి.

నళవగ్గో పఠమో.

తస్సుద్దానం –

ఓఘం నిమోక్ఖం ఉపనేయ్యం, అచ్చేన్తి కతిఛిన్ది చ;

జాగరం అప్పటివిదితా, సుసమ్ముట్ఠా మానకామినా;

అరఞ్ఞే దసమో వుత్తో, వగ్గో తేన పవుచ్చతి.

౨. నన్దనవగ్గో

౧. నన్దనసుత్తం

౧౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “భిక్ఖవో”తి. “భదన్తే”తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

“భూతపుబ్బం, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతరా తావతింసకాయికా దేవతా నన్దనే వనే అచ్ఛరాసఙ్ఘపరివుతా దిబ్బేహి పఞ్చహి కామగుణేహి సమప్పితా సమఙ్గీభూతా పరిచారియమానా [పరిచారియమానా (స్యా. కం. క.)] తాయం వేలాయం ఇమం గాథం అభాసి –

“న తే సుఖం పజానన్తి, యే న పస్సన్తి నన్దనం;
ఆవాసం నరదేవానం, తిదసానం యసస్సిన”న్తి.

“ఏవం వుత్తే, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతరా దేవతా తం దేవతం గాథాయ పచ్చభాసి –

“న త్వం బాలే పజానాసి, యథా అరహతం వచో;
అనిచ్చా సబ్బసఙ్ఖారా [సబ్బే సఙ్ఖారా (సీ. స్యా. కం.)], ఉప్పాదవయధమ్మినో;
ఉప్పజ్జిత్వా నిరుజ్ఝన్తి, తేసం వూపసమో సుఖో”తి.

౨. నన్దతిసుత్తం

౧౨. సావత్థినిదానం. ఏకమన్తం ఠితా ఖో సా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“నన్దతి పుత్తేహి పుత్తిమా,
గోమా [గోమికో (సీ. స్యా. కం. పీ.)] గోహి తథేవ నన్దతి;
ఉపధీహి నరస్స నన్దనా,
న హి సో నన్దతి యో నిరూపధీ”తి.

“సోచతి పుత్తేహి పుత్తిమా,
గోమా గోహి తథేవ సోచతి;
ఉపధీహి నరస్స సోచనా,
న హి సో సోచతి యో నిరూపధీ”తి.

౩. నత్థిపుత్తసమసుత్తం

౧౩. సావత్థినిదానం. ఏకమన్తం ఠితా ఖో సా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“నత్థి పుత్తసమం పేమం, నత్థి గోసమితం ధనం;
నత్థి సూరియసమా [సురియసమా (సీ. స్యా. కం. పీ.)] ఆభా, సముద్దపరమా సరా”తి.

“నత్థి అత్తసమం పేమం, నత్థి ధఞ్ఞసమం ధనం;
నత్థి పఞ్ఞాసమా ఆభా, వుట్ఠి వే పరమా సరా”తి.

౪. ఖత్తియసుత్తం

౧౪. “ఖత్తియో ద్విపదం సేట్ఠో, బలీబద్దో [బలివద్దో (సీ. పీ.), బలిబద్దో (స్యా. కం. క.)] చతుప్పదం.

కోమారీ సేట్ఠా భరియానం, యో చ పుత్తాన పుబ్బజో”తి.

“సమ్బుద్ధో ద్విపదం సేట్ఠో, ఆజానీయో చతుప్పదం;
సుస్సూసా సేట్ఠా భరియానం, యో చ పుత్తానమస్సవో”తి.

౫. సణమానసుత్తం

౧౫. “ఠితే మజ్ఝన్హికే [మజ్ఝన్తికే (సబ్బత్థ)] కాలే, సన్నిసీవేసు పక్ఖిసు.

సణతేవ బ్రహారఞ్ఞం [మహారఞ్ఞం (క. సీ. స్యా. కం. క.)], తం భయం పటిభాతి మ”న్తి.

“ఠితే మజ్ఝన్హికే కాలే, సన్నిసీవేసు పక్ఖిసు;
సణతేవ బ్రహారఞ్ఞం, సా రతి పటిభాతి మ”న్తి.

౬. నిద్దాతన్దీసుత్తం

౧౬. “నిద్దా తన్దీ విజమ్భితా [తన్ది విజమ్భికా (సీ. పీ.)], అరతీ భత్తసమ్మదో.

ఏతేన నప్పకాసతి, అరియమగ్గో ఇధ పాణిన”న్తి.

“నిద్దం తన్దిం విజమ్భితం, అరతిం భత్తసమ్మదం;
వీరియేన [విరియేన (సీ. స్యా. కం. పీ.)] నం పణామేత్వా, అరియమగ్గో విసుజ్ఝతీ”తి.

౭. దుక్కరసుత్తం

౧౭. “దుక్కరం దుత్తితిక్ఖఞ్చ, అబ్యత్తేన చ సామఞ్ఞం.

బహూహి తత్థ సమ్బాధా, యత్థ బాలో విసీదతీ”తి.

“కతిహం చరేయ్య సామఞ్ఞం, చిత్తం చే న నివారయే;
పదే పదే విసీదేయ్య, సఙ్కప్పానం వసానుగో”తి.

“కుమ్మోవ అఙ్గాని సకే కపాలే,
సమోదహం భిక్ఖు మనోవితక్కే;
అనిస్సితో అఞ్ఞమహేఠయానో,

పరినిబ్బుతో నూపవదేయ్య కఞ్చీ”తి.

౮. హిరీసుత్తం

౧౮. “హిరీనిసేధో పురిసో, కోచి లోకస్మిం విజ్జతి.

యో నిన్దం అపబోధతి [అపబోధేతి (స్యా॰ కం॰ క॰)], అస్సో భద్రో కసామివా”తి.

“హిరీనిసేధా తనుయా, యే చరన్తి సదా సతా;
అన్తం దుక్ఖస్స పప్పుయ్య, చరన్తి విసమే సమ”న్తి.

౯. కుటికాసుత్తం

౧౯. “కచ్చి తే కుటికా నత్థి, కచ్చి నత్థి కులావకా;
కచ్చి సన్తానకా నత్థి, కచ్చి ముత్తోసి బన్ధనా”తి.

“తగ్ఘ మే కుటికా నత్థి, తగ్ఘ నత్థి కులావకా;
తగ్ఘ సన్తానకా నత్థి, తగ్ఘ ముత్తోమ్హి బన్ధనా”తి.

“కిన్తాహం కుటికం బ్రూమి, కిం తే బ్రూమి కులావకం;
కిం తే సన్తానకం బ్రూమి, కిన్తాహం బ్రూమి బన్ధన”న్తి.

“మాతరం కుటికం బ్రూసి, భరియం బ్రూసి కులావకం;
పుత్తే సన్తానకే బ్రూసి, తణ్హం మే బ్రూసి బన్ధన”న్తి.

“సాహు తే కుటికా నత్థి, సాహు నత్థి కులావకా;
సాహు సన్తానకా నత్థి, సాహు ముత్తోసి బన్ధనా”తి.

౧౦. సమిద్ధిసుత్తం

౨౦. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి తపోదారామే. అథ ఖో ఆయస్మా సమిద్ధి రత్తియా పచ్చూససమయం పచ్చుట్ఠాయ యేన తపోదా తేనుపసఙ్కమి గత్తాని పరిసిఞ్చితుం. తపోదే గత్తాని పరిసిఞ్చిత్వా పచ్చుత్తరిత్వా ఏకచీవరో అట్ఠాసి గత్తాని పుబ్బాపయమానో. అథ ఖో అఞ్ఞతరా దేవతా అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణా కేవలకప్పం తపోదం ఓభాసేత్వా యేన ఆయస్మా సమిద్ధి తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా వేహాసం ఠితా ఆయస్మన్తం సమిద్ధిం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“అభుత్వా భిక్ఖసి భిక్ఖు, న హి భుత్వాన భిక్ఖసి;
భుత్వాన భిక్ఖు భిక్ఖస్సు, మా తం కాలో ఉపచ్చగా”తి.

“కాలం వోహం న జానామి, ఛన్నో కాలో న దిస్సతి;
తస్మా అభుత్వా భిక్ఖామి, మా మం కాలో ఉపచ్చగా”తి.

అథ ఖో సా దేవతా పథవియం [పఠవియం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] పతిట్ఠహిత్వా ఆయస్మన్తం సమిద్ధిం ఏతదవోచ – “దహరో త్వం భిక్ఖు, పబ్బజితో సుసు కాళకేసో, భద్రేన యోబ్బనేన సమన్నాగతో, పఠమేన వయసా, అనిక్కీళితావీ కామేసు. భుఞ్జ, భిక్ఖు, మానుసకే కామే; మా సన్దిట్ఠికం హిత్వా కాలికం అనుధావీ”తి.

“న ఖ్వాహం, ఆవుసో, సన్దిట్ఠికం హిత్వా కాలికం అనుధావామి. కాలికఞ్చ ఖ్వాహం, ఆవుసో, హిత్వా సన్దిట్ఠికం అనుధావామి. కాలికా హి, ఆవుసో, కామా వుత్తా భగవతా బహుదుక్ఖా బహుపాయాసా; ఆదీనవో ఏత్థ భియ్యో. సన్దిట్ఠికో అయం ధమ్మో అకాలికో ఏహిపస్సికో ఓపనేయ్యికో పచ్చత్తం వేదితబ్బో విఞ్ఞూహీ”తి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖు, కాలికా కామా వుత్తా భగవతా బహుదుక్ఖా బహుపాయాసా, ఆదీనవో ఏత్థ భియ్యో? కథం సన్దిట్ఠికో అయం ధమ్మో అకాలికో ఏహిపస్సికో ఓపనేయ్యికో పచ్చత్తం వేదితబ్బో విఞ్ఞూహీ”తి?

“అహం ఖో, ఆవుసో, నవో అచిరపబ్బజితో అధునాగతో ఇమం ధమ్మవినయం. న తాహం [న ఖ్వాహం (సీ. పీ.)] సక్కోమి విత్థారేన ఆచిక్ఖితుం. అయం సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో రాజగహే విహరతి తపోదారామే. తం భగవన్తం ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతమత్థం పుచ్ఛ. యథా తే భగవా బ్యాకరోతి తథా నం ధారేయ్యాసీ”తి.

“న ఖో, భిక్ఖు, సుకరో సో భగవా అమ్హేహి ఉపసఙ్కమితుం , అఞ్ఞాహి మహేసక్ఖాహి దేవతాహి పరివుతో. సచే ఖో త్వం, భిక్ఖు, తం భగవన్తం ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతమత్థం పుచ్ఛేయ్యాసి, మయమ్పి ఆగచ్ఛేయ్యామ ధమ్మస్సవనాయా”తి. “ఏవమావుసో”తి ఖో ఆయస్మా సమిద్ధి తస్సా దేవతాయ పటిస్సుత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా సమిద్ధి భగవన్తం ఏతదవోచ –

“ఇధాహం , భన్తే, రత్తియా పచ్చూససమయం పచ్చుట్ఠాయ యేన తపోదా తేనుపసఙ్కమిం గత్తాని పరిసిఞ్చితుం. తపోదే గత్తాని పరిసిఞ్చిత్వా పచ్చుత్తరిత్వా ఏకచీవరో అట్ఠాసిం గత్తాని పుబ్బాపయమానో. అథ ఖో, భన్తే, అఞ్ఞతరా దేవతా అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణా కేవలకప్పం తపోదం ఓభాసేత్వా యేనాహం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా వేహాసం ఠితా ఇమాయ గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“అభుత్వా భిక్ఖసి భిక్ఖు, న హి భుత్వాన భిక్ఖసి;
భుత్వాన భిక్ఖు భిక్ఖస్సు, మా తం కాలో ఉపచ్చగా”తి.

“ఏవం వుత్తే అహం, భన్తే, తం దేవతం గాథాయ పచ్చభాసిం –

“కాలం వోహం న జానామి, ఛన్నో కాలో న దిస్సతి;
తస్మా అభుత్వా భిక్ఖామి, మా మం కాలో ఉపచ్చగా”తి.

“అథ ఖో, భన్తే, సా దేవతా పథవియం పతిట్ఠహిత్వా మం ఏతదవోచ – ‘దహరో త్వం, భిక్ఖు, పబ్బజితో సుసు కాళకేసో, భద్రేన యోబ్బనేన సమన్నాగతో, పఠమేన వయసా, అనిక్కీళితావీ కామేసు. భుఞ్జ, భిక్ఖు, మానుసకే కామే; మా సన్దిట్ఠికం హిత్వా కాలికం అనుధావీ’”తి.

“ఏవం వుత్తాహం, భన్తే, తం దేవతం ఏతదవోచం – ‘న ఖ్వాహం, ఆవుసో, సన్దిట్ఠికం హిత్వా కాలికం అనుధావామి; కాలికఞ్చ ఖ్వాహం, ఆవుసో, హిత్వా సన్దిట్ఠికం అనుధావామి. కాలికా హి, ఆవుసో, కామా వుత్తా భగవతా బహుదుక్ఖా బహుపాయాసా; ఆదీనవో ఏత్థ భియ్యో. సన్దిట్ఠికో అయం ధమ్మో అకాలికో ఏహిపస్సికో ఓపనేయ్యికో పచ్చత్తం వేదితబ్బో విఞ్ఞూహీ’”తి.

“ఏవం వుత్తే, భన్తే, సా దేవతా మం ఏతదవోచ – ‘కథఞ్చ, భిక్ఖు, కాలికా కామా వుత్తా భగవతా బహుదుక్ఖా బహుపాయాసా; ఆదీనవో ఏత్థ భియ్యో? కథం సన్దిట్ఠికో అయం ధమ్మో అకాలికో ఏహిపస్సికో ఓపనేయ్యికో పచ్చత్తం వేదితబ్బో విఞ్ఞూహీ’తి? ఏవం వుత్తాహం, భన్తే , తం దేవతం ఏతదవోచం – ‘అహం ఖో, ఆవుసో, నవో అచిరపబ్బజితో అధునాగతో ఇమం ధమ్మవినయం, న తాహం సక్కోమి విత్థారేన ఆచిక్ఖితుం. అయం సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో రాజగహే విహరతి తపోదారామే. తం భగవన్తం ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతమత్థం పుచ్ఛ. యథా తే భగవా బ్యాకరోతి తథా నం ధారేయ్యాసీ’”తి.

“ఏవం వుత్తే, భన్తే, సా దేవతా మం ఏతదవోచ – ‘న ఖో, భిక్ఖు, సుకరో సో భగవా అమ్హేహి ఉపసఙ్కమితుం, అఞ్ఞాహి మహేసక్ఖాహి దేవతాహి పరివుతో. సచే ఖో, త్వం భిక్ఖు, తం భగవన్తం ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతమత్థం పుచ్ఛేయ్యాసి, మయమ్పి ఆగచ్ఛేయ్యామ ధమ్మస్సవనాయా’తి. సచే, భన్తే, తస్సా దేవతాయ సచ్చం వచనం, ఇధేవ సా దేవతా అవిదూరే”తి.

ఏవం వుత్తే, సా దేవతా ఆయస్మన్తం సమిద్ధిం ఏతదవోచ – “పుచ్ఛ, భిక్ఖు, పుచ్ఛ, భిక్ఖు, యమహం అనుప్పత్తా”తి.

అథ ఖో భగవా తం దేవతం గాథాహి అజ్ఝభాసి –

“అక్ఖేయ్యసఞ్ఞినో సత్తా, అక్ఖేయ్యస్మిం పతిట్ఠితా;
అక్ఖేయ్యం అపరిఞ్ఞాయ, యోగమాయన్తి మచ్చునో.

“అక్ఖేయ్యఞ్చ పరిఞ్ఞాయ, అక్ఖాతారం న మఞ్ఞతి;
తఞ్హి తస్స న హోతీతి, యేన నం వజ్జా న తస్స అత్థి;
సచే విజానాసి వదేహి యక్ఖా”తి [యక్ఖీతి (పీ. క.)].

“న ఖ్వాహం, భన్తే, ఇమస్స భగవతా సఙ్ఖిత్తేన భాసితస్స విత్థారేన అత్థం ఆజానామి. సాధు మే, భన్తే, భగవా తథా భాసతు యథాహం ఇమస్స భగవతా సఙ్ఖిత్తేన భాసితస్స విత్థారేన అత్థం జానేయ్య”న్తి.

“సమో విసేసీ ఉద వా [అథవా (సీ. పీ.)] నిహీనో,
యో మఞ్ఞతీ సో వివదేథ [సోపి వదేథ (క.)] తేన;

తీసు విధాసు అవికమ్పమానో,

సమో విసేసీతి న తస్స హోతి;

సచే విజానాసి వదేహి యక్ఖా”తి.

“ఇమస్సాపి ఖ్వాహం, భన్తే, భగవతా సఙ్ఖిత్తేన భాసితస్స న విత్థారేన అత్థం ఆజానామి. సాధు మే, భన్తే, భగవా తథా భాసతు యథాహం ఇమస్స భగవతా సఙ్ఖిత్తేన భాసితస్స విత్థారేన అత్థం జానేయ్య”న్తి.

“పహాసి సఙ్ఖం న విమానమజ్ఝగా, అచ్ఛేచ్ఛి [అచ్ఛేజ్జి (స్యా. కం. క.)] తణ్హం ఇధ నామరూపే;

తం ఛిన్నగన్థం అనిఘం నిరాసం, పరియేసమానా నాజ్ఝగముం;

దేవా మనుస్సా ఇధ వా హురం వా, సగ్గేసు వా సబ్బనివేసనేసు;

సచే విజానాసి వదేహి యక్ఖా”తి.

“ఇమస్స ఖ్వాహం, భన్తే, భగవతా సఙ్ఖిత్తేన భాసితస్స ఏవం విత్థారేన అత్థం ఆజానామి –

“పాపం న కయిరా వచసా మనసా,

కాయేన వా కిఞ్చన సబ్బలోకే;

కామే పహాయ సతిమా సమ్పజానో,

దుక్ఖం న సేవేథ అనత్థసంహిత”న్తి.

నన్దనవగ్గో దుతియో.

తస్సుద్దానం –

నన్దనా నన్దతి చేవ, నత్థిపుత్తసమేన చ;

ఖత్తియో సణమానో చ, నిద్దాతన్దీ చ దుక్కరం;

హిరీ కుటికా నవమో, దసమో వుత్తో సమిద్ధినాతి.

౩. సత్తివగ్గో

౧. సత్తిసుత్తం

౨౧. సావత్థినిదానం . ఏకమన్తం ఠితా ఖో సా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“సత్తియా వియ ఓమట్ఠో, డయ్హమానోవ [డయ్హమానేవ (సబ్బత్థ)] మత్థకే;

కామరాగప్పహానాయ, సతో భిక్ఖు పరిబ్బజే”తి.

“సత్తియా వియ ఓమట్ఠో, డయ్హమానోవ మత్థకే;

సక్కాయదిట్ఠిప్పహానాయ, సతో భిక్ఖు పరిబ్బజే”తి.

౨. ఘుసతిసుత్తం

౨౨. “నాఘుసన్తం ఘుసతి చ, ఘుసన్తఞ్చ తతో ఘుసే;
తస్మా ఘుసన్తం ఘుసతి, అప్పదుట్ఠపదోసిన”న్తి.

“యో అప్పదుట్ఠస్స నరస్స దుస్సతి,
సుద్ధస్స పోసస్స అనఙ్గణస్స;
తమేవ బాలం పచ్చేతి పాపం,
సుఖుమో రజో పటివాతంవ ఖిత్తో”తి.

౩. జటాసుత్తం

౨౩. “అన్తో జటా బహి జటా, జటాయ జటితా పజా;
తం తం గోతమ పుచ్ఛామి, కో ఇమం విజటయే జట”న్తి.

“సీలే పతిట్ఠాయ నరో సపఞ్ఞో, చిత్తం పఞ్ఞఞ్చ భావయం;
ఆతాపీ నిపకో భిక్ఖు, సో ఇమం విజటయే జటం.

“యేసం రాగో చ దోసో చ, అవిజ్జా చ విరాజితా;
ఖీణాసవా అరహన్తో, తేసం విజటితా జటా.

“యత్థ నామఞ్చ రూపఞ్చ, అసేసం ఉపరుజ్ఝతి;
పటిఘం రూపసఞ్ఞా చ, ఏత్థేసా ఛిజ్జతే [విజటే (క॰)] జటా”తి.

౪. మనోనివారణసుత్తం

౨౪. “యతో యతో మనో నివారయే,

న దుక్ఖమేతి నం తతో తతో;
స సబ్బతో మనో నివారయే,
స సబ్బతో దుక్ఖా పముచ్చతి”.

“న సబ్బతో మనో నివారయే,
న మనో సంయతత్తమాగతం;
యతో యతో చ పాపకం,
తతో తతో మనో నివారయే”తి.

౫. అరహన్తసుత్తం

၁၁. "యో హోతి భిక్ఖు అరహం కతావీ,
ఖీణాసవో అన్తిమదేహధారీ;
అహం వదామీతిపి సో వదేయ్య,
మమం వదన్తీతిపి సో వదేయ్యా"తి.

"యో హోతి భిక్ఖు అరహం కతావీ,
ఖీణాసవో అన్తిమదేహధారీ;
అహం వదామీతిపి సో వదేయ్య,
మమం వదన్తీతిపి సో వదేయ్య;
లోకే సమఞ్ఞం కుసలో విదిత్వా,
వోహారమత్తేన సో [స (?)] వోహరేయ్యా"తి.

"యో హోతి భిక్ఖు అరహం కతావీ,
ఖీణాసవో అన్తిమదేహధారీ;
మానం ను ఖో సో ఉపగమ్మ భిక్ఖు,
అహం వదామీతిపి సో వదేయ్య;
మమం వదన్తీతిపి సో వదేయ్యా"తి.

"పహీనమానస్స న సన్తి గన్థా,
విధూపితా మానగన్థస్స సబ్బే;
స వీతివత్తో మఞ్ఞతం [మాననం (సీ॰), మఞ్ఞితం (?)] సుమేధో,
అహం వదామీతిపి సో వదేయ్య.

"మమం వదన్తీతిపి సో వదేయ్య;
లోకే సమఞ్ఞం కుసలో విదిత్వా;
వోహారమత్తేన సో వోహరేయ్యా"తి.

౬. పజ్జోతసుత్తం

၂၆. "కతి లోకస్మిం పజ్జోతా, యేహి లోకో పకాసతి [పభాసతి (క॰ సీ॰)];
భగవన్తం [భవన్తం (క॰)] పుట్ఠుమాగమ్మ, కథం జానేము తం మయ"న్తి.

"చత్తారో లోకే పజ్జోతా, పఞ్చమేత్థ న విజ్జతి;
దివా తపతి ఆదిచ్చో, రత్తిమాభాతి చన్దిమా.

"అథ అగ్గి దివారత్తిం, తత్థ తత్థ పకాసతి;

సమ్బుద్ధో తపతం సేట్ఠో, ఏసా ఆభా అనుత్తరా”తి.

౭. సరసుత్తం

౨౭. “కుతో సరా నివత్తన్తి, కత్థ వట్టం న వత్తతి;
కత్థ నామఞ్చ రూపఞ్చ, అసేసం ఉపరుజ్ఝతీ”తి.

“యత్థ ఆపో చ పథవీ, తేజో వాయో న గాధతి;
అతో సరా నివత్తన్తి, ఏత్థ వట్టం న వత్తతి;
ఏత్థ నామఞ్చ రూపఞ్చ, అసేసం ఉపరుజ్ఝతీ”తి.

౮. మహద్ధనసుత్తం

౨౮. “మహద్ధనా మహాభోగా, రట్ఠవన్తోపి ఖత్తియా;
అఞ్ఞమఞ్ఞాభిగిజ్ఝన్తి, కామేసు అనలఙ్కతా.

“తేసు ఉస్సుక్కజాతేసు, భవసోతానుసారిసు;
కేధ తణ్హం [రోధతణ్హం (స్యా॰ కం॰), గేధతణ్హం (క॰)] పజహింసు [పవాహింసు (స్యా॰ కం॰ క॰)], కే లోకస్మిం అనుస్సుకా”తి.

“హిత్వా అగారం పబ్బజితా, హిత్వా పుత్తం పసుం వియం;
హిత్వా రాగఞ్చ దోసఞ్చ, అవిజ్జఞ్చ విరాజియ;
ఖీణాసవా అరహన్తో, తే లోకస్మిం అనుస్సుకా”తి.

౯. చతుచక్కసుత్తం

౨౯. “చతుచక్కం నవద్వారం, పుణ్ణం లోభేన సంయుతం;
పఙ్కజాతం మహావీర, కథం యాత్రా భవిస్సతీ”తి.

“ఛేత్వా నద్ధిం వరత్తఞ్చ, ఇచ్ఛా లోభఞ్చ పాపకం;
సమూలం తణ్హమబ్బుయ్హ, ఏవం యాత్రా భవిస్సతీ”తి.

౧౦. ఏణిజఙ్ఘసుత్తం

౩౦. “ఏణిజఙ్ఘం కిసం వీరం, అప్పాహారం అలోలుపం;
సీహం వేకచరం నాగం, కామేసు అనపేక్ఖినం;
ఉపసఙ్కమ్మ పుచ్ఛామ, కథం దుక్ఖా పముచ్చతీ”తి.

“పఞ్చ కామగుణా లోకే, మనోఛట్ఠా పవేదితా;
ఏత్థ ఛన్దం విరాజేత్వా, ఏవం దుక్ఖా పముచ్చతీ”తి.

సత్తివగ్గో తతియో.

తస్సుద్దానం –

సత్తియా ఫుసతి చేవ, జటా మనోనివారణా;
అరహన్తేన పజ్జోతో, సరా మహద్ధనేన చ;
చతుచక్కేన నవమం, ఏణిజఙ్ఘేన తే దసాతి.

౪. సతుల్లపకాయికవగ్గో

౧. సబ్భిసుత్తం

౩౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో సమ్బహులా సతుల్లపకాయికా దేవతాయో అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణా కేవలకప్పం జేతవనం ఓభాసేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠంసు. ఏకమన్తం ఠితా ఖో ఏకా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“సబ్భిరేవ సమాసేథ, సబ్భి కుబ్బేథ [క్రుబ్బేథ (క.)] సన్థవం;
సతం సద్ధమ్మమఞ్ఞాయ, సేయ్యో హోతి న పాపియో”తి.

అథ ఖో అపరా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“సబ్భిరేవ సమాసేథ, సబ్భి కుబ్బేథ సన్థవం;
సతం సద్ధమ్మమఞ్ఞాయ, పఞ్ఞా లబ్భతి [పఞ్ఞం లభతి (స్యా. కం.)] నాఞ్ఞతో”తి.

అథ ఖో అపరా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“సబ్భిరేవ సమాసేథ, సబ్భి కుబ్బేథ సన్థవం;
సతం సద్ధమ్మమఞ్ఞాయ, సోకమజ్ఝే న సోచతీ”తి.

అథ ఖో అపరా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“సబ్భిరేవ సమాసేథ, సబ్భి కుబ్బేథ సన్థవం;
సతం సద్ధమ్మమఞ్ఞాయ, ఞాతిమజ్ఝే విరోచతీ”తి.

అథ ఖో అపరా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“సబ్భిరేవ సమాసేథ, సబ్భి కుబ్బేథ సన్థవం;
సతం సద్ధమ్మమఞ్ఞాయ, సత్తా గచ్ఛన్తి సుగ్గతి”న్తి.

అథ ఖో అపరా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“సబ్భిరేవ సమాసేథ, సబ్భి కుబ్బేథ సన్థవం;
సతం సద్ధమ్మమఞ్ఞాయ, సత్తా తిట్ఠన్తి సాతత”న్తి.

అథ ఖో అపరా దేవతా భగవన్తం ఏతదవోచ – “కస్స ను ఖో, భగవా, సుభాసిత”న్తి? సబ్బాసం వో సుభాసితం పరియాయేన, అపి చ మమపి సుణాథ –

“సబ్భిరేవ సమాసేథ, సబ్భి కుబ్బేథ సన్థవం;
సతం సద్ధమ్మమఞ్ఞాయ, సబ్బదుక్ఖా పముచ్చతీ”తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తా దేవతాయో భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా తత్థేవన్తరధాయింసూతి.

౨. మచ్ఛరిసుత్తం

౩౨. ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో సమ్బహులా సతుల్లపకాయికా దేవతాయో అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణా కేవలకప్పం జేతవనం ఓభాసేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠంసు. ఏకమన్తం ఠితా ఖో ఏకా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“మచ్ఛేరా చ పమాదా చ, ఏవం దానం న దీయతి [దియ్యతి (క.)];
పుఞ్ఞం ఆకఙ్ఖమానేన, దేయ్యం హోతి విజానతా”తి.

అథ ఖో అపరా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమా గాథాయో అభాసి –

“యస్సేవ భీతో న దదాతి మచ్ఛరీ, తదేవాదదతో భయం;
జిఘచ్ఛా చ పిపాసా చ, యస్స భాయతి మచ్ఛరీ;
తమేవ బాలం ఫుసతి, అస్మిం లోకే పరమ్హి చ.

“తస్మా వినేయ్య మచ్ఛేరం, దజ్జా దానం మలాభిభూ;
పుఞ్ఞాని పరలోకస్మిం, పతిట్ఠా హోన్తి పాణిన”న్తి.

అథ ఖో అపరా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమా గాథాయో అభాసి –

“తే మతేసు న మీయన్తి, పన్థానంవ సహబ్బజం;

అప్పస్మిం యే పవేచ్ఛన్తి, ఏస ధమ్మో సనన్తనో.

“అప్పస్మేకే పవేచ్ఛన్తి, బహునేకే న దిచ్ఛరే;
అప్పస్మా దక్ఖిణా దిన్నా, సహస్సేన సమం మితా”తి.

అథ ఖో అపరా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమా గాథాయో అభాసి –

“దుద్దదం దదమానానం, దుక్కరం కమ్మ కుబ్బతం;
అసన్తో నానుకుబ్బన్తి, సతం ధమ్మో దురన్వయో [దురన్నయో (సీ॰)].

“తస్మా సతఞ్చ అసతం [అసతఞ్చ (సీ॰ స్యా॰ కం॰)], నానా హోతి ఇతో గతి;
అసన్తో నిరయం యన్తి, సన్తో సగ్గపరాయనా”తి.

అథ ఖో అపరా దేవతా భగవతో సన్తికే ఏతదవోచ – “కస్స ను ఖో, భగవా, సుభాసిత”న్తి?

“సబ్బాసం వో సుభాసితం పరియాయేన; అపి చ మమపి సుణాథ –

“ధమ్మం చరే యోపి సముఞ్జకం చరే,
దారఞ్చ పోసం దదమప్పకస్మిం;
సతం సహస్సానం సహస్సయాగినం,
కలమ్పి నాగ్ఘన్తి తథావిధస్స తే”తి.

అథ ఖో అపరా దేవతా భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“కేనేస యఞ్ఞో విపులో మహగ్గతో,
సమేన దిన్నస్స న అగ్ఘమేతి;
కథం [ఇదం పదం కత్థచి సీహళపోత్థకే నత్థి] సతం సహస్సానం సహస్సయాగినం,
కలమ్పి నాగ్ఘన్తి తథావిధస్స తే”తి.

“దదన్తి హేకే విసమే నివిట్ఠా,
ఛేత్వా వధిత్వా అథ సోచయిత్వా;
సా దక్ఖిణా అస్సుముఖా సదణ్డా,
సమేన దిన్నస్స న అగ్ఘమేతి.

“ఏవం సతం సహస్సానం సహస్సయాగినం;
కలమ్పి నాగ్ఘన్తి తథావిధస్స తే”తి.

3. సాధుసుత్తం

33. సావత్థినిదానం . అథ ఖో సమ్బహులా సతుల్లపకాయికా దేవతాయో అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణా కేవలకప్పం జేతవనం ఓభాసేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠంసు. ఏకమన్తం ఠితా ఖో ఏకా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"సాధు ఖో, మారిస, దానం;
మచ్ఛేరా చ పమాదా చ, ఏవం దానం న దీయతి;
పుఞ్ఞం ఆకఙ్ఖమానేన, దేయ్యం హోతి విజానతా"తి.

అథ ఖో అపరా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"సాధు ఖో, మారిస, దానం;
అపి చ అప్పకస్మిమ్పి సాహు దానం".

"అప్పస్మేకే పవేచ్ఛన్తి, బహునేకే న దిచ్ఛరే;
అప్పస్మా దక్ఖిణా దిన్నా, సహస్సేన సమం మితా"తి.

అథ ఖో అపరా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"సాధు ఖో, మారిస, దానం; అప్పకస్మిమ్పి సాహు దానం;
అపి చ సద్ధాయపి సాహు దానం".

"దానఞ్చ యుద్ధఞ్చ సమానమాహు,
అప్పాపి సన్తా బహుకే జినన్తి;
అప్పమ్పి చే సద్దహానో దదాతి,
తేనేవ సో హోతి సుఖీ పరత్థా"తి.

అథ ఖో అపరా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"సాధు ఖో, మారిస, దానం; అప్పకస్మిమ్పి సాహు దానం;
సద్ధాయపి సాహు దానం; అపి చ ధమ్మలద్ధస్సాపి సాహు దానం".

"యో ధమ్మలద్ధస్స దదాతి దానం,
ఉట్ఠానవీరియాధిగతస్స జన్తు;
అతిక్కమ్మ సో వేతరణిం యమస్స,
దిబ్బాని ఠానాని ఉపేతి మచ్చో"తి.

అథ ఖో అపరా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“సాధు ఖో, మారిస, దానం; అప్పకస్మిమ్పి సాహు దానం;
సద్ధాయపి సాహు దానం; ధమ్మలద్ధస్సాపి సాహు దానం;
అపి చ విచేయ్య దానమ్పి సాహు దానం”.

“విచేయ్య దానం సుగతప్పసత్థం,
యే దక్ఖిణేయ్యా ఇధ జీవలోకే;
ఏతేసు దిన్నాని మహప్ఫలాని,
బీజాని వుత్తాని యథా సుఖేత్తే”తి.

అథ ఖో అపరా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“సాధు ఖో, మారిస, దానం; అప్పకస్మిమ్పి సాహు దానం;
సద్ధాయపి సాహు దానం; ధమ్మలద్ధస్సాపి సాహు దానం;
విచేయ్య దానమ్పి సాహు దానం; అపి చ పాణేసుపి సాధు సంయమో”.

“యో పాణభూతాని [పాణభూతేసు (సీ. పీ.)] అహేఠయం చరం,
పరూపవాదా న కరోన్తి పాపం;
భీరుం పసంసన్తి న హి తత్థ సూరం,
భయా హి సన్తో న కరోన్తి పాప”న్తి.

అథ ఖో అపరా దేవతా భగవన్తం ఏతదవోచ – “కస్స ను ఖో, భగవా, సుభాసిత”న్తి?

“సబ్బాసం వో సుభాసితం పరియాయేన, అపి చ మమపి సుణాథ –

“సద్ధా హి దానం బహుధా పసత్థం,
దానా చ ఖో ధమ్మపదంవ సేయ్యో;
పుబ్బే చ హి పుబ్బతరే చ సన్తో,
నిబ్బానమేవజ్ఝగముం సపఞ్ఞా”తి.

౪. నసన్తిసుత్తం

౩౪. ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో సమ్బహులా సతుల్లపకాయికా దేవతాయో అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణా కేవలకప్పం జేతవనం ఓభాసేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠంసు. ఏకమన్తం ఠితా ఖో ఏకా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“న సన్తి కామా మనుజేసు నిచ్చా,

సన్తీధ కమనీయాని యేసు [కామేసు (క॰)] బద్ధో;
యేసు పమత్తో అపునాగమనం,
అనాగన్తా పురిసో మచ్చుధేయ్యా”తి.

“ఛన్దజం అఘం ఛన్దజం దుక్ఖం;
ఛన్దవినయా అఘవినయో;
అఘవినయా దుక్ఖవినయో”తి.

“న తే కామా యాని చిత్రాని లోకే,
సఙ్కప్పరాగో పురిసస్స కామో;
తిట్ఠన్తి చిత్రాని తథేవ లోకే,
అథేత్థ ధీరా వినయన్తి ఛన్దం.

“కోధం జహే విప్పజహేయ్య మానం,
సంయోజనం సబ్బమతిక్కమేయ్య;
తం నామరూపస్మిమసజ్జమానం,
అకిఞ్చనం నానుపతన్తి దుక్ఖా.

“పహాసి సఙ్ఖం న విమానమజ్ఝగా [న చ మానమజ్ఝగా (క॰ సీ॰), న విమానమాగా (స్యా॰ కం॰)],
అచ్ఛేచ్ఛి తణ్హం ఇధ నామరూపే;
తం ఛిన్నగన్థం అనిఘం నిరాసం,
పరియేసమానా నాజ్ఝగముం;
దేవా మనుస్సా ఇధ వా హురం వా,
సగ్గేసు వా సబ్బనివేసనేసూ”తి.

“తం చే హి నాద్దక్ఖుం తథావిముత్తం (ఇచ్చాయస్మా మోఘరాజా),
దేవా మనుస్సా ఇధ వా హురం వా;
నరుత్తమం అత్థచరం నరానం,
యే తం నమస్సన్తి పసంసియా తే”తి.

“పసంసియా తేపి భవన్తి భిక్ఖూ (మోఘరాజాతి భగవా),
యే తం నమస్సన్తి తథావిముత్తం;
అఞ్ఞాయ ధమ్మం విచికిచ్ఛం పహాయ,
సఙ్గాతిగా తేపి భవన్తి భిక్ఖూ”తి.

౫. ఉజ్ఝానసఞ్ఞిసుత్తం

౩౫. ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో సమ్బహులా ఉజ్ఝానసఞ్ఞికా దేవతాయో అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణా కేవలకప్పం జేతవనం ఓభాసేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా వేహాసం అట్ఠంసు. వేహాసం ఠితా ఖో ఏకా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

"అఞ్ఞథా సన్తమత్తానం, అఞ్ఞథా యో పవేదయే;
నికచ్చ కితవస్సేవ, భుత్తం థేయ్యేన తస్స తం.

"యఞ్హి కయిరా తఞ్హి వదే, యం న కయిరా న తం వదే;
అకరోన్తం భాసమానానం, పరిజానన్తి పణ్డితా"తి.

"న యిదం భాసితమత్తేన, ఏకన్తసవనేన వా;
అనుక్కమితవే సక్కా, యాయం పటిపదా దళ్హా;
యాయ ధీరా పముచ్చన్తి, ఝాయినో మారబన్ధనా.

"న వే ధీరా పకుబ్బన్తి, విదిత్వా లోకపరియాయం;
అఞ్ఞాయ నిబ్బుతా ధీరా, తిణ్ణా లోకే విసత్తిక"న్తి.

అథ ఖో తా దేవతాయో పథవియం పతిట్ఠహిత్వా భగవతో పాదేసు సిరసా నిపతిత్వా భగవన్తం ఏతదవోచుం – "అచ్చయో నో, భన్తే, అచ్చగమా యథాబాలం యథామూళ్హం యథాఅకుసలం [యథాబాలా యథామూళ్హా యథాఅకుసలా (సబ్బత్థ)], యా మయం భగవన్తం ఆసాదేతబ్బం అమఞ్ఞిమ్హా. తాసం నో, భన్తే, భగవా అచ్చయం అచ్చయతో పటిగ్గణ్హాతు ఆయతిం సంవరాయా"తి. అథ ఖో భగవా సితం పాత్వాకాసి. అథ ఖో తా దేవతాయో భియ్యోసోమత్తాయ ఉజ్ఝాయన్తియో వేహాసం అబ్భుగ్గఞ్ఛుం. ఏకా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

"అచ్చయం దేసయన్తీనం, యో చే న పటిగణ్హతి;
కోపన్తరో దోసగరు, స వేరం పటిముఞ్చతీ"తి.

"అచ్చయో చే న విజ్జేథ, నోచిధాపగతం [నోచీధ అపహతం (స్యా. కం.), నోచిధాపకతం (?)] సియా;
వేరాని న చ సమ్మేయ్యుం, కేనీధ [వేరాని చ సమ్మేయ్యుం, తేనిధ (సీ.)] కుసలో సియా"తి.

"కస్సచ్చయా న విజ్జన్తి, కస్స నత్థి అపాగతం;
కో న సమ్మోహమాపాది, కో చ ధీరో [కోధ ధీరో (స్యా. కం.)] సదా సతో"తి.

"తథాగతస్స బుద్ధస్స, సబ్బభూతానుకమ్పినో;
తస్సచ్చయా న విజ్జన్తి, తస్స నత్థి అపాగతం;
సో న సమ్మోహమాపాది, సోవ [సోధ (స్యా. కం.)] ధీరో సదా సతో"తి.

“అచ్చయం దేసయన్తీనం, యో చే న పటిగణ్హతి;
కోపన్తరో దోసగరు, స వేరం పటిముఞ్చతి;
తం వేరం నాభినన్దామి, పటిగ్గణ్హామి వోచ్చయ”న్తి.

౬. సద్ధాసుత్తం

౩౬. ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో సమ్బహులా సతుల్లపకాయికా దేవతాయో అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణా కేవలకప్పం జేతవనం ఓభాసేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠంసు. ఏకమన్తం ఠితా ఖో ఏకా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“సద్ధా దుతియా పురిసస్స హోతి,
నో చే అస్సద్ధియం అవతిట్ఠతి;
యసో చ కిత్తీ చ తత్వస్స హోతి,
సగ్గఞ్చ సో గచ్ఛతి సరీరం విహాయా”తి.

అథ ఖో అపరా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమా గాథాయో అభాసి –

“కోధం జహే విప్పజహేయ్య మానం,
సంయోజనం సబ్బమతిక్కమేయ్య;
తం నామరూపస్మిమసజ్జమానం,
అకిఞ్చనం నానుపతన్తి సఙ్గా”తి.

“పమాదమనుయుఞ్జన్తి , బాలా దుమ్మేధినో జనా;
అప్పమాదఞ్చ మేధావీ, ధనం సేట్ఠంవ రక్ఖతి.

“మా పమాదమనుయుఞ్జేథ, మా కామరతి సన్థవం;
అప్పమత్తో హి ఝాయన్తో, పప్పోతి పరమం సుఖ”న్తిి.

౭. సమయసుత్తం

౩౭. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సక్కేసు విహరతి కపిలవత్థుస్మిం మహావనే మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం పఞ్చమత్తేహి భిక్ఖుసతేహి సబ్బేహేవ అరహన్తేహి; దసహి చ లోకధాతూహి దేవతా యేభుయ్యేన సన్నిపతితా హోన్తి భగవన్తం దస్సనాయ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. అథ ఖో చతున్నం సుద్ధావాసకాయికానం దేవతానం ఏతదహోసి – “అయం ఖో భగవా సక్కేసు విహరతి కపిలవత్థుస్మిం మహావనే మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం పఞ్చమత్తేహి భిక్ఖుసతేహి సబ్బేహేవ అరహన్తేహి; దసహి చ లోకధాతూహి దేవతా యేభుయ్యేన సన్నిపతితా హోన్తి భగవన్తం దస్సనాయ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. యంనూన

మయమ్హి యేన భగవా తేనుపసఙ్కమేయ్యామ; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతో సన్తికే పచ్చేకం గాథం [పచ్చేకగాథం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] భాసేయ్యామా”తి.

అథ ఖో తా దేవతా – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం వా బాహం పసారేయ్య పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య. ఏవమేవ – సుద్ధావాసేసు దేవేసు అన్తరహితా భగవతో పురతో పాతురహేసుం. అథ ఖో తా దేవతా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠంసు. ఏకమన్తం ఠితా ఖో ఏకా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“మహాసమయో పవనస్మిం, దేవకాయా సమాగతా;
ఆగతమ్హ ఇమం ధమ్మసమయం, దక్ఖితాయే అపరాజితసఙ్ఘ”న్తి.

అథ ఖో అపరా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“తత్ర భిక్ఖవో సమాదహంసు, చిత్తమత్తనో ఉజుకం అకంసు [ఉజుకమకంసు (సీ. స్యా. కం. పీ.)];
సారథీవ నేత్తాని గహేత్వా, ఇన్ద్రియాని రక్ఖన్తి పణ్డితా”తి.

అథ ఖో అపరా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“ఛేత్వా ఖీలం ఛేత్వా పలిఘం, ఇన్దఖీలం ఊహచ్చ మనేజా;
తే చరన్తి సుద్ధా విమలా, చక్ఖుమతా సుదన్తా సుసునాగా”తి.

అథ ఖో అపరా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“యే కేచి బుద్ధం సరణం గతాసే, న తే గమిస్సన్తి అపాయభూమిం;
పహాయ మానుసం దేహం, దేవకాయం పరిపూరేస్సన్తీ”తి.

౮. సకలికసుత్తం

౩౮. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి మద్దకుచ్ఛిస్మిం మిగదాయే. తేన ఖో పన సమయేన భగవతో పాదో సకలికాయ [సక్ఖలికాయ (క.)] ఖతో హోతి. భుసా సుదం భగవతో వేదనా వత్తన్తి సారీరికా వేదనా దుక్ఖా తిబ్బా [తిప్పా (సీ. స్యా. కం. పీ.)] ఖరా కటుకా అసాతా అమనాపా; తా సుదం భగవా సతో సమ్పజానో అధివాసేతి అవిహఞ్ఞమానో. అథ ఖో భగవా చతుగ్గుణం సఙ్ఘాటిం పఞ్ఞాపేత్వా దక్ఖిణేన పస్సేన సీహసేయ్యం కప్పేతి పాదే పాదం అచ్చాధాయ సతో సమ్పజానో.

అథ ఖో సత్తసతా సతుల్లపకాయికా దేవతాయో అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణా కేవలకప్పం మద్దకుచ్ఛిం ఓభాసేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠంసు. ఏకమన్తం ఠితా ఖో ఏకా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం ఉదానం ఉదానేసి – “నాగో వత, భో, సమణో గోతమో; నాగవతా చ సముప్పన్నా సారీరికా వేదనా దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా అసాతా అమనాపా సతో సమ్పజానో అధివాసేతి అవిహఞ్ఞమానో”తి.

అథ ఖో అపరా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం ఉదానం ఉదానేసి – “సీహో వత, భో, సమణో గోతమో; సీహవతా చ సముప్పన్నా సారీరికా వేదనా దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా అసాతా అమనాపా సతో సమ్పజానో అధివాసేతి అవిహఞ్ఞమానో”తి.

అథ ఖో అపరా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం ఉదానం ఉదానేసి – “ఆజానీయో వత, భో, సమణో గోతమో; ఆజానీయవతా చ సముప్పన్నా సారీరికా వేదనా దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా అసాతా అమనాపా సతో సమ్పజానో అధివాసేతి అవిహఞ్ఞమానో”తి.

అథ ఖో అపరా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం ఉదానం ఉదానేసి – “నిసభో వత, భో, సమణో గోతమో; నిసభవతా చ సముప్పన్నా సారీరికా వేదనా దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా అసాతా అమనాపా సతో సమ్పజానో అధివాసేతి అవిహఞ్ఞమానో”తి.

అథ ఖో అపరా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం ఉదానం ఉదానేసి – “ధోరయ్హో వత, భో, సమణో గోతమో; ధోరయ్హవతా చ సముప్పన్నా సారీరికా వేదనా దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా అసాతా అమనాపా సతో సమ్పజానో అధివాసేతి అవిహఞ్ఞమానో”తి.

అథ ఖో అపరా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం ఉదానం ఉదానేసి – “దన్తో వత, భో, సమణో గోతమో; దన్తవతా చ సముప్పన్నా సారీరికా వేదనా దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా అసాతా అమనాపా సతో సమ్పజానో అధివాసేతి అవిహఞ్ఞమానో”తి.

అథ ఖో అపరా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమం ఉదానం ఉదానేసి – “పస్స సమాధిం సుభావితం చిత్తఞ్చ సువిముత్తం, న చాభినతం న చాపనతం న చ ససఙ్ఖారనిగ్గయ్హవారితగతం [ససఙ్ఖారనిగ్గయ్హవారితవతం (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰), ససఙ్ఖారనిగ్గయ్హవారివావతం (క॰)]. యో ఏవరూపం పురిసనాగం పురిససీహం పురిసఆజానీయం పురిసనిసభం పురిసధోరయ్హం పురిసదన్తం అతిక్కమితబ్బం మఞ్ఞేయ్య కిమఞ్ఞత్ర అదస్సనా”తి.

“పఞ్చవేదా సతం సమం, తపస్సీ బ్రాహ్మణా చరం;
చిత్తఞ్చ నేసం న సమ్మా విముత్తం, హీనత్థరూపా న పారఙ్గమా తే.

“తణ్హాధిపన్నా వతసీలబద్ధా, లూఖం తపం వస్ససతం చరన్తా;
చిత్తఞ్చ నేసం న సమ్మా విముత్తం, హీనత్థరూపా న పారఙ్గమా తే.

“న మానకామస్స దమో ఇధత్థి, న మోనమత్థి అసమాహితస్స;
ఏకో అరఞ్ఞే విహరం పమత్తో, న మచ్చుధేయ్యస్స తరేయ్య పార”న్తి.

“మానం పహాయ సుసమాహితత్తో, సుచేతసో సబ్బధి విప్పముత్తో;
ఏకో అరఞ్ఞే విహరమప్పమత్తో, స మచ్చుధేయ్యస్స తరేయ్య పార”న్తి.

౯. పఠమపజ్జున్నధీతుసుత్తం

౩౯. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా వేసాలియం విహరతి మహావనే కూటాగారసాలాయం. అథ ఖో కోకనదా పజ్జున్నస్స ధీతా అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణా కేవలకప్పం మహావనం ఓభాసేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితా ఖో సా దేవతా కోకనదా పజ్జున్నస్స ధీతా భగవతో సన్తికే ఇమా గాథాయో అభాసి –

"వేసాలియం వనే విహరన్తం, అగ్గం సత్తస్స సమ్బుద్ధం;
కోకనదాహమస్మి అభివన్దే, కోకనదా పజ్జున్నస్స ధీతా.

"సుతమేవ పురే ఆసి, ధమ్మో చక్ఖుమతానుబుద్ధో;
సాహం దాని సక్ఖి జానామి, మునినో దేసయతో సుగతస్స.

"యే కేచి అరియం ధమ్మం, విగరహన్తా చరన్తి దుమ్మేధా;
ఉపేన్తి రోరువం ఘోరం, చిరరత్తం దుక్ఖం అనుభవన్తి.

"యే చ ఖో అరియే ధమ్మే, ఖన్తియా ఉపసమేన ఉపేతా;
పహాయ మానుసం దేహం, దేవకాయ పరిపూరేస్సన్తీ"తి.

౧౦. దుతియపజ్జున్నధీతుసుత్తం

౪౦. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా వేసాలియం విహరతి మహావనే కూటాగారసాలాయం. అథ ఖో చూళకోకనదా [చుల్లకోకనదా (సీ. స్యా. కం.)] పజ్జున్నస్స ధీతా అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణా కేవలకప్పం మహావనం ఓభాసేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితా ఖో సా దేవతా చూళకోకనదా పజ్జున్నస్స ధీతా భగవతో సన్తికే ఇమా గాథాయో అభాసి –

"ఇధాగమా విజ్జుపభాసవణ్ణా, కోకనదా పజ్జున్నస్స ధీతా;
బుద్ధఞ్చ ధమ్మఞ్చ నమస్సమానా, గాథాచిమా అత్థవతీ అభాసి.

"బహునాపి ఖో తం విభజేయ్యం, పరియాయేన తాదిసో ధమ్మో;
సంఖిత్తమత్థం [సంఖిత్తమత్తం (క.)] లపయిస్సామి, యావతా మే మనసా పరియత్తం.

"పాపం న కయిరా వచసా మనసా,
కాయేన వా కిఞ్చన సబ్బలోకే;
కామే పహాయ సతిమా సమ్పజానో,
దుక్ఖం న సేవేథ అనత్థసంహిత"న్తి.

సతుల్లపకాయికవగ్గో చతుత్థో.

తస్సుద్దానం –

సబ్భిమచ్ఛరినా సాధు, న సన్తుజ్ఝానసఞ్ఞినో;
సద్ధా సమయో సకలికం, ఉభో పజ్జున్నధీతరోతి.

౫. ఆదిత్తవగ్గో

౧. ఆదిత్తసుత్తం

౪౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో అఞ్ఞతరా దేవతా అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణా కేవలకప్పం జేతవనం ఓభాసేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితా ఖో సా దేవతా భగవతో సన్తికే ఇమా గాథాయో అభాసి –

“ఆదిత్తస్మిం అగారస్మిం, యం నీహరతి భాజనం;
తం తస్స హోతి అత్థాయ, నో చ యం తత్థ డయ్హతి.

“ఏవం ఆదిత్తకో లోకో, జరాయ మరణేన చ;
నీహరేథేవ దానేన, దిన్నం హోతి సునీహతం.

“దిన్నం సుఖఫలం హోతి, నాదిన్నం హోతి తం తథా;
చోరా హరన్తి రాజానో, అగ్గి డహతి నస్సతి.

“అథ అన్తేన జహతి, సరీరం సపరిగ్గహం;
ఏతదఞ్ఞాయ మేధావీ, భుఞ్జేథ చ దదేథ చ;
దత్వా చ భుత్వా చ యథానుభావం;
అనిన్దితో సగ్గముపేతి ఠాన”న్తి.

౨. కిందదసుత్తం

౪౨. “కిందదో బలదో హోతి, కిందదో హోతి వణ్ణదో;
కిందదో సుఖదో హోతి, కిందదో హోతి చక్ఖుదో;
కో చ సబ్బదదో హోతి, తం మే అక్ఖాహి పుచ్ఛితో”తి.

“అన్నదో బలదో హోతి, వత్థదో హోతి వణ్ణదో;
యానదో సుఖదో హోతి, దీపదో హోతి చక్ఖుదో.

“సో చ సబ్బదదో హోతి, యో దదాతి ఉపస్సయం;
అమతం దదో చ సో హోతి, యో ధమ్మమనుసాసతీ”తి.

౩. అన్నసుత్తం

౪౩. “అన్నమేవాభినన్దన్తి, ఉభయే దేవమానుసా;
అథ కో నామ సో యక్ఖో, యం అన్నం నాభినన్దతీ”తి.

“యే నం దదన్తి సద్ధాయ, విప్పసన్నేన చేతసా;
తమేవ అన్నం భజతి, అస్మిం లోకే పరమ్హి చ.

“తస్మా వినేయ్య మచ్ఛేరం, దజ్జా దానం మలాభిభూ;
పుఞ్ఞాని పరలోకస్మిం, పతిట్ఠా హోన్తి పాణిన”న్తి.

౪. ఏకమూలసుత్తం

౪౪. “ఏకమూలం ద్విరావట్టం, తిమలం పఞ్చపత్థరం;
సముద్దం ద్వాదసావట్టం, పాతాలం అతరీ ఇసీ”తి.

౫. అనోమసుత్తం

౪౫. “అనోమనామం నిపుణత్థదస్సిం, పఞ్ఞాదదం కామాలయే అసత్తం;
తం పస్సథ సబ్బవిదుం సుమేధం, అరియే పథే కమమానం మహేసి”న్తి.

౬. అచ్ఛరాసుత్తం

౪౬. “అచ్ఛరాగణసఙ్ఘుట్ఠం, పిసాచగణసేవితం;
వనన్తం మోహనం నామ, కథం యాత్రా భవిస్సతీ”తి.

“ఉజుకో నామ సో మగ్గో, అభయా నామ సా దిసా;
రథో అకూజనో నామ, ధమ్మచక్కేహి సంయుతో.

“హిరీ తస్స అపాలమ్బో, సత్యస్స పరివారణం;
ధమ్మాహం సారథిం బ్రూమి, సమ్మాదిట్ఠిపురేజవం.

“యస్స ఏతాదిసం యానం, ఇత్థియా పురిసస్స వా;
స వే ఏతేన యానేన, నిబ్బానస్సేవ సన్తికే”తి.

౭. వనరోపసుత్తం

౪౭. “కేసం దివా చ రత్తో చ, సదా పుఞ్ఞం పవడ్ఢతి;
ధమ్మట్ఠా సీలసమ్పన్నా, కే జనా సగ్గగామినో”తి.

“ఆరామరోపా వనరోపా, యే జనా సేతుకారకా;
పపఞ్చ ఉదపానఞ్చ, యే దదన్తి ఉపస్సయం.

“తేసం దివా చ రత్తో చ, సదా పుఞ్ఞం పవడ్ఢతి;
ధమ్మట్ఠా సీలసమ్పన్నా, తే జనా సగ్గగామినో”తి.

౮. జేతవనసుత్తం

౪౮. “ఇదఞ్హి తం జేతవనం, ఇసిసఙ్ఘనిసేవితం;
ఆవుత్థం [ఆవుట్ఠం (క.)] ధమ్మరాజేన, పీతిసఞ్జననం మమ.

“కమ్మం విజ్జా చ ధమ్మో చ, సీలం జీవితముత్తమం;
ఏతేన మచ్చా సుజ్ఝన్తి, న గోత్తేన ధనేన వా.

“తస్మా హి పణ్డితో పోసో, సమ్పస్సం అత్థమత్తనో;
యోనిసో విచినే ధమ్మం, ఏవం తత్థ విసుజ్ఝతి.

“సారిపుత్తోవ పఞ్ఞాయ, సీలేన ఉపసమేన చ;
యోపి పారఙ్గతో భిక్ఖు, ఏతావపరమో సియా”తి.

౯. మచ్ఛరిసుత్తం

౪౯. “యేధ మచ్ఛరినో లోకే, కదరియా పరిభాసకా;
అఞ్ఞేసం దదమానానం, అన్తరాయకరా నరా.

“కీదిసో తేసం విపాకో, సమ్పరాయో చ కీదిసో;
భగవన్తం పుట్ఠుమాగమ్మ, కథం జానేము తం మయ”న్తి.

“యేధ మచ్ఛరినో లోకే, కదరియా పరిభాసకా;
అఞ్ఞేసం దదమానానం, అన్తరాయకరా నరా.

“నిరయం తిరచ్ఛానయోనిం, యమలోకం ఉపపజ్జరే;
సచే ఏన్తి మనుస్సత్తం, దలిద్దే జాయరే కులే.

“చోళం పిణ్డో రతీ ఖిడ్డా, యత్థ కిచ్చేన లబ్భతి;
పరతో ఆసీసరే [ఆసింసరే (సీ. స్యా. కం. పీ.)] బాలా, తమ్హా తేసం న లబ్భతి;
దిట్ఠే ధమ్మేస విపాకో, సమ్పరాయే [సమ్పరాయో (స్యా. కం. పీ.)] చ దుగ్గతీ”తి.

“ఇతిహీతం విజానామ, అఞ్ఞం పుచ్ఛామ గోతమ;
యేధ లద్ధా మనుస్సత్తం, వదఞ్ఞూ వీతమచ్ఛరా.

“బుద్ధే పసన్నా ధమ్మే చ, సఙ్ఘే చ తిబ్బగారవా;
కీదిసో తేసం విపాకో, సమ్పరాయో చ కీదిసో;
భగవన్తం పుట్ఠుమాగమ్మ, కథం జానేము తం మయ”న్తి.

“యేధ లద్ధా మనుస్సత్తం, వదఞ్ఞూ వీతమచ్ఛరా;
బుద్ధే పసన్నా ధమ్మే చ, సఙ్ఘే చ తిబ్బగారవా;
ఏతే సగ్గా [సగ్గే (సీ. స్యా. కం.)] పకాసన్తి, యత్థ తే ఉపపజ్జరే.

“సచే ఏన్తి మనుస్సత్తం, అడ్ఢే ఆజాయరే కులే;
చోళం పిణ్డో రతీ ఖిడ్డా, యత్థాకిచ్చేన లబ్భతి.

“పరసమ్భతేసు భోగేసు, వసవత్తీవ మోదరే;
దిట్ఠే ధమ్మేస విపాకో, సమ్పరాయే చ సుగ్గతీ”తి.

౧౦. ఘటీకారసుత్తం

౨౦. “అవిహం ఉపపన్నాసే, విముత్తా సత్త భిక్ఖవో;
రాగదోసపరిక్ఖీణా, తిణ్ణా లోకే విసత్తిక”న్తి.

“కే చ తే అతరుం పఙ్కం [సఙ్గం (సీ. స్యా.)], మచ్చుధేయ్యం సుదుత్తరం;
కే హిత్వా మానుసం దేహం, దిబ్బయోగం ఉపచ్చగు”న్తి.

“ఉపకో పలగణ్డో చ, పుక్కుసాతి చ తే తయో;
భద్దియో ఖణ్డదేవో చ, బాహురగ్గి చ సిఙ్గియో [బహుదన్తీ చ పిఙ్గయో (సీ.)];
తే హిత్వా మానుసం దేహం, దిబ్బయోగం ఉపచ్చగు”న్తి.

“కుసలీ భాససీ తేసం, మారపాసప్పహాయినం;
కస్స తే ధమ్మమఞ్ఞాయ, అచ్ఛిదుం భవబన్ధన”న్తి.

“న అఞ్ఞత్ర భగవతా, నాఞ్ఞత్ర తవ సాసనా;

యస్స తే ధమ్మమఞ్ఞాయ, అచ్ఛిదుం భవబన్ధనం.

“యత్థ నామఞ్చ రూపఞ్చ, అసేసం ఉపరుజ్ఝతి;
తం తే ధమ్మం ఇధఞ్ఞాయ, అచ్ఛిదుం భవబన్ధన”న్తి.

“గమ్భీరం భాససీ వాచం, దుబ్బిజానం సుదుబ్బుధం;
కస్స త్వం ధమ్మమఞ్ఞాయ, వాచం భాససి ఈదిస”న్తి.

“కుమ్భకారో పురే ఆసిం, వేకళిఙ్గే [వేహాళిఙ్గే (సీ.), వేభళిఙ్గే (స్యా. కం.)] ఘటీకరో;
మాతాపేత్తిభరో ఆసిం, కస్సపస్స ఉపాసకో.

“విరతో మేథునా ధమ్మా, బ్రహ్మచారీ నిరామిసో;
అహువా తే సగామేయ్యో, అహువా తే పురే సఖా.

“సోహమేతే పజానామి, విముత్తే సత్త భిక్ఖవో;
రాగదోసపరిక్ఖీణే, తిణ్ణే లోకే విసత్తిక”న్తి.

“ఏవమేతం తదా ఆసి, యథా భాససి భగ్గవ;
కుమ్భకారో పురే ఆసి, వేకళిఙ్గే ఘటీకరో;
మాతాపేత్తిభరో ఆసి, కస్సపస్స ఉపాసకో.

“విరతో మేథునా ధమ్మా, బ్రహ్మచారీ నిరామిసో;
అహువా మే సగామేయ్యో, అహువా మే పురే సఖా”తి.

“ఏవమేతం పురాణానం, సహాయానం అహు సఙ్గమో;
ఉభిన్నం భావితత్తానం, సరీరన్తిమధారిన”న్తి.

ఆదిత్తవగ్గో పఞ్చమో.

తస్సుద్దానం –

ఆదిత్తం కిందదం అన్నం, ఏకమూలఅనోమియం;
అచ్ఛరావనరోపజేతం, మచ్ఛరేన ఘటీకరోతి.

౬. జరావగ్గో

౧. జరాసుత్తం

౫౧.

“కింసు యావ జరా సాధు, కింసు సాధు పతిట్ఠితం;
కింసు నరానం రతనం, కింసు చోరేహి దూహర”న్తి.

“సీలం యావ జరా సాధు, సద్ధా సాధు పతిట్ఠితా;
పఞ్ఞా నరానం రతనం, పుఞ్ఞం చోరేహి దూహర”న్తి.

౨. అజరసాసుత్తం

౫౨. “కింసు అజరసా సాధు, కింసు సాధు అధిట్ఠితం;
కింసు నరానం రతనం, కింసు చోరేహ్యహారియ”న్తి.

“సీలం అజరసా సాధు, సద్ధా సాధు అధిట్ఠితా;
పఞ్ఞా నరానం రతనం, పుఞ్ఞం చోరేహ్యహారియ”న్తి.

౩. మిత్తసుత్తం

౫౩. “కింసు పవసతో [పథవతో (పీ॰ క॰)] మిత్తం, కింసు మిత్తం సకే ఘరే;
కిం మిత్తం అత్థజాతస్స, కిం మిత్తం సమ్పరాయిక”న్తి.

“సత్థో పవసతో మిత్తం, మాతా మిత్తం సకే ఘరే;
సహాయో అత్థజాతస్స, హోతి మిత్తం పునప్పునం;
సయంకతాని పుఞ్ఞాని, తం మిత్తం సమ్పరాయిక”న్తి.

౪. వత్థుసుత్తం

౫౪. “కింసు వత్థు మనుస్సానం, కింసూధ పరమో సఖా;
కింసు భూతా ఉపజీవన్తి, యే పాణా పథవిస్సితా”తి [పథవిం సితాతి (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)].

“పుత్తా వత్థు మనుస్సానం, భరియా చ [భరియావ (సీ॰), భరియా (స్యా॰ కం॰)] పరమో సఖా;
వుట్ఠిం భూతా ఉపజీవన్తి, యే పాణా పథవిస్సితా”తి.

౫. పఠమజనసుత్తం

౫౫. “కింసు జనేతి పురిసం, కింసు తస్స విధావతి;
కింసు సంసారమాపాది, కింసు తస్స మహబ్భయ”న్తి.

“తణ్హా జనేతి పురిసం, చిత్తమస్స విధావతి;
సత్తో సంసారమాపాది, దుక్ఖమస్స మహబ్భయ”న్తి.

౬. దుతియజనసుత్తం

౫౬. “కింసు జనేతి పురిసం, కింసు తస్స విధావతి;
కింసు సంసారమాపాది, కిస్మా న పరిముచ్చతీ”తి.

“తణ్హా జనేతి పురిసం, చిత్తమస్స విధావతి;
సత్తో సంసారమాపాది, దుక్ఖా న పరిముచ్చతీ”తి.

౭. తతియజనసుత్తం

౫౭. “కింసు జనేతి పురిసం, కింసు తస్స విధావతి;
కింసు సంసారమాపాది, కింసు తస్స పరాయన”న్తి.

“తణ్హా జనేతి పురిసం, చిత్తమస్స విధావతి;
సత్తో సంసారమాపాది, కమ్మం తస్స పరాయన”న్తి.

౮. ఉప్పథసుత్తం

౫౮. “కింసు ఉప్పథో అక్ఖాతో, కింసు రత్తిన్దివక్ఖయో;
కిం మలం బ్రహ్మచరియస్స, కిం సినానమనోదక”న్తి.

“రాగో ఉప్పథో అక్ఖాతో, వయో రత్తిన్దివక్ఖయో;
ఇత్థీ మలం బ్రహ్మచరియస్స, ఏత్థాయం సజ్జతే పజా;
తపో చ బ్రహ్మచరియఞ్చ, తం సినానమనోదక”న్తి.

౯. దుతియసుత్తం

౫౯. “కింసు దుతియా [దుతియం (స్యా॰ కం॰ పీ॰)] పురిసస్స హోతి, కింసు చేనం పసాసతి;
కిస్స చాభిరతో మచ్చో, సబ్బదుక్ఖా పముచ్చతీ”తి.

“సద్ధా దుతియా పురిసస్స హోతి, పఞ్ఞా చేనం పసాసతి;
నిబ్బానాభిరతో మచ్చో, సబ్బదుక్ఖా పముచ్చతీ”తి.

౧౦. కవిసుత్తం

౬౦. “కింసు నిదానం గాథానం, కింసు తాసం వియఞ్జనం;
కింసు సన్నిస్సితా గాథా, కింసు గాథానమాసయో”తి.

“ఛన్దో నిదానం గాథానం, అక్ఖరా తాసం వియఞ్జనం;
నామసన్నిస్సితా గాథా, కవి గాథానమాసయో”తి.

జరావగ్గో ఛట్ఠో.

తస్సుద్దానం –

జరా అజరసా మిత్తం, వత్థు తీణి జనాని చ;
ఉప్పథో చ దుతియో చ, కవినా పూరితో వగ్గోతి.

౭. అద్ధవగ్గో

౧. నామసుత్తం

౬౧. “కింసు సబ్బం అద్ధభవి [అన్వభవి (సీ.)], కిస్మా భియ్యో న విజ్జతి;
కిస్సస్సు ఏకధమ్మస్స, సబ్బేవ వసమన్వగూ”తి [వసమద్ధగూ (క.)].

“నామం సబ్బం అద్ధభవి, నామా భియ్యో న విజ్జతి;
నామస్స ఏకధమ్మస్స, సబ్బేవ వసమన్వగూ”తి.

౨. చిత్తసుత్తం

౬౨. “కేనస్సు నీయతి లోకో, కేనస్సు పరికస్సతి;
కిస్సస్సు ఏకధమ్మస్స, సబ్బేవ వసమన్వగూ”తి.

“చిత్తేన నీయతి లోకో, చిత్తేన పరికస్సతి;
చిత్తస్స ఏకధమ్మస్స, సబ్బేవ వసమన్వగూ”తి.

౩. తణ్హాసుత్తం

౬౩. “కేనస్సు నీయతి లోకో, కేనస్సు పరికస్సతి;
కిస్సస్సు ఏకధమ్మస్స, సబ్బేవ వసమన్వగూ”తి.

“తణ్హాయ నీయతి లోకో, తణ్హాయ పరికస్సతి;
తణ్హాయ ఏకధమ్మస్స, సబ్బేవ వసమన్వగూ”తి.

౪. సంయోజనసుత్తం

౬౪. “కింసు సంయోజనో లోకో, కింసు తస్స విచారణం;

కిస్సస్సు విప్పహానేన, నిబ్బానం ఇతి వుచ్చతీ”తి.

“నన్దీసంయోజనో [నన్దిసంయోజనో (సీ. స్యా. కం.)] లోకో, వితక్కస్స విచారణం;
తణ్హాయ విప్పహానేన, నిబ్బానం ఇతి వుచ్చతీ”తి.

౫. బన్ధనసుత్తం

౬౫. “కింసు సమ్బన్ధనో లోకో, కింసు తస్స విచారణం;
కిస్సస్సు విప్పహానేన, సబ్బం ఛిన్దతి బన్ధన”న్తి.

“నన్దీసమ్బన్ధనో లోకో, వితక్కస్స విచారణం;
తణ్హాయ విప్పహానేన, సబ్బం ఛిన్దతి బన్ధన”న్తి.

౬. అత్తహతసుత్తం

౬౬. “కేనస్సుబ్భాహతో లోకో, కేనస్సు పరివారితో;
కేన సల్లేన ఓతిణ్ణో, కిస్స ధూపాయితో సదా”తి.

“మచ్చునాబ్భాహతో లోకో, జరాయ పరివారితో;
తణ్హాసల్లేన ఓతిణ్ణో, ఇచ్ఛాధూపాయితో సదా”తి.

౭. ఉడ్డితసుత్తం

౬౭. “కేనస్సు ఉడ్డితో లోకో, కేనస్సు పరివారితో;
కేనస్సు పిహితో లోకో, కిస్మిం లోకో పతిట్ఠితో”తి.

“తణ్హాయ ఉడ్డితో లోకో, జరాయ పరివారితో;
మచ్చునా పిహితో లోకో, దుక్ఖే లోకో పతిట్ఠితో”తి.

౮. పిహితసుత్తం

౬౮. “కేనస్సు పిహితో లోకో, కిస్మిం లోకో పతిట్ఠితో;
కేనస్సు ఉడ్డితో లోకో, కేనస్సు పరివారితో”తి.

“మచ్చునా పిహితో లోకో, దుక్ఖే లోకో పతిట్ఠితో;
తణ్హాయ ఉడ్డితో లోకో, జరాయ పరివారితో”తి.

౯. ఇచ్ఛాసుత్తం

౬౯. “కేనస్సు బజ్ఝతీ లోకో, కిస్స వినయాయ ముచ్చతి;
కిస్సస్సు విప్పహానేన, సబ్బం ఛిన్దతి బన్ధన”న్తి.

“ఇచ్ఛాయ బజ్ఝతీ లోకో, ఇచ్ఛావినయాయ ముచ్చతి;
ఇచ్ఛాయ విప్పహానేన, సబ్బం ఛిన్దతి బన్ధన”న్తి.

౧౦. లోకసుత్తం

౭౦. “కిస్మిం లోకో సముప్పన్నో, కిస్మిం కుబ్బతి సన్థవం;
కిస్స లోకో ఉపాదాయ, కిస్మిం లోకో విహఞ్ఞతీ”తి.

“ఛసు లోకో సముప్పన్నో, ఛసు కుబ్బతి సన్థవం;
ఛన్నమేవ ఉపాదాయ, ఛసు లోకో విహఞ్ఞతీ”తి.

అద్ధవగ్గో [అన్వవగ్గో (సీ॰)] సత్తమో.

తస్సుద్దానం –

నామం చిత్తఞ్చ తణ్హా చ, సంయోజనఞ్చ బన్ధనా;
అబ్భాహతుడ్డితో పిహితో, ఇచ్ఛా లోకేన తే దసాతి.

౮. ఛేత్వావగ్గో

౧. ఛేత్వాసుత్తం

౭౧. సావత్థినిదానం. ఏకమన్తం ఠితా ఖో సా దేవతా భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“కింసు ఛేత్వా [ఝత్వా (సీ॰), ఘత్వా (స్యా॰ కం॰) ఏవముపరిపి] సుఖం సేతి, కింసు ఛేత్వా న సోచతి;
కిస్సస్సు ఏకధమ్మస్స, వధం రోచేసి గోతమా”తి.

“కోధం ఛేత్వా సుఖం సేతి, కోధం ఛేత్వా న సోచతి;
కోధస్స విసమూలస్స, మధురగ్గస్స దేవతే;
వధం అరియా పసంసన్తి, తఞ్హి ఛేత్వా న సోచతీ”తి.

౨. రథసుత్తం

౭౨. “కింసు రథస్స పఞ్ఞాణం, కింసు పఞ్ఞాణమగ్గినో;
కింసు రట్ఠస్స పఞ్ఞాణం, కింసు పఞ్ఞాణమిత్థియా”తి.

“ధజో రథస్స పఞ్ఞాణం, ధూమో పఞ్ఞాణమగ్గినో;
రాజా రట్ఠస్స పఞ్ఞాణం, భత్తా పఞ్ఞాణమిత్థియా”తి.

౩. విత్తసుత్తం

౭౩. “కింసూధ విత్తం పురిసస్స సేట్ఠం, కింసు సుచిణ్ణో సుఖమావహతి;
కింసు హవే సాదుతరం [సాధుతరం (క॰)] రసానం, కథంజీవిం [కింసుజీవిం (క॰)] జీవితమాహు సేట్ఠ”న్తి.

“సద్ధీధ విత్తం పురిసస్స సేట్ఠం, ధమ్మో సుచిణ్ణో సుఖమావహతి;
సచ్చం హవే సాదుతరం రసానం, పఞ్ఞాజీవిం జీవితమాహు సేట్ఠ”న్తి.

౪. వుట్ఠిసుత్తం

౭౪. “కింసు ఉప్పతతం సేట్ఠం, కింసు నిపతతం వరం;
కింసు పవజమానానం, కింసు పవదతం వర”న్తి.

“బీజం ఉప్పతతం సేట్ఠం, వుట్ఠి నిపతతం వరా;
గావో పవజమానానం, పుత్తో పవదతం వరోతి.

“విజ్జా ఉప్పతతం సేట్ఠా, అవిజ్జా నిపతతం వరా;
సఙ్ఘో పవజమానానం, బుద్ధో పవదతం వరో”తి.

౫. భీతాసుత్తం

౭౫. “కింసూధ భీతా జనతా అనేకా,
మగ్గో చనేకాయతనప్పవుత్తో;
పుచ్ఛామి తం గోతమ భూరిపఞ్ఞ,
కిస్మిం ఠితో పరలోకం న భాయే”తి.

“వాచం మనఞ్చ పణిధాయ సమ్మా,
కాయేన పాపాని అకుబ్బమానో;
బవ్హన్నపానం ఘరమావసన్తో,
సద్ధో ముదూ సంవిభాగీ వదఞ్ఞూ;
ఏతేసు ధమ్మేసు ఠితో చతూసు,
ధమ్మే ఠితో పరలోకం న భాయే”తి.

౬. నజీరతిసుత్తం

౭౬. “కిం జీరతి కిం న జీరతి, కింసు ఉప్పథోతి వుచ్చతి;
కింసు ధమ్మానం పరిపన్థో, కింసు రత్తిన్దివక్ఖయో;
కిం మలం బ్రహ్మచరియస్స, కిం సినానమనోదకం.

“కతి లోకస్మిం ఛిద్దాని, యత్థ విత్తం [చిత్తం (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] న తిట్ఠతి;
భగవన్తం పుట్ఠుమాగమ్మ, కథం జానేము తం మయ”న్తి.

“రూపం జీరతి మచ్చానం, నామగోత్తం న జీరతి;
రాగో ఉప్పథోతి వుచ్చతి.

“లోభో ధమ్మానం పరిపన్థో, వయో రత్తిన్దివక్ఖయో;
ఇత్థీ మలం బ్రహ్మచరియస్స, ఏత్థాయం సజ్జతే పజా;
తపో చ బ్రహ్మచరియఞ్చ, తం సినానమనోదకం.

“ఛ లోకస్మిం ఛిద్దాని, యత్థ విత్తం న తిట్ఠతి;
ఆలస్యఞ్చ [ఆలస్సఞ్చ (సీ॰ పీ॰)] పమాదో చ, అనుట్ఠానం అసంయమో;
నిద్దా తన్దీ [తన్ది (సీ॰)] చ తే ఛిద్దే, సబ్బసో తం వివజ్జయే”తి.

౭. ఇస్సరియసుత్తం

౭౭. “కింసు ఇస్సరియం లోకే, కింసు భణ్డానముత్తమం;
కింసు సత్థమలం లోకే, కింసు లోకస్మిమబ్బుదం.

“కింసు హరన్తం వారేన్తి, హరన్తో పన కో పియో;
కింసు పునప్పునాయన్తం, అభినన్దన్తి పణ్డితా”తి.

“వసో ఇస్సరియం లోకే, ఇత్థీ భణ్డానముత్తమం;
కోధో సత్థమలం లోకే, చోరా లోకస్మిమబ్బుదా.

“చోరం హరన్తం వారేన్తి, హరన్తో సమణో పియో;
సమణం పునప్పునాయన్తం, అభినన్దన్తి పణ్డితా”తి.

౮. కామసుత్తం

౭౮. “కిమత్థకామో న దదే, కిం మచ్చో న పరిచ్చజే;
కింసు ముఞ్చేయ్య కల్యాణం, పాపికం న చ మోచయే”తి.

“అత్తానం న దదే పోసో, అత్తానం న పరిచ్చజే;
వాచం ముఞ్చేయ్య కల్యాణం, పాపికఞ్చ న మోచయే”తి.

౯. పాథేయ్యసుత్తం

౭౯. “కింసు బన్ధతి పాథేయ్యం, కింసు భోగానమాసయో;
కింసు నరం పరికస్సతి, కింసు లోకస్మి దుజ్జహం;
కిస్మిం బద్ధా పుథూ సత్తా, పాసేన సకుణీ యథా”తి.

“సద్ధా బన్ధతి పాథేయ్యం, సిరీ భోగానమాసయో;
ఇచ్ఛా నరం పరికస్సతి, ఇచ్ఛా లోకస్మి దుజ్జహా;
ఇచ్ఛాబద్ధా పుథూ సత్తా, పాసేన సకుణీ యథా”తి.

౧౦. పజ్జోతసుత్తం

౮౦. “కింసు లోకస్మి పజ్జోతో, కింసు లోకస్మి జాగరో;
కింసు కమ్మే సజీవానం, కిమస్స ఇరియాపథో.

“కింసు అలసం అనలసఞ్చ [కిం ఆలస్యానాలస్యఞ్చ (క॰)], మాతా పుత్తంవ పోసతి;
కిం భూతా ఉపజీవన్తి, యే పాణా పథవిస్సితా”తి.

“పఞ్ఞా లోకస్మి పజ్జోతో, సతి లోకస్మి జాగరో;
గావో కమ్మే సజీవానం, సీతస్స ఇరియాపథో.

“వుట్ఠి అలసం అనలసఞ్చ, మాతా పుత్తంవ పోసతి;
వుట్ఠిం భూతా ఉపజీవన్తి, యే పాణా పథవిస్సితా”తి.

౧౧. అరణసుత్తం

౮౧. “కేసూధ అరణా లోకే, కేసం వుసితం న నస్సతి;
కేధ ఇచ్ఛం పరిజానన్తి, కేసం భోజిస్సియం సదా.

“కింసు మాతా పితా భాతా, వన్దన్తి నం పతిట్ఠితం;
కింసు ఇధ జాతిహీనం, అభివాదేన్తి ఖత్తియా”తి.

“సమణీధ అరణా లోకే, సమణానం వుసితం న నస్సతి;
సమణా ఇచ్ఛం పరిజానన్తి, సమణానం భోజిస్సియం సదా.

“సమణం మాతా పితా భాతా, వన్దన్తి నం పతిట్ఠితం;

సమణీధ జాతిహీనం, అభివాదేన్తి ఖత్తియా”తి.

ఛేత్వావగ్గో అట్ఠమో.

తస్సుద్దానం –

ఛేత్వా రథఞ్చ చిత్తఞ్చ, వుట్ఠి భీతా నజీరతి;

ఇస్సరం కామం పాథేయ్యం, పజ్జోతో అరణేన చాతి.

దేవతాసంయుత్తం సమత్తం.

౨. దేవపుత్తసంయుత్తం

౧. పఠమవగ్గో

౧. పఠమకస్సపసుత్తం

౮౨. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో కస్సపో దేవపుత్తో అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణో కేవలకప్పం జేతవనం ఓభాసేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో కస్సపో దేవపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – "భిక్ఖుం భగవా పకాసేసి, నో చ భిక్ఖునో అనుసాస"న్తి. "తేన హి కస్సప, తఞ్ఞేవేత్థ పటిభాతూ"తి.

"సుభాసితస్స సిక్ఖేథ, సమణూపాసనస్స చ;
ఏకాసనస్స చ రహో, చిత్తవూపసమస్స చా"తి.

ఇదమవోచ కస్సపో దేవపుత్తో; సమనుఞ్ఞో సత్థా అహోసి. అథ ఖో కస్సపో దేవపుత్తో "సమనుఞ్ఞో మే సత్థా"తి భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా తత్థేవన్తరధాయీతి.

౨. దుతియకస్సపసుత్తం

౮౩. సావత్థినిదానం. ఏకమన్తం ఠితో ఖో కస్సపో దేవపుత్తో భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

"భిక్ఖు సియా ఝాయీ విముత్తచిత్తో,
ఆకఙ్ఖే చే హదయస్సానుపత్తిం;
లోకస్స ఞత్వా ఉదయబ్బయఞ్చ,
సుచేతసో అనిస్సితో తదానిసంసో"తి.

౩. మాఘసుత్తం

౮౪. సావత్థినిదానం . అథ ఖో మాఘో దేవపుత్తో అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణో కేవలకప్పం జేతవనం ఓభాసేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి . ఏకమన్తం ఠితో ఖో మాఘో దేవపుత్తో భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

"కింసు ఛేత్వా సుఖం సేతి, కింసు ఛేత్వా న సోచతి;
కిస్సస్సు ఏకధమ్మస్స, వధం రోచేసి గోతమా"తి.

"కోధం ఛేత్వా సుఖం సేతి, కోధం ఛేత్వా న సోచతి;
కోధస్స విసమూలస్స, మధురగ్గస్స వత్రభూ;

వధం అరియా పసంసన్తి, తఞ్చే ఛేత్వా న సోచతీ"తి.

౪. మాగధసుత్తం

౮౩. సావత్థినిదానం. ఏకమన్తం ఠితో ఖో మాగధో దేవపుత్తో భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

"కతి లోకస్మిం పజ్జోతా, యేహి లోకో పకాసతి;
భవన్తం పుట్ఠుమాగమ్మ, కథం జానేము తం మయ"న్తి.

"చత్తారో లోకే పజ్జోతా, పఞ్చమేత్థ న విజ్జతి;
దివా తపతి ఆదిచ్చో, రత్తిమాభాతి చన్దిమా.

"అథ అగ్గి దివారత్తిం, తత్థ తత్థ పకాసతి;
సమ్బుద్ధో తపతం సేట్ఠో, ఏసా ఆభా అనుత్తరా"తి.

౫. దామలిసుత్తం

౮౬. సావత్థినిదానం. అథ ఖో దామలి దేవపుత్తో అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణో కేవలకప్పం జేతవనం ఓభాసేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో దామలి దేవపుత్తో భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

"కరణీయమేతం బ్రాహ్మణేన, పధానం అకిలాసునా;
కామానం విప్పహానేన, న తేనాసీసతే భవ"న్తి.

"నత్థి కిచ్చం బ్రాహ్మణస్స (దామలీతి భగవా),
కతకిచ్చో హి బ్రాహ్మణో.

"యావ న గాధం లభతి నదీసు,
ఆయూహతి సబ్బగత్తేభి జన్తు;
గాధఞ్చ లద్ధాన థలే ఠితో యో,
నాయూహతీ పారగతో హి సోవ [సోతి (సీ. పీ. క.), హోతి (స్యా. కం.), సో (?)].

"ఏసూపమా దామలి బ్రాహ్మణస్స,
ఖీణాసవస్స నిపకస్స ఝాయినో;
పప్పుయ్య జాతిమరణస్స అన్తం,
నాయూహతీ పారగతో హి సో"తి [హోతీతి (స్యా. కం.)].

౬. కామదసుత్తం

౮౭. సావత్థినిదానం . ఏకమన్తం ఠితో ఖో కామదో దేవపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – “దుక్కరం భగవా, సుదుక్కరం భగవా”తి.

“దుక్కరం వాపి కరోన్తి (కామదాతి భగవా),
సేఖా సీలసమాహితా;
ఠితత్తా అనగారియుపేతస్స,
తుట్ఠి హోతి సుఖావహా”తి.

“దుల్లభా భగవా యదిదం తుట్ఠీ”తి.

“దుల్లభం వాపి లభన్తి (కామదాతి భగవా),
చిత్తవూపసమే రతా;
యేసం దివా చ రత్తో చ,
భావనాయ రతో మనో”తి.

“దుస్సమాదహం భగవా యదిదం చిత్త”న్తి.

“దుస్సమాదహం వాపి సమాదహన్తి (కామదాతి భగవా),
ఇన్ద్రియూపసమే రతా;
తే ఛేత్వా మచ్చునో జాలం,
అరియా గచ్ఛన్తి కామదా”తి.

“దుగ్గమో భగవా విసమో మగ్గో”తి.

“దుగ్గమే విసమే వాపి, అరియా గచ్ఛన్తి కామద;
అనరియా విసమే మగ్గే, పపతన్తి అవంసిరా;
అరియానం సమో మగ్గో, అరియా హి విసమే సమా”తి.

౭. పఞ్చాలచణ్డసుత్తం

౮౮. సావత్థినిదానం . ఏకమన్తం ఠితో ఖో పఞ్చాలచణ్డో దేవపుత్తో భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“సమ్బాధే వత ఓకాసం, అవిన్ది భూరిమేధసో;
యో ఝానమబుజ్ఝి [ఝానమబుధా (క॰ సీ॰), ఝానమబుద్ధి (స్యా॰ కం॰ పీ॰ క॰)] బుద్ధో, పటిలీననిసభో మునీ”తి.

“సమ్బాధే వాపి విన్దన్తి (పఞ్చాలచణ్డాతి భగవా),

ధమ్మం నిబ్బానపత్తియా;
యే సతిం పచ్చలత్థంసు,
సమ్మా తే సుసమాహితా”తి.

౮. తాయనసుత్తం

౮౯. సావత్థినిదానం. అథ ఖో తాయనో దేవపుత్తో పురాణతిత్థకరో అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణో కేవలకప్పం జేతవనం ఓభాసేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో తాయనో దేవపుత్తో భగవతో సన్తికే ఇమా గాథాయో అభాసి –

“ఛిన్ద సోతం పరక్కమ్మ, కామే పనుద బ్రాహ్మణ;
నప్పహాయ మునీ కామే, నేకత్తముపపజ్జతి.

“కయిరా చే కయిరాథేనం, దళ్హమేనం పరక్కమే;
సిథిలో హి పరిబ్బాజో, భియ్యో ఆకిరతే రజం.

“అకతం దుక్కటం [దుక్కతం (సీ॰ పీ॰)] సేయ్యో, పచ్ఛా తపతి దుక్కటం;
కతఞ్చ సుకతం సేయ్యో, యం కత్వా నానుతప్పతి.

“కుసో యథా దుగ్గహితో, హత్థమేవానుకన్తతి;
సామఞ్ఞం దుప్పరామట్ఠం, నిరయాయూపకడ్ఢతి.

“యం కిఞ్చి సిథిలం కమ్మం, సంకిలిట్ఠఞ్చ యం వతం;
సఙ్కస్సరం బ్రహ్మచరియం, న తం హోతి మహప్ఫల”న్తి.

ఇదమవోచ తాయనో దేవపుత్తో; ఇదం వత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా తత్థేవన్తరధాయీతి.

అథ ఖో భగవా తస్సా రత్తియా అచ్చయేన భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “ఇమం, భిక్ఖవే, రత్తిం తాయనో నామ దేవపుత్తో పురాణతిత్థకరో అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణో కేవలకప్పం జేతవనం ఓభాసేత్వా యేనాహం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా మం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో, భిక్ఖవే, తాయనో దేవపుత్తో మమ సన్తికే ఇమా గాథాయో అభాసి –

“ఛిన్ద సోతం పరక్కమ్మ, కామే పనుద బ్రాహ్మణ;
నప్పహాయ మునీ కామే, నేకత్తముపపజ్జతి.

“కయిరా చే కయిరాథేనం, దళ్హమేనం పరక్కమే;
సిథిలో హి పరిబ్బాజో, భియ్యో ఆకిరతే రజం.

“అకతం దుక్కటం సేయ్యో, పచ్ఛా తపతి దుక్కటం;
కతఞ్చ సుకతం సేయ్యో, యం కత్వా నానుతప్పతి.

“కుసో యథా దుగ్గహితో, హత్థమేవానుకన్తతి;
సామఞ్ఞం దుప్పరామట్ఠం, నిరయాయూపకడ్ఢతి.

“యం కిఞ్చి సిథిలం కమ్మం, సంకిలిట్ఠఞ్చ యం వతం;
సఙ్కస్సరం బ్రహ్మచరియం, న తం హోతి మహప్ఫల”న్తి.

“ఇదమవోచ, భిక్ఖవే, తాయనో దేవపుత్తో, ఇదం వత్వా మం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా తత్థేవన్తరధాయి. ఉగ్గణ్హాథ, భిక్ఖవే, తాయనగాథా; పరియాపుణాథ, భిక్ఖవే, తాయనగాథా; ధారేథ, భిక్ఖవే, తాయనగాథా. అత్థసంహితా, భిక్ఖవే, తాయనగాథా ఆదిబ్రహ్మచరియికా”తి.

౯. చన్దిమసుత్తం

౯౦. సావత్థినిదానం . తేన ఖో పన సమయేన చన్దిమా దేవపుత్తో రాహునా అసురిన్దేన గహితో హోతి. అథ ఖో చన్దిమా దేవపుత్తో భగవన్తం అనుస్సరమానో తాయం వేలాయం ఇమం గాథం అభాసి –

“నమో తే బుద్ధ వీరత్థు, విప్పముత్తోసి సబ్బధి;
సమ్బాధపటిపన్నోస్మి, తస్స మే సరణం భవా”తి.

అథ ఖో భగవా చన్దిమం దేవపుత్తం ఆరబ్భ రాహుం అసురిన్దం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“తథాగతం అరహన్తం, చన్దిమా సరణం గతో;
రాహు చన్దం పముఞ్చస్సు, బుద్ధా లోకానుకమ్పకా”తి.

అథ ఖో రాహు అసురిన్దో చన్దిమం దేవపుత్తం ముఞ్చిత్వా తరమానరూపో యేన వేపచిత్తి అసురిన్దో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా సంవిగ్గో లోమహట్ఠజాతో ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితం ఖో రాహుం అసురిన్దం వేపచిత్తి అసురిన్దో గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“కిం ను సన్తరమానోవ, రాహు చన్దం పముఞ్చసి;
సంవిగ్గరూపో ఆగమ్మ, కిం ను భీతోవ తిట్ఠసీ”తి.

“సత్తధా మే ఫలే ముద్ధా, జీవన్తో న సుఖం లభే;
బుద్ధగాథాభిగీతోమ్హి, నో చే ముఞ్చేయ్య చన్దిమ”న్తి.

౧౦. సూరియసుత్తం

౯౧. సావత్థినిదానం. తేన ఖో పన సమయేన సూరియో దేవపుత్తో రాహునా అసురిన్దేన గహితో హోతి. అథ ఖో సూరియో దేవపుత్తో భగవన్తం అనుస్సరమానో తాయం వేలాయం ఇమం గాథం అభాసి –

“నమో తే బుద్ధ వీరత్థు, విప్పముత్తోసి సబ్బధి;
సమ్బాధపటిపన్నోస్మి, తస్స మే సరణం భవా”తి.

అథ ఖో భగవా సూరియం దేవపుత్తం ఆరబ్భ రాహుం అసురిన్దం గాథాహి అజ్ఝభాసి –

“తథాగతం అరహన్తం, సూరియో సరణం గతో;
రాహు సూరియం [సురియం (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] పముఞ్చస్సు, బుద్ధా లోకానుకమ్పకా.

“యో అన్ధకారే తమసి పభఙ్కరో,
వేరోచనో మణ్డలీ ఉగ్గతేజో;
మా రాహు గిలీ చరమన్తలిక్ఖే,
పజం మమం రాహు పముఞ్చ సూరియ”న్తి.

అథ ఖో రాహు అసురిన్దో సూరియం దేవపుత్తం ముఞ్చిత్వా తరమానరూపో యేన వేపచిత్తి అసురిన్దో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా సంవిగ్గో లోమహట్ఠజాతో ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితం ఖో రాహుం అసురిన్దం వేపచిత్తి అసురిన్దో గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“కిం ను సన్తరమానోవ, రాహు సూరియం పముఞ్చసి;
సంవిగ్గరూపో ఆగమ్మ, కిం ను భీతోవ తిట్ఠసీ”తి.

“సత్తధా మే ఫలే ముద్ధా, జీవన్తో న సుఖం లభే;
బుద్ధగాథాభిగీతోమ్హి, నో చే ముఞ్చేయ్య సూరియ”న్తి.

పఠమో వగ్గో.

తస్సుద్దానం –

ద్వే కస్సపా చ మాఘో చ, మాగధో దామలి కామదో;
పఞ్చాలచణ్డో తాయనో, చన్దిమసూరియేన తే దసాతి.

౨. అనాథపిణ్డికవగ్గో

౧. చన్దిమససుత్తం

౯౨. సావత్థినిదానం . అథ ఖో చన్దిమసో [చన్దిమాసో (క.)] దేవపుత్తో అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణో కేవలకప్పం జేతవనం ఓభాసేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి . ఏకమన్తం ఠితో ఖో చన్దిమసో దేవపుత్తో భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“తే హి సోత్థిం గమిస్సన్తి, కచ్ఛే వామకసే మగా;

ఝానాని ఉపసమ్పజ్జ, ఏకోది నిపకా సతా”తి.

“తే హి పారం గమిస్సన్తి, ఛేత్వా జాలంవ అమ్బుజో;

ఝానాని ఉపసమ్పజ్జ, అప్పమత్తా రణఞ్జహా”తి.

౨. వేణ్డుసుత్తం

౯౩. ఏకమన్తం ఠితో ఖో వేణ్డు [వేణ్హు (సీ.)] దేవపుత్తో భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“సుఖితావ తే [సుఖితా వత తే (సీ. స్యా. కం.)] మనుజా, సుగతం పయిరుపాసియ;

యుఞ్జం [యుజ్జ (సీ.), యుఞ్జ (స్యా. కం. పీ.)] గోతమసాసనే, అప్పమత్తా ను సిక్ఖరే”తి.

“యే మే పవుత్తే సిట్ఠిపదే [సత్థిపదే (సీ. స్యా. కం. పీ.)] (వేణ్డూతి భగవా),

అనుసిక్ఖన్తి ఝాయినో;

కాలే తే అప్పమజ్జన్తా,

న మచ్చువసగా సియు”న్తి.

౩. దీఘలట్ఠిసుత్తం

౯౪. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. అథ ఖో దీఘలట్ఠి దేవపుత్తో అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణో కేవలకప్పం వేళువనం ఓభాసేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో దీఘలట్ఠి దేవపుత్తో భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“భిక్ఖు సియా ఝాయీ విముత్తచిత్తో,

ఆకఙ్ఖే చే హదయస్సానుపత్తిం;

లోకస్స ఞత్వా ఉదయబ్బయఞ్చ,

సుచేతసో అనిస్సితో తదానిసంసో”తి.

౪. నన్దనసుత్తం

౯౫. ఏకమన్తం ఠితో ఖో నన్దనో దేవపుత్తో భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“పుచ్ఛామి తం గోతమ భూరిపఞ్ఞ,
అనావటం భగవతో ఞాణదస్సనం;
కథంవిధం సీలవన్తం వదన్తి,
కథంవిధం పఞ్ఞవన్తం వదన్తి;
కథంవిధో దుక్ఖమతిచ్చ ఇరియతి,
కథంవిధం దేవతా పూజయన్తీ”తి.

“యో సీలవా పఞ్ఞవా భావితత్తో,
సమాహితో ఝానరతో సతీమా;
సబ్బస్స సోకా విగతా పహీనా,
ఖీణాసవో అన్తిమదేహధారీ.

“తథావిధం సీలవన్తం వదన్తి,
తథావిధం పఞ్ఞవన్తం వదన్తి;
తథావిధో దుక్ఖమతిచ్చ ఇరియతి,
తథావిధం దేవతా పూజయన్తీ”తి.

౫. చన్దనసుత్తం

౯౬. ఏకమన్తం ఠితో ఖో చన్దనో దేవపుత్తో భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“కథంసు [కోసుధ (సీ.)] తరతి ఓఘం, రత్తిన్దివమతన్దితో;
అప్పతిట్ఠే అనాలమ్బే, కో గమ్భీరే న సీదతీ”తి.

“సబ్బదా సీలసమ్పన్నో, పఞ్ఞవా సుసమాహితో;
ఆరద్ధవీరియో పహితత్తో, ఓఘం తరతి దుత్తరం.

“విరతో కామసఞ్ఞాయ, రూపసంయోజనాతిగో;
నన్దీరాగపరిక్ఖీణో, సో గమ్భీరే న సీదతీ”తి.

౬. వాసుదత్తసుత్తం

౯౭. ఏకమన్తం ఠితో ఖో వాసుదత్తో దేవపుత్తో భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“సత్తియా వియ ఓమట్ఠో, డయ్హమానోవ [డయ్హమానేవ (సబ్బత్థ)] మత్థకే;
కామరాగప్పహానాయ, సతో భిక్ఖు పరిబ్బజే”తి.

“సత్తియా వియ ఓమట్ఠో, డయ్హమానోవ మత్థకే;
సక్కాయదిట్ఠిప్పహానాయ, సతో భిక్ఖు పరిబ్బజే”తి.

౭. సుబ్రహ్మసుత్తం

౯౮. ఏకమన్తం ఠితో ఖో సుబ్రహ్మా దేవపుత్తో భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“నిచ్చం ఉత్రస్తమిదం చిత్తం, నిచ్చం ఉబ్బిగ్గమిదం [ఉబ్బిగ్గిదం (మహాసతిపట్ఠానసుత్తవణ్ణనాయం)] మనో;
అనుప్పన్నేసు కిచ్చేసు [కిచ్చేసు (బహూసు)], అథో ఉప్పతితేసు చ;
సచే అత్థి అనుత్రస్తం, తం మే అక్ఖాహి పుచ్ఛితో”తి.

“నాఞ్ఞత్ర బోజ్ఝా తపసా [బోజ్ఝఙ్గతపసా (సీ. స్యా. కం. పీ.)], నాఞ్ఞత్రిన్ద్రియసంవరా;
నాఞ్ఞత్ర సబ్బనిస్సగ్గా, సోత్థిం పస్సామి పాణిన”న్తి.

“ఇదమవోచ…పే.… తత్థేవన్తరధాయీ”తి.

౮. కకుధసుత్తం

౯౯. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సాకేతే విహరతి అఞ్జనవనే మిగదాయే. అథ ఖో కకుధో దేవపుత్తో అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణో కేవలకప్పం అఞ్జనవనం ఓభాసేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో కకుధో దేవపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – “నన్దసి, సమణా”తి? “కిం లద్ధా, ఆవుసో”తి? “తేన హి, సమణ, సోచసీ”తి? “కిం జీయిత్థ, ఆవుసో”తి? “తేన హి, సమణ, నేవ నన్దసి న చ [నేవ (సీ. స్యా. కం.)] సోచసీ”తి? “ఏవమావుసో”తి.

“కచ్చి త్వం అనఘో [అనిఘో (సబ్బత్థ)] భిక్ఖు, కచ్చి నన్దీ [నన్ది (సీ. స్యా. కం.)] న విజ్జతి;
కచ్చి తం ఏకమాసీనం, అరతీ నాభికీరతీ”తి.

“అనఘో వే అహం యక్ఖ, అథో నన్దీ న విజ్జతి;
అథో మం ఏకమాసీనం, అరతీ నాభికీరతీ”తి.

“కథం త్వం అనఘో భిక్ఖు, కథం నన్దీ న విజ్జతి;
కథం తం ఏకమాసీనం, అరతీ నాభికీరతీ”తి.

“అఘజాతస్స వే నన్దీ, నన్దీజాతస్స వే అఘం;
అనన్దీ అనఘో భిక్ఖు, ఏవం జానాహి ఆవుసో”తి.

“చిరస్సం వత పస్సామి, బ్రాహ్మణం పరినిబ్బుతం;

అనన్దిం అనఘం భిక్ఖుం, తిణ్ణం లోకే విసత్తిక"న్తి.

౯. ఉత్తరసుత్తం

౧౦౦. రాజగహనిదానం . ఏకమన్తం ఠితో ఖో ఉత్తరో దేవపుత్తో భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

"ఉపనీయతి జీవితమప్పమాయు,
జరూపనీతస్స న సన్తి తాణా;
ఏతం భయం మరణే పేక్ఖమానో,
పుఞ్ఞాని కయిరాథ సుఖావహానీ"తి.

"ఉపనీయతి జీవితమప్పమాయు,
జరూపనీతస్స న సన్తి తాణా;
ఏతం భయం మరణే పేక్ఖమానో,
లోకామిసం పజహే సన్తిపేక్ఖో"తి.

౧౦. అనాథపిణ్డికసుత్తం

౧౦౧. ఏకమన్తం ఠితో ఖో అనాథపిణ్డికో దేవపుత్తో భగవతో సన్తికే ఇమా గాథాయో అభాసి –

"ఇదఞ్హి తం జేతవనం, ఇసిసఙ్ఘనిసేవితం;
ఆవుత్థం ధమ్మరాజేన, పీతిసఞ్జననం మమ.

"కమ్మం విజ్జా చ ధమ్మో చ, సీలం జీవితముత్తమం;
ఏతేన మచ్చా సుజ్ఝన్తి, న గోత్తేన ధనేన వా.

"తస్మా హి పణ్డితో పోసో, సమ్పస్సం అత్థమత్తనో;
యోనిసో విచినే ధమ్మం, ఏవం తత్థ విసుజ్ఝతి.

"సారిపుత్తోవ పఞ్ఞాయ, సీలేన ఉపసమేన చ;
యోపి పారఙ్గతో భిక్ఖు, ఏతావపరమో సియా"తి.

ఇదమవోచ అనాథపిణ్డికో దేవపుత్తో. ఇదం వత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా తత్థేవన్తరధాయీతి.

అథ ఖో భగవా తస్సా రత్తియా అచ్చయేన భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "ఇమం, భిక్ఖవే, రత్తిం అఞ్ఞతరో దేవపుత్తో అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణో కేవలకప్పం జేతవనం ఓభాసేత్వా యేనాహం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా మం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో, భిక్ఖవే, సో దేవపుత్తో మమ సన్తికే ఇమా గాథాయో అభాసి –

“ఇదఞ్హి తం జేతవనం, ఇసిసఙ్ఘనిసేవితం;
ఆవుత్థం ధమ్మరాజేన, పీతిసఞ్జననం మమ.

“కమ్మం విజ్జా చ ధమ్మో చ, సీలం జీవితముత్తమం;
ఏతేన మచ్చా సుజ్ఝన్తి, న గోత్తేన ధనేన వా.

“తస్మా హి పణ్డితో పోసో, సమ్పస్సం అత్థమత్తనో;
యోనిసో విచినే ధమ్మం, ఏవం తత్థ విసుజ్ఝతి.

“సారిపుత్తోవ పఞ్ఞాయ, సీలేన ఉపసమేన చ;
యోపి పారఙ్గతో భిక్ఖు, ఏతావపరమో సియా”తి.

“ఇదమవోచ, భిక్ఖవే, సో దేవపుత్తో. ఇదం వత్వా మం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా తత్థేవన్తరధాయీ”తి.

ఏవం వుత్తే, ఆయస్మా ఆనన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ – “సో హి నూన, భన్తే, అనాథపిణ్డికో దేవపుత్తో భవిస్సతి. అనాథపిణ్డికో గహపతి ఆయస్మన్తే సారిపుత్తే అభిప్పసన్నో అహోసీ”తి. “సాధు సాధు, ఆనన్ద, యావతకం ఖో, ఆనన్ద, తక్కాయ పత్తబ్బం అనుప్పత్తం తం తయా. అనాథపిణ్డికో హి సో, ఆనన్ద, దేవపుత్తో”తి.

అనాథపిణ్డికవగ్గో దుతియో.

తస్సుద్దానం –

చన్దిమసో [చన్దిమాసో (పీ. క.)] చ వేణ్డు [వేణ్హు (సీ. క.)] చ, దీఘలట్ఠి చ నన్దనో;
చన్దనో వాసుదత్తో చ, సుబ్రహ్మా కకుధేన చ;
ఉత్తరో నవమో వుత్తో, దసమో అనాథపిణ్డికోతి.

౩. నానాతిత్థియవగ్గో

౧. సివసుత్తం

౧౦౨. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో సివో దేవపుత్తో అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణో కేవలకప్పం జేతవనం ఓభాసేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో సివో దేవపుత్తో భగవతో సన్తికే ఇమా గాథాయో అభాసి –

“సబ్భిరేవ సమాసేథ, సబ్భి కుబ్బేథ సన్థవం;
సతం సద్ధమ్మమఞ్ఞాయ, సేయ్యో హోతి న పాపియో.

“సబ్భిరేవ సమాసేథ, సబ్భి కుబ్బేథ సన్థవం;
సతం సద్ధమ్మమఞ్ఞాయ, పఞ్ఞా లబ్భతి నాఞ్ఞతో.

“సబ్భిరేవ సమాసేథ, సబ్భి కుబ్బేథ సన్థవం;
సతం సద్ధమ్మమఞ్ఞాయ, సోకమజ్ఝే న సోచతి.

“సబ్భిరేవ సమాసేథ, సబ్భి కుబ్బేథ సన్థవం;
సతం సద్ధమ్మమఞ్ఞాయ, ఞాతిమజ్ఝే విరోచతి.

“సబ్భిరేవ సమాసేథ, సబ్భి కుబ్బేథ సన్థవం;
సతం సద్ధమ్మమఞ్ఞాయ, సత్తా గచ్ఛన్తి సుగ్గతిం.

“సబ్భిరేవ సమాసేథ, సబ్భి కుబ్బేథ సన్థవం;
సతం సద్ధమ్మమఞ్ఞాయ, సత్తా తిట్ఠన్తి సాతత”న్తి.

అథ ఖో భగవా సివం దేవపుత్తం గాథాయ పచ్చభాసి –

“సబ్భిరేవ సమాసేథ, సబ్భి కుబ్బేథ సన్థవం;
సతం సద్ధమ్మమఞ్ఞాయ, సబ్బదుక్ఖా పముచ్చతీ”తి.

౨. ఖేమసుత్తం

౧౦౩. ఏకమన్తం ఠితో ఖో ఖేమో దేవపుత్తో భగవతో సన్తికే ఇమా గాథాయో అభాసి –

“చరన్తి బాలా దుమ్మేధా, అమిత్తేనేవ అత్తనా;
కరోన్తా పాపకం కమ్మం, యం హోతి కటుకప్ఫలం.

“న తం కమ్మం కతం సాధు, యం కత్వా అనుతప్పతి;
యస్స అస్సుముఖో రోదం, విపాకం పటిసేవతి.

“తఞ్చ కమ్మం కతం సాధు, యం కత్వా నానుతప్పతి;
యస్స పతీతో సుమనో, విపాకం పటిసేవతి.

“పటికచ్చేవ [పటిగచ్చేవ (సీ.)] తం కయిరా, యం జఞ్ఞా హితమత్తనో;
న సాకటికచిన్తాయ, మన్తా ధీరో పరక్కమే.

“యథా సాకటికో మట్ఠం [పన్థం (సీ.), పసత్థం (స్యా. కం.)], సమం హిత్వా మహాపథం;
విసమం మగ్గమారుయ్హ, అక్ఖచ్ఛిన్నోవ ఝాయతి.

“ఏవం ధమ్మా అపక్కమ్మ, అధమ్మమనువత్తియ;
మన్దో మచ్చుముఖం పత్తో, అక్ఖచ్ఛిన్నోవ ఝాయతీ”తి.

౩. సేరీసుత్తం

౧౦౪. ఏకమన్తం ఠితో ఖో సేరీ దేవపుత్తో భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“అన్నమేవాభినన్దన్తి , ఉభయే దేవమానుసా;
అథ కో నామ సో యక్ఖో, యం అన్నం నాభినన్దతీ”తి.

“యే నం దదన్తి సద్ధాయ, విప్పసన్నేన చేతసా;
తమేవ అన్నం భజతి, అస్మిం లోకే పరమ్హి చ.

“తస్మా వినేయ్య మచ్ఛేరం, దజ్జా దానం మలాభిభూ;
పుఞ్ఞాని పరలోకస్మిం, పతిట్ఠా హోన్తి పాణిన”న్తి.

“అచ్ఛరియం , భన్తే, అబ్భుతం, భన్తే! యావసుభాసితమిదం, భన్తే, భగవతా –

“యే నం దదన్తి సద్ధాయ, విప్పసన్నేన చేతసా;
తమేవ అన్నం భజతి, అస్మిం లోకే పరమ్హి చ.

“తస్మా వినేయ్య మచ్ఛేరం, దజ్జా దానం మలాభిభూ;
పుఞ్ఞాని పరలోకస్మిం, పతిట్ఠా హోన్తి పాణిన”న్తి.

“భూతపుబ్బాహం, భన్తే, సిరీ [సేరీ (సీ. స్యా. కం. పీ.)] నామ రాజా అహోసిం దాయకో దానపతి దానస్స వణ్ణవాదీ. తస్స మయ్హం, భన్తే, చతూసు ద్వారేసు దానం దీయిత్థ సమణ-బ్రాహ్మణ-కపణద్ధిక-వనిబ్బకయాచకానం. అథ ఖో మం, భన్తే, ఇత్థాగారం ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతదవోచ [ఇత్థాగారా ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతదవోచుం (క.)] – ‘దేవస్స ఖో [దేవస్సేవ ఖో (క. సీ.)] దానం దీయతి; అమ్హాకం దానం న దీయతి. సాధు మయమ్పి దేవం నిస్సాయ దానాని దదేయ్యామ, పుఞ్ఞాని కరేయ్యామా’తి. తస్స మయ్హం, భన్తే, ఏతదహోసి – ‘అహం ఖోస్మి దాయకో దానపతి దానస్స వణ్ణవాదీ. దానం దస్సామాతి వదన్తే కిన్తి వదేయ్య’న్తి? సో ఖ్వాహం, భన్తే, పఠమం ద్వారం ఇత్థాగారస్స అదాసిం. తత్థ ఇత్థాగారస్స దానం దీయిత్థ; మమ దానం పటిక్కమి.

“అథ ఖో మం, భన్తే, ఖత్తియా అనుయన్తా ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతదవోచుం – ‘దేవస్స ఖో దానం దీయతి; ఇత్థాగారస్స దానం దీయతి; అమ్హాకం దానం న దీయతి. సాధు మయమ్పి దేవం నిస్సాయ దానాని దదేయ్యామ, పుఞ్ఞాని కరేయ్యామా’తి . తస్స మయ్హం, భన్తే, ఏతదహోసి – ‘అహం ఖోస్మి దాయకో దానపతి దానస్స వణ్ణవాదీ. దానం దస్సామాతి వదన్తే కిన్తి వదేయ్య’న్తి ? సో ఖ్వాహం, భన్తే, దుతియం ద్వారం ఖత్తియానం అనుయన్తానం అదాసిం. తత్థ ఖత్తియానం అనుయన్తానం దానం దీయిత్థ, మమ దానం పటిక్కమి.

“అథ ఖో మం, భన్తే, బలకాయో ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతదవోచ – ‘దేవస్స ఖో దానం దీయతి; ఇత్థాగారస్స దానం దీయతి; ఖత్తియానం అనుయన్తానం దానం దీయతి; అమ్హాకం దానం న దీయతి. సాధు మయమ్పి దేవం నిస్సాయ దానాని దదేయ్యామ, పుఞ్ఞాని కరేయ్యామా’తి. తస్స మయ్హం, భన్తే, ఏతదహోసి – ‘అహం ఖోస్మి దాయకో దానపతి దానస్స వణ్ణవాదీ. దానం దస్సామాతి వదన్తే కిన్తి వదేయ్య’న్తి? సో ఖ్వాహం భన్తే, తతియం ద్వారం బలకాయస్స అదాసిం. తత్థ బలకాయస్స దానం దీయిత్థ, మమ దానం పటిక్కమి.

“అథ ఖో మం, భన్తే, బ్రాహ్మణగహపతికా ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతదవోచుం – ‘దేవస్స ఖో దానం దీయతి; ఇత్థాగారస్స దానం దీయతి; ఖత్తియానం అనుయన్తానం దానం దీయతి; బలకాయస్స దానం దీయతి; అమ్హాకం దానం న దీయతి. సాధు మయమ్పి దేవం నిస్సాయ దానాని దదేయ్యామ, పుఞ్ఞాని కరేయ్యామా’తి. తస్స మయ్హం, భన్తే, ఏతదహోసి – ‘అహం ఖోస్మి దాయకో దానపతి దానస్స వణ్ణవాదీ. దానం దస్సామాతి వదన్తే కిన్తి వదేయ్య’న్తి? సో ఖ్వాహం, భన్తే, చతుత్థం ద్వారం బ్రాహ్మణగహపతికానం అదాసిం. తత్థ బ్రాహ్మణగహపతికానం దానం దీయిత్థ, మమ దానం పటిక్కమి.

“అథ ఖో మం, భన్తే, పురిసా ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతదవోచుం – ‘న ఖో దాని దేవస్స కోచి దానం దీయతీ’తి. ఏవం వుత్తాహం, భన్తే, తే పురిసే ఏతదవోచం – ‘తేన హి, భణే, యో బాహిరేసు జనపదేసు ఆయో సఞ్జాయతి తతో ఉపడ్ఢం అన్తేపురే పవేసేథ, ఉపడ్ఢం తత్థేవ దానం దేథ సమణ-బ్రాహ్మణ-కపణద్ధిక-వనిబ్బక-యాచకాన’న్తి . సో ఖ్వాహం, భన్తే, ఏవం దీఘరత్తం కతానం పుఞ్ఞానం ఏవం దీఘరత్తం కతానం కుసలానం ధమ్మానం పరియన్తం నాధిగచ్ఛామి – ఏత్తకం పుఞ్ఞన్తి వా ఏత్తకో పుఞ్ఞవిపాకోతి వా ఏత్తకం సగ్గే ఠాతబ్బన్తి వాతి. అచ్ఛరియం, భన్తే, అబ్భుతం, భన్తే! యావసుభాసితమిదం, భన్తే, భగవతా –

“యే నం దదన్తి సద్ధాయ, విప్పసన్నేన చేతసా;
తమేవ అన్నం భజతి, అస్మిం లోకే పరమ్హి చ.

“తస్మా వినేయ్య మచ్ఛేరం, దజ్జా దానం మలాభిభూ;
పుఞ్ఞాని పరలోకస్మిం, పతిట్ఠా హోన్తి పాణిన”న్తి.

౮. ఘటీకారసుత్తం

౧౦౫. ఏకమన్తం ఠితో ఖో ఘటీకారో దేవపుత్తో భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“అవిహం ఉపపన్నాసే, విముత్తా సత్త భిక్ఖవో;
రాగదోసపరిక్ఖీణా, తిణ్ణా లోకే విసత్తిక”న్తి.

“కే చ తే అతరుం పఙ్కం, మచ్చుధేయ్యం సుదుత్తరం;
కే హిత్వా మానుసం దేహం, దిబ్బయోగం ఉపచ్చగు”న్తి.

“ఉపకో పలగణ్డో [ఫలగణ్డో (క.)] చ, పుక్కుసాతి చ తే తయో;

భద్దియో ఖణ్డదేవో చ, బాహురగ్గి చ సఙ్గియో [బాహుదన్తీ చ పిఙ్గియో (సీ॰ స్యా॰)];
తే హిత్వా మానుసం దేహం, దిబ్బయోగం ఉపచ్చగు”న్తి.

“కుసలీ భాససీ తేసం, మారపాసప్పహాయినం;
కస్స తే ధమ్మమఞ్ఞాయ, అచ్ఛిదుం భవబన్ధన”న్తి.

“న అఞ్ఞత్ర భగవతా, నాఞ్ఞత్ర తవ సాసనా;
యస్స తే ధమ్మమఞ్ఞాయ, అచ్ఛిదుం భవబన్ధనం.

“యత్థ నామఞ్చ రూపఞ్చ, అసేసం ఉపరుజ్ఝతి;
తం తే ధమ్మం ఇధఞ్ఞాయ, అచ్ఛిదుం భవబన్ధన”న్తి.

“గమ్భీరం భాససీ వాచం, దుబ్బిజానం సుదుబ్బుధం;
కస్స త్వం ధమ్మమఞ్ఞాయ, వాచం భాససి ఈదిస”న్తి.

“కుమ్భకారో పురే ఆసిం, వేకళిఙ్గే ఘటీకరో;
మాతాపేత్తిభరో ఆసిం, కస్సపస్స ఉపాసకో.

“విరతో మేథునా ధమ్మా, బ్రహ్మచారీ నిరామిసో;
అహువా తే సగామేయ్యో, అహువా తే పురే సఖా.

“సోహమేతే పజానామి, విముత్తే సత్త భిక్ఖవో;
రాగదోసపరిక్ఖీణే, తిణ్ణే లోకే విసత్తిక”న్తి.

“ఏవమేతం తదా ఆసి, యథా భాససి భగ్గవ;
కుమ్భకారో పురే ఆసి, వేకళిఙ్గే ఘటీకరో.

“మాతాపేత్తిభరో ఆసి, కస్సపస్స ఉపాసకో;
విరతో మేథునా ధమ్మా, బ్రహ్మచారీ నిరామిసో;
అహువా మే సగామేయ్యో, అహువా మే పురే సఖా”తి.

“ఏవమేతం పురాణానం, సహాయానం అహు సఙ్గమో;
ఉభిన్నం భావితత్తానం, సరీరన్తిమధారిన”న్తి.

౫. జన్తుసుత్తం

౧౦౬. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం సమ్బహులా భిక్ఖూ, కోసలేసు విహరన్తి హిమవన్తపస్సే అరఞ్ఞకుటికాయ ఉద్ధతా ఉన్నళా చపలా ముఖరా వికిణ్ణవాచా ముట్ఠస్సతినో అసమ్పజానా అసమాహితా విబ్భన్తచిత్తా పాకతిన్ద్రియా.

అథ ఖో జన్తు దేవపుత్తో తదహుపోసథే పన్నరసే యేన తే భిక్ఖూ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తే భిక్ఖూ గాథాహి అజ్ఝభాసి –

“సుఖజీవినో పురే ఆసుం, భిక్ఖూ గోతమసావకా;
అనిచ్ఛా పిణ్డమేసనా [పిణ్డమేసానా (?)], అనిచ్ఛా సయనాసనం;
లోకే అనిచ్చతం ఞత్వా, దుక్ఖస్సన్తం అకంసు తే.

“దుప్పోసం కత్వా అత్తానం, గామే గామణికా వియ;
భుత్వా భుత్వా నిపజ్జన్తి, పరాగారేసు ముచ్ఛితా.

“సఙ్ఘస్స అఞ్జలిం కత్వా, ఇధేకచ్చే వదామహం [వన్దామహం (క.)];
అపవిద్ధా అనాథా తే, యథా పేతా తథేవ తే [తథేవ చ (సీ.)].

“యే ఖో పమత్తా విహరన్తి, తే మే సన్ధాయ భాసితం;
యే అప్పమత్తా విహరన్తి, నమో తేసం కరోమహ”న్తి.

౬. రోహితస్ససుత్తం

౧౦౭. సావత్థినిదానం. ఏకమన్తం ఠితో ఖో రోహితస్సో దేవపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – “యత్థ ను ఖో, భన్తే, న జాయతి న జీయతి న మీయతి [న జియ్యతి న మియ్యతి (స్యా. కం. క.)] న చవతి న ఉపపజ్జతి, సక్కా ను ఖో సో, భన్తే, గమనేన లోకస్స అన్తో ఞాతుం వా దట్ఠుం వా పాపుణితుం వా”తి? “యత్థ ఖో, ఆవుసో, న జాయతి న జీయతి న మీయతి న చవతి న ఉపపజ్జతి, నాహం తం గమనేన లోకస్స అన్తం ఞాతేయ్యం దట్ఠేయ్యం పత్తేయ్యన్తి వదామీ”తి.

“అచ్ఛరియం, భన్తే, అబ్భుతం, భన్తే! యావసుభాసితమిదం, భన్తే, భగవతా – ‘యత్థ ఖో, ఆవుసో, న జాయతి న జీయతి న మీయతి న చవతి న ఉపపజ్జతి, నాహం తం గమనేన లోకస్స అన్తం ఞాతేయ్యం దట్ఠేయ్యం పత్తేయ్యన్తి వదామీ’తి.

“భూతపుబ్బాహం, భన్తే, రోహితస్సో నామ ఇసి అహోసిం భోజపుత్తో ఇద్ధిమా వేహాసఙ్గమో. తస్స మయ్హం, భన్తే, ఏవరూపో జవో అహోసి; సేయ్యథాపి నామ దళ్హధమ్మా [దళ్హధమ్మో (సబ్బత్థ) టీకా చ మోగ్గల్లానబ్యాకరణం చ ఓలోకేతబ్బం] ధనుగ్గహో సుసిక్ఖితో కతహత్థో కతయోగ్గో కతూపాసనో లహుకేన అసనేన అప్పకసిరేనేవ తిరియం తాలచ్ఛాయం అతిపాతేయ్య. తస్స మయ్హం, భన్తే, ఏవరూపో పదవీతిహారో అహోసి; సేయ్యథాపి నామ పురత్థిమా సముద్దా పచ్ఛిమో సముద్దో. తస్స మయ్హం, భన్తే, ఏవరూపం ఇచ్ఛాగతం ఉప్పజ్జి – ‘అహం గమనేన లోకస్స అన్తం పాపుణిస్సామీ’తి. సో ఖ్వాహం, భన్తే, ఏవరూపేన జవేన సమన్నాగతో ఏవరూపేన చ పదవీతిహారేన అఞ్ఞత్రేవ అసిత-పీత-ఖాయిత-సాయితా అఞ్ఞత్ర ఉచ్చార-పస్సావకమ్మా అఞ్ఞత్ర నిద్దాకిలమథపటివినోదనా వస్ససతాయుకో వస్ససతజీవీ వస్ససతం గన్త్వా అప్పత్వావ లోకస్స అన్తం అన్తరావ కాలఙ్కతో.

“అచ్ఛరియం, భన్తే, అబ్భుతం, భన్తే! యావసుభాసితమిదం, భన్తే, భగవతా – ‘యత్థ ఖో, ఆవుసో, న జాయతి న జీయతి న మీయతి న చవతి న ఉపపజ్జతి, నాహం తం గమనేన లోకస్స అన్తం ఞాతేయ్యం దట్ఠేయ్యం పత్తేయ్యన్తి వదామీ’”తి.

“న ఖో పనాహం, ఆవుసో, అప్పత్వా లోకస్స అన్తం దుక్ఖస్స అన్తకిరియం వదామి. అపి చ ఖ్వాహం, ఆవుసో, ఇమస్మింయేవ బ్యామమత్తే కళేవరే ససఞ్ఞిమ్హి సమనకే లోకఞ్చ పఞ్ఞపేమి లోకసముదయఞ్చ లోకనిరోధఞ్చ లోకనిరోధగామినిఞ్చ పటిపదన్తి.

“గమనేన న పత్తబ్బో, లోకస్సన్తో కుదాచనం;
న చ అప్పత్వా లోకన్తం, దుక్ఖా అత్థి పమోచనం.

“తస్మా హవే లోకవిదూ సుమేధో,
లోకన్తగూ వుసితబ్రహ్మచరియో;
లోకస్స అన్తం సమితావి ఞత్వా,
నాసీసతి లోకమిమం పరఞ్చా”తి.

౭. నన్దసుత్తం

౧౦౮. ఏకమన్తం ఠితో ఖో నన్దో దేవపుత్తో భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“అచ్చేన్తి కాలా తరయన్తి రత్తియో,
వయోగుణా అనుపుబ్బం జహన్తి;
ఏతం భయం మరణే పేక్ఖమానో,
పుఞ్ఞాని కయిరాథ సుఖావహానీ”తి.

“అచ్చేన్తి కాలా తరయన్తి రత్తియో,
వయోగుణా అనుపుబ్బం జహన్తి;
ఏతం భయం మరణే పేక్ఖమానో,
లోకామిసం పజహే సన్తిపేక్ఖో”తి.

౮. నన్దివిసాలసుత్తం

౧౦౯. ఏకమన్తం ఠితో ఖో నన్దివిసాలో దేవపుత్తో భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“చతుచక్కం నవద్వారం, పుణ్ణం లోభేన సంయుతం;
పఙ్కజాతం మహావీర, కథం యాత్రా భవిస్సతీ”తి.

“ఛేత్వా నద్ధిం వరత్తఞ్చ, ఇచ్ఛాలోభఞ్చ పాపకం;

సమూలం తణ్హమబ్బుయ్హ, ఏవం యాత్రా భవిస్సతీ”తి.

౯. సుసిమసుత్తం

౧౧౦. సావత్థినిదానం . అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం భగవా ఏతదవోచ – “తుయ్హమ్పి నో, ఆనన్ద, సారిపుత్తో రుచ్చతీ”తి?

“కస్స హి నామ, భన్తే, అబాలస్స అదుట్ఠస్స అమూళ్హస్స అవిపల్లత్థచిత్తస్స ఆయస్మా సారిపుత్తో న రుచ్చేయ్య? పణ్డితో, భన్తే, ఆయస్మా సారిపుత్తో . మహాపఞ్ఞో, భన్తే, ఆయస్మా సారిపుత్తో. పుథుపఞ్ఞో, భన్తే, ఆయస్మా సారిపుత్తో. హాసపఞ్ఞో [హాసుపఞ్ఞో (సీ.)], భన్తే, ఆయస్మా సారిపుత్తో. జవనపఞ్ఞో, భన్తే, ఆయస్మా సారిపుత్తో. తిక్ఖపఞ్ఞో, భన్తే, ఆయస్మా సారిపుత్తో. నిబ్బేధికపఞ్ఞో, భన్తే, ఆయస్మా సారిపుత్తో. అప్పిచ్ఛో, భన్తే, ఆయస్మా సారిపుత్తో. సన్తుట్ఠో, భన్తే, ఆయస్మా సారిపుత్తో. పవివిత్తో, భన్తే, ఆయస్మా సారిపుత్తో. అసంసట్ఠో, భన్తే, ఆయస్మా సారిపుత్తో. ఆరద్ధవీరియో, భన్తే, ఆయస్మా సారిపుత్తో. వత్తా, భన్తే, ఆయస్మా సారిపుత్తో. వచనక్ఖమో, భన్తే, ఆయస్మా సారిపుత్తో. చోదకో, భన్తే, ఆయస్మా సారిపుత్తో. పాపగరహీ, భన్తే, ఆయస్మా సారిపుత్తో. కస్స హి నామ, భన్తే, అబాలస్స అదుట్ఠస్స అమూళ్హస్స అవిపల్లత్థచిత్తస్స ఆయస్మా సారిపుత్తో న రుచ్చేయ్యా”తి?

“ఏవమేతం , ఆనన్ద, ఏవమేతం, ఆనన్ద! కస్స హి నామ, ఆనన్ద, అబాలస్స అదుట్ఠస్స అమూళ్హస్స అవిపల్లత్థచిత్తస్స సారిపుత్తో న రుచ్చేయ్య? పణ్డితో, ఆనన్ద, సారిపుత్తో. మహాపఞ్ఞో, ఆనన్ద, సారిపుత్తో. పుథుపఞ్ఞో, ఆనన్ద, సారిపుత్తో. హాసపఞ్ఞో, ఆనన్ద, సారిపుత్తో. జవనపఞ్ఞో, ఆనన్ద, సారిపుత్తో. తిక్ఖపఞ్ఞో, ఆనన్ద, సారిపుత్తో. నిబ్బేధికపఞ్ఞో, ఆనన్ద, సారిపుత్తో. అప్పిచ్ఛో, ఆనన్ద, సారిపుత్తో. సన్తుట్ఠో, ఆనన్ద, సారిపుత్తో. పవివిత్తో, ఆనన్ద, సారిపుత్తో. అసంసట్ఠో, ఆనన్ద, సారిపుత్తో. ఆరద్ధవీరియో, ఆనన్ద, సారిపుత్తో. వత్తా, ఆనన్ద, సారిపుత్తో. వచనక్ఖమో, ఆనన్ద, సారిపుత్తో . చోదకో, ఆనన్ద, సారిపుత్తో. పాపగరహీ, ఆనన్ద, సారిపుత్తో. కస్స హి నామ, ఆనన్ద, అబాలస్స అదుట్ఠస్స అమూళ్హస్స అవిపల్లత్థచిత్తస్స సారిపుత్తో న రుచ్చేయ్యా”తి?

అథ ఖో సుసిమో [సుసీమో (సీ.)] దేవపుత్తో ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స వణ్ణే భఞ్ఞమానే మహతియా దేవపుత్తపరిసాయ పరివుతో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో సుసిమో దేవపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ –

“ఏవమేతం , భగవా, ఏవమేతం, సుగత. కస్స హి నామ, భన్తే, అబాలస్స అదుట్ఠస్స అమూళ్హస్స అవిపల్లత్థచిత్తస్స ఆయస్మా సారిపుత్తో న రుచ్చేయ్య? పణ్డితో, భన్తే, ఆయస్మా సారిపుత్తో. మహాపఞ్ఞో, భన్తే, పుథుపఞ్ఞో, భన్తే, హాసపఞ్ఞో, భన్తే, జవనపఞ్ఞో, భన్తే, తిక్ఖపఞ్ఞో, భన్తే, నిబ్బేధికపఞ్ఞో, భన్తే, అప్పిచ్ఛో, భన్తే, సన్తుట్ఠో, భన్తే, పవివిత్తో, భన్తే, అసంసట్ఠో, భన్తే, ఆరద్ధవీరియో, భన్తే, వత్తా, భన్తే, వచనక్ఖమో, భన్తే, చోదకో, భన్తే, పాపగరహీ, భన్తే, ఆయస్మా సారిపుత్తో. కస్స హి నామ, భన్తే, అబాలస్స అదుట్ఠస్స అమూళ్హస్స అవిపల్లత్థచిత్తస్స ఆయస్మా సారిపుత్తో న రుచ్చేయ్య?

“అహమ్పి హి, భన్తే, యఞ్ఞదేవ దేవపుత్తపరిసం ఉపసఙ్కమిం, ఏతదేవ బహులం సద్దం సుణామి – ‘పణ్డితో ఆయస్మా సారిపుత్తో; మహాపఞ్ఞో ఆయస్మా, పుథుపఞ్ఞో ఆయస్మా, హాసపఞ్ఞో ఆయస్మా, జవనపఞ్ఞో ఆయస్మా, తిక్ఖపఞ్ఞో ఆయస్మా, నిబ్బేధికపఞ్ఞో ఆయస్మా, అప్పిచ్ఛో ఆయస్మా, సన్తుట్ఠో ఆయస్మా, పవివిత్తో ఆయస్మా, అసంసట్ఠో ఆయస్మా, ఆరద్ధవీరియో ఆయస్మా, వత్తా ఆయస్మా, వచనక్ఖమో ఆయస్మా, చోదకో ఆయస్మా, పాపగరహీ ఆయస్మా సారిపుత్తో’తి . కస్స హి నామ, భన్తే, అబాలస్స అదుట్ఠస్స అమూళ్హస్స అవిపల్లత్థచిత్తస్స ఆయస్మా సారిపుత్తో న రుచ్చేయ్యా”తి?

అథ ఖో సుసిమస్స దేవపుత్తస్స దేవపుత్తపరిసా ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స వణ్ణే భఞ్ఞమానే అత్తమనా పముదితా పీతిసోమనస్సజాతా ఉచ్చావచా వణ్ణనిభా ఉపదంసేతి.

“సేయ్యథాపి నామ మణి వేళురియో సుభో జాతిమా అట్ఠంసో సుపరికమ్మకతో పణ్డుకమ్బలే నిక్ఖిత్తో భాసతే చ తపతే చ విరోచతి చ; ఏవమేవం సుసిమస్స దేవపుత్తస్స దేవపుత్తపరిసా ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స వణ్ణే భఞ్ఞమానే అత్తమనా పముదితా పీతిసోమనస్సజాతా ఉచ్చావచా వణ్ణనిభా ఉపదంసేతి.

“సేయ్యథాపి నామ నిక్ఖం జమ్బోనదం దక్ఖకమ్మారపుత్తఉక్కాముఖసుకుసలసమ్పహట్ఠం పణ్డుకమ్బలే నిక్ఖిత్తం భాసతే చ తపతే చ విరోచతి చ; ఏవమేవం సుసిమస్స దేవపుత్తస్స దేవపుత్తపరిసా ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స వణ్ణే భఞ్ఞమానే అత్తమనా పముదితా పీతిసోమనస్సజాతా ఉచ్చావచా వణ్ణనిభా ఉపదంసేతి.

“సేయ్యథాపి నామ సరదసమయే విద్ధే విగతవలాహకే దేవే రత్తియా పచ్చూససమయం ఓసధితారకా భాసతే చ తపతే చ విరోచతి చ; ఏవమేవం సుసిమస్స దేవపుత్తస్స దేవపుత్తపరిసా ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స వణ్ణే భఞ్ఞమానే అత్తమనా పముదితా పీతిసోమనస్సజాతా ఉచ్చావచా వణ్ణనిభా ఉపదంసేతి.

“సేయ్యథాపి నామ సరదసమయే విద్ధే విగతవలాహకే దేవే ఆదిచ్చో నభం అబ్భుస్సక్కమానో [అబ్భుస్సుక్కమానో (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰), అబ్భుగ్గమమానో (దీ॰ ని॰ ౨.౨౧౮)] సబ్బం ఆకాసగతం తమగతం అభివిహచ్చ భాసతే చ తపతే చ విరోచతి చ; ఏవమేవం సుసిమస్స దేవపుత్తస్స దేవపుత్తపరిసా ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స వణ్ణే భఞ్ఞమానే అత్తమనా పముదితా పీతిసోమనస్సజాతా ఉచ్చావచా వణ్ణనిభా ఉపదంసేతి.

అథ ఖో సుసిమో దేవపుత్తో ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం ఆరబ్భ భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“పణ్డితోతి సమఞ్ఞాతో, సారిపుత్తో అకోధనో;
అప్పిచ్ఛో సోరతో దన్తో, సత్థువణ్ణాభతో ఇసీ”తి.

అథ ఖో భగవా ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం ఆరబ్భ సుసిమం దేవపుత్తం గాథాయ పచ్చభాసి –

“పణ్డితోతి సమఞ్ఞాతో, సారిపుత్తో అకోధనో;
అప్పిచ్ఛో సోరతో దన్తో, కాలం కఙ్ఖతి సుదన్తో” [కాలం కఙ్ఖతి భతకో సుదన్తో (సీ॰), కాలం కఙ్ఖతి భావితో సుదన్తో (స్యా॰ కం॰), కాలం కఙ్ఖతి భతికో సుదన్తో (పీ॰)] తి.

౧౦. నానాతిత్థియసావకసుత్తం

౧౧౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. అథ ఖో సమ్బహులా నానాతిత్థియసావకా దేవపుత్తా అసమో చ సహలి [సహలీ (సీ. స్యా. కం. పీ.)] చ నీకో [నిఙ్కో (సీ. పీ.), నికో (స్యా. కం.)] చ ఆకోటకో చ వేగబ్భరి చ [వేటమ్బరీ చ (సీ. స్యా. కం. పీ.)] మాణవగామియో చ అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణా కేవలకప్పం వేళువనం ఓభాసేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠంసు. ఏకమన్తం ఠితో ఖో అసమో దేవపుత్తో పూరణం కస్సపం ఆరబ్భ భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“ఇధ ఛిన్దితమారితే, హతజానీసు కస్సపో;
న పాపం సమనుపస్సతి, పుఞ్ఞం వా పన అత్తనో;
స వే విస్సాసమాచిక్ఖి, సత్థా అరహతి మాననన్”తి.

అథ ఖో సహలి దేవపుత్తో మక్ఖలిం గోసాలం ఆరబ్భ భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“తపోజిగుచ్ఛాయ సుసంవుతత్తో,
వాచం పహాయ కలహం జనేన;
సమోసవజ్జా విరతో సచ్చవాదీ,
న హి నూన తాదిసం కరోతి [న హ నున తాదీ పకరోతి (సీ. స్యా. కం.)] పాప”న్తి.

అథ ఖో నీకో దేవపుత్తో నిగణ్ఠం నాటపుత్తం [నాథపుత్తం (సీ.)] ఆరబ్భ భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“జేగుచ్ఛీ నిపకో భిక్ఖు, చాతుయామసుసంవుతో;
దిట్ఠం సుతఞ్చ ఆచిక్ఖం, న హి నూన కిబ్బిసీ సియా”తి.

అథ ఖో ఆకోటకో దేవపుత్తో నానాతిత్థియే ఆరబ్భ భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“పకుధకో కాతియానో నిగణ్ఠో,
యే చాపిమే మక్ఖలిపూరణాసే;
గణస్స సత్థారో సామఞ్ఞప్పత్తా,
న హి నూన తే సప్పురిసేహి దూరే”తి.

అథ ఖో వేగబ్భరి దేవపుత్తో ఆకోటకం దేవపుత్తం గాథాయ పచ్చభాసి –

“సహాచరితేన [సహారవేనాపి (క. సీ.), సగారవేనాపి (పీ.)] ఛవో సిగాలో [సిఙ్గాలో (క.)],
న కోత్థుకో సీహసమో కదాచి;
నగ్గో ముసావాదీ గణస్స సత్థా,
సఙ్కస్సరాచారో న సతం సరిక్ఖో”తి.

అథ ఖో మారో పాపిమా వేగబ్బరిం దేవపుత్తం అన్వావిసిత్వా భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“తపోజిగుచ్ఛాయ ఆయుత్తా, పాలయం పవివేకియం;
రూపే చ యే నివిట్ఠాసే, దేవలోకాభినన్దినో;
తే వే సమ్మానుసాసన్తి, పరలోకాయ మాతియా”తి.

అథ ఖో భగవా, ‘మారో అయం పాపిమా’ ఇతి విదిత్వా, మారం పాపిమన్తం గాథాయ పచ్చభాసి –

“యే కేచి రూపా ఇధ వా హురం వా,
యే చన్తలిక్ఖస్మిం పభాసవణ్ణా;
సబ్బేవ తే తే నముచిప్పసత్థా,
ఆమిసంవ మచ్ఛానం వధాయ ఖిత్తా”తి.

అథ ఖో మాణవగామియో దేవపుత్తో భగవన్తం ఆరబ్భ భగవతో సన్తికే ఇమా గాథాయో అభాసి –

“విపులో రాజగహీయానం, గిరిసేట్ఠో పవుచ్చతి;
సేతో హిమవతం సేట్ఠో, ఆదిచ్చో అఘగామినం.

“సముద్దో ఉదధినం సేట్ఠో, నక్ఖత్తానఞ్చ చన్దిమా [నక్ఖత్తానంవ చన్దిమా (క.)];
సదేవకస్స లోకస్స, బుద్ధో అగ్గో పవుచ్చతీ”తి.

నానాతిత్థియవగ్గో తతియో.

తస్సుద్దానం –

సివో ఖేమో చ సేరీ చ, ఘటీ జన్తు చ రోహితో;
నన్దో నన్దివిసాలో చ, సుసిమో నానాతిత్థియేన తే దసాతి.

దేవపుత్తసంయుత్తం సమత్తం.

౩. కోసలసంయుత్తం

౧. పఠమవగ్గో

౧. దహరసుత్తం

౧౧౨. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో రాజా పసేనది కోసలో భగవన్తం ఏతదవోచ – "భవమ్పి నో గోతమో అనుత్తరం సమ్మాసమ్బోధిం అభిసమ్బుద్ధోతి పటిజానాతీ"తి? "యఞ్హి తం, మహారాజ, సమ్మా వదమానో వదేయ్య 'అనుత్తరం సమ్మాసమ్బోధిం అభిసమ్బుద్ధో'తి, మమేవ [మమం (సబ్బత్థ)] తం సమ్మా వదమానో వదేయ్య. అహఞ్హి, మహారాజ, అనుత్తరం సమ్మాసమ్బోధిం అభిసమ్బుద్ధో"తి.

"యేపి తే, భో గోతమ, సమణబ్రాహ్మణా సఙ్ఘినో గణినో గణాచరియా ఞాతా యసస్సినో తిత్థకరా సాధుసమ్మతా బహుజనస్స, సేయ్యథిదం – పూరణో కస్సపో, మక్ఖలి గోసాలో, నిగణ్ఠో నాటపుత్తో, సఞ్చయో బేలట్ఠపుత్తో, పకుధో కచ్చాయనో, అజితో కేసకమ్బలో; తేపి మయా 'అనుత్తరం సమ్మాసమ్బోధిం అభిసమ్బుద్ధోతి పటిజానాథా'తి పుట్ఠా సమానా అనుత్తరం సమ్మాసమ్బోధిం అభిసమ్బుద్ధోతి న పటిజానన్తి. కిం పన భవం గోతమో దహరో చేవ జాతియా నవో చ పబ్బజ్జాయా"తి?

"చత్తారో ఖో మే, మహారాజ, దహరాతి న ఉఞ్ఞాతబ్బా, దహరాతి న పరిభోతబ్బా. కతమే చత్తారో? ఖత్తియో ఖో, మహారాజ, దహరోతి న ఉఞ్ఞాతబ్బో, దహరోతి న పరిభోతబ్బో. ఉరగో ఖో, మహారాజ, దహరోతి న ఉఞ్ఞాతబ్బో, దహరోతి న పరిభోతబ్బో. అగ్గి ఖో, మహారాజ, దహరోతి న ఉఞ్ఞాతబ్బో, దహరోతి న పరిభోతబ్బో. భిక్ఖు, ఖో, మహారాజ, దహరోతి న ఉఞ్ఞాతబ్బో, దహరోతి న పరిభోతబ్బో. ఇమే ఖో, మహారాజ, చత్తారో దహరాతి న ఉఞ్ఞాతబ్బా, దహరాతి న పరిభోతబ్బా"తి.

ఇదమవోచ భగవా. ఇదం వత్వాన సుగతో అథాపరం ఏతదవోచ సత్థా –

"ఖత్తియం జాతిసమ్పన్నం, అభిజాతం యసస్సినం;
దహరోతి నావజానేయ్య, న నం పరిభవే నరో.

"ఠానఞ్హి సో మనుజిన్దో, రజ్జం లద్ధాన ఖత్తియో;
సో కుద్ధో రాజదణ్డేన, తస్మిం పక్కమతే భుసం;
తస్మా తం పరివజ్జేయ్య, రక్ఖం జీవితమత్తనో.

"గామే వా యది వా రఞ్ఞే, యత్థ పస్సే భుజఙ్గమం;
దహరోతి నావజానేయ్య, న నం పరిభవే నరో.

“ఉచ్చావచేహి వణ్ణేహి, ఉరగో చరతి తేజసీ [తేజసా (సీ. క.), తేజసి (పీ. క.)];
సో ఆసజ్జ డంసే బాలం, నరం నారిఞ్చ ఏకదా;
తస్మా తం పరివజ్జేయ్య, రక్ఖం జీవితమత్తనో.

“పహూతభక్ఖం జాలినం, పావకం కణ్హవత్తనిం;
దహరోతి నావజానేయ్య, న నం పరిభవే నరో.

“లద్ధా హి సో ఉపాదానం, మహా హుత్వాన పావకో;
సో ఆసజ్జ డహే [దహే] బాలం, నరం నారిఞ్చ ఏకదా;
తస్మా తం పరివజ్జేయ్య, రక్ఖం జీవితమత్తనో.

“వనం యదగ్గి డహతి [దహతి (క.)], పావకో కణ్హవత్తనీ;
జాయన్తి తత్థ పారోహా, అహోరత్తానమచ్చయే.

“యఞ్చ ఖో సీలసమ్పన్నో, భిక్ఖు డహతి తేజసా;
న తస్స పుత్తా పసవో, దాయాదా విన్దరే ధనం;
అనపచ్చా అదాయాదా, తాలావత్థూ భవన్తి తే.

“తస్మా హి పణ్డితో పోసో, సమ్పస్సం అత్థమత్తనో;
భుజఙ్గమం పావకఞ్చ, ఖత్తియఞ్చ యసస్సినం;
భిక్ఖుఞ్చ సీలసమ్పన్నం, సమ్మదేవ సమాచరే”తి.

ఏవం వుత్తే, రాజా పసేనది కోసలో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం, భన్తే, అభిక్కన్తం, భన్తే! సేయ్యథాపి భన్తే, నిక్కుజ్జితం [నికుజ్జితం (?)] వా ఉక్కుజ్జేయ్య , పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య , అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య – ‘చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీ’తి; ఏవమేవం భగవతా అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో. ఏసాహం, భన్తే, భగవన్తం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకం మం, భన్తే, భగవా ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి.

౨. పురిససుత్తం

౧౧౩. సావత్థినిదానం. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో రాజా పసేనది కోసలో భగవన్తం ఏతదవోచ – “కతి ను ఖో, భన్తే, పురిసస్స ధమ్మా అజ్ఝత్తం ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జన్తి అహితాయ దుక్ఖాయ అఫాసువిహారాయా”తి?

“తయో ఖో, మహారాజ, పురిసస్స ధమ్మా అజ్ఝత్తం ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జన్తి అహితాయ దుక్ఖాయ అఫాసువిహారాయ. కతమే తయో? లోభో ఖో, మహారాజ, పురిసస్స ధమ్మో అజ్ఝత్తం ఉప్పజ్జమానో ఉప్పజ్జతి అహితాయ దుక్ఖాయ

అఫాసువిహారాయ. దోసో ఖో, మహారాజ, పురిసస్స ధమ్మో అజ్ఝత్తం ఉప్పజ్జమానో ఉప్పజ్జతి అహితాయ దుక్ఖాయ అఫాసువిహారాయ. మోహో ఖో, మహారాజ, పురిసస్స ధమ్మో అజ్ఝత్తం ఉప్పజ్జమానో ఉప్పజ్జతి అహితాయ దుక్ఖాయ అఫాసువిహారాయ . ఇమే ఖో, మహారాజ, తయో పురిసస్స ధమ్మా అజ్ఝత్తం ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జన్తి అహితాయ దుక్ఖాయ అఫాసువిహారాయా"తి. ఇదమవోచ...పే....

"లోభో దోసో చ మోహో చ, పురిసం పాపచేతసం;

హింసన్తి అత్తసమ్భూతా, తచసారంవ సమ్ఫల"న్తి [సప్ఫలన్తి (స్యా. కం.)].

౩. జరామరణసుత్తం

౧౧౪. సావత్థినిదానం . ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో రాజా పసేనది కోసలో భగవన్తం ఏతదవోచ – "అత్థి ను ఖో, భన్తే, జాతస్స అఞ్ఞత్ర జరామరణా"తి? "నత్థి ఖో, మహారాజ, జాతస్స అఞ్ఞత్ర జరామరణా. యేపి తే, మహారాజ, ఖత్తియమహాసాలా అడ్ఢా మహద్ధనా మహాభోగా పహూతజాతరూపరజతా పహూతవిత్తూపకరణా పహూతధనధఞ్ఞా, తేసమ్పి జాతానం నత్థి అఞ్ఞత్ర జరామరణా. యేపి తే, మహారాజ, బ్రాహ్మణమహాసాలా...పే.... గహపతిమహాసాలా అడ్ఢా మహద్ధనా మహాభోగా పహూతజాతరూపరజతా పహూతవిత్తూపకరణా పహూతధనధఞ్ఞా, తేసమ్పి జాతానం నత్థి అఞ్ఞత్ర జరామరణా. యేపి తే, మహారాజ, భిక్ఖూ అరహన్తో ఖీణాసవా వుసితవన్తో కతకరణీయా ఓహితభారా అనుప్పత్తసదత్థా పరిక్ఖీణభవసంయోజనా సమ్మదఞ్ఞావిముత్తా, తేసం పాయం కాయో భేదనధమ్మో నిక్ఖేపనధమ్మో"తి. ఇదమవోచ...పే....

"జీరన్తి వే రాజరథా సుచిత్తా,
అథో సరీరమ్పి జరం ఉపేతి;
సతఞ్చ ధమ్మో న జరం ఉపేతి,
సన్తో హవే సబ్భి పవేదయన్తీ"తి.

౪. పియసుత్తం

౧౧౫. సావత్థినిదానం . ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో రాజా పసేనది కోసలో భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఇధ మయ్హం, భన్తే, రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – 'కేసం ను ఖో పియో అత్తా, కేసం అప్పియో అత్తా'తి? తస్స మయ్హం, భన్తే, ఏతదహోసి – 'యే చ ఖో కేచి కాయేన దుచ్చరితం చరన్తి, వాచాయ దుచ్చరితం చరన్తి, మనసా దుచ్చరితం చరన్తి; తేసం అప్పియో అత్తా'. కిఞ్చాపి తే ఏవం వదేయ్యుం – 'పియో నో అత్తా'తి, అథ ఖో తేసం అప్పియో అత్తా. తం కిస్స హేతు? యఞ్హి అప్పియో అప్పియస్స కరేయ్య, తం తే అత్తనావ అత్తనో కరోన్తి; తస్మా తేసం అప్పియో అత్తా. యే చ ఖో కేచి కాయేన సుచరితం చరన్తి, వాచాయ సుచరితం చరన్తి, మనసా సుచరితం చరన్తి; తేసం పియో అత్తా. కిఞ్చాపి తే ఏవం వదేయ్యుం – 'అప్పియో నో అత్తా'తి; అథ ఖో తేసం పియో అత్తా. తం కిస్స హేతు? యఞ్హి పియో పియస్స కరేయ్య, తం తే అత్తనావ అత్తనో కరోన్తి; తస్మా తేసం పియో అత్తా"తి.

“ఏవమేతం, మహారాజ, ఏవమేతం, మహారాజ! యే హి కేచి, మహారాజ, కాయేన దుచ్చరితం చరన్తి, వాచాయ దుచ్చరితం చరన్తి, మనసా దుచ్చరితం చరన్తి; తేసం అప్పియో అత్తా. కిఞ్చాపి తే ఏవం వదేయ్యుం – ‘పియో నో అత్తా’తి, అథ ఖో తేసం అప్పియో అత్తా. తం కిస్స హేతు? యఞ్హి, మహారాజ, అప్పియో అప్పియస్స కరేయ్య, తం తే అత్తనావ అత్తనో కరోన్తి; తస్మా తేసం అప్పియో అత్తా. యే చ ఖో కేచి, మహారాజ , కాయేన సుచరితం చరన్తి, వాచాయ సుచరితం చరన్తి, మనసా సుచరితం చరన్తి; తేసం పియో అత్తా. కిఞ్చాపి తే ఏవం వదేయ్యుం – ‘అప్పియో నో అత్తా’తి; అథ ఖో తేసం పియో అత్తా. తం కిస్స హేతు? యఞ్హి మహారాజ, పియో పియస్స కరేయ్య, తం తే అత్తనావ అత్తనో కరోన్తి; తస్మా తేసం పియో అత్తా”తి. ఇదమవోచ…పే॰…

“అత్తానఞ్చే పియం జఞ్ఞా, న నం పాపేన సంయుజే;
న హి తం సులభం హోతి, సుఖం దుక్కటకారినా.

“అన్తకేనాధిపన్నస్స, జహతో మానుసం భవం;
కిఞ్హి తస్స సకం హోతి, కిఞ్చ ఆదాయ గచ్ఛతి;
కిఞ్చస్స అనుగం హోతి, ఛాయావ అనపాయినీ [అనుపాయినీ (స్యా॰ కం॰ క॰)].

“ఉభో పుఞ్ఞఞ్చ పాపఞ్చ, యం మచ్చో కురుతే ఇధ;
తఞ్హి తస్స సకం హోతి, తఞ్చ [తంవ (?)] ఆదాయ గచ్ఛతి;
తఞ్చస్స [తంవస్స (?)] అనుగం హోతి, ఛాయావ అనపాయినీ.

“తస్మా కరేయ్య కల్యాణం, నిచయం సమ్పరాయికం;
పుఞ్ఞాని పరలోకస్మిం, పతిట్ఠా హోన్తి పాణిన”న్తి.

౫. అత్తరక్ఖితసుత్తం

౧౧౬. సావత్థినిదానం. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో రాజా పసేనది కోసలో భగవన్తం ఏతదవోచ – “ఇధ మయ్హం, భన్తే, రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – ‘కేసం ను ఖో రక్ఖితో అత్తా, కేసం అరక్ఖితో అత్తా’తి? తస్స మయ్హం, భన్తే, ఏతదహోసి – ‘యే ఖో కేచి కాయేన దుచ్చరితం చరన్తి, వాచాయ దుచ్చరితం చరన్తి, మనసా దుచ్చరితం చరన్తి; తేసం అరక్ఖితో అత్తా. కిఞ్చాపి తే హత్థికాయో వా రక్ఖేయ్య, అస్సకాయో వా రక్ఖేయ్య, రథకాయో వా రక్ఖేయ్య, పత్తికాయో వా రక్ఖేయ్య; అథ ఖో తేసం అరక్ఖితో అత్తా. తం కిస్స హేతు? బాహిరా హేసా రక్ఖా, నేసా రక్ఖా అజ్ఝత్తికా; తస్మా తేసం అరక్ఖితో అత్తా. యే చ ఖో కేచి కాయేన సుచరితం చరన్తి, వాచాయ సుచరితం చరన్తి, మనసా సుచరితం చరన్తి; తేసం రక్ఖితో అత్తా. కిఞ్చాపి తే నేవ హత్థికాయో రక్ఖేయ్య, న అస్సకాయో రక్ఖేయ్య, న రథకాయో రక్ఖేయ్య , న పత్తికాయో రక్ఖేయ్య; అథ ఖో తేసం రక్ఖితో అత్తా. తం కిస్స హేతు? అజ్ఝత్తికా హేసా రక్ఖా, నేసా రక్ఖా బాహిరా; తస్మా తేసం రక్ఖితో అత్తా’”తి.

“ఏవమేతం, మహారాజ, ఏవమేతం, మహారాజ! యే హి కేచి, మహారాజ, కాయేన దుచ్చరితం చరన్తి…పే॰… తేసం అరక్ఖితో అత్తా. తం కిస్స హేతు? బాహిరా హేసా, మహారాజ, రక్ఖా, నేసా రక్ఖా అజ్ఝత్తికా; తస్మా తేసం అరక్ఖితో అత్తా. యే చ ఖో కేచి, మహారాజ, కాయేన సుచరితం చరన్తి, వాచాయ సుచరితం చరన్తి, మనసా సుచరితం చరన్తి; తేసం రక్ఖితో అత్తా.

కిఞ్చాపి తే నేవ హత్థికాయో రక్ఖేయ్య, న అస్సకాయో రక్ఖేయ్య, న రథకాయో రక్ఖేయ్య, న పత్తికాయో రక్ఖేయ్య; అథ ఖో తేసం రక్ఖితో అత్తా. తం కిస్స హేతు? అజ్ఝత్తికా హేసా, మహారాజ, రక్ఖా, నేసా రక్ఖా బాహిరా; తస్మా తేసం రక్ఖితో అత్తా"తి. ఇదమవోచ...పే॰...

"కాయేన సంవరో సాధు, సాధు వాచాయ సంవరో;
మనసా సంవరో సాధు, సాధు సబ్బత్థ సంవరో;
సబ్బత్థ సంవుతో లజ్జీ, రక్ఖితోతి పవుచ్చతీ"తి.

౬. అప్పకసుత్తం

౧౧౬. సావత్థినిదానం. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో రాజా పసేనది కోసలో భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఇధ మయ్హం, భన్తే, రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – 'అప్పకా తే సత్తా లోకస్మిం యే ఉళారే ఉళారే భోగే లభిత్వా న చేవ మజ్జన్తి, న చ పమజ్జన్తి, న చ కామేసు గేధం ఆపజ్జన్తి, న చ సత్తేసు విప్పటిపజ్జన్తి. అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా లోకస్మిం యే ఉళారే ఉళారే భోగే లభిత్వా మజ్జన్తి చేవ పమజ్జన్తి , చ కామేసు చ గేధం ఆపజ్జన్తి, సత్తేసు చ విప్పటిపజ్జన్తీ'"తి.

"ఏవమేతం, మహారాజ, ఏవమేతం, మహారాజ! అప్పకా తే, మహారాజ, సత్తా లోకస్మిం, యే ఉళారే ఉళారే భోగే లభిత్వా న చేవ మజ్జన్తి, న చ పమజ్జన్తి, న చ కామేసు గేధం ఆపజ్జన్తి, న చ సత్తేసు విప్పటిపజ్జన్తి. అథ ఖో ఏతేవ బహుతరా సత్తా లోకస్మిం, యే ఉళారే ఉళారే భోగే లభిత్వా మజ్జన్తి చేవ పమజ్జన్తి చ కామేసు చ గేధం ఆపజ్జన్తి, సత్తేసు చ విప్పటిపజ్జన్తీ"తి. ఇదమవోచ...పే॰...

"సారత్తా కామభోగేసు, గిద్ధా కామేసు ముచ్ఛితా;
అతిసారం న బుజ్ఝన్తి, మిగా కూటంవ ఓడ్డితం;
పచ్ఛాసం కటుకం హోతి, విపాకో హిస్స పాపకో"తి.

౭. అడ్డకరణసుత్తం

౧౧౭. సావత్థినిదానం . ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో రాజా పసేనది కోసలో భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఇధాహం, భన్తే, అడ్డకరణే [అత్థకరణే (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] నిసిన్నో పస్సామి ఖత్తియమహాసాలేపి బ్రాహ్మణమహాసాలేపి గహపతిమహాసాలేపి అడ్ఢే మహద్ధనే మహాభోగే పహూతజాతరూపరజతే పహూతవిత్తూపకరణే పహూతధనధఞ్ఞే కామహేతు కామనిదానం కామాధికరణం సమ్పజానముసా భాసన్తే. తస్స మయ్హం, భన్తే, ఏతదహోసి – 'అలం దాని మే అడ్డకరణేన, భద్రముఖో దాని అడ్డకరణేన పఞ్ఞాయిస్సతీ'"తి.

"(ఏవమేతం, మహారాజ, ఏవమేతం మహారాజ!) [( ) సీ॰ పీ॰ పోత్థకేసు నత్థి] యేపి తే, మహారాజ, ఖత్తియమహాసాలా బ్రాహ్మణమహాసాలా గహపతిమహాసాలా అడ్ఢా మహద్ధనా మహాభోగా పహూతజాతరూపరజతా

పహూతవిత్తూపకరణా పహూతధనధఞ్ఞా కామహేతు కామనిదానం కామాధికరణం సమ్పజానముసా భాసన్తి; తేసం తం భవిస్సతి దీఘరత్తం అహితాయ దుక్ఖాయా"తి. ఇదమవోచ...పే॰...

"సారత్తా కామభోగేసు, గిద్ధా కామేసు ముచ్ఛితా;
అతిసారం న బుజ్ఝన్తి, మచ్ఛా ఖిప్పంవ ఓడ్డితం;
పచ్ఛాసం కటుకం హోతి, విపాకో హిస్స పాపకో"తి.

౮. మల్లికాసుత్తం

౧౧౯. సావత్థినిదానం . తేన ఖో పన సమయేన రాజా పసేనది కోసలో మల్లికాయ దేవియా సద్ధిం ఉపరిపాసాదవరగతో హోతి. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో మల్లికం దేవిం ఏతదవోచ – "అత్థి ను ఖో తే, మల్లికే, కోచఞ్ఞో అత్తనా పియతరో"తి? "నత్థి ఖో మే, మహారాజ, కోచఞ్ఞో అత్తనా పియతరో. తుయ్హం పన, మహారాజ, అత్థఞ్ఞో కోచి అత్తనా పియతరో"తి? "మయ్హమ్పి ఖో, మల్లికే, నత్థఞ్ఞో కోచి అత్తనా పియతరో"తి.

అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో పాసాదా ఓరోహిత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో రాజా పసేనది కోసలో భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఇధాహం, భన్తే, మల్లికాయ దేవియా సద్ధిం ఉపరిపాసాదవరగతో మల్లికం దేవిం ఏతదవోచం – 'అత్థి ను ఖో తే, మల్లికే, కోచఞ్ఞో అత్తనా పియతరో'తి? ఏవం వుత్తే, భన్తే, మల్లికా దేవీ మం ఏతదవోచ – 'నత్థి ఖో మే, మహారాజ, కోచఞ్ఞో అత్తనా పియతరో. తుయ్హం పన, మహారాజ, అత్థఞ్ఞో కోచి అత్తనా పియతరో'తి? ఏవం వుత్తాహం, భన్తే, మల్లికం దేవిం ఏతదవోచం – 'మయ్హమ్పి ఖో, మల్లికే, నత్థఞ్ఞో కోచి అత్తనా పియతరో"తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం గాథం అభాసి –

"సబ్బా దిసా అనుపరిగమ్మ చేతసా,
నేవజ్ఝగా పియతరమత్తనా క్వచి;
ఏవం పియో పుథు అత్తా పరేసం,
తస్మా న హింసే పరమత్తకామో"తి.

౯. యఞ్ఞసుత్తం

౧౨౦. సావత్థినిదానం. తేన ఖో పన సమయేన రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స మహాయఞ్ఞో పచ్చుపట్ఠితో హోతి, పఞ్చ చ ఉసభసతాని పఞ్చ చ వచ్ఛతరసతాని పఞ్చ చ వచ్ఛతరిసతాని పఞ్చ చ అజసతాని పఞ్చ చ ఉరబ్భసతాని థూణూపనీతాని హోన్తి యఞ్ఞత్థాయ. యేపిస్స తే హోన్తి దాసాతి వా పేస్సాతి వా కమ్మకరాతి వా, తేపి దణ్డతజ్జితా భయతజ్జితా అస్సుముఖా రుదమానా పరికమ్మాని కరోన్తి.

అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థిం పిణ్డాయ పవిసింసు. సావత్థియం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం

అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం – “ఇధ, భన్తే, రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స మహాయఞ్ఞో పచ్చుపట్ఠితో హోతి, పఞ్చ చ ఉసభసతాని పఞ్చ చ వచ్ఛతరసతాని పఞ్చ చ వచ్ఛతరిసతాని పఞ్చ చ అజసతాని పఞ్చ చ ఉరబ్భసతాని థూణూపనీతాని హోన్తి యఞ్ఞత్థాయ . యేపిస్స తే హోన్తి దాసాతి వా పేస్సాతి వా కమ్మకరాతి వా, తేపి దణ్డతజ్జితా భయతజ్జితా అస్సుముఖా రుదమానా పరికమ్మాని కరోన్తీ”తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమా గాథాయో అభాసి –

“అస్సమేధం పురిసమేధం, సమ్మాపాసం వాజపేయ్యం నిరగ్గళం;
మహాయఞ్ఞా మహారమ్భా [వాజపేయ్యుం; నిరగ్గళం మహారమ్భా (క.)], న తే హోన్తి మహప్ఫలా.

“అజేళకా చ గావో చ, వివిధా యత్థ హఞ్ఞరే;
న తం సమ్మగ్గతా యఞ్ఞం, ఉపయన్తి మహేసినో.

“యే చ యఞ్ఞా నిరారమ్భా, యజన్తి అనుకులం సదా;
అజేళకా చ గావో చ, వివిధా నేత్థ హఞ్ఞరే;
ఏతం సమ్మగ్గతా యఞ్ఞం, ఉపయన్తి మహేసినో.

“ఏతం యజేథ మేధావీ, ఏసో యఞ్ఞో మహప్ఫలో;
ఏతఞ్హి యజమానస్స, సేయ్యో హోతి న పాపియో;
యఞ్ఞో చ విపులో హోతి, పసీదన్తి చ దేవతా”తి.

౧౦. బన్ధనసుత్తం

౧౨౧. తేన ఖో పన సమయేన రఞ్ఞా పసేనదినా కోసలేన మహాజనకాయో బన్ధాపితో హోతి, అప్పేకచ్చే రజ్జూహి అప్పేకచ్చే అన్దూహి అప్పేకచ్చే సఙ్ఖలికాహి.

అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థిం పిణ్డాయ పవిసింసు. సావత్థియం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం – “ఇధ, భన్తే, రఞ్ఞా పసేనదినా కోసలేన మహాజనకాయో బన్ధాపితో, అప్పేకచ్చే రజ్జూహి అప్పేకచ్చే అన్దూహి అప్పేకచ్చే సఙ్ఖలికాహీ”తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమా గాథాయో అభాసి –

“న తం దళ్హం బన్ధనమాహు ధీరా,
యదాయసం దారుజం పబ్బజఞ్చ;
సారత్తరత్తా మణికుణ్డలేసు,
పుత్తేసు దారేసు చ యా అపేక్ఖా.

“ఏతం దళ్హం బన్ధనమాహు ధీరా,

ఓహారినం సిథిలం దుప్పముఞ్చం;

ఏతమ్పి ఛేత్వాన పరిబ్బజన్తి,

అనపేక్ఖినో కామసుఖం పహాయా”తి.

పఠమో వగ్గో.

తస్సుద్దానం –

దహరో పురిసో జరా, పియం అత్తానరక్ఖితో;

అప్పకా అడ్డకరణం, మల్లికా యఞ్ఞబన్ధనన్తి.

౨. దుతియవగ్గో

౧. సత్తజటిలసుత్తం

౧౨౨. ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి పుబ్బారామే మిగారమాతుపాసాదే. తేన ఖో పన సమయేన భగవా సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో బహిద్వారకోట్ఠకే నిసిన్నో హోతి. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది.

తేన ఖో పన సమయేన సత్త చ జటిలా సత్త చ నిగణ్ఠా సత్త చ అచేలకా సత్త చ ఏకసాటకా సత్త చ పరిబ్బాజకా పరూళ్హకచ్ఛనఖలోమా ఖారివివిధమాదాయ [ఖారివిధం ఆదాయ (పీ.) దీ. ని. ౧.౨౮౦ తదట్ఠకథాపి ఓలోకేతబ్బా] భగవతో అవిదూరే అతిక్కమన్తి. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో ఉట్ఠాయాసనా ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా దక్ఖిణజాణుమణ్డలం పథవియం నిహన్త్వా యేన తే సత్త చ జటిలా సత్త చ నిగణ్ఠా సత్త చ అచేలకా సత్త చ ఏకసాటకా సత్త చ పరిబ్బాజకా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా తిక్ఖత్తుం నామం సావేసి – “రాజాహం, భన్తే, పసేనది కోసలో…పే.… రాజాహం, భన్తే, పసేనది కోసలో”తి.

అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో అచిరపక్కన్తేసు తేసు సత్తసు చ జటిలేసు సత్తసు చ నిగణ్ఠేసు సత్తసు చ అచేలకేసు సత్తసు చ ఏకసాటకేసు సత్తసు చ పరిబ్బాజకేసు యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో రాజా పసేనది కోసలో భగవన్తం ఏతదవోచ – “యే తే, భన్తే, లోకే అరహన్తో వా అరహత్తమగ్గం వా సమాపన్నా ఏతే తేసం అఞ్ఞతరా”తి.

“దుజ్జానం ఖో ఏతం, మహారాజ, తయా గిహినా కామభోగినా పుత్తసమ్బాధసయనం అజ్ఝావసన్తేన కాసికచన్దనం పచ్చనుభోన్తేన మాలాగన్ధవిలేపనం ధారయన్తేన జాతరూపరజతం సాదియన్తేన – ‘ఇమే వా అరహన్తో, ఇమే వా అరహత్తమగ్గం సమాపన్నా’”తి.

“సంవాసేన ఖో, మహారాజ, సీలం వేదితబ్బం. తఞ్చ ఖో దీఘేన అద్ధునా, న ఇత్తరం; మనసికరోతా, నో అమనసికరోతా; పఞ్ఞవతా, నో దుప్పఞ్ఞేన. సంవోహారేన ఖో, మహారాజ, సోచేయ్యం వేదితబ్బం. తఞ్చ ఖో దీఘేన అద్ధునా, న ఇత్తరం; మనసికరోతా, నో అమనసికరోతా; పఞ్ఞవతా, నో దుప్పఞ్ఞేన. ఆపదాసు ఖో, మహారాజ, థామో వేదితబ్బో. సో చ ఖో దీఘేన అద్ధునా, న ఇత్తరం; మనసికరోతా, నో అమనసికరోతా; పఞ్ఞవతా, నో దుప్పఞ్ఞేన. సాకచ్ఛాయ , ఖో, మహారాజ, పఞ్ఞా వేదితబ్బా. సా చ ఖో దీఘేన అద్ధునా, న ఇత్తరం; మనసికరోతా, నో అమనసికరోతా; పఞ్ఞవతా, నో దుప్పఞ్ఞేనా”తి.

“అచ్ఛరియం , భన్తే, అబ్భుతం భన్తే! యావ సుభాసితమిదం, భన్తే, భగవతా – ‘దుజ్జానం ఖో ఏతం, మహారాజ, తయా గిహినా కామభోగినా పుత్తసమ్బాధసయనం అజ్ఝావసన్తేన కాసికచన్దనం పచ్చనుభోన్తేన మాలాగన్ధవిలేపనం ధారయన్తేన జాతరూపరజతం సాదియన్తేన – ఇమే వా అరహన్తో, ఇమే వా అరహత్తమగ్గం సమాపన్నా’తి. సంవాసేన ఖో, మహారాజ, సీలం వేదితబ్బం. తఞ్చ ఖో దీఘేన అద్ధునా, న ఇత్తరం; మనసికరోతా, నో అమనసికరోతా; పఞ్ఞవతా, నో దుప్పఞ్ఞేన. సంవోహారేన ఖో మహారాజ , సోచేయ్యం వేదితబ్బం. తఞ్చ ఖో దీఘేన అద్ధునా, న ఇత్తరం; మనసికరోతా, నో అమనసికరోతా; పఞ్ఞవతా, నో దుప్పఞ్ఞేన. ఆపదాసు ఖో, మహారాజ, థామో వేదితబ్బో. సో చ ఖో దీఘేన అద్ధునా, న ఇత్తరం; మనసికరోతా, నో అమనసికరోతా; పఞ్ఞవతా, నో దుప్పఞ్ఞేన. సాకచ్ఛాయ ఖో, మహారాజ, పఞ్ఞా వేదితబ్బా. సా చ ఖో దీఘేన అద్ధునా, న ఇత్తరం; మనసికరోతా, నో అమనసికరోతా; పఞ్ఞవతా, నో దుప్పఞ్ఞేనా”తి.

“ఏతే, భన్తే, మమ పురిసా చరా ఓచరకా జనపదం ఓచరిత్వా ఆగచ్ఛన్తి. తేహి పఠమం ఓచిణ్ణం అహం పచ్ఛా ఓసాపయిస్సామి [ఓయాయిస్సామి (సీ॰), ఓహాయిస్సామి (స్యా॰ కం॰)]. ఇదాని తే, భన్తే, తం రజోజల్లం పవాహేత్వా సున్హాతా సువిలిత్తా కప్పితకేసమస్సూ ఓదాతవత్థా [ఓదాతవత్థవసనా (సీ॰)] పఞ్చహి కామగుణేహి సమప్పితా సమఙ్గీభూతా పరిచారేస్సన్తీ”తి.

అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమా గాథాయో అభాసి –

“న వణ్ణరూపేన నరో సుజానో,
న విస్ససే ఇత్తరదస్సనేన;
సుసఞ్ఞతానఞ్హి వియఞ్జనేన,
అసఞ్ఞతా లోకమిమం చరన్తి.

“పతిరూపకో మత్తికాకుణ్డలోవ,
లోహడ్ఢమాసోవ సువణ్ణఛన్నో;
చరన్తి లోకే [ఏకే (సీ॰ పీ॰)] పరివారఛన్నా,
అన్తో అసుద్ధా బహి సోభమానా”తి.

౨. పఞ్చరాజసుత్తం

౧౨౩. సావత్థినిదానం . తేన ఖో పన సమయేన పఞ్చన్నం రాజూనం పసేనదిపముఖానం పఞ్చహి కామగుణేహి సమప్పితానం సమఙ్గీభూతానం పరిచారయమానానం అయమన్తరాకథా ఉదపాది – “కిం ను ఖో కామానం అగ్గ”న్తి?

తత్రేకచ్చే [తత్రేకే (సీ. పీ.)] ఏవమాహంసు – "రూపా కామానం అగ్గ"న్తి. ఏకచ్చే ఏవమాహంసు – "సద్దా కామానం అగ్గ"న్తి. ఏకచ్చే ఏవమాహంసు – "గన్ధా కామానం అగ్గ"న్తి. ఏకచ్చే ఏవమాహంసు – "రసా కామానం అగ్గ"న్తి. ఏకచ్చే ఏవమాహంసు – "ఫోట్ఠబ్బా కామానం అగ్గ"న్తి. యతో ఖో తే రాజానో నాసక్ఖింసు అఞ్ఞమఞ్ఞం సఞ్ఞాపేతుం.

అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో తే రాజానో ఏతదవోచ – "ఆయామ, మారిసా, యేన భగవా తేనుపసఙ్కమిస్సామ; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం ఏతమత్థం పటిపుచ్ఛిస్సామ. యథా నో భగవా బ్యాకరిస్సతి తథా నం ధారేస్సామా"తి [ధారేయ్యామాతి (సీ. స్యా. కం. పీ.)]. "ఏవం, మారిసా"తి ఖో తే రాజానో రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స పచ్చస్సోసుం.

అథ ఖో తే పఞ్చ రాజానో పసేనదిపముఖా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో రాజా పసేనది కోసలో భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఇధ, భన్తే, అమ్హాకం పఞ్చన్నం రాజూనం పఞ్చహి కామగుణేహి సమప్పితానం సమఙ్గీభూతానం పరిచారయమానానం అయమన్తరాకథా ఉదపాది – 'కిం ను ఖో కామానం అగ్గ'న్తి? ఏకచ్చే ఏవమాహంసు – 'రూపా కామానం అగ్గ'న్తి. ఏకచ్చే ఏవమాహంసు – 'సద్దా కామానం అగ్గ'న్తి. ఏకచ్చే ఏవమాహంసు – 'గన్ధా కామానం అగ్గ'న్తి. ఏకచ్చే ఏవమాహంసు – 'రసా కామానం అగ్గ'న్తి. ఏకచ్చే ఏవమాహంసు – 'ఫోట్ఠబ్బా కామానం అగ్గ'న్తి. కిం ను ఖో, భన్తే, కామానం అగ్గ"న్తి?

"మనాపపరియన్తం ఖ్వాహం, మహారాజ, పఞ్చసు కామగుణేసు అగ్గన్తి వదామి. తేవ [తే చ (సీ. పీ. క.), యే చ (స్యా. కం.)], మహారాజ, రూపా ఏకచ్చస్స మనాపా హోన్తి, తేవ [తే చ (సీ. పీ. క.)] రూపా ఏకచ్చస్స అమనాపా హోన్తి. యేహి చ యో రూపేహి అత్తమనో హోతి పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో, సో తేహి రూపేహి అఞ్ఞం రూపం ఉత్తరితరం వా పణీతతరం వా న పత్థేతి. తే తస్స రూపా పరమా హోన్తి. తే తస్స రూపా అనుత్తరా హోన్తి.

"తేవ , మహారాజ, సద్దా ఏకచ్చస్స మనాపా హోన్తి, తేవ సద్దా ఏకచ్చస్స అమనాపా హోన్తి. యేహి చ యో సద్దేహి అత్తమనో హోతి పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో, సో తేహి సద్దేహి అఞ్ఞం సద్దం ఉత్తరితరం వా పణీతతరం వా న పత్థేతి. తే తస్స సద్దా పరమా హోన్తి. తే తస్స సద్దా అనుత్తరా హోన్తి.

"తేవ, మహారాజ, గన్ధా ఏకచ్చస్స మనాపా హోన్తి, తేవ గన్ధా ఏకచ్చస్స అమనాపా హోన్తి. యేహి చ యో గన్ధేహి అత్తమనో హోతి పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో, సో తేహి గన్ధేహి అఞ్ఞం గన్ధం ఉత్తరితరం వా పణీతతరం వా న పత్థేతి. తే తస్స గన్ధా పరమా హోన్తి. తే తస్స గన్ధా అనుత్తరా హోన్తి.

"తేవ, మహారాజ, రసా ఏకచ్చస్స మనాపా హోన్తి, తేవ రసా ఏకచ్చస్స అమనాపా హోన్తి. యేహి చ యో రసేహి అత్తమనో హోతి పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో, సో తేహి రసేహి అఞ్ఞం రసం ఉత్తరితరం వా పణీతతరం వా న పత్థేతి. తే తస్స రసా పరమా హోన్తి. తే తస్స రసా అనుత్తరా హోన్తి.

"తేవ, మహారాజ, ఫోట్ఠబ్బా ఏకచ్చస్స మనాపా హోన్తి, తేవ ఫోట్ఠబ్బా ఏకచ్చస్స అమనాపా హోన్తి. యేహి చ యో ఫోట్ఠబ్బేహి అత్తమనో హోతి పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో, సో తేహి ఫోట్ఠబ్బేహి అఞ్ఞం ఫోట్ఠబ్బం ఉత్తరితరం వా పణీతతరం వా న పత్థేతి. తే తస్స ఫోట్ఠబ్బా పరమా హోన్తి. తే తస్స ఫోట్ఠబ్బా అనుత్తరా హోన్తీ"తి.

తేన ఖో పన సమయేన చన్దనఙ్గలికో ఉపాసకో తస్సం పరిసాయం నిసిన్నో హోతి. అథ ఖో చన్దనఙ్గలికో ఉపాసకో ఉట్ఠాయాసనా ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – “పటిభాతి మం భగవా, పటిభాతి మం సుగతా”తి. “పటిభాతు తం చన్దనఙ్గలికా”తి భగవా అవోచ.

అథ ఖో చన్దనఙ్గలికో ఉపాసకో భగవతో సమ్ముఖా తదనురూపాయ గాథాయ అభిత్థవి –

“పదుమం యథా కోకనదం సుగన్ధం,
పాతో సియా ఫుల్లమవీతగన్ధం;
అఙ్గీరసం పస్స విరోచమానం,
తపన్తమాదిచ్చమివన్తలిక్ఖే”తి.

అథ ఖో తే పఞ్చ రాజానో చన్దనఙ్గలికం ఉపాసకం పఞ్చహి ఉత్తరాసఙ్గేహి అచ్ఛాదేసుం. అథ ఖో చన్దనఙ్గలికో ఉపాసకో తేహి పఞ్చహి ఉత్తరాసఙ్గేహి భగవన్తం అచ్ఛాదేసీతి.

౩. దోణపాకసుత్తం

౧౨౪. సావత్థినిదానం. తేన ఖో పన సమయేన రాజా పసేనది కోసలో దోణపాకకురం [దోణపాకసుదం (సీ.), దోణపాకం సుదం (పీ.)] భుఞ్జతి. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో భుత్తావీ మహస్సాసీ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది.

అథ ఖో భగవా రాజానం పసేనదిం కోసలం భుత్తావిం మహస్సాసిం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం గాథం అభాసి –

“మనుజస్స సదా సతీమతో,
మత్తం జానతో లద్ధభోజనే;
తనుకస్స [తను తస్స (సీ. పీ.)] భవన్తి వేదనా,
సణికం జీరతి ఆయుపాలయ”న్తి.

తేన ఖో పన సమయేన సుదస్సనో మాణవో రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స పిట్ఠితో ఠితో హోతి. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో సుదస్సనం మాణవం ఆమన్తేసి – “ఏహి త్వం, తాత సుదస్సన, భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం పరియాపుణిత్వా మమ భత్తాభిహారే (భత్తాభిహారే) [( ) సీ. స్యా. కం. పీ. పోత్థకేసు నత్థి] భాస. అహఞ్చ తే దేవసికం కహాపణసతం (కహాపణసతం) [( ) సీ. స్యా. కం. పోత్థకేసు నత్థి] నిచ్చం భిక్ఖం పవత్తయిస్సామీ”తి. “ఏవం దేవా”తి ఖో సుదస్సనో మాణవో రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స పటిస్సుత్వా భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం పరియాపుణిత్వా రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స భత్తాభిహారే సుదం భాసతి –

“మనుజస్స సదా సతీమతో,
మత్తం జానతో లద్ధభోజనే;

తనుకస్స భవన్తి వేదనా,

సణికం జీరతి ఆయుపాలయ”న్తి.

అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో అనుపుబ్బేన నాళికోదనపరమతాయ [నాళికోదనమత్తాయ (క.)] సణ్ఠాసి. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో అపరేన సమయేన సుసల్లిఖితగత్తో పాణినా గత్తాని అనుమజ్జన్తో తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి – “ఉభయేన వత మం సో భగవా అత్థేన అనుకమ్పి – దిట్ఠధమ్మికేన చేవ అత్థేన సమ్పరాయికేన చా”తి.

౪. పఠమసఙ్గామసుత్తం

౧౨౫. సావత్థినిదానం. అథ ఖో రాజా మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో చతురఙ్గినిం సేనం సన్నయ్హిత్వా రాజానం పసేనదిం కోసలం అబ్భుయ్యాసి యేన కాసి. అస్సోసి ఖో రాజా పసేనది కోసలో – “రాజా కిర మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో చతురఙ్గినిం సేనం సన్నయ్హిత్వా మమం అబ్భుయ్యాతో యేన కాసీ”తి. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో చతురఙ్గినిం సేనం సన్నయ్హిత్వా రాజానం మాగధం అజాతసత్తుం వేదేహిపుత్తం పచ్చుయ్యాసి యేన కాసి. అథ ఖో రాజా చ మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో రాజా చ పసేనది కోసలో సఙ్గామేసుం. తస్మిం ఖో పన సఙ్గామే రాజా మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో రాజానం పసేనదిం కోసలం పరాజేసి. పరాజితో చ రాజా పసేనది కోసలో సకమేవ [సఙ్గామా (క.)] రాజధానిం సావత్థిం పచ్చుయ్యాసి [పాయాసి (సీ. పీ.)].

అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థిం పిణ్డాయ పవిసింసు. సావత్థియం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం –

“ఇధ, భన్తే, రాజా మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో చతురఙ్గినిం సేనం సన్నయ్హిత్వా రాజానం పసేనదిం కోసలం అబ్భుయ్యాసి యేన కాసి. అస్సోసి ఖో, భన్తే, రాజా పసేనది కోసలో – ‘రాజా కిర మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో చతురఙ్గినిం సేనం సన్నయ్హిత్వా మమం అబ్భుయ్యాతో యేన కాసీ’తి. అథ ఖో, భన్తే, రాజా పసేనది కోసలో చతురఙ్గినిం సేనం సన్నయ్హిత్వా రాజానం మాగధం అజాతసత్తుం వేదేహిపుత్తం పచ్చుయ్యాసి యేన కాసి. అథ ఖో, భన్తే, రాజా చ మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో రాజా చ పసేనది కోసలో సఙ్గామేసుం. తస్మిం ఖో పన, భన్తే, సఙ్గామే రాజా మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో రాజానం పసేనదిం కోసలం పరాజేసి. పరాజితో చ, భన్తే, రాజా పసేనది కోసలో సకమేవ రాజధానిం సావత్థిం పచ్చుయ్యాసీ”తి.

“రాజా, భిక్ఖవే, మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో పాపమిత్తో పాపసహాయో పాపసమ్పవఙ్కో; రాజా చ ఖో, భిక్ఖవే, పసేనది కోసలో కల్యాణమిత్తో కల్యాణసహాయో కల్యాణసమ్పవఙ్కో. అజ్జేవ [అజ్జతఞ్చ (సీ. పీ.), అజ్జేవం (స్యా. కం.)], భిక్ఖవే , రాజా పసేనది కోసలో ఇమం రత్తిం దుక్ఖం సేతి పరాజితో”తి. ఇదమవోచ…పే.…

“జయం వేరం పసవతి, దుక్ఖం సేతి పరాజితో;

ఉపసన్తో సుఖం సేతి, హిత్వా జయపరాజయ”న్తి.

౫. దుతియసఙ్గామసుత్తం

౧౨౬. [ఏత్థ “అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో చతురఙ్గినిం సేనం సన్నయ్హిత్వా రాజానం మాగధం అజాతసత్తుం వేదేహిపుత్తం అబ్భుయ్యాసీ”తి ఆదినా పాఠేన భవితబ్బం. అట్ఠకథాయం హి “అబ్భుయ్యాసీతి పరాజయే గరహప్పత్తో…పే॰… వుత్తజయకారణం సుత్వా అభిఉయ్యాసీ”తి వుత్తం] అథ ఖో రాజా మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో చతురఙ్గినిం సేనం సన్నయ్హిత్వా రాజానం పసేనదిం కోసలం అబ్భుయ్యాసి యేన కాసి. అస్సోసి ఖో రాజా పసేనది కోసలో – “రాజా కిర మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో చతురఙ్గినిం సేనం సన్నయ్హిత్వా మమం అబ్భుయ్యాతో యేన కాసీ”తి. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో చతురఙ్గినిం సేనం సన్నయ్హిత్వా రాజానం మాగధం అజాతసత్తుం వేదేహిపుత్తం పచ్చుయ్యాసి యేన కాసి. అథ ఖో రాజా చ మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో రాజా చ పసేనది కోసలో సఙ్గామేసుం. తస్మిం ఖో పన సఙ్గామే రాజా పసేనది కోసలో రాజానం మాగధం అజాతసత్తుం వేదేహిపుత్తం పరాజేసి, జీవగ్గాహఞ్చ నం అగ్గహేసి. అథ ఖో రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స ఏతదహోసి – “కిఞ్చాపి ఖో మ్యాయం రాజా మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో అదుబ్భన్తస్స దుబ్భతి, అథ చ పన మే భాగినేయ్యో హోతి. యంనూనాహం రఞ్ఞో మాగధస్స అజాతసత్తునో వేదేహిపుత్తస్స సబ్బం హత్థికాయం పరియాదియిత్వా సబ్బం అస్సకాయం పరియాదియిత్వా సబ్బం రథకాయం పరియాదియిత్వా సబ్బం పత్తికాయం పరియాదియిత్వా జీవన్తమేవ నం ఓసజ్జేయ్య”న్తి [ఓస్సజ్జేయ్యన్తి (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)].

అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో రఞ్ఞో మాగధస్స అజాతసత్తునో వేదేహిపుత్తస్స సబ్బం హత్థికాయం పరియాదియిత్వా సబ్బం అస్సకాయం పరియాదియిత్వా సబ్బం రథకాయం పరియాదియిత్వా సబ్బం పత్తికాయం పరియాదియిత్వా జీవన్తమేవ నం ఓసజ్జి [ఓస్సజి (సీ॰), ఓస్సజ్జి (స్యా॰ కం॰ పీ॰)].

అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థిం పిణ్డాయ పవిసింసు. సావత్థియం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం –

“ఇధ , భన్తే, రాజా మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో చతురఙ్గినిం సేనం సన్నయ్హిత్వా రాజానం పసేనదిం కోసలం అబ్భుయ్యాసి యేన కాసి. అస్సోసి ఖో, భన్తే, రాజా పసేనది కోసలో – ‘రాజా కిర మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో చతురఙ్గినిం సేనం సన్నయ్హిత్వా మమం అబ్భుయ్యాతో యేన కాసీ’తి. అథ ఖో, భన్తే, రాజా పసేనది కోసలో చతురఙ్గినిం సేనం సన్నయ్హిత్వా రాజానం మాగధం అజాతసత్తుం వేదేహిపుత్తం పచ్చుయ్యాసి యేన కాసి. అథ ఖో, భన్తే, రాజా చ మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో రాజా చ పసేనది కోసలో సఙ్గామేసుం. తస్మిం ఖో పన, భన్తే, సఙ్గామే రాజా పసేనది కోసలో రాజానం మాగధం అజాతసత్తుం వేదేహిపుత్తం పరాజేసి, జీవగ్గాహఞ్చ నం అగ్గహేసి. అథ ఖో, భన్తే, రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స ఏతదహోసి – ‘కిఞ్చాపి ఖో మ్యాయం రాజా మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో అదుబ్భన్తస్స దుబ్భతి, అథ చ పన మే భాగినేయ్యో హోతి. యంనూనాహం రఞ్ఞో మాగధస్స అజాతసత్తునో వేదేహిపుత్తస్స సబ్బం హత్థికాయం పరియాదియిత్వా సబ్బం అస్సకాయం సబ్బం రథకాయం సబ్బం పత్తికాయం పరియాదియిత్వా జీవన్తమేవ నం ఓసజ్జేయ్య’”న్తి.

“అథ ఖో, భన్తే, రాజా పసేనది కోసలో రఞ్ఞో మాగధస్స అజాతసత్తునో వేదేహిపుత్తస్స సబ్బం హత్థికాయం పరియాదియిత్వా సబ్బం అస్సకాయం పరియాదియిత్వా సబ్బం రథకాయం పరియాదియిత్వా సబ్బం పత్తికాయం పరియాదియిత్వా జీవన్తమేవ నం ఓసజ్జీ”తి. అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమా గాథాయో అభాసి –

“విలుమ్పతేవ పురిసో, యావస్స ఉపకప్పతి;
యదా చఞ్ఞే విలుమ్పన్తి, సో విలుత్తో విలుప్పతి [విలుమ్పతి (సీ. పీ. క.)].

“ఠానఞ్హి మఞ్ఞతి బాలో, యావ పాపం న పచ్చతి;
యదా చ పచ్చతి పాపం, అథ దుక్ఖం నిగచ్ఛతి.

“హన్తా లభతి [లభతి హన్తా (సీ. స్యా. కం.)] హన్తారం, జేతారం లభతే జయం;
అక్కోసకో చ అక్కోసం, రోసేతారఞ్చ రోసకో;
అథ కమ్మవివట్టేన, సో విలుత్తో విలుప్పతీ”తి.

౬. మల్లికాసుత్తం

౧౨౭. సావత్థినిదానం . అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. అథ ఖో అఞ్ఞతరో పురిసో యేన రాజా పసేనది కోసలో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స ఉపకణ్ణకే ఆరోచేసి – “మల్లికా, దేవ, దేవీ ధీతరం విజాతా”తి. ఏవం వుత్తే, రాజా పసేనది కోసలో అనత్తమనో అహోసి.

అథ ఖో భగవా రాజానం పసేనదిం కోసలం అనత్తమనతం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమా గాథాయో అభాసి –

“ఇత్థీపి హి ఏకచ్చియా, సేయ్యా పోస జనాధిప;
మేధావినీ సీలవతీ, సస్సుదేవా పతిబ్బతా.

“తస్సా యో జాయతి పోసో, సూరో హోతి దిసమ్పతి;
తాదిసా సుభగియా [సుభరియాపుత్తో (క.)] పుత్తో, రజ్జమ్పి అనుసాసతీ”తి.

౭. అప్పమాదసుత్తం

౧౨౮. సావత్థినిదానం . ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో రాజా పసేనది కోసలో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అత్థి ను ఖో, భన్తే, ఏకో ధమ్మో యో ఉభో అత్థే సమధిగ్గయ్హ తిట్ఠతి – దిట్ఠధమ్మికఞ్చేవ అత్థం సమ్పరాయికఞ్చా”తి?

“అత్థి ఖో, మహారాజ, ఏకో ధమ్మో యో ఉభో అత్థే సమధిగ్గయ్హ తిట్ఠతి – దిట్ఠధమ్మికఞ్చేవ అత్థం సమ్పరాయికఞ్చా”తి.

“కతమో పన, భన్తే, ఏకో ధమ్మో, యో ఉభో అత్థే సమధిగ్గయ్హ తిట్ఠతి – దిట్ఠధమ్మికఞ్చేవ అత్థం సమ్పరాయికఞ్చా”తి?

“అప్పమాదో ఖో, మహారాజ, ఏకో ధమ్మో, యో ఉభో అత్థే సమధిగ్గయ్హ తిట్ఠతి – దిట్ఠధమ్మికఞ్చేవ అత్థం సమ్పరాయికఞ్చాతి. సేయ్యథాపి, మహారాజ, యాని కానిచి జఙ్గలానం [జఙ్గమానం (సీ॰ పీ॰)] పాణానం పదజాతాని, సబ్బాని తాని హత్థిపదే సమోధానం గచ్ఛన్తి, హత్థిపదం తేసం అగ్గమక్ఖాయతి – యదిదం మహన్తత్తేన; ఏవమేవ ఖో, మహారాజ, అప్పమాదో ఏకో ధమ్మో, యో ఉభో అత్థే సమధిగ్గయ్హ తిట్ఠతి – దిట్ఠధమ్మికఞ్చేవ అత్థం సమ్పరాయికఞ్చా”తి. ఇదమవోచ...పే॰...

“ఆయుం అరోగియం వణ్ణం, సగ్గం ఉచ్చాకులీనతం;
రతియో పత్థయన్తేన, ఉళారా అపరాపరా.

“అప్పమాదం పసంసన్తి, పుఞ్ఞకిరియాసు పణ్డితా;
అప్పమత్తో ఉభో అత్థే, అధిగ్గణ్హాతి పణ్డితో.

“దిట్ఠే ధమ్మే చ యో అత్థో, యో చత్థో సమ్పరాయికో;
అత్థాభిసమయా ధీరో, పణ్డితోతి పవుచ్చతీ”తి.

౮. కల్యాణమిత్తసుత్తం

౧౨౯. సావత్థినిదానం. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో రాజా పసేనది కోసలో భగవన్తం ఏతదవోచ – “ఇధ మయ్హం , భన్తే, రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – ‘స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో, సో చ ఖో కల్యాణమిత్తస్స కల్యాణసహాయస్స కల్యాణసమ్పవఙ్కస్స, నో పాపమిత్తస్స నో పాపసహాయస్స నో పాపసమ్పవఙ్కస్సా’”తి.

“ఏవమేతం, మహారాజ, ఏవమేతం, మహారాజ! స్వాక్ఖాతో , మహారాజ, మయా ధమ్మో. సో చ ఖో కల్యాణమిత్తస్స కల్యాణసహాయస్స కల్యాణసమ్పవఙ్కస్స, నో పాపమిత్తస్స నో పాపసహాయస్స నో పాపసమ్పవఙ్కస్సాతి.

“ఏకమిదాహం, మహారాజ, సమయం సక్కేసు విహరామి నగరకం నామ సక్యానం నిగమో. అథ ఖో, మహారాజ, ఆనన్దో భిక్ఖు యేనాహం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా మం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో, మహారాజ, ఆనన్దో భిక్ఖు మం ఏతదవోచ – ‘ఉపడ్ఢమిదం, భన్తే, బ్రహ్మచరియస్స – యదిదం కల్యాణమిత్తతా కల్యాణసహాయతా కల్యాణసమ్పవఙ్కతా’”తి.

“ఏవం వుత్తాహం, మహారాజ, ఆనన్దం భిక్ఖుం ఏతదవోచం – ‘మా హేవం, ఆనన్ద, మా హేవం, ఆనన్ద! సకలమేవ హిదం, ఆనన్ద, బ్రహ్మచరియం – యదిదం కల్యాణమిత్తతా కల్యాణసహాయతా కల్యాణసమ్పవఙ్కతా. కల్యాణమిత్తస్సేతం, ఆనన్ద, భిక్ఖునో పాటికఙ్ఖం కల్యాణసహాయస్స కల్యాణసమ్పవఙ్కస్స అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేస్సతి అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరిస్సతి’”.

“కథఞ్చ, ఆనన్ద, భిక్ఖు కల్యాణమిత్తో కల్యాణసహాయో కల్యాణసమ్పవఙ్కో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతి? ఇధానన్ద, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం, సమ్మాసఙ్కప్పం భావేతి...పే.... సమ్మావాచం భావేతి...పే.... సమ్మాకమ్మన్తం భావేతి...పే.... సమ్మాఆజీవం భావేతి...పే.... సమ్మావాయామం భావేతి...పే.... సమ్మాసతిం భావేతి...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. ఏవం ఖో, ఆనన్ద, భిక్ఖు కల్యాణమిత్తో కల్యాణసహాయో కల్యాణసమ్పవఙ్కో అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేతి, అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం బహులీకరోతి. తదమినాపేతం, ఆనన్ద, పరియాయేన వేదితబ్బం యథా సకలమేవిదం బ్రహ్మచరియం – యదిదం కల్యాణమిత్తతా కల్యాణసహాయతా కల్యాణసమ్పవఙ్కతా”తి.

“మమఞ్హి, ఆనన్ద, కల్యాణమిత్తం ఆగమ్మ జాతిధమ్మా సత్తా జాతియా పరిముచ్చన్తి, జరాధమ్మా సత్తా జరాయ పరిముచ్చన్తి, బ్యాధిధమ్మా సత్తా బ్యాధితో పరిముచ్చన్తి, మరణధమ్మా సత్తా మరణేన పరిముచ్చన్తి, సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసధమ్మా సత్తా సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసేహి పరిముచ్చన్తి. ఇమినా ఖో ఏతం, ఆనన్ద, పరియాయేన వేదితబ్బం యథా సకలమేవిదం బ్రహ్మచరియం – యదిదం కల్యాణమిత్తతా కల్యాణసహాయతా కల్యాణసమ్పవఙ్కతా”తి.

“తస్మాతిహ తే, మహారాజ, ఏవం సిక్ఖితబ్బం – ‘కల్యాణమిత్తో భవిస్సామి కల్యాణసహాయో కల్యాణసమ్పవఙ్కో’తి. ఏవఞ్హి తే , మహారాజ, సిక్ఖితబ్బం.

“కల్యాణమిత్తస్స తే, మహారాజ, కల్యాణసహాయస్స కల్యాణసమ్పవఙ్కస్స అయం ఏకో ధమ్మో ఉపనిస్సాయ విహాతబ్బో – అప్పమాదో కుసలేసు ధమ్మేసు.

“అప్పమత్తస్స తే, మహారాజ, విహరతో అప్పమాదం ఉపనిస్సాయ, ఇత్థాగారస్స అనుయన్తస్స ఏవం భవిస్సతి – ‘రాజా ఖో అప్పమత్తో విహరతి, అప్పమాదం ఉపనిస్సాయ. హన్ద, మయమ్పి అప్పమత్తా విహరామ, అప్పమాదం ఉపనిస్సాయా’”తి.

“అప్పమత్తస్స తే, మహారాజ, విహరతో అప్పమాదం ఉపనిస్సాయ, ఖత్తియానమ్పి అనుయన్తానం ఏవం భవిస్సతి – ‘రాజా ఖో అప్పమత్తో విహరతి అప్పమాదం ఉపనిస్సాయ. హన్ద, మయమ్పి అప్పమత్తా విహరామ, అప్పమాదం ఉపనిస్సాయా’”తి.

“అప్పమత్తస్స తే, మహారాజ, విహరతో అప్పమాదం ఉపనిస్సాయ, బలకాయస్సపి ఏవం భవిస్సతి – ‘రాజా ఖో అప్పమత్తో విహరతి అప్పమాదం ఉపనిస్సాయ. హన్ద, మయమ్పి అప్పమత్తా విహరామ, అప్పమాదం ఉపనిస్సాయా’”తి.

“అప్పమత్తస్స తే, మహారాజ, విహరతో అప్పమాదం ఉపనిస్సాయ, నేగమజానపదస్సపి ఏవం భవిస్సతి – ‘రాజా ఖో అప్పమత్తో విహరతి, అప్పమాదం ఉపనిస్సాయ. హన్ద, మయమ్పి అప్పమత్తా విహరామ, అప్పమాదం ఉపనిస్సాయా’”తి?

“అప్పమత్తస్స తే, మహారాజ, విహరతో అప్పమాదం ఉపనిస్సాయ, అత్తాపి గుత్తో రక్ఖితో భవిస్సతి – ఇత్థాగారమ్పి గుత్తం రక్ఖితం భవిస్సతి, కోసకోట్ఠాగారమ్పి గుత్తం రక్ఖితం భవిస్సతీ”తి. ఇదమవోచ...పే॰...

“భోగే పత్థయమానేన, ఉళారే అపరాపరే;
అప్పమాదం పసంసన్తి, పుఞ్ఞకిరియాసు పణ్డితా.

“అప్పమత్తో ఉభో అత్థే, అధిగ్గణ్హాతి పణ్డితో;
దిట్ఠే ధమ్మే చ యో అత్థో, యో చత్థో సమ్పరాయికో;
అత్థాభిసమయా ధీరో, పణ్డితోతి పవుచ్చతీ”తి.

౯. పఠమఅపుత్తకసుత్తం

౧౩౦. సావత్థినిదానం. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో దివా దివస్స యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో రాజానం పసేనదిం కోసలం భగవా ఏతదవోచ – “హన్ద, కుతో ను త్వం, మహారాజ, ఆగచ్ఛసి దివా దివస్సా”తి?

“ఇధ, భన్తే, సావత్థియం సేట్ఠి గహపతి కాలఙ్కతో. తమహం అపుత్తకం సాపతేయ్యం రాజన్తేపురం అతిహరిత్వా ఆగచ్ఛామి. అసీతి, భన్తే, సతసహస్సాని హిరఞ్ఞస్సేవ, కో పన వాదో రూపియస్స ! తస్స ఖో పన, భన్తే, సేట్ఠిస్స గహపతిస్స ఏవరూపో భత్తభోగో అహోసి – కణాజకం భుఞ్జతి బిలఙ్గదుతియం. ఏవరూపో వత్థభోగో అహోసి – సాణం ధారేతి తిపక్ఖవసనం. ఏవరూపో యానభోగో అహోసి – జజ్జరరథకేన యాతి పణ్ణఛత్తకేన ధారియమానేనా”తి.

“ఏవమేతం, మహారాజ, ఏవమేతం, మహారాజ! అసప్పురిసో ఖో, మహారాజ, ఉళారే భోగే లభిత్వా నేవత్తానం సుఖేతి పీణేతి, న మాతాపితరో సుఖేతి పీణేతి, న పుత్తదారం సుఖేతి పీణేతి, న దాసకమ్మకరపోరిసే సుఖేతి పీణేతి, న మిత్తామచ్చే సుఖేతి పీణేతి, న సమణబ్రాహ్మణేసు ఉద్ధగ్గికం దక్ఖిణం పతిట్ఠాపేతి సోవగ్గికం సుఖవిపాకం సగ్గసంవత్తనికం. తస్స తే భోగే ఏవం సమ్మా అపరిభుఞ్జియమానే [అపరిభుఞ్జమానో (సబ్బత్థ)] రాజానో వా హరన్తి చోరా వా హరన్తి అగ్గి వా డహతి ఉదకం వా వహతి అప్పియా వా దాయాదా హరన్తి. ఏవంస తే [ఏవం సన్తే (సీ. పీ.)], మహారాజ, భోగా సమ్మా అపరిభుఞ్జియమానా పరిక్ఖయం గచ్ఛన్తి, నో పరిభోగం.

“సేయ్యథాపి, మహారాజ, అమనుస్సట్ఠానే పోక్ఖరణీ అచ్ఛోదకా సీతోదకా సాతోదకా సేతోదకా సుపతిత్థా రమణీయా. తం జనో నేవ హరేయ్య న పివేయ్య న నహాయేయ్య న యథాపచ్చయం వా కరేయ్య. ఏవఞ్హి తం, మహారాజ, ఉదకం సమ్మా అపరిభుఞ్జియమానం [అపరిభుఞ్జమానం (స్యా॰ కం॰)] పరిక్ఖయం గచ్ఛేయ్య , నో పరిభోగం. ఏవమేవ ఖో, మహారాజ, అసప్పురిసో ఉళారే భోగే లభిత్వా నేవత్తానం సుఖేతి పీణేతి, న మాతాపితరో సుఖేతి పీణేతి, న పుత్తదారం సుఖేతి పీణేతి, న దాసకమ్మకరపోరిసే సుఖేతి పీణేతి, న మిత్తామచ్చే సుఖేతి పీణేతి, న సమణబ్రాహ్మణేసు ఉద్ధగ్గికం దక్ఖిణం పతిట్ఠాపేతి సోవగ్గికం సుఖవిపాకం సగ్గసంవత్తనికం. తస్స తే భోగే ఏవం సమ్మా అపరిభుఞ్జియమానే రాజానో వా హరన్తి చోరా వా

హరన్తి అగ్గి వా డహతి ఉదకం వా వహతి అప్పియా వా దాయాదా హరన్తి. ఏవంస తే [ఏవం సన్తే (సీ. పీ.)], మహారాజ, భోగా సమ్మా అపరిభుఞ్జియమానా పరిక్ఖయం గచ్ఛన్తి, నో పరిభోగం.

“సప్పురిసో చ ఖో, మహారాజ, ఉళారే భోగే లభిత్వా అత్తానం సుఖేతి పీణేతి, మాతాపితరో సుఖేతి పీణేతి, పుత్తదారం సుఖేతి పీణేతి, దాసకమ్మకరపోరిసే సుఖేతి పీణేతి, మిత్తామచ్చే సుఖేతి పీణేతి, సమణబ్రాహ్మణేసు ఉద్ధగ్గికం దక్ఖిణం పతిట్ఠాపేతి సోవగ్గికం సుఖవిపాకం సగ్గసంవత్తనికం. తస్స తే భోగే ఏవం సమ్మా పరిభుఞ్జియమానే నేవ రాజానో హరన్తి , న చోరా హరన్తి, న అగ్గి డహతి, న ఉదకం వహతి, న అప్పియా దాయాదా హరన్తి. ఏవంస తే, మహారాజ, భోగా సమ్మా పరిభుఞ్జియమానా పరిభోగం గచ్ఛన్తి, నో పరిక్ఖయం.

“సేయ్యథాపి, మహారాజ, గామస్స వా నిగమస్స వా అవిదూరే పోక్ఖరణీ అచ్ఛోదకా సీతోదకా సాతోదకా సేతోదకా సుపతిత్థా రమణీయా. తఞ్చ ఉదకం జనో హరేయ్యపి పివేయ్యపి నహాయేయ్యపి యథాపచ్చయమ్పి కరేయ్య. ఏవఞ్హి తం, మహారాజ, ఉదకం సమ్మా పరిభుఞ్జియమానం పరిభోగం గచ్ఛేయ్య, నో పరిక్ఖయం. ఏవమేవ ఖో, మహారాజ, సప్పురిసో ఉళారే భోగే లభిత్వా అత్తానం సుఖేతి పీణేతి, మాతాపితరో సుఖేతి పీణేతి, పుత్తదారం సుఖేతి పీణేతి, దాసకమ్మకరపోరిసే సుఖేతి పీణేతి, మిత్తామచ్చే సుఖేతి పీణేతి, సమణబ్రాహ్మణేసు ఉద్ధగ్గికం దక్ఖిణం పతిట్ఠాపేతి సోవగ్గికం సుఖవిపాకం సగ్గసంవత్తనికం. తస్స తే భోగే ఏవం సమ్మా పరిభుఞ్జియమానే నేవ రాజానో హరన్తి, న చోరా హరన్తి, న అగ్గి డహతి, న ఉదకం వహతి, న అప్పియా దాయాదా హరన్తి. ఏవంస తే, మహారాజ, భోగా సమ్మా పరిభుఞ్జియమానా పరిభోగం గచ్ఛన్తి, నో పరిక్ఖయ”న్తి.

“అమనుస్సట్ఠానే ఉదకంవ సీతం,
తదపేయ్యమానం పరిసోసమేతి;
ఏవం ధనం కాపురిసో లభిత్వా,
నేవత్తనా భుఞ్జతి నో దదాతి.

ధీరో చ విఞ్ఞూ అధిగమ్మ భోగే,
సో భుఞ్జతి కిచ్చకరో చ హోతి;
సో ఞాతిసఙ్ఘం నిసభో భరిత్వా,
అనిన్దితో సగ్గముపేతి ఠాన”న్తి.

౧౦. దుతియఅపుత్తకసుత్తం

౧౩౧. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో దివా దివస్స యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో రాజానం పసేనదిం కోసలం భగవా ఏతదవోచ – “హన్ద, కుతో ను త్వం, మహారాజ, ఆగచ్ఛసి దివా దివస్సా”తి?

“ఇధ, భన్తే, సావత్థియం సేట్ఠి గహపతి కాలఙ్కతో. తమహం అపుత్తకం సాపతేయ్యం రాజన్తేపురం అతిహరిత్వా ఆగచ్ఛామి. సతం, భన్తే, సతసహస్సాని హిరఞ్ఞస్సేవ, కో పన వాదో రూపియస్స! తస్స ఖో పన, భన్తే, సేట్ఠిస్స గహపతిస్స

ఏవరూపో భత్తభోగో అహోసి – కణాజకం భుఞ్జతి బిలఙ్గదుతియం. ఏవరూపో వత్థభోగో అహోసి – సాణం ధారేతి తిపక్ఖవసనం . ఏవరూపో యానభోగో అహోసి – జజ్జరరథకేన యాతి పణ్ణఛత్తకేన ధారియమానేనా”తి.

“ఏవమేతం, మహారాజ, ఏవమేతం, మహారాజ! భూతపుబ్బం సో, మహారాజ, సేట్ఠి గహపతి తగ్గరసిఖిం నామ పచ్చేకసమ్బుద్ధం పిణ్డపాతేన పటిపాదేసి. ‘దేథ సమణస్స పిణ్డ’న్తి వత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కామి. దత్వా చ పన పచ్ఛా విప్పటిసారీ అహోసి – ‘వరమేతం పిణ్డపాతం దాసా వా కమ్మకరా వా భుఞ్జేయ్యు’న్తి. భాతు చ పన ఏకపుత్తకం సాపతేయ్యస్స కారణా జీవితా వోరోపేసి.

“యం ఖో సో, మహారాజ, సేట్ఠి గహపతి తగ్గరసిఖిం పచ్చేకసమ్బుద్ధం పిణ్డపాతేన పటిపాదేసి, తస్స కమ్మస్స విపాకేన సత్తక్ఖత్తుం సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జి. తస్సేవ కమ్మస్స విపాకావసేసేన ఇమిస్సాయేవ సావత్థియా సత్తక్ఖత్తుం సేట్ఠిత్తం కారేసి. యం ఖో సో, మహారాజ, సేట్ఠి గహపతి దత్వా పచ్ఛా విప్పటిసారీ అహోసి – ‘వరమేతం పిణ్డపాతం దాసా వా కమ్మకరా వా భుఞ్జేయ్యు’న్తి, తస్స కమ్మస్స విపాకేన నాస్సుళారాయ భత్తభోగాయ చిత్తం నమతి, నాస్సుళారాయ వత్థభోగాయ చిత్తం నమతి, నాస్సుళారాయ యానభోగాయ చిత్తం నమతి, నాస్సుళారానం పఞ్చన్నం కామగుణానం భోగాయ చిత్తం నమతి. యం ఖో సో, మహారాజ, సేట్ఠి గహపతి భాతు చ పన ఏకపుత్తకం సాపతేయ్యస్స కారణా జీవితా వోరోపేసి, తస్స కమ్మస్స విపాకేన బహూని వస్సాని బహూని వస్ససతాని బహూని వస్ససహస్సాని బహూని వస్ససతసహస్సాని నిరయే పచ్చిత్థ. తస్సేవ కమ్మస్స విపాకావసేసేన ఇదం సత్తమం అపుత్తకం సాపతేయ్యం రాజకోసం పవేసేతి. తస్స ఖో, మహారాజ, సేట్ఠిస్స గహపతిస్స పురాణఞ్చ పుఞ్ఞం పరిక్ఖీణం, నవఞ్చ పుఞ్ఞం అనుపచితం. అజ్జ పన, మహారాజ, సేట్ఠి గహపతి మహారోరువే నిరయే పచ్చతీ”తి . “ఏవం, భన్తే, సేట్ఠి గహపతి మహారోరువం నిరయం ఉపపన్నో”తి. “ఏవం , మహారాజ, సేట్ఠి గహపతి మహారోరువం నిరయం ఉపపన్నో”తి. ఇదమవోచ…పే॰….

“ధఞ్ఞం ధనం రజతం జాతరూపం, పరిగ్గహం వాపి యదత్థి కిఞ్చి;
దాసా కమ్మకరా పేస్సా, యే చస్స అనుజీవినో.

“సబ్బం నాదాయ గన్తబ్బం, సబ్బం నిక్ఖిప్పగామినం [నిక్ఖీపగామినం (స్యా॰ కం॰ క॰)];
యఞ్చ కరోతి కాయేన, వాచాయ ఉద చేతసా.

“తఞ్హి తస్స సకం హోతి, తఞ్చ ఆదాయ గచ్ఛతి;
తఞ్చస్స అనుగం హోతి, ఛాయావ అనపాయినీ.

“తస్మా కరేయ్య కల్యాణం, నిచయం సమ్పరాయికం;
పుఞ్ఞాని పరలోకస్మిం, పతిట్ఠా హోన్తి పాణిన”న్తి.

దుతియో వగ్గో.

తస్సుద్దానం –

జటిలా పఞ్చ రాజానో, దోణపాకకురేన చ;

సఙ్గామేన ద్వే వుత్తాని, మల్లికా [ధీతరా (బహూసు)] ద్వే అప్పమాదేన చ;

అపుత్తకేన ద్వే వుత్తా, వగ్గో తేన పవుచ్చతీతి.

౩. తతియవగ్గో

౧. పుగ్గలసుత్తం

౧౩౨. సావత్థినిదానం . అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో రాజానం పసేనదిం కోసలం భగవా ఏతదవోచ – "చత్తారోమే, మహారాజ, పుగ్గలా సన్తో సంవిజ్జమానా లోకస్మిం. కతమే చత్తారో? తమోతమపరాయనో, తమోజోతిపరాయనో, జోతితమపరాయనో, జోతిజోతిపరాయనో".

"కథఞ్చ, మహారాజ పుగ్గలో తమోతమపరాయనో హోతి? ఇధ, మహారాజ, ఏకచ్చో పుగ్గలో నీచే కులే పచ్చాజాతో హోతి, చణ్డాలకులే వా వేనకులే [వేణకులే (సీ. స్యా. కం. పీ.)] వా నేసాదకులే వా రథకారకులే వా పుక్కుసకులే వా దలిద్దే అప్పన్నపానభోజనే కసిరవుత్తికే , యత్థ కసిరేన ఘాసచ్ఛాదో లబ్భతి. సో చ హోతి దుబ్బణ్ణో దుద్దసికో ఓకోటిమకో బవ్హాబాధో [బహ్వాబాధో (క.)] కాణో వా కుణీ వా ఖఞ్జో వా పక్ఖహతో వా, న లాభీ అన్నస్స పానస్స వత్థస్స యానస్స మాలాగన్ధవిలేపనస్స సేయ్యావసథపదీపేయ్యస్స. సో కాయేన దుచ్చరితం చరతి, వాచాయ దుచ్చరితం చరతి, మనసా దుచ్చరితం చరతి. సో కాయేన దుచ్చరితం చరిత్వా వాచాయ దుచ్చరితం చరిత్వా మనసా దుచ్చరితం చరిత్వా, కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి.

"సేయ్యథాపి, మహారాజ , పురిసో అన్ధకారా వా అన్ధకారం గచ్ఛేయ్య, తమా వా తమం గచ్ఛేయ్య, లోహితమలా వా లోహితమలం గచ్ఛేయ్య. తథూపమాహం, మహారాజ, ఇమం పుగ్గలం వదామి. ఏవం ఖో, మహారాజ, పుగ్గలో తమోతమపరాయనో హోతి.

"కథఞ్చ, మహారాజ, పుగ్గలో తమోజోతిపరాయనో హోతి? ఇధ, మహారాజ, ఏకచ్చో పుగ్గలో నీచే కులే పచ్చాజాతో హోతి, చణ్డాలకులే వా వేనకులే వా నేసాదకులే వా రథకారకులే వా పుక్కుసకులే వా దలిద్దే అప్పన్నపానభోజనే కసిరవుత్తికే, యత్థ కసిరేన ఘాసచ్ఛాదో లబ్భతి. సో చ ఖో హోతి దుబ్బణ్ణో దుద్దసికో ఓకోటిమకో బవ్హాబాధో, కాణో వా కుణీ వా ఖఞ్జో వా పక్ఖహతో వా, న లాభీ అన్నస్స పానస్స వత్థస్స యానస్స మాలాగన్ధవిలేపనస్స సేయ్యావసథపదీపేయ్యస్స. సో కాయేన సుచరితం చరతి, వాచాయ సుచరితం చరతి, మనసా సుచరితం చరతి. సో కాయేన సుచరితం చరిత్వా వాచాయ సుచరితం చరిత్వా మనసా సుచరితం చరిత్వా, కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జతి.

"సేయ్యథాపి, మహారాజ, పురిసో పథవియా వా పల్లఙ్కం ఆరోహేయ్య, పల్లఙ్కా వా అస్సపిట్ఠిం ఆరోహేయ్య, అస్సపిట్ఠియా వా హత్థిక్ఖన్ధం ఆరోహేయ్య, హత్థిక్ఖన్ధా వా పాసాదం ఆరోహేయ్య. తథూపమాహం, మహారాజ, ఇమం పుగ్గలం వదామి. ఏవం ఖో, మహారాజ, పుగ్గలో తమోజోతిపరాయనో హోతి.

“కథఞ్చ, మహారాజ, పుగ్గలో జోతితమపరాయనో హోతి? ఇధ , మహారాజ, ఏకచ్చో పుగ్గలో ఉచ్చే కులే పచ్చాజాతో హోతి, ఖత్తియమహాసాలకులే వా బ్రాహ్మణమహాసాలకులే వా గహపతిమహాసాలకులే వా, అడ్ఢే మహద్ధనే మహాభోగే పహూతజాతరూపరజతే పహూతవిత్తూపకరణే పహూతధనధఞ్ఞే. సో చ హోతి అభిరూపో దస్సనీయో పాసాదికో, పరమాయ వణ్ణపోక్ఖరతాయ సమన్నాగతో, లాభీ అన్నస్స పానస్స వత్థస్స యానస్స మాలాగన్ధవిలేపనస్స సేయ్యావసథపదీపేయ్యస్స. సో కాయేన దుచ్చరితం చరతి, వాచాయ దుచ్చరితం చరతి, మనసా దుచ్చరితం చరతి. సో కాయేన దుచ్చరితం చరిత్వా వాచాయ దుచ్చరితం చరిత్వా మనసా దుచ్చరితం చరిత్వా, కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి.

“సేయ్యథాపి, మహారాజ, పురిసో పాసాదా వా హత్థిక్ఖన్ధం ఓరోహేయ్య, హత్థిక్ఖన్ధా వా అస్సపిట్ఠిం ఓరోహేయ్య, అస్సపిట్ఠియా వా పల్లఙ్కం ఓరోహేయ్య, పల్లఙ్కా వా పథవిం ఓరోహేయ్య, పథవియా వా అన్ధకారం పవిసేయ్య. తథూపమాహం, మహారాజ, ఇమం పుగ్గలం వదామి. ఏవం ఖో, మహారాజ, పుగ్గలో జోతితమపరాయనో హోతి.

“కథఞ్చ, మహారాజ, పుగ్గలో జోతిజోతిపరాయనో హోతి? ఇధ, మహారాజ, ఏకచ్చో పుగ్గలో ఉచ్చే కులే పచ్చాజాతో హోతి, ఖత్తియమహాసాలకులే వా బ్రాహ్మణమహాసాలకులే వా గహపతిమహాసాలకులే వా, అడ్ఢే మహద్ధనే మహాభోగే పహూతజాతరూపరజతే పహూతవిత్తూపకరణే పహూతధనధఞ్ఞే. సో చ హోతి అభిరూపో దస్సనీయో పాసాదికో, పరమాయ వణ్ణపోక్ఖరతాయ సమన్నాగతో , లాభీ అన్నస్స పానస్స వత్థస్స యానస్స మాలాగన్ధవిలేపనస్స సేయ్యావసథపదీపేయ్యస్స. సో కాయేన సుచరితం చరతి, వాచాయ సుచరితం చరతి, మనసా సుచరితం చరతి. సో కాయేన సుచరితం చరిత్వా వాచాయ సుచరితం చరిత్వా మనసా సుచరితం చరిత్వా, కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జతి.

“సేయ్యథాపి, మహారాజ, పురిసో పల్లఙ్కా వా పల్లఙ్కం సఙ్కమేయ్య, అస్సపిట్ఠియా వా అస్సపిట్ఠిం సఙ్కమేయ్య, హత్థిక్ఖన్ధా వా హత్థిక్ఖన్ధం సఙ్కమేయ్య, పాసాదా వా పాసాదం సఙ్కమేయ్య. తథూపమాహం, మహారాజ, ఇమం పుగ్గలం వదామి. ఏవం ఖో, మహారాజ, పుగ్గలో జోతిజోతిపరాయనో హోతి. ఇమే ఖో, మహారాజ, చత్తారో పుగ్గలా సన్తో సంవిజ్జమానా లోకస్మి”న్తి. ఇదమవోచ...పే॰...

“దలిద్దో పురిసో రాజ, అస్సద్ధో హోతి మచ్ఛరీ;
కదరియో పాపసఙ్కప్పో, మిచ్ఛాదిట్ఠి అనాదరో.

“సమణే బ్రాహ్మణే వాపి, అఞ్ఞే వాపి వనిబ్బకే;
అక్కోసతి పరిభాసతి, నత్థికో హోతి రోసకో.

“దదమానం నివారేతి, యాచమానాన భోజనం;
తాదిసో పురిసో రాజ, మీయమానో జనాధిప;
ఉపేతి నిరయం ఘోరం, తమోతమపరాయనో.

“దలిద్దో పురిసో రాజ, సద్ధో హోతి అమచ్ఛరీ;

దదాతి సేట్ఠసఙ్కప్పో, అబ్యగ్గమనసో నరో.

“సమణే బ్రాహ్మణే వాపి, అఞ్ఞే వాపి వనిబ్బకే;
ఉట్ఠాయ అభివాదేతి, సమచరియాయ సిక్ఖతి.

“దదమానం న వారేతి [న నివారేతి (సీ.)], యాచమానాన భోజనం;
తాదిసో పురిసో రాజ, మీయమానో జనాధిప;
ఉపేతి తిదివం ఠానం, తమోజోతిపరాయనో.

“అడ్ఢో చే [అడ్ఢో వే (పీ. క.)] పురిసో రాజ, అస్సద్ధో హోతి మచ్ఛరీ;
కదరియో పాపసఙ్కప్పో, మిచ్ఛాదిట్ఠి అనాదరో.

“సమణే బ్రాహ్మణే వాపి, అఞ్ఞే వాపి వనిబ్బకే;
అక్కోసతి పరిభాసతి, నత్థికో హోతి రోసకో.

“దదమానం నివారేతి, యాచమానాన భోజనం;
తాదిసో పురిసో రాజ, మీయమానో జనాధిప;
ఉపేతి నిరయం ఘోరం, జోతితమపరాయనో.

“అడ్ఢో చే పురిసో రాజ, సద్ధో హోతి అమచ్ఛరీ;
దదాతి సేట్ఠసఙ్కప్పో, అబ్యగ్గమనసో నరో.

“సమణే బ్రాహ్మణే వాపి, అఞ్ఞే వాపి వనిబ్బకే;
ఉట్ఠాయ అభివాదేతి, సమచరియాయ సిక్ఖతి.

“దదమానం న వారేతి, యాచమానాన భోజనం;
తాదిసో పురిసో రాజ, మీయమానో జనాధిప;
ఉపేతి తిదివం ఠానం, జోతిజోతిపరాయనో”తి.

౨. అయ్యికాసుత్తం

౧౩౩. సావత్థినిదానం . ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో రాజానం పసేనదిం కోసలం భగవా ఏతదవోచ – “హన్ద, కుతో ను త్వం, మహారాజ, ఆగచ్ఛసి దివాదివస్సా”తి?

“అయ్యికా మే, భన్తే, కాలఙ్కతా జిణ్ణా వుడ్ఢా మహల్లికా అద్ధగతా వయోఅనుప్పత్తా వీసవస్ససతికా జాతియా. అయ్యికా ఖో పన మే, భన్తే, పియా హోతి మనాపా. హత్థిరతనేన చేపాహం, భన్తే, లభేయ్యం ‘మా మే అయ్యికా కాలమకాసీ’తి, హత్థిరతనమ్పాహం దదేయ్యం – ‘మా మే అయ్యికా కాలమకాసీ’తి. అస్సరతనేన చేపాహం, భన్తే, లభేయ్యం

‘మా మే అయ్యికా కాలమకాసీ’తి, అస్సరతనమ్పాహం దదేయ్యం – ‘మా మే అయ్యికా కాలమకాసీ’తి. గామవరేన చేపాహం భన్తే, లభేయ్యం ‘మా మే అయ్యికా కాలమకాసీ’తి, గామవరమ్పాహం దదేయ్యం – ‘మా మే అయ్యికా కాలమకాసీ’తి. జనపదపదేసేన [జనపదేన (సీ. స్యా. పీ.)] చేపాహం, భన్తే, లభేయ్యం ‘మా మే అయ్యికా కాలమకాసీ’తి, జనపదపదేసమ్పాహం దదేయ్యం – ‘మా మే అయ్యికా కాలమకాసీ’తి. ‘సబ్బే సత్తా, మహారాజ, మరణధమ్మా మరణపరియోసానా మరణం అనతీతా’తి. ‘అచ్ఛరియం, భన్తే, అబ్భుతం, భన్తే! యావసుభాసితమిదం, భన్తే, భగవతా – సబ్బే సత్తా మరణధమ్మా మరణపరియోసానా మరణం అనతీతా’”తి.

“ఏవమేతం, మహారాజ, ఏవమేతం, మహారాజ! సబ్బే సత్తా మరణధమ్మా మరణపరియోసానా మరణం అనతీతా. సేయ్యథాపి, మహారాజ, యాని కానిచి కుమ్భకారభాజనాని ఆమకాని చేవ పక్కాని చ సబ్బాని తాని భేదనధమ్మాని భేదనపరియోసానాని భేదనం అనతీతాని; ఏవమేవ ఖో, మహారాజ, సబ్బే సత్తా మరణధమ్మా మరణపరియోసానా మరణం అనతీతా”తి. ఇదమవోచ...పే....

“సబ్బే సత్తా మరిస్సన్తి, మరణన్తఞ్హి జీవితం;
యథాకమ్మం గమిస్సన్తి, పుఞ్ఞపాపఫలూపగా;
నిరయం పాపకమ్మన్తా, పుఞ్ఞకమ్మా చ సుగ్గతిం.

“తస్మా కరేయ్య కల్యాణం, నిచయం సమ్పరాయికం;
పుఞ్ఞాని పరలోకస్మిం, పతిట్ఠా హోన్తి పాణిన”న్తి.

౩. లోకసుత్తం

౧౩౯. సావత్థినిదానం . ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో రాజా పసేనది కోసలో భగవన్తం ఏతదవోచ – “కతి ను ఖో, భన్తే, లోకస్స ధమ్మా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జన్తి అహితాయ దుక్ఖాయ అఫాసువిహారాయా”తి? “తయో ఖో, మహారాజ, లోకస్స ధమ్మా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జన్తి అహితాయ దుక్ఖాయ అఫాసువిహారాయ. కతమే తయో? లోభో ఖో, మహారాజ, లోకస్స ధమ్మో, ఉప్పజ్జమానో ఉప్పజ్జతి అహితాయ దుక్ఖాయ అఫాసువిహారాయ. దోసో ఖో, మహారాజ, లోకస్స ధమ్మో, ఉప్పజ్జమానో ఉప్పజ్జతి అహితాయ దుక్ఖాయ అఫాసువిహారాయ. మోహో ఖో, మహారాజ, లోకస్స ధమ్మో, ఉప్పజ్జమానో ఉప్పజ్జతి అహితాయ దుక్ఖాయ అఫాసువిహారాయ. ఇమే ఖో, మహారాజ, తయో లోకస్స ధమ్మా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జన్తి అహితాయ దుక్ఖాయ అఫాసువిహారాయా”తి. ఇదమవోచ...పే....

“లోభో దోసో చ మోహో చ, పురిసం పాపచేతసం;
హింసన్తి అత్తసమ్భూతా, తచసారంవ సమ్ఫల”న్తి.

౪. ఇస్సత్తసుత్తం

౧౩౧. సావత్థినిదానం. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో రాజా పసేనది కోసలో భగవన్తం ఏతదవోచ – “కత్థ ను ఖో, భన్తే, దానం దాతబ్బ”న్తి? “యత్థ ఖో, మహారాజ, చిత్తం పసీదతీ”తి. “కత్థ పన, భన్తే, దిన్నం మహప్ఫల”న్తి? “అఞ్ఞం ఖో ఏతం,

మహారాజ, కత్థ దానం దాతబ్బం, అఞ్ఞం పనేతం కత్థ దిన్నం మహప్ఫలన్తి? సీలవతో ఖో, మహారాజ, దిన్నం మహప్ఫలం, నో తథా దుస్సీలే. తేన హి, మహారాజ, తఞ్ఞేవేత్థ పటిపుచ్ఛిస్సామి. యథా, తే ఖమేయ్య, తథా నం బ్యాకరేయ్యాసి. తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, ఇధ త్యస్స యుద్ధం పచ్చుపట్ఠితం సఙ్గామో సముపబ్యూళ్హో [సమూపబ్బూళ్హో (సీ.), సముపబ్బుళ్హో (పీ.)]. అథ ఆగచ్ఛేయ్య ఖత్తియకుమారో అసిక్ఖితో అకతహత్థో అకతయోగ్గో అకతూపాసనో భీరు ఛమ్భీ ఉత్రాసీ పలాయీ. భరేయ్యాసి తం పురిసం, అత్థో చ తే తాదిసేన పురిసేనా"తి? "నాహం, భన్తే, భరేయ్యం తం పురిసం, న చ మే అత్థో తాదిసేన పురిసేనా"తి. "అథ ఆగచ్ఛేయ్య బ్రాహ్మణకుమారో అసిక్ఖితో...పే.... అథ ఆగచ్ఛేయ్య వేస్సకుమారో అసిక్ఖితో...పే.... అథ ఆగచ్ఛేయ్య సుద్దకుమారో అసిక్ఖితో...పే.... న చ మే అత్థో తాదిసేన పురిసేనా"తి.

"తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, ఇధ త్యస్స యుద్ధం పచ్చుపట్ఠితం సఙ్గామో సముపబ్యూళ్హో. అథ ఆగచ్ఛేయ్య ఖత్తియకుమారో సుసిక్ఖితో కతహత్థో కతయోగ్గో కతూపాసనో అభీరు అచ్ఛమ్భీ అనుత్రాసీ అపలాయీ. భరేయ్యాసి తం పురిసం, అత్థో చ తే తాదిసేన పురిసేనా"తి? "భరేయ్యాహం, భన్తే , తం పురిసం, అత్థో చ మే తాదిసేన పురిసేనా"తి. "అథ ఆగచ్ఛేయ్య బ్రాహ్మణకుమారో...పే.... అథ ఆగచ్ఛేయ్య వేస్సకుమారో...పే.... అథ ఆగచ్ఛేయ్య సుద్దకుమారో సుసిక్ఖితో కతహత్థో కతయోగ్గో కతూపాసనో అభీరు అచ్ఛమ్భీ అనుత్రాసీ అపలాయీ. భరేయ్యాసి తం పురిసం, అత్థో చ తే తాదిసేన పురిసేనా"తి? "భరేయ్యాహం, భన్తే, తం పురిసం, అత్థో చ మే తాదిసేన పురిసేనా"తి.

"ఏవమేవ ఖో, మహారాజ, యస్మా కస్మా చేపి [యస్మా చేపి (సీ. స్యా. కం. క.)] కులా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి, సో చ హోతి పఞ్చఙ్గవిప్పహీనో పఞ్చఙ్గసమన్నాగతో, తస్మిం దిన్నం మహప్ఫలం హోతి. కతమాని పఞ్చఙ్గాని పహీనాని హోన్తి? కామచ్ఛన్దో పహీనో హోతి, బ్యాపాదో పహీనో హోతి, థినమిద్ధం పహీనం హోతి, ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చం పహీనం హోతి, విచికిచ్ఛా పహీనా హోతి. ఇమాని పఞ్చఙ్గాని పహీనాని హోన్తి. కతమేహి పఞ్చహఙ్గేహి సమన్నాగతో హోతి? అసేక్ఖేన సీలక్ఖన్ధేన సమన్నాగతో హోతి, అసేక్ఖేన సమాధిక్ఖన్ధేన సమన్నాగతో హోతి, అసేక్ఖేన పఞ్ఞాక్ఖన్ధేన సమన్నాగతో హోతి, అసేక్ఖేన విముత్తిక్ఖన్ధేన సమన్నాగతో హోతి, అసేక్ఖేన విముత్తిఞాణదస్సనక్ఖన్ధేన సమన్నాగతో హోతి. ఇమేహి పఞ్చహఙ్గేహి సమన్నాగతో హోతి. ఇతి పఞ్చఙ్గవిప్పహీనే పఞ్చఙ్గసమన్నాగతే దిన్నం మహప్ఫల"న్తి. ఇదమవోచ భగవా...పే.... సత్థా –

"ఇస్సత్తం [ఇస్సత్థం (సీ. స్యా. కం.)] బలవీరియఞ్చ [బలవిరియఞ్చ (సీ. స్యా. కం. పీ.)], యస్మిం విజ్జేథ మాణవే;
తం యుద్ధత్థో భరే రాజా, నాసూరం జాతిపచ్చయా.

"తథేవ ఖన్తిసోరచ్చం, ధమ్మా యస్మిం పతిట్ఠితా;
అరియవుత్తిం మేధావిం, హీనజచ్చమ్పి పూజయే.

"కారయే అస్సమే రమ్మే, వాసయేత్థ బహుస్సుతే;
పపఞ్చ వివనే కయిరా, దుగ్గే సఙ్కమనాని చ.

"అన్నం పానం ఖాదనీయం, వత్థసేనాసనాని చ;

దదేయ్య ఉజుభూతేసు, విప్పసన్నేన చేతసా.

“యథా హి మేఘో థనయం, విజ్జుమాలీ సతక్కకు;
థలం నిన్నఞ్చ పూరేతి, అభివస్సం వసున్ధరం.

“తథేవ సద్ధో సుతవా, అభిసఙ్ఖచ్చ భోజనం;
వనిబ్బకే తప్పయతి, అన్నపానేన పణ్డితో.

“ఆమోదమానో పకిరేతి, దేథ దేథాతి భాసతి;
తం హిస్స గజ్జితం హోతి, దేవస్సేవ పవస్సతో;
సా పుఞ్ఞధారా విపులా, దాతారం అభివస్సతీ”తి.

౫. పబ్బతూపమసుత్తం

౧౩౬. సావత్థినిదానం . ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో రాజానం పసేనదిం కోసలం భగవా ఏతదవోచ – “హన్ద, కుతో ను త్వం, మహారాజ, ఆగచ్ఛసి దివా దివస్సా”తి? “యాని తాని, భన్తే, రఞ్ఞం ఖత్తియానం ముద్ధావసిత్తానం ఇస్సరియమదమత్తానం కామగేధపరియుట్ఠితానం జనపదత్థావరియప్పత్తానం మహన్తం పథవిమణ్డలం అభివిజియ అజ్ఝావసన్తానం రాజకరణీయాని భవన్తి, తేసు ఖ్వాహం, ఏతరహి ఉస్సుక్కమాపన్నో”తి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, ఇధ తే పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య పురత్థిమాయ దిసాయ సద్ధాయికో పచ్చయికో. సో తం ఉపసఙ్కమిత్వా ఏవం వదేయ్య – ‘యగ్ఘే, మహారాజ, జానేయ్యాసి, అహం ఆగచ్ఛామి పురత్థిమాయ దిసాయ. తత్థద్దసం మహన్తం పబ్బతం అబ్భసమం సబ్బే పాణే నిప్పోథేన్తో ఆగచ్ఛతి. యం తే, మహారాజ, కరణీయం, తం కరోహీ’తి. అథ దుతియో పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య పచ్ఛిమాయ దిసాయ…పే.… అథ తతియో పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య ఉత్తరాయ దిసాయ…పే.… అథ చతుత్థో పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య దక్ఖిణాయ దిసాయ సద్ధాయికో పచ్చయికో. సో తం ఉపసఙ్కమిత్వా ఏవం వదేయ్య – ‘యగ్ఘే మహారాజ, జానేయ్యాసి, అహం ఆగచ్ఛామి దక్ఖిణాయ దిసాయ. తత్థద్దసం మహన్తం పబ్బతం అబ్భసమం సబ్బే పాణే నిప్పోథేన్తో ఆగచ్ఛతి. యం తే, మహారాజ, కరణీయం తం కరోహీ’తి. ఏవరూపే తే, మహారాజ, మహతి మహబ్భయే సముప్పన్నే దారుణే మనుస్సక్ఖయే [మనుస్సకాయే (క.)] దుల్లభే మనుస్సత్తే కిమస్స కరణీయ”న్తి?

“ఏవరూపే మే, భన్తే, మహతి మహబ్భయే సముప్పన్నే దారుణే మనుస్సక్ఖయే దుల్లభే మనుస్సత్తే కిమస్స కరణీయం అఞ్ఞత్ర ధమ్మచరియాయ అఞ్ఞత్ర సమచరియాయ అఞ్ఞత్ర కుసలకిరియాయ అఞ్ఞత్ర పుఞ్ఞకిరియాయా”తి?

“ఆరోచేమి ఖో తే, మహారాజ, పటివేదేమి ఖో తే, మహారాజ, అధివత్తతి ఖో తం, మహారాజ, జరామరణం. అధివత్తమానే చే తే, మహారాజ, జరామరణే కిమస్స కరణీయ”న్తి? “అధివత్తమానే చ మే, భన్తే, జరామరణే కిమస్స కరణీయం అఞ్ఞత్ర ధమ్మచరియాయ సమచరియాయ కుసలకిరియాయ పుఞ్ఞకిరియాయ? యాని తాని, భన్తే, రఞ్ఞం ఖత్తియానం ముద్ధావసిత్తానం ఇస్సరియమదమత్తానం కామగేధపరియుట్ఠితానం జనపదత్థావరియప్పత్తానం మహన్తం పథవిమణ్డలం అభివిజియ అజ్ఝావసన్తానం హత్థియుద్ధాని భవన్తి; తేసమ్పి, భన్తే, హత్థియుద్ధానం నత్థి గతి నత్థి విసయో

అధివత్తమానే జరామరణే. యానిపి తాని, భన్తే, రఞ్ఞం ఖత్తియానం ముద్ధావసిత్తానం…పే॰… అజ్ఝావసన్తానం అస్సయుద్ధాని భవన్తి…పే॰… రథయుద్ధాని భవన్తి …పే॰… పత్తియుద్ధాని భవన్తి; తేసమ్పి , భన్తే, పత్తియుద్ధానం నత్థి గతి నత్థి విసయో అధివత్తమానే జరామరణే. సన్తి ఖో పన, భన్తే, ఇమస్మిం రాజకులే మన్తినో మహామత్తా, యే పహోన్తి [యేసం హోన్తి (క॰)] ఆగతే పచ్చత్థికే మన్తేహి భేదయితుం. తేసమ్పి, భన్తే, మన్తయుద్ధానం నత్థి గతి నత్థి విసయో అధివత్తమానే జరామరణే. సంవిజ్జతి ఖో పన, భన్తే, ఇమస్మిం రాజకులే పహూతం హిరఞ్ఞసువణ్ణం భూమిగతఞ్చేవ వేహాసట్ఠఞ్చ, యేన మయం పహోమ ఆగతే పచ్చత్థికే ధనేన ఉపలాపేతుం. తేసమ్పి, భన్తే, ధనయుద్ధానం నత్థి గతి నత్థి విసయో అధివత్తమానే జరామరణే. అధివత్తమానే చ మే, భన్తే, జరామరణే కిమస్స కరణీయం అఞ్ఞత్ర ధమ్మచరియాయ సమచరియాయ కుసలకిరియాయ పుఞ్ఞకిరియాయా”తి?

“ఏవమేతం, మహారాజ, ఏవమేతం, మహారాజ! అధివత్తమానే జరామరణే కిమస్స కరణీయం అఞ్ఞత్ర ధమ్మచరియాయ సమచరియాయ కుసలకిరియాయ పుఞ్ఞకిరియాయా”తి? ఇదమవోచ భగవా…పే॰… సత్థా –

“యథాపి సేలా విపులా, నభం ఆహచ్చ పబ్బతా;
సమన్తానుపరియాయేయ్యుం, నిప్పోథేన్తో చతుద్దిసా.

“ఏవం జరా చ మచ్చు చ, అధివత్తన్తి పాణినే [పాణినో (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)];
ఖత్తియే బ్రాహ్మణే వేస్సే, సుద్దే చణ్డాలపుక్కుసే;
న కిఞ్చి [న కఞ్చి (?)] పరివజ్జేతి, సబ్బమేవాభిమద్దతి.

“న తత్థ హత్థీనం భూమి, న రథానం న పత్తియా;
న చాపి మన్తయుద్ధేన, సక్కా జేతుం ధనేన వా.

“తస్మా హి పణ్డితో పోసో, సమ్పస్సం అత్థమత్తనో;
బుద్ధే ధమ్మే చ సఙ్ఘే చ, ధీరో సద్ధం నివేసయే.

“యో ధమ్మం చరి [ధమ్మచారీ (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] కాయేన, వాచాయ ఉద చేతసా;
ఇధేవ నం పసంసన్తి, పేచ్చ సగ్గే పమోదతీ”తి.

తతియో వగ్గో.

తస్సుద్దానం –

పుగ్గలో అయ్యికా లోకో, ఇస్సత్తం [ఇస్సత్థం (సీ॰ స్యా॰ కం॰)] పబ్బతూపమా;
దేసితం బుద్ధసేట్ఠేన, ఇమం కోసలపఞ్చకన్తి.

కోసలసంయుత్తం సమత్తం.

౪. మారసంయుత్తం

౧. పఠమవగ్గో

౧. తపోకమ్మసుత్తం

౧౩౭. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా ఉరువేలాయం విహరతి నజ్జా నేరఞ్జరాయ తీరే అజపాలనిగ్రోధమూలే పఠమాభిసమ్బుద్ధో. అథ ఖో భగవతో రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – “ముత్తో వతమ్హి తాయ దుక్కరకారికాయ. సాధు ముత్తో వతమ్హి తాయ అనత్థసంహితాయ దుక్కరకారికాయ. సాధు వతమ్హి ముత్తో బోధిం సమజ్ఝగ”న్తి [సాధు ఠితో సతో బోధిం సమజ్ఝగన్తి (సీ. పీ.), సాధు వతమ్హి సత్తో బోధిసమజ్ఝగూతి (స్యా. కం.)].

అథ ఖో మారో పాపిమా భగవతో చేతసా చేతోపరివితక్కమఞ్ఞాయ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“తపోకమ్మా అపక్కమ్మ, యేన న సుజ్ఝన్తి మాణవా;

అసుద్ధో మఞ్ఞసి సుద్ధో, సుద్ధిమగ్గా అపరద్ధో” [సుద్ధిమగ్గమపరద్ధో (సీ. స్యా. కం. పీ.)] తి.

అథ ఖో భగవా “మారో అయం పాపిమా” ఇతి విదిత్వా మారం పాపిమన్తం గాథాహి అజ్ఝభాసి –

“అనత్థసంహితం ఞత్వా, యం కిఞ్చి అమరం తపం [అపరం తపం (క.)];

సబ్బం నత్థావహం హోతి, ఫియారిత్తంవ ధమ్మని [వమ్మని (సీ.), ధమ్మనిం (పీ.), జమ్మనిం (క.) ఏత్థాయం ధమ్మసద్దో సక్కతే ధన్వనం-సద్దేన సదిసో మరువాచకోతి వేదితబ్బో, యథా దళ్హధమ్మాతిపదం].

“సీలం సమాధి పఞ్ఞఞ్చ, మగ్గం బోధాయ భావయం;

పత్తోస్మి పరమం సుద్ధిం, నిహతో త్వమసి అన్తకా”తి.

అథ ఖో మారో పాపిమా “జానాతి మం భగవా, జానాతి మం సుగతో”తి, దుక్ఖీ దుమ్మనో తత్థేవన్తరధాయీతి.

౨. హత్థిరాజవణ్ణసుత్తం

౧౩౮. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా ఉరువేలాయం విహరతి నజ్జా నేరఞ్జరాయ తీరే అజపాలనిగ్రోధమూలే పఠమాభిసమ్బుద్ధో . తేన ఖో పన సమయేన భగవా రత్తన్ధకారతిమిసాయం అబ్భోకాసే నిసిన్నో హోతి, దేవో చ ఏకమేకం ఫుసాయతి. అథ ఖో మారో పాపిమా భగవతో భయం ఛమ్భితత్తం లోమహంసం ఉప్పాదేతుకామో మహన్తం హత్థిరాజవణ్ణం అభినిమ్మినిత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి. సేయ్యథాపి నామ మహాఅరిట్ఠకో మణి, ఏవమస్స సీసం హోతి. సేయ్యథాపి నామ సుద్ధం రూపియం, ఏవమస్స దన్తా హోన్తి. సేయ్యథాపి నామ మహతీ నఙ్గలీసా [నఙ్గలసీసా (పీ. క.)], ఏవమస్స సోణ్డో హోతి. అథ ఖో భగవా “మారో అయం పాపిమా” ఇతి విదిత్వా మారం పాపిమన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“సంసరం దీఘమద్ధానం, వణ్ణం కత్వా సుభాసుభం;
అలం తే తేన పాపిమ, నిహతో త్వమసి అన్తకా”తి.

అథ ఖో మారో పాపిమా “జానాతి మం భగవా, జానాతి మం సుగతో”తి దుక్ఖీ దుమ్మనో తత్థేవన్తరధాయీతి.

౩. సుభసుత్తం

౧౩౯. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా ఉరువేలాయం విహరతి నజ్జా నేరఞ్జరాయ తీరే అజపాలనిగ్రోధమూలే పఠమాభిసమ్బుద్ధో. తేన ఖో పన సమయేన భగవా రత్తన్ధకారతిమిసాయం అబ్భోకాసే నిసిన్నో హోతి, దేవో చ ఏకమేకం ఫుసాయతి. అథ ఖో మారో పాపిమా, భగవతో భయం ఛమ్భితత్తం లోమహంసం ఉప్పాదేతుకామో, యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతో అవిదూరే ఉచ్చావచా వణ్ణనిభా ఉపదంసేతి, సుభా చేవ అసుభా చ. అథ ఖో భగవా “మారో అయం పాపిమా” ఇతి విదిత్వా మారం పాపిమన్తం గాథాహి అజ్ఝభాసి –

“సంసరం దీఘమద్ధానం, వణ్ణం కత్వా సుభాసుభం;
అలం తే తేన పాపిమ, నిహతో త్వమసి అన్తక.

“యే చ కాయేన వాచాయ, మనసా చ సుసంవుతా;
న తే మారవసానుగా, న తే మారస్స బద్ధగూ” [బద్ధభూ (క.), పచ్చగూ (సీ. స్యా. కం. పీ.)] తి.

అథ ఖో మారో...పే.... తత్థేవన్తరధాయీతి.

౪. పఠమమారపాససుత్తం

౧౪౦. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా బారాణసియం విహరతి ఇసిపతనే మిగదాయే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “భిక్ఖవో”తి. “భదన్తే”తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

“మయ్హం ఖో, భిక్ఖవే, యోనిసో మనసికారా యోనిసో సమ్మప్పధానా అనుత్తరా విముత్తి అనుప్పత్తా, అనుత్తరా విముత్తి సచ్ఛికతా. తుమ్హేపి, భిక్ఖవే, యోనిసో మనసికారా యోనిసో సమ్మప్పధానా అనుత్తరం విముత్తిం అనుపాపుణాథ, అనుత్తరం విముత్తిం సచ్ఛికరోథా”తి. అథ ఖో మారో పాపిమా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“బద్ధోసి మారపాసేన, యే దిబ్బా యే చ మానుసా;
మారబన్ధనబద్ధోసి, న మే సమణ మోక్ఖసీ”తి.

“ముత్తాహం [ముత్తోహం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] మారపాసేన, యే దిబ్బా యే చ మానుసా;
మారబన్ధనముత్తోమ్హి, నిహతో త్వమసి అన్తకా”తి.

అథ ఖో మారో పాపిమా...పే.... తత్థేవన్తరధాయీతి.

౫. దుతియమారపాససుత్తం

౧౪౧. ఏకం సమయం భగవా బారాణసియం విహరతి ఇసిపతనే మిగదాయే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “భిక్ఖవో”తి. “భదన్తే”తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

“ముత్తాహం, భిక్ఖవే, సబ్బపాసేహి యే దిబ్బా యే చ మానుసా. తుమ్హేపి, భిక్ఖవే, ముత్తా సబ్బపాసేహి యే దిబ్బా యే చ మానుసా. చరథ, భిక్ఖవే, చారికం బహుజనహితాయ బహుజనసుఖాయ లోకానుకమ్పాయ అత్థాయ హితాయ సుఖాయ దేవమనుస్సానం. మా ఏకేన ద్వే అగమిత్థ. దేసేథ, భిక్ఖవే, ధమ్మం ఆదికల్యాణం మజ్ఝేకల్యాణం పరియోసానకల్యాణం సాత్థం సబ్యఞ్జనం కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం పకాసేథ. సన్తి సత్తా అప్పరజక్ఖజాతికా, అస్సవనతా ధమ్మస్స పరిహాయన్తి. భవిస్సన్తి ధమ్మస్స అఞ్ఞాతారో. అహమ్పి, భిక్ఖవే, యేన ఉరువేలా సేనానిగమో తేనుపసఙ్కమిస్సామి ధమ్మదేసనాయా”తి. అథ ఖో మారో పాపిమా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“బద్ధోసి సబ్బపాసేహి, యే దిబ్బా యే చ మానుసా;
మహాబన్ధనబద్ధోసి, న మే సమణ మోక్ఖసీ”తి.

“ముత్తాహం సబ్బపాసేహి, యే దిబ్బా యే చ మానుసా;
మహాబన్ధనముత్తోమ్హి, నిహతో త్వమసి అన్తకా”తి.

అథ ఖో మారో పాపిమా...పే.... తత్థేవన్తరధాయీతి.

౬. సప్పసుత్తం

౧౪౨. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. తేన ఖో పన సమయేన భగవా రత్తన్ధకారతిమిసాయం అబ్భోకాసే నిసిన్నో హోతి, దేవో చ ఏకమేకం ఫుసాయతి.

అథ ఖో మారో పాపిమా భగవతో భయం ఛమ్భితత్తం లోమహంసం ఉప్పాదేతుకామో మహన్తం సప్పరాజవణ్ణం అభినిమ్మినిత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి. సేయ్యథాపి నామ మహతీ ఏకరుక్ఖికా నావా, ఏవమస్స కాయో హోతి. సేయ్యథాపి నామ మహన్తం సోణ్డికాకిళఞ్జం, ఏవమస్స ఫణో హోతి. సేయ్యథాపి నామ మహతీ కోసలికా కంసపాతి, ఏవమస్స అక్ఖీని భవన్తి. సేయ్యథాపి నామ దేవే గళగళాయన్తే విజ్జుల్లతా నిచ్ఛరన్తి, ఏవమస్స ముఖతో జివ్హా నిచ్ఛరతి. సేయ్యథాపి నామ కమ్మారగగ్గరియా ధమమానాయ సద్దో హోతి, ఏవమస్స అస్సాసపస్సాసానం సద్దో హోతి.

అథ ఖో భగవా “మారో అయం పాపిమా” ఇతి విదిత్వా మారం పాపిమన్తం గాథాహి అజ్ఝభాసి –

“యో సుఞ్ఞగేహాని సేవతి,

సేయ్యో నో ముని అత్తసణ్ఠితో;
వోస్సజ్జ చరేయ్య తత్థ నో,
పతిరూపఞ్హి తథావిధస్స తం.

“చరకా బహూ భేరవా బహూ,
అథో డంససరీసపా [డంస సిరింసపా (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] బహూ;
లోమమ్పి న తత్థ ఇఞ్జయే,
సుఞ్ఞాగారగతో మహాముని.

“నభం ఫలేయ్య పథవీ చలేయ్య,
సబ్బేపి పాణా ఉద సన్తసేయ్యుం;
సల్లమ్పి చే ఉరసి పకప్పయేయ్యుం,
ఉపధీసు తాణం న కరోన్తి బుద్ధా”తి.

అథ ఖో మారో పాపిమా “జానాతి మం భగవా, జానాతి మం సుగతో”తి దుక్ఖీ దుమ్మనో తత్థేవన్తరధాయీతి.

౭. సుపతిసుత్తం

౧౪౩. ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. అథ ఖో భగవా బహుదేవరత్తిం అబ్భోకాసే చఙ్కమిత్వా రత్తియా పచ్చూససమయం పాదే పక్ఖాలేత్వా విహారం పవిసిత్వా దక్ఖిణేన పస్సేన సీహసేయ్యం కప్పేసి పాదే పాదం అచ్చాధాయ సతో సమ్పజానో ఉట్ఠానసఞ్ఞం మనసి కరిత్వా. అథ ఖో మారో పాపిమా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“కిం సోప్పసి కిం ను సోప్పసి,
కిమిదం సోప్పసి దుబ్భగో [దుబ్భతో (స్యా॰ కం॰), దుబ్భయో (పీ॰)] వియ;
సుఞ్ఞమగారన్తి సోప్పసి,
కిమిదం సోప్పసి సూరియే ఉగ్గతే”తి.

“యస్స జాలినీ విసత్తికా,
తణ్హా నత్థి కుహిఞ్చి నేతవే;
సబ్బూపధిపరిక్ఖయా బుద్ధో,
సోప్పతి కిం తవేత్థ మారా”తి.

అథ ఖో మారో పాపిమా…పే॰… తత్థేవన్తరధాయీతి.

౮. నన్దతిసుత్తం

౧౪౪. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో మారో పాపిమా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“నన్దతి పుత్తేహి పుత్తిమా, గోమా గోభి తథేవ నన్దతి;
ఉపధీహి నరస్స నన్దనా, న హి సో నన్దతి యో నిరూపధీ”తి.

“సోచతి పుత్తేహి పుత్తిమా, గోమా గోభి తథేవ సోచతి;
ఉపధీహి నరస్స సోచనా, న హి సో సోచతి యో నిరూపధీ”తి.

అథ ఖో మారో పాపిమా “జానాతి మం భగవా, జానాతి మం సుగతో”తి దుక్ఖీ దుమ్మనో తత్థేవన్తరధాయీతి.

౯. పఠమఆయుసుత్తం

౧౪౫. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “భిక్ఖవో”తి. “భదన్తే”తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

“అప్పమిదం, భిక్ఖవే, మనుస్సానం ఆయు. గమనీయో సమ్పరాయో, కత్తబ్బం కుసలం, చరితబ్బం బ్రహ్మచరియం. నత్థి జాతస్స అమరణం. యో, భిక్ఖవే, చిరం జీవతి, సో వస్ససతం అప్పం వా భియ్యో”తి.

అథ ఖో మారో పాపిమా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“దీఘమాయు మనుస్సానం, న నం హీళే సుపోరిసో;
చరేయ్య ఖీరమత్తోవ, నత్థి మచ్చుస్స ఆగమో”తి.

“అప్పమాయు మనుస్సానం, హీళేయ్య నం సుపోరిసో;
చరేయ్యాదిత్తసీసోవ, నత్థి మచ్చుస్స నాగమో”తి.

అథ ఖో మారో…పే.… తత్థేవన్తరధాయీతి.

౧౦. దుతియఆయుసుత్తం

౧౪౬. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. తత్ర ఖో భగవా…పే.… ఏతదవోచ –

“అప్పమిదం, భిక్ఖవే, మనుస్సానం ఆయు. గమనీయో సమ్పరాయో, కత్తబ్బం కుసలం, చరితబ్బం బ్రహ్మచరియం. నత్థి జాతస్స అమరణం. యో, భిక్ఖవే, చిరం జీవతి, సో వస్ససతం అప్పం వా భియ్యో”తి.

అథ ఖో మారో పాపిమా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“నాచ్చయన్తి అహోరత్తా, జీవితం నూపరుజ్ఝతి;
ఆయు అనుపరియాయతి, మచ్చానం నేమీవ రథకుబ్బర”న్తి.

“అచ్చయన్తి అహోరత్తా, జీవితం ఉపరుజ్ఝతి;
ఆయు ఖీయతి మచ్చానం, కున్నదీనంవ ఓదక”న్తి.

అథ ఖో మారో పాపిమా “జానాతి మం భగవా, జానాతి మం సుగతో”తి దుక్ఖీ దుమ్మనో తత్థేవన్తరధాయీతి.

పఠమో వగ్గో.

తస్సుద్దానం –

తపోకమ్మఞ్చ నాగో చ, సుభం పాసేన తే దువే;
సప్పో సుపతి నన్దనం, ఆయునా అపరే దువేతి.

౨. దుతియవగ్గో

౧. పాసాణసుత్తం

౧౪౭. ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి గిజ్ఝకూటే పబ్బతే. తేన ఖో పన సమయేన భగవా రత్తన్ధకారతిమిసాయం అబ్భోకాసే నిసిన్నో హోతి, దేవో చ ఏకమేకం ఫుసాయతి. అథ ఖో మారో పాపిమా భగవతో భయం ఛమ్భితత్తం లోమహంసం ఉప్పాదేతుకామో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతో అవిదూరే మహన్తే పాసాణే పదాలేసి.

అథ ఖో భగవా “మారో అయం పాపిమా” ఇతి విదిత్వా మారం పాపిమన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“సచేపి కేవలం సబ్బం, గిజ్ఝకూటం చలేస్ససి [గళేయ్యాసి (స్యా. కం.), చలేయ్యాసి (క.)];
నేవ సమ్మావిముత్తానం, బుద్ధానం అత్థి ఇఞ్జిత”న్తి.

అథ ఖో మారో పాపిమా “జానాతి మం భగవా, జానాతి మం సుగతో”తి దుక్ఖీ దుమ్మనో తత్థేవన్తరధాయీతి.

౨. కిన్నుసీహసుత్తం

౧౪౮. ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన భగవా మహతియా పరిసాయ పరివుతో ధమ్మం దేసేతి.

అథ ఖో మారస్స పాపిమతో ఏతదహోసి – “అయం ఖో సమణో గోతమో మహతియా పరిసాయ పరివుతో ధమ్మం దేసేతి. యంనూనాహం యేన సమణో గోతమో తేనుపసఙ్కమేయ్యం విచక్ఖుకమ్మాయా”తి. అథ ఖో మారో పాపిమా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“కిన్ను సీహోవ నదసి, పరిసాయం విసారదో;
పటిమల్లో హి తే అత్థి, విజితావీ ను మఞ్ఞసీ”తి.

“నదన్తి వే మహావీరా, పరిసాసు విసారదా;
తథాగతా బలప్పత్తా, తిణ్ణా లోకే విసత్తిక”న్తి.

అథ ఖో మారో పాపిమా “జానాతి మం భగవా, జానాతి మం సుగతో”తి దుక్ఖీ దుమ్మనో తత్థేవన్తరధాయీతి.

౩. సకలికసుత్తం

౧౪౯. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి మద్దకుచ్ఛిస్మిం మిగదాయే. తేన ఖో పన సమయేన భగవతో పాదో సకలికాయ ఖతో హోతి, భుసా సుదం భగవతో వేదనా వత్తన్తి సారీరికా దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా అసాతా అమనాపా. తా సుదం భగవా సతో సమ్పజానో అధివాసేతి అవిహఞ్ఞమానో. అథ ఖో భగవా చతుగ్గుణం సఙ్ఘాటిం పఞ్ఞపేత్వా దక్ఖిణేన పస్సేన సీహసేయ్యం కప్పేసి పాదే పాదం అచ్చాధాయ సతో సమ్పజానో. అథ ఖో మారో పాపిమా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“మన్దియా ను ఖో సేసి ఉదాహు కావేయ్యమత్తో,
అత్థా ను తే సమ్పచురా న సన్తి;
ఏకో వివిత్తే సయనాసనమ్హి,
నిద్దాముఖో కిమిదం సోప్పసే వా”తి.

“న మన్దియా సయామి నాపి కావేయ్యమత్తో,
అత్థం సమేచ్చాహమపేతసోకో;
ఏకో వివిత్తే సయనాసనమ్హి,
సయామహం సబ్బభూతానుకమ్పీ.

“యేసమ్పి సల్లం ఉరసి పవిట్ఠం,
ముహుం ముహుం హదయం వేధమానం;
తేపీధ సోప్పం లభరే ససల్లా,
తస్మా అహం న సుపే వీతసల్లో.

“జగ్గం న సఙ్కే నపి భేమి సోత్తుం,
రత్తిన్దివా నానుతపన్తి మామం;
హానిం న పస్సామి కుహిఞ్చి లోకే,
తస్మా సుపే సబ్బభూతానుకమ్పీ”తి.

అథ ఖో మారో పాపిమా “జానాతి మం భగవా, జానాతి మం సుగతో”తి దుక్ఖీ దుమ్మనో తత్థేవన్తరధాయీతి.

౪. పతిరూపసుత్తం

౧౩౦. ఏకం సమయం భగవా కోసలేసు విహరతి ఏకసాలాయం బ్రాహ్మణగామే. తేన ఖో పన సమయేన భగవా మహతియా గిహిపరిసాయ పరివుతో ధమ్మం దేసేతి.

అథ ఖో మారస్స పాపిమతో ఏతదహోసి – “అయం ఖో సమణో గోతమో మహతియా గిహిపరిసాయ పరివుతో ధమ్మం దేసేతి. యంనూనాహం యేన సమణో గోతమో తేనుపసఙ్కమేయ్యం విచక్ఖుకమ్మాయా”తి. అథ ఖో మారో పాపిమా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“నేతం తవ పతిరూపం, యదఞ్ఞమనుసాససి;
అనురోధవిరోధేసు, మా సజ్జిత్థో తదాచర”న్తి.

“హితానుకమ్పీ సమ్బుద్ధో, యదఞ్ఞమనుసాసతి;
అనురోధవిరోధేహి, విప్పముత్తో తథాగతో”తి.

అథ ఖో మారో పాపిమా “జానాతి మం భగవా, జానాతి మం సుగతో”తి దుక్ఖీ దుమ్మనో తత్థేవన్తరధాయీతి.

౫. మానససుత్తం

౧౩౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో మారో పాపిమా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“అన్తలిక్ఖచరో పాసో, య్వాయం చరతి మానసో;
తేన తం బాధయిస్సామి, న మే సమణ మోక్ఖసీ”తి.

“రూపా సద్దా రసా గన్ధా, ఫోట్ఠబ్బా చ మనోరమా;
ఏత్థ మే విగతో ఛన్దో, నిహతో త్వమసి అన్తకా”తి.

అథ ఖో మారో పాపిమా “జానాతి మం భగవా, జానాతి మం సుగతో”తి దుక్ఖీ దుమ్మనో తత్థేవన్తరధాయీతి.

౬. పత్తసుత్తం

౧౩౨. సావత్థినిదానం . తేన ఖో పన సమయేన భగవా పఞ్చన్నం ఉపాదానక్ఖన్ధానం ఉపాదాయ భిక్ఖూనం ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేతి సమాదపేతి [సమాదాపేతి (?)] సముత్తేజేతి సమ్పహంసేతి. తే చ భిక్ఖూ అట్ఠిం కత్వా [అట్ఠికత్వా (సీ. స్యా. కం. పీ.)] మనసి కత్వా సబ్బచేతసా [సబ్బచేతసో (సీ. స్యా. కం. పీ.), సబ్బం చేతసా (క.)] సమన్నాహరిత్వా ఓహితసోతా ధమ్మం సుణన్తి.

అథ ఖో మారస్స పాపిమతో ఏతదహోసి – “అయం ఖో సమణో గోతమో పఞ్చన్నం ఉపాదానక్ఖన్ధానం ఉపాదాయ భిక్ఖూనం ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేతి సమాదపేతి సముత్తేజేతి సమ్పహంసేతి. తే చ భిక్ఖూ అట్ఠిం కత్వా మనసి కత్వా సబ్బచేతసా సమన్నాహరిత్వా ఓహితసోతా ధమ్మం సుణన్తి. యంనూనాహం యేన సమణో గోతమో తేనుపసఙ్కమేయ్యం విచక్ఖుకమ్మాయా”తి.

తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులా పత్తా అబ్భోకాసే నిక్ఖిత్తా హోన్తి. అథ ఖో మారో పాపిమా బలీబద్దవణ్ణం అభినిమ్మినిత్వా యేన తే పత్తా తేనుపసఙ్కమి. అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు అఞ్ఞతరం భిక్ఖుం ఏతదవోచ – “భిక్ఖు, భిక్ఖు, ఏసో బలీబద్దో పత్తే భిన్దేయ్యా”తి. ఏవం వుత్తే భగవా తం భిక్ఖుం ఏతదవోచ – “న సో, భిక్ఖు, బలీబద్దో. మారో ఏసో పాపిమా తుమ్హాకం విచక్ఖుకమ్మాయ ఆగతో”తి. అథ ఖో భగవా “మారో అయం పాపిమా” ఇతి విదిత్వా మారం పాపిమన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“రూపం వేదయితం సఞ్ఞా, విఞ్ఞాణం యఞ్చ సఙ్ఖతం;
నేసోహమస్మి నేతం మే, ఏవం తత్థ విరజ్జతి.

“ఏవం విరత్తం ఖేమత్తం, సబ్బసంయోజనాతిగం;
అన్వేసం సబ్బట్ఠానేసు, మారసేనాపి నాజ్ఝగా”తి.

అథ ఖో మారో పాపిమా...పే.... తత్థేవన్తరధాయీతి.

౭. ఛఫస్సాయతనసుత్తం

౧౫౩. ఏకం సమయం భగవా వేసాలియం విహరతి మహావనే కూటాగారసాలాయం. తేన ఖో పన సమయేన భగవా ఛన్నం ఫస్సాయతనానం ఉపాదాయ భిక్ఖూనం ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేతి సమాదపేతి సముత్తేజేతి సమ్పహంసేతి. తే చ భిక్ఖూ అట్ఠిం కత్వా మనసి కత్వా సబ్బచేతసా సమన్నాహరిత్వా ఓహితసోతా ధమ్మం సుణన్తి.

అథ ఖో మారస్స పాపిమతో ఏతదహోసి – “అయం ఖో సమణో గోతమో ఛన్నం ఫస్సాయతనానం ఉపాదాయ భిక్ఖూనం ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేతి సమాదపేతి సముత్తేజేతి సప్పహంసేతి . తే చ భిక్ఖూ అట్ఠిం కత్వా మనసి కత్వా సబ్బచేతసా సమన్నాహరిత్వా ఓహితసోతా ధమ్మం సుణన్తి. యంనూనాహం యేన సమణో గోతమో తేనుపసఙ్కమేయ్యం విచక్ఖుకమ్మాయా”తి. అథ ఖో మారో పాపిమా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతో అవిదూరే మహన్తం భయభేరవం సద్దమకాసి, అపిస్సుదం పథవీ మఞ్ఞే ఉన్ద్రియతి [ఉద్రీయతి (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ) ఉ + దర + య + తి = ఉద్రీయతి]. అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు అఞ్ఞతరం భిక్ఖుం ఏతదవోచ – “భిక్ఖు, భిక్ఖు, ఏసా పథవీ మఞ్ఞే ఉన్ద్రియతీ”తి. ఏవం వుత్తే, భగవా తం భిక్ఖుం ఏతదవోచ – “నేసా భిక్ఖు పథవీ ఉన్ద్రియతి. మారో ఏసో పాపిమా తుమ్హాకం విచక్ఖుకమ్మాయ ఆగతో”తి. అథ ఖో భగవా “మారో అయం పాపిమా” ఇతి విదిత్వా మారం పాపిమన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“రూపా సద్దా రసా గన్ధా, ఫస్సా ధమ్మా చ కేవలా;
ఏతం లోకామిసం ఘోరం, ఏత్థ లోకో విముచ్ఛితో.

“ఏతఞ్చ సమతిక్కమ్మ, సతో బుద్ధస్స సావకో;
మారధేయ్యం అతిక్కమ్మ, ఆదిచ్చోవ విరోచతీ”తి.

అథ ఖో మారో పాపిమా...పే.... తత్థేవన్తరధాయీతి.

౮. పిణ్డసుత్తం

౧౫౪. ఏకం సమయం భగవా మగధేసు విహరతి పఞ్చసాలాయం బ్రాహ్మణగామే. తేన ఖో పన సమయేన పఞ్చసాలాయం బ్రాహ్మణగామే కుమారికానం పాహునకాని భవన్తి. అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ పఞ్చసాలం బ్రాహ్మణగామం పిణ్డాయ పావిసి. తేన ఖో పన సమయేన పఞ్చసాలేయ్యకా బ్రాహ్మణగహపతికా మారేన పాపిమతా అన్వావిట్ఠా భవన్తి – మా సమణో గోతమో పిణ్డమలత్థాతి.

అథ ఖో భగవా యథాధోతేన పత్తేన పఞ్చసాలం బ్రాహ్మణగామం పిణ్డాయ పావిసి తథాధోతేన [యథాధోతేన (?)] పత్తేన పటిక్కమి. అథ ఖో మారో పాపిమా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – “అపి త్వం, సమణ, పిణ్డమలత్థా”తి? “తథా ను త్వం, పాపిమ, అకాసి యథాహం పిణ్డం న లభేయ్య”న్తి. “తేన హి, భన్తే, భగవా దుతియమ్పి పఞ్చసాలం బ్రాహ్మణగామం పిణ్డాయ పవిసతు. తథాహం కరిస్సామి యథా భగవా పిణ్డం లచ్ఛతీ”తి.

“అపుఞ్ఞం పసవి మారో, ఆసజ్జ నం తథాగతం;
కిం ను మఞ్ఞసి పాపిమ, న మే పాపం విపచ్చతి.

“సుసుఖం వత జీవామ, యేసం నో నత్థి కిఞ్చనం;
పీతిభక్ఖా భవిస్సామ, దేవా ఆభస్సరా యథా”తి.

అథ ఖో మారో పాపిమా “జానాతి మం భగవా, జానాతి మం సుగతో”తి దుక్ఖీ దుమ్మనో తత్థేవన్తరధాయీతి.

౯. కస్సకసుత్తం

౧౫౫. సావత్థినిదానం. తేన ఖో పన సమయేన భగవా భిక్ఖూనం నిబ్బానపటిసంయుత్తాయ ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేతి సమాదపేతి సముత్తేజేతి సమ్పహంసేతి . తే చ భిక్ఖూ అట్ఠిం కత్వా మనసి కత్వా సబ్బచేతసా సమన్నాహరిత్వా ఓహితసోతా ధమ్మం సుణన్తి.

అథ ఖో మారస్స పాపిమతో ఏతదహోసి – “అయం ఖో సమణో గోతమో భిక్ఖూనం నిబ్బానపటిసంయుత్తాయ ధమ్మియా కథాయ...పే.... యంనూనాహం యేన సమణో గోతమో తేనుపసఙ్కమేయ్యం విచక్ఖుకమ్మాయా”తి. అథ ఖో మారో పాపిమా కస్సకవణ్ణం అభినిమ్మినిత్వా మహన్తం నఙ్గలం ఖన్ధే కరిత్వా దీఘపాచనయట్ఠిం గహేత్వా హటహటకేసో సాణసాటినివత్థో కద్దమమక్ఖితేహి పాదేహి యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – “అపి, సమణ, బలీబద్దే అద్దసా”తి? “కిం పన, పాపిమ, తే బలీబద్దేహీ”తి? “మమేవ, సమణ, చక్ఖు, మమ రూపా, మమ చక్ఖుసమ్ఫస్సవిఞ్ఞాణాయతనం. కుహిం మే, సమణ, గన్త్వా మోక్ఖసి? మమేవ, సమణ, సోతం, మమ సద్దా...పే....

మమేవ, సమణ, ఘానం, మమ గన్ధా; మమేవ, సమణ, జివ్హా, మమ రసా; మమేవ, సమణ, కాయో, మమ ఫోట్ఠబ్బా; మమేవ, సమణ, మనో, మమ ధమ్మా, మమ మనోసమ్ఫస్సవిఞ్ఞాణాయతనం. కుహిం మే, సమణ, గన్త్వా మోక్ఖసీ"తి?

"తవేవ , పాపిమ, చక్ఖు, తవ రూపా, తవ చక్ఖుసమ్ఫస్సవిఞ్ఞాణాయతనం. యత్థ చ ఖో, పాపిమ, నత్థి చక్ఖు, నత్థి రూపా, నత్థి చక్ఖుసమ్ఫస్సవిఞ్ఞాణాయతనం, అగతి తవ తత్థ, పాపిమ. తవేవ, పాపిమ , సోతం, తవ సద్దా, తవ సోతసమ్ఫస్సవిఞ్ఞాణాయతనం. యత్థ చ ఖో, పాపిమ, నత్థి సోతం, నత్థి సద్దా, నత్థి సోతసమ్ఫస్సవిఞ్ఞాణాయతనం, అగతి తవ తత్థ, పాపిమ. తవేవ , పాపిమ, ఘానం, తవ గన్ధా, తవ ఘానసమ్ఫస్సవిఞ్ఞాణాయతనం. యత్థ చ ఖో, పాపిమ, నత్థి ఘానం, నత్థి గన్ధా, నత్థి ఘానసమ్ఫస్సవిఞ్ఞాణాయతనం, అగతి తవ తత్థ, పాపిమ. తవేవ, పాపిమ, జివ్హా, తవ రసా, తవ జివ్హాసమ్ఫస్సవిఞ్ఞాణాయతనం...పే.... తవేవ, పాపిమ, కాయో, తవ ఫోట్ఠబ్బా, తవ కాయసమ్ఫస్సవిఞ్ఞాణాయతనం... పే.... తవేవ, పాపిమ, మనో, తవ ధమ్మా, తవ మనోసమ్ఫస్సవిఞ్ఞాణాయతనం. యత్థ చ ఖో, పాపిమ, నత్థి మనో, నత్థి ధమ్మా, నత్థి మనోసమ్ఫస్సవిఞ్ఞాణాయతనం, అగతి తవ తత్థ, పాపిమా"తి.

"యం వదన్తి మమ యిదన్తి, యే వదన్తి మమన్తి చ;
ఏత్థ చే తే మనో అత్థి, న మే సమణ మోక్ఖసీ"తి.

"యం వదన్తి న తం మయ్హం, యే వదన్తి న తే అహం;
ఏవం పాపిమ జానాహి, న మే మగ్గమ్పి దక్ఖసీ"తి.

అథ ఖో మారో పాపిమా...పే.... తత్థేవన్తరధాయీతి.

౧౦. రజ్జసుత్తం

౧౫౬. ఏకం సమయం భగవా కోసలేసు విహరతి హిమవన్తపదేసే [హిమవన్తపస్సే (సీ.)] అరఞ్ఞకుటికాయం. అథ ఖో భగవతో రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – "సక్కా ను ఖో రజ్జం కారేతుం అహనం అఘాతయం అజినం అజాపయం అసోచం అసోచాపయం ధమ్మేనా"తి?

అథ ఖో మారో పాపిమా భగవతో చేతసా చేతోపరివితక్కమఞ్ఞాయ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – "కారేతు, భన్తే, భగవా రజ్జం, కారేతు, సుగతో, రజ్జం అహనం అఘాతయం అజినం అజాపయం అసోచం అసోచాపయం ధమ్మేనా"తి. "కిం పన మే త్వం, పాపిమ, పస్ససి యం మం త్వం ఏవం వదేసి – 'కారేతు, భన్తే, భగవా రజ్జం, కారేతు సుగతో , రజ్జం అహనం అఘాతయం అజినం అజాపయం అసోచం అసోచాపయం ధమ్మేనా'"తి? "భగవతా ఖో, భన్తే, చత్తారో ఇద్ధిపాదా భావితా బహులీకతా యానీకతా వత్థుకతా అనుట్ఠితా పరిచితా సుసమారద్ధా. ఆకఙ్ఖమానో చ, భన్తే, భగవా హిమవన్తం పబ్బతరాజం సువణ్ణం త్వేవ అధిముచ్చేయ్య సువణ్ణఞ్చ పనస్సా"తి [సువణ్ణపబ్బతస్సాతి (సీ. స్యా. కం.), సువణ్ణఞ్చ పబ్బతస్సాతి (పీ.)].

"పబ్బతస్స సువణ్ణస్స, జాతరూపస్స కేవలో;
ద్విత్తావ నాలమేకస్స, ఇతి విద్వా సమఞ్చరే.

“యో దుక్ఖమద్దక్ఖి యతోనిదానం,
కామేసు సో జన్తు కథం నమేయ్య;
ఉపధిం విదిత్వా సఙ్గోతి లోకే,
తస్సేవ జన్తు వినయాయ సిక్ఖే”తి.

అథ ఖో మారో పాపిమా “జానాతి మం భగవా, జానాతి మం సుగతో”తి దుక్ఖీ దుమ్మనో తత్థేవన్తరధాయీతి.

దుతియో వగ్గో.

తస్సుద్దానం –

పాసాణో సీహో సకలికం [సక్ఖలికం (క.)], పతిరూపఞ్చ మానసం;
పత్తం ఆయతనం పిణ్డం, కస్సకం రజ్జేన తే దసాతి.

౩. తతియవగ్గో

౧. సమ్బహులసుత్తం

౧౫౮. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సక్కేసు విహరతి సిలావతియం. తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులా భిక్ఖూ భగవతో అవిదూరే అప్పమత్తా ఆతాపినో పహితత్తా విహరన్తి. అథ ఖో మారో పాపిమా బ్రాహ్మణవణ్ణం అభినిమ్మినిత్వా మహన్తేన జటణ్డువేన అజినక్ఖిపనివత్థో జిణ్ణో గోపానసివఙ్కో ఘురుఘురుపస్సాసీ ఉదుమ్బరదణ్డం గహేత్వా యేన తే భిక్ఖూ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తే భిక్ఖూ ఏతదవోచ – “దహరా భవన్తో పబ్బజితా సుసూ కాళకేసా భద్రేన యోబ్బనేన సమన్నాగతా పఠమేన వయసా అనిక్కీళితావినో కామేసు. భుఞ్జన్తు భవన్తో మానుసకే కామే. మా సన్దిట్ఠికం హిత్వా కాలికం అనుధావిత్థా”తి. “న ఖో మయం, బ్రాహ్మణ, సన్దిట్ఠికం హిత్వా కాలికం అనుధావామ. కాలికఞ్చ ఖో మయం, బ్రాహ్మణ, హిత్వా సన్దిట్ఠికం అనుధావామ. కాలికా హి, బ్రాహ్మణ, కామా వుత్తా భగవతా బహుదుక్ఖా బహుపాయాసా, ఆదీనవో ఏత్థ భియ్యో. సన్దిట్ఠికో అయం ధమ్మో అకాలికో ఏహిపస్సికో ఓపనేయ్యికో పచ్చత్తం వేదితబ్బో విఞ్ఞూహీ”తి. ఏవం వుత్తే, మారో పాపిమా సీసం ఓకమ్పేత్వా జివ్హం నిల్లాలేత్వా తివిసాఖం నలాటే నలాటికం వుట్ఠాపేత్వా దణ్డమోలుబ్భ పక్కామి.

అథ ఖో తే భిక్ఖూ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం – “ఇధ మయం, భన్తే, భగవతో అవిదూరే అప్పమత్తా ఆతాపినో పహితత్తా విహరామ. అథ ఖో, భన్తే, అఞ్ఞతరో బ్రాహ్మణో మహన్తేన జటణ్డువేన అజినక్ఖిపనివత్థో జిణ్ణో గోపానసివఙ్కో ఘురుఘురుపస్సాసీ ఉదుమ్బరదణ్డం గహేత్వా యేన మయం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా అమ్హే ఏతదవోచ – ‘దహరా భవన్తో పబ్బజితా సుసూ కాళకేసా భద్రేన యోబ్బనేన సమన్నాగతా పఠమేన వయసా అనిక్కీళితావినో కామేసు. భుఞ్జన్తు భవన్తో మానుసకే కామే. మా సన్దిట్ఠికం హిత్వా కాలికం అనుధావిత్థా’తి. ఏవం వుత్తే, మయం, భన్తే, తం బ్రాహ్మణం ఏతదవోచుమ్హ – ‘న ఖో మయం, బ్రాహ్మణ, సన్దిట్ఠికం హిత్వా కాలికం అనుధావామ. కాలికఞ్చ ఖో మయం, బ్రాహ్మణ, హిత్వా సన్దిట్ఠికం అనుధావామ. కాలికా హి, బ్రాహ్మణ, కామా వుత్తా భగవతా బహుదుక్ఖా బహుపాయాసా, ఆదీనవో ఏత్థ

భియ్యో. సన్దిట్ఠికో అయం ధమ్మో అకాలికో ఏహిపస్సికో ఓపనేయ్యికో పచ్చత్తం వేదితబ్బో విఞ్ఞూహీ’తి. ఏవం వుత్తే, భన్తే, సో బ్రాహ్మణో సీసం ఓకమ్పేత్వా జివ్హం నిల్లాలేత్వా తివిసాఖం నలాటే నలాటికం వుట్ఠాపేత్వా దణ్డమోలుబ్భ పక్కన్తో”తి.

“నేసో, భిక్ఖవే, బ్రాహ్మణో. మారో ఏసో పాపిమా తుమ్హాకం విచక్ఖుకమ్మాయ ఆగతో”తి. అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం గాథం అభాసి –

“యో దుక్ఖమద్దక్ఖి యతోనిదానం,
కామేసు సో జన్తు కథం నమేయ్య;
ఉపధిం విదిత్వా సఙ్గోతి లోకే,
తస్సేవ జన్తు వినయాయ సిక్ఖే”తి.

౨. సమిద్ధిసుత్తం

౧౩౮. ఏకం సమయం భగవా సక్కేసు విహరతి సిలావతియం. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా సమిద్ధి భగవతో అవిదూరే అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరతి. అథ ఖో ఆయస్మతో సమిద్ధిస్స రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – “లాభా వత మే, సులద్ధం వత మే, యస్స మే సత్థా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో. లాభా వత మే, సులద్ధం వత మే, య్వాహం ఏవం స్వాక్ఖాతే ధమ్మవినయే పబ్బజితో. లాభా వత మే, సులద్ధం వత మే, యస్స మే సబ్రహ్మచారినో సీలవన్తో కల్యాణధమ్మా”తి. అథ ఖో మారో పాపిమా ఆయస్మతో సమిద్ధిస్స చేతసా చేతోపరివితక్కమఞ్ఞాయ యేనాయస్మా సమిద్ధి తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతో సమిద్ధిస్స అవిదూరే మహన్తం భయభేరవం సద్దమకాసి, అపిస్సుదం పథవీ మఞ్ఞే ఉన్ద్రియతి.

అథ ఖో ఆయస్మా సమిద్ధి యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఆయస్మా సమిద్ధి భగవన్తం ఏతదవోచ – “ఇధాహం, భన్తే, భగవతో అవిదూరే అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరామి. తస్స మయ్హం, భన్తే, రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – ‘లాభా వత మే, సులద్ధం వత మే, యస్స మే సత్థా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో. లాభా వత మే, సులద్ధం వత మే, య్వాహం ఏవం స్వాక్ఖాతే ధమ్మవినయే పబ్బజితో. లాభా వత మే, సులద్ధం వత మే, యస్స మే సబ్రహ్మచారినో సీలవన్తో కల్యాణధమ్మా’తి. తస్స మయ్హం, భన్తే, అవిదూరే మహాభయభేరవసద్దో అహోసి, అపిస్సుదం పథవీ మఞ్ఞే ఉన్ద్రియతీ”తి.

“నేసా, సమిద్ధి, పథవీ ఉన్ద్రియతి. మారో ఏసో పాపిమా తుయ్హం విచక్ఖుకమ్మాయ ఆగతో. గచ్ఛ త్వం, సమిద్ధి, తత్థేవ అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరాహీ”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో ఆయస్మా సమిద్ధి భగవతో పటిస్సుత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కామి. దుతియమ్పి ఖో ఆయస్మా సమిద్ధి తత్థేవ అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహాసి. దుతియమ్పి ఖో ఆయస్మతో సమిద్ధిస్స రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స...పే.... దుతియమ్పి ఖో మారో పాపిమా ఆయస్మతో సమిద్ధిస్స చేతసా చేతోపరివితక్కమఞ్ఞాయ...పే.... అపిస్సుదం పథవీ మఞ్ఞే ఉన్ద్రియతి. అథ ఖో ఆయస్మా సమిద్ధి మారం పాపిమన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“సద్ధాయాహం పబ్బజితో, అగారస్మా అనగారియం;

సతి పఞ్ఞా చ మే బుద్ధా, చిత్తఞ్చ సుసమాహితం;
కామం కరస్సు రూపాని, నేవ మం బ్యాధయిస్ససీ”తి.

అథ ఖో మారో పాపిమా “జానాతి మం సమిద్ధి భిక్ఖూ”తి దుక్ఖీ దుమ్మనో తత్థేవన్తరధాయీతి.

౩. గోధికసుత్తం

౧౫౯. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా గోధికో ఇసిగిలిపస్సే విహరతి కాళసిలాయం. అథ ఖో ఆయస్మా గోధికో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరన్తో సామయికం చేతోవిముత్తిం ఫుసి. అథ ఖో ఆయస్మా గోధికో తమ్హా సామయికాయ చేతోవిముత్తియా పరిహాయి . దుతియమ్పి ఖో ఆయస్మా గోధికో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరన్తో సామయికం చేతోవిముత్తిం ఫుసి. దుతియమ్పి ఖో ఆయస్మా గోధికో తమ్హా సామయికాయ చేతోవిముత్తియా పరిహాయి. తతియమ్పి ఖో ఆయస్మా గోధికో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరన్తో సామయికం చేతోవిముత్తిం ఫుసి. తతియమ్పి ఖో ఆయస్మా గోధికో తమ్హా…పే.… పరిహాయి. చతుత్థమ్పి ఖో ఆయస్మా గోధికో అప్పమత్తో…పే.… విముత్తిం ఫుసి . చతుత్థమ్పి ఖో ఆయస్మా గోధికో తమ్హా…పే.… పరిహాయి. పఞ్చమమ్పి ఖో ఆయస్మా గోధికో…పే.… చేతోవిముత్తిం ఫుసి. పఞ్చమమ్పి ఖో ఆయస్మా…పే.… విముత్తియా పరిహాయి. ఛట్ఠమ్పి ఖో ఆయస్మా గోధికో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరన్తో సామయికం చేతోవిముత్తిం ఫుసి. ఛట్ఠమ్పి ఖో ఆయస్మా గోధికో తమ్హా సామయికాయ చేతోవిముత్తియా పరిహాయి. సత్తమమ్పి ఖో ఆయస్మా గోధికో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరన్తో సామయికం చేతోవిముత్తిం ఫుసి.

అథ ఖో ఆయస్మతో గోధికస్స ఏతదహోసి – “యావ ఛట్ఠం ఖ్వాహం సామయికాయ చేతోవిముత్తియా పరిహీనో. యంనూనాహం సత్థం ఆహరేయ్య”న్తి. అథ ఖో మారో పాపిమా ఆయస్మతో గోధికస్స చేతసా చేతోపరివితక్కమఞ్ఞాయ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం గాథాహి అజ్ఝభాసి –

“మహావీర మహాపఞ్ఞ, ఇద్ధియా యససా జల;
సబ్బవేరభయాతీత, పాదే వన్దామి చక్ఖుమ.

“సావకో తే మహావీర, మరణం మరణాభిభూ;
ఆకఙ్ఖతి చేతయతి, తం నిసేధ జుతిన్ధర.

“కథఞ్హి భగవా తుయ్హం, సావకో సాసనే రతో;
అప్పత్తమానసో సేక్ఖో, కాలం కయిరా జనేసుతా”తి.

తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మతా గోధికేన సత్థం ఆహరితం హోతి. అథ ఖో భగవా “మారో అయం పాపిమా” ఇతి విదిత్వా మారం పాపిమన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“ఏవఞ్హి ధీరా కుబ్బన్తి, నావకఙ్ఖన్తి జీవితం;

సమూలం తణ్హమబ్బుయ్హ, గోధికో పరినిబ్బుతో”తి.

అథ ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “ఆయామ, భిక్ఖవే, యేన ఇసిగిలిపస్సం కాళసిలా తేనుపసఙ్కమిస్సామ యత్థ గోధికేన కులపుత్తేన సత్థం ఆహరిత”న్తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం.

అథ ఖో భగవా సమ్బహులేహి భిక్ఖూహి సద్ధిం యేన ఇసిగిలిపస్సం కాళసిలా తేనుపసఙ్కమి. అద్దసా ఖో భగవా ఆయస్మన్తం గోధికం దూరతోవ మఞ్చకే వివత్తక్ఖన్ధం సేమానం [సేయ్యమానం (స్యా. కం.), సోప్పమానం (క.)]. తేన ఖో పన సమయేన ధూమాయితత్తం తిమిరాయితత్తం గచ్ఛతేవ పురిమం దిసం, గచ్ఛతి పచ్ఛిమం దిసం, గచ్ఛతి ఉత్తరం దిసం, గచ్ఛతి దక్ఖిణం దిసం, గచ్ఛతి ఉద్ధం, గచ్ఛతి అధో, గచ్ఛతి అనుదిసం.

అథ ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “పస్సథ నో తుమ్హే, భిక్ఖవే, ఏతం ధూమాయితత్తం తిమిరాయితత్తం గచ్ఛతేవ పురిమం దిసం, గచ్ఛతి పచ్ఛిమం దిసం, గచ్ఛతి ఉత్తరం దిసం, గచ్ఛతి దక్ఖిణం దిసం, గచ్ఛతి ఉద్ధం, గచ్ఛతి అధో, గచ్ఛతి అనుదిస”న్తి? “ఏవం, భన్తే”. “ఏసో ఖో, భిక్ఖవే, మారో పాపిమా గోధికస్స కులపుత్తస్స విఞ్ఞాణం సమన్వేసతి – ‘కత్థ గోధికస్స కులపుత్తస్స విఞ్ఞాణం పతిట్ఠిత’న్తి? అప్పతిట్ఠితేన చ, భిక్ఖవే, విఞ్ఞాణేన గోధికో కులపుత్తో పరినిబ్బుతో”తి. అథ ఖో మారో పాపిమా బేలువపణ్డువీణం ఆదాయ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“ఉద్ధం అధో చ తిరియం, దిసా అనుదిసా స్వహం;
అన్వేసం నాధిగచ్ఛామి, గోధికో సో కుహిం గతో”తి.

“యో [సో (సీ. పీ.)] ధీరో ధితిసమ్పన్నో, ఝాయీ ఝానరతో సదా;
అహోరత్తం అనుయుఞ్జం, జీవితం అనికామయం.

“జేత్వాన మచ్చునో [భేత్వా నముచినో (సీ.)] సేనం, అనాగన్త్వా పునబ్భవం;
సమూలం తణ్హమబ్బుయ్హ, గోధికో పరినిబ్బుతో”తి.

“తస్స సోకపరేతస్స, వీణా కచ్ఛా అభస్సథ;
తతో సో దుమ్మనో యక్ఖో, తత్థేవన్తరధాయథా”తి [తత్థేవన్తరధాయిథాతి (స్యా. కం.), తత్థేవ అన్తరధాయీతి (క.)].

౪. సత్తవస్సానుబన్ధసుత్తం

౧౬౦. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా ఉరువేలాయం విహరతి నజ్జా నేరఞ్జరాయ తీరే అజపాలనిగ్రోధే. తేన ఖో పన సమయేన మారో పాపిమా సత్తవస్సాని భగవన్తం అనుబన్ధో హోతి ఓతారాపేక్ఖో ఓతారం అలభమానో. అథ ఖో మారో పాపిమా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“సోకావతిణ్ణో ను వనమ్హి ఝాయసి,
విత్తం ను జీనో ఉద పత్థయానో;

ఆగుం ను గామస్మిమకాసి కిఞ్చి,
కస్మా జనేన న కరోసి సక్ఖిం;
సక్ఖీ న సమ్పజ్జతి కేనచి తే”తి.

“సోకస్స మూలం పలిఖాయ సబ్బం,
అనాగు ఝాయామి అసోచమానో;
ఛేత్వాన సబ్బం భవలోభజప్పం,
అనాసవో ఝాయామి పమత్తబన్ధూ”తి.

“యం వదన్తి మమ యిదన్తి, యే వదన్తి మమన్తి చ;
ఏత్థ చే తే మనో అత్థి, న మే సమణ మోక్ఖసీ”తి.

“యం వదన్తి న తం మయ్హం, యే వదన్తి న తే అహం;
ఏవం పాపిమ జానాహి, న మే మగ్గమ్పి దక్ఖసీ”తి.

“సచే మగ్గం అనుబుద్ధం, ఖేమం అమతగామినం;
అపేహి గచ్ఛ త్వమేవేకో, కిమఞ్ఞమనుసాససీ”తి.

“అమచ్చుధేయ్యం పుచ్ఛన్తి, యే జనా పారగామినో;
తేసాహం పుట్ఠో అక్ఖామి, యం సచ్చం తం నిరూపధి”న్తి.

“సేయ్యథాపి, భన్తే, గామస్స వా నిగమస్స వా అవిదూరే పోక్ఖరణీ. తత్రస్స కక్కటకో. అథ ఖో, భన్తే, సమ్బహులా కుమారకా వా కుమారికాయో వా తమ్హా గామా వా నిగమా వా నిక్ఖమిత్వా యేన సా పోక్ఖరణీ తేనుపసఙ్కమేయ్యుం; ఉపసఙ్కమిత్వా తం కక్కటకం ఉదకా ఉద్ధరిత్వా థలే పతిట్ఠపేయ్యుం. యం యదేవ హి సో, భన్తే, కక్కటకో అళం అభినిన్నామేయ్య తం తదేవ తే కుమారకా వా కుమారికాయో వా కట్ఠేన వా కథలాయ వా సఞ్ఛిన్దేయ్యుం సమ్భఞ్జేయ్యుం సమ్పలిభఞ్జేయ్యుం. ఏవఞ్హి సో, భన్తే, కక్కటకో సబ్బేహి అళేహి సఞ్ఛిన్నేహి సమ్భగ్గేహి సమ్పలిభగ్గేహి అభబ్బో తం పోక్ఖరణిం ఓతరితుం. ఏవమేవ ఖో, భన్తే, యాని కానిచి విసూకాయికాని [యాని విసుకాయికాని (సీ. పీ. క.)] విసేవితాని విప్ఫన్దితాని, సబ్బాని తాని [కానిచి కానిచి సబ్బాని (సీ. పీ. క.)] భగవతా సఞ్ఛిన్నాని సమ్భగ్గాని సమ్పలిభగ్గాని. అభబ్బో దానాహం, భన్తే, పున భగవన్తం ఉపసఙ్కమితుం యదిదం ఓతారాపేక్ఖో”తి. అథ ఖో మారో పాపిమా భగవతో సన్తికే ఇమా నిబ్బేజనీయా గాథాయో అభాసి –

“మేదవణ్ణఞ్చ పాసాణం, వాయసో అనుపరియగా;
అపేత్థ ముదుం విన్దేమ, అపి అస్సాదనా సియా.

“అలద్ధా తత్థ అస్సాదం, వాయసేత్తో అపక్కమే;
కాకోవ సేలమాసజ్జ, నిబ్బిజ్జాపేమ గోతమా”తి.

౫. మారధీతుసుత్తం

౧౬౧. అథ ఖో మారో పాపిమా భగవతో సన్తికే ఇమా నిబ్బేజనీయా గాథాయో అభాసిత్వా తమ్హా ఠానా అపక్కమ్మ భగవతో అవిదూరే పథవియం పల్లఙ్కేన నిసీది తుణ్హీభూతో మఙ్కుభూతో పత్తక్ఖన్ధో అధోముఖో పజ్ఝాయన్తో అప్పటిభానో కట్ఠేన భూమిం విలిఖన్తో. అథ ఖో తణ్హా చ అరతి చ రగా చ మారధీతరో యేన మారో పాపిమా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా మారం పాపిమన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసింసు –

"కేనాసి దుమ్మనో తాత, పురిసం కం ను సోచసి;
మయం తం రాగపాసేన, ఆరఞ్ఞమివ కుఞ్జరం;
బన్ధిత్వా ఆనయిస్సామ, వసగో తే భవిస్సతీ"తి.

"అరహం సుగతో లోకే, న రాగేన సువానయో;
మారధేయ్యం అతిక్కన్తో, తస్మా సోచామహం భుస"న్తి.

అథ ఖో తణ్హా చ అరతి చ రగా చ మారధీతరో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం ఏతదవోచుం – "పాదే తే, సమణ, పరిచారేమా"తి. అథ ఖో భగవా న మనసాకాసి, యథా తం అనుత్తరే ఉపధిసఙ్ఖయే విముత్తో.

అథ ఖో తణ్హా చ అరతి చ రగా చ మారధీతరో ఏకమన్తం అపక్కమ్మ ఏవం సమచిన్తేసుం – "ఉచ్చావచా ఖో పురిసానం అధిప్పాయా. యంనూన మయం ఏకసతం ఏకసతం కుమారివణ్ణసతం అభినిమ్మినేయ్యామా"తి. అథ ఖో తణ్హా చ అరతి చ రగా చ మారధీతరో ఏకసతం ఏకసతం కుమారివణ్ణసతం అభినిమ్మినిత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం ఏతదవోచుం – "పాదే తే, సమణ, పరిచారేమా"తి. తమ్పి భగవా న మనసాకాసి, యథా తం అనుత్తరే ఉపధిసఙ్ఖయే విముత్తో.

అథ ఖో తణ్హా చ అరతి చ రగా చ మారధీతరో ఏకమన్తం అపక్కమ్మ ఏవం సమచిన్తేసుం – "ఉచ్చావచా ఖో పురిసానం అధిప్పాయా . యంనూన మయం ఏకసతం ఏకసతం అవిజాతవణ్ణసతం అభినిమ్మినేయ్యామా"తి. అథ ఖో తణ్హా చ అరతి చ రగా చ మారధీతరో ఏకసతం ఏకసతం అవిజాతవణ్ణసతం అభినిమ్మినిత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం ఏతదవోచుం – "పాదే తే, సమణ, పరిచారేమా"తి. తమ్పి భగవా న మనసాకాసి, యథా తం అనుత్తరే ఉపధిసఙ్ఖయే విముత్తో.

అథ ఖో తణ్హా చ...పే.... యంనూన మయం ఏకసతం ఏకసతం సకిం విజాతవణ్ణసతం అభినిమ్మినేయ్యామాతి. అథ ఖో తణ్హా చ...పే.... సకిం విజాతవణ్ణసతం అభినిమ్మినిత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం ఏతదవోచుం – "పాదే తే, సమణ, పరిచారేమా"తి. తమ్పి భగవా న మనసాకాసి, యథా తం అనుత్తరే ఉపధిసఙ్ఖయే విముత్తో.

అథ ఖో తణ్హా చ…పే॰… యంనూన మయం ఏకసతం ఏకసతం దువిజాతవణ్ణసతం అభినిమ్మినేయ్యామాతి. అథ ఖో తణ్హా చ…పే॰… దువిజాతవణ్ణసతం అభినిమ్మినిత్వా యేన భగవా…పే॰… యథా తం అనుత్తరే ఉపధిసఙ్ఖయే విముత్తో. అథ ఖో తణ్హా చ…పే॰… మజ్ఝిమిత్థివణ్ణసతం అభినిమ్మినేయ్యామాతి. అథ ఖో తణ్హా చ…పే॰… మజ్ఝిమిత్థివణ్ణసతం అభినిమ్మినిత్వా…పే॰… అనుత్తరే ఉపధిసఙ్ఖయే విముత్తో.

అథ ఖో తణ్హా చ…పే॰… మహిత్థివణ్ణసతం అభినిమ్మినేయ్యామాతి . అథ ఖో తణ్హా చ…పే॰… మహిత్థివణ్ణసతం అభినిమ్మినిత్వా యేన భగవా…పే॰… అనుత్తరే ఉపధిసఙ్ఖయే విముత్తో. అథ ఖో తణ్హా చ అరతి చ రగా చ మారధీతరో ఏకమన్తం అపక్కమ్మ ఏతదవోచుం – సచ్చం కిర నో పితా అవోచ –

“అరహం సుగతో లోకే, న రాగేన సువానయో;
మారధేయ్యం అతిక్కన్తో, తస్మా సోచామహం భుస”న్తి.

“యఞ్హి మయం సమణం వా బ్రాహ్మణం వా అవీతరాగం ఇమినా ఉపక్కమేన ఉపక్కమేయ్యామ హదయం వాస్స ఫలేయ్య, ఉణ్హం లోహితం వా ముఖతో ఉగ్గచ్ఛేయ్య, ఉమ్మాదం వా పాపుణేయ్య చిత్తక్ఖేపం వా. సేయ్యథా వా పన నళో హరితో లుతో ఉస్సుస్సతి విసుస్సతి మిలాయతి; ఏవమేవ ఉస్సుస్సేయ్య విసుస్సేయ్య మిలాయేయ్యా”తి.

అథ ఖో తణ్హా చ అరతి చ రగా చ మారధీతరో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా ఏకమన్తం అట్ఠంసు. ఏకమన్తం ఠితా ఖో తణ్హా మారధీతా భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“సోకావతిణ్ణో ను వనమ్హి ఝాయసి,
విత్తం ను జీనో ఉద పత్థయానో;
ఆగుం ను గామస్మిమకాసి కిఞ్చి,
కస్మా జనేన న కరోసి సక్ఖిం;
సక్ఖీ న సమ్పజ్జతి కేనచి తే”తి.

“అత్థస్స పత్తిం హదయస్స సన్తిం,
జేత్వాన సేనం పియసాతరూపం;
ఏకోహం [ఏకాహం (స్యా॰ కం॰ పీ॰ క॰)] ఝాయం సుఖమనుబోధిం,
తస్మా జనేన న కరోమి సక్ఖిం;
సక్ఖీ న సమ్పజ్జతి కేనచి మే”తి.

అథ ఖో అరతి [అరతి చ (క॰)] మారధీతా భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“కథం విహారీబహులోధ భిక్ఖు,
పఞ్చోఘతిణ్ణో అతరీధ ఛట్ఠం;

కథం ఝాయిం [కథం ఝాయం (స్యా. కం. పీ.), కథజ్ఝాయం (క.)] బహులం కామసఞ్ఞా,
పరిబాహిరా హోన్తి అలద్ధ యో త”న్తి.

“పస్సద్ధకాయో సువిముత్తచిత్తో,
అసఙ్ఖరానో సతిమా అనోకో;
అఞ్ఞాయ ధమ్మం అవితక్కఝాయీ,
న కుప్పతి న సరతి న థినో [న కుప్పతీ నస్సరతీ న థీనో (సీ.)].

“ఏవంవిహారీబహులోధ భిక్ఖు,
పఞ్చోఘతిణ్ణో అతరీధ ఛట్ఠం;
ఏవం ఝాయిం బహులం కామసఞ్ఞా,
పరిబాహిరా హోన్తి అలద్ధ యో త”న్తి.

అథ ఖో రగా [రగాచ (క.)] మారధీతా భగవతో సన్తికే గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“అచ్ఛేజ్జ తణ్హం గణసఙ్ఘచారీ,
అద్ధా చరిస్సన్తి [తరిస్సన్తి (సీ.)] బహూ చ సద్ధా;
బహుం వతాయం జనతం అనోకో,
అచ్ఛేజ్జ నేస్సతి మచ్చురాజస్స పార”న్తి.

“నయన్తి వే మహావీరా, సద్ధమ్మేన తథాగతా;
ధమ్మేన నయమానానం, కా ఉసూయా విజానత”న్తి.

అథ ఖో తణ్హా చ అరతి చ రగా చ మారధీతరో యేన మారో పాపిమా తేనుపసఙ్కమింసు. అద్దసా ఖో మారో పాపిమా తణ్హఞ్చ అరతిఞ్చ రగఞ్చ మారధీతరో దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తియో. దిస్వాన గాథాహి అజ్ఝభాసి –

“బాలా కుముదనాళేహి, పబ్బతం అభిమత్థథ [అభిమన్థథ (సీ.)];
గిరిం నఖేన ఖనథ, అయో దన్తేహి ఖాదథ.

“సేలంవ సిరసూహచ్చ [సిరసి ఊహచ్చ (సీ.), సిరసి ఓహచ్చ (స్యా. కం.)], పాతాలే గాధమేసథ;
ఖాణుంవ ఉరసాసజ్జ, నిబ్బిజ్జాపేథ గోతమా”తి.

“దద్దల్లమానా ఆగఞ్ఛుం, తణ్హా చ అరతీ రగా;
తా తత్థ పనుదీ సత్థా, తూలం భట్ఠంవ మాలుతో”తి.

తతియో వగ్గో.

తస్సుద్దానం –

సమ్బహులా సమిద్ధి చ, గోధికం సత్తవస్సాని;
ధీతరం దేసితం బుద్ధ, సేట్ఠేన ఇమం మారపఞ్చకన్తి.

మారసంయుత్తం సమత్తం.

౫. భిక్ఖునీసంయుత్తం

౧. ఆళవికాసుత్తం

౧౬౨. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో ఆళవికా భిక్ఖునీ పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థిం పిణ్డాయ పావిసి. సావత్థియం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తా యేన అన్ధవనం తేనుపసఙ్కమి వివేకత్థినీ. అథ ఖో మారో పాపిమా ఆళవికాయ భిక్ఖునియా భయం ఛమ్భితత్తం లోమహంసం ఉప్పాదేతుకామో వివేకమ్హా చావేతుకామో యేన ఆళవికా భిక్ఖునీ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆళవికం భిక్ఖునిం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

"నత్థి నిస్సరణం లోకే, కిం వివేకేన కాహసి;
భుఞ్జస్సు కామరతియో, మాహు పచ్ఛానుతాపినీ"తి.

అథ ఖో ఆళవికాయ భిక్ఖునియా ఏతదహోసి – "కో ను ఖ్వాయం మనుస్సో వా అమనుస్సో వా గాథం భాసతీ"తి? అథ ఖో ఆళవికాయ భిక్ఖునియా ఏతదహోసి – "మారో ఖో అయం పాపిమా మమ భయం ఛమ్భితత్తం లోమహంసం ఉప్పాదేతుకామో వివేకమ్హా చావేతుకామో గాథం భాసతీ"తి. అథ ఖో ఆళవికా భిక్ఖునీ "మారో అయం పాపిమా" ఇతి విదిత్వా మారం పాపిమన్తం గాథాహి పచ్చభాసి –

"అత్థి నిస్సరణం లోకే, పఞ్ఞాయ మే సుఫుస్సితం [సుఫస్సితం (సీ. పీ.)];
పమత్తబన్ధు పాపిమ, న త్వం జానాసి తం పదం.

"సత్తిసూలూపమా కామా, ఖన్ధాసం అధికుట్టనా;
యం త్వం కామరతిం బ్రూసి, అరతి మయ్హం సా అహూ"తి.

అథ ఖో మారో పాపిమా "జానాతి మం ఆళవికా భిక్ఖునీ"తి దుక్ఖీ దుమ్మనో తత్థేవన్తరధాయీతి.

౨. సోమాసుత్తం

౧౬౩. సావత్థినిదానం . అథ ఖో సోమా భిక్ఖునీ పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థిం పిణ్డాయ పావిసి. సావత్థియం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తా యేన అన్ధవనం తేనుపసఙ్కమి దివావిహారాయ. అన్ధవనం అజ్ఝోగాహేత్వా అఞ్ఞతరస్మిం రుక్ఖమూలే దివావిహారం నిసీది. అథ ఖో మారో పాపిమా సోమాయ భిక్ఖునియా భయం ఛమ్భితత్తం లోమహంసం ఉప్పాదేతుకామో సమాధిమ్హా చావేతుకామో యేన సోమా భిక్ఖునీ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా సోమం భిక్ఖునిం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

"యం తం ఇసీహి పత్తబ్బం, ఠానం దురభిసమ్భవం;
న తం ద్వఙ్గులపఞ్ఞాయ, సక్కా పప్పోతుమిత్థియా"తి.

అథ ఖో సోమాయ భిక్ఖునియా ఏతదహోసి – “కో ను ఖ్వాయం మనుస్సో వా అమనుస్సో వా గాథం భాసతీ”తి? అథ ఖో సోమాయ భిక్ఖునియా ఏతదహోసి – “మారో ఖో అయం పాపిమా మమ భయం ఛమ్భితత్తం లోమహంసం ఉప్పాదేతుకామో సమాధిమ్హా చావేతుకామో గాథం భాసతీ”తి. అథ ఖో సోమా భిక్ఖునీ “మారో అయం పాపిమా” ఇతి విదిత్వా మారం పాపిమన్తం గాథాహి పచ్చభాసి –

“ఇత్థిభావో కిం కయిరా, చిత్తమ్హి సుసమాహితే;
ఞాణమ్హి వత్తమానమ్హి, సమ్మా ధమ్మం విపస్సతో.

“యస్స నూన సియా ఏవం, ఇత్థాహం పురిసోతి వా;
కిఞ్చి వా పన అఞ్ఞస్మి [అస్మీతి (స్యా॰ కం॰ పీ॰)], తం మారో వత్తుమరహతీ”తి.

అథ ఖో మారో పాపిమా “జానాతి మం సోమా భిక్ఖునీ”తి దుక్ఖీ దుమ్మనో తత్థేవన్తరధాయీతి.

౩. కిసాగోతమీసుత్తం

౧౬౪. సావత్థినిదానం. అథ ఖో కిసాగోతమీ భిక్ఖునీ పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థిం పిణ్డాయ పావిసి. సావత్థియం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తా యేన అన్ధవనం తేనుపసఙ్కమి , దివావిహారాయ. అన్ధవనం అజ్ఝోగాహేత్వా అఞ్ఞతరస్మిం రుక్ఖమూలే దివావిహారం నిసీది. అథ ఖో మారో పాపిమా కిసాగోతమియా భిక్ఖునియా భయం ఛమ్భితత్తం లోమహంసం ఉప్పాదేతుకామో సమాధిమ్హా చావేతుకామో యేన కిసాగోతమీ భిక్ఖునీ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా కిసాగోతమిం భిక్ఖునిం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“కిం ను త్వం మతపుత్తావ, ఏకమాసి రుదమ్ముఖీ;
వనమజ్ఝగతా ఏకా, పురిసం ను గవేససీ”తి.

అథ ఖో కిసాగోతమియా భిక్ఖునియా ఏతదహోసి – “కో ను ఖ్వాయం మనుస్సో వా అమనుస్సో వా గాథం భాసతీ”తి? అథ ఖో కిసాగోతమియా భిక్ఖునియా ఏతదహోసి – “మారో ఖో అయం పాపిమా మమ భయం ఛమ్భితత్తం లోమహంసం ఉప్పాదేతుకామో సమాధిమ్హా చావేతుకామో గాథం భాసతీ”తి.

అథ ఖో కిసాగోతమీ భిక్ఖునీ “మారో అయం పాపిమా” ఇతి విదిత్వా మారం పాపిమన్తం గాథాహి పచ్చభాసి –

“అచ్చన్తం మతపుత్తామ్హి, పురిసా ఏతదన్తికా;
న సోచామి న రోదామి, న తం భాయామి ఆవుసో.

“సబ్బత్థ విహతా నన్దీ, తమోక్ఖన్ధో పదాలితో;
జేత్వాన మచ్చునో [జేత్వా నముచినో (సీ॰)] సేనం, విహరామి అనాసవా”తి.

అథ ఖో మారో పాపిమా “జానాతి మం కిసాగోతమీ భిక్ఖునీ”తి దుక్ఖీ దుమ్మనో తత్థేవన్తరధాయీతి.

౪. విజయాసుత్తం

౧౬౫. సావత్థినిదానం. అథ ఖో విజయా భిక్ఖునీ పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా…పే॰… అఞ్ఞతరస్మిం రుక్ఖమూలే దివావిహారం నిసీది. అథ ఖో మారో పాపిమా విజయాయ భిక్ఖునియా భయం ఛమ్భితత్తం లోమహంసం ఉప్పాదేతుకామో సమాధిమ్హా చావేతుకామో యేన విజయా భిక్ఖునీ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా విజయం భిక్ఖునిం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

"దహరా త్వం రూపవతీ, అహఞ్చ దహరో సుసు;

పఞ్చఙ్గికేన తురియేన, ఏహయ్యేభిరమామసే"తి [ఏహి అయ్యే రమామసేతి (సీ॰)].

అథ ఖో విజయాయ భిక్ఖునియా ఏతదహోసి – "కో ను ఖ్వాయం మనుస్సో వా అమనుస్సో వా గాథం భాసతీ"తి? అథ ఖో విజయాయ భిక్ఖునియా ఏతదహోసి – "మారో ఖో అయం పాపిమా మమ భయం ఛమ్భితత్తం లోమహంసం ఉప్పాదేతుకామో సమాధిమ్హా చావేతుకామో గాథం భాసతీ"తి. అథ ఖో విజయా భిక్ఖునీ "మారో అయం పాపిమా" ఇతి విదిత్వా మారం పాపిమన్తం గాథాహి పచ్చభాసి –

"రూపా సద్దా రసా గన్ధా, ఫోట్ఠబ్బా చ మనోరమా;

నియ్యాతయామి తుయ్హేవ, మార నాహం తేనత్థికా.

"ఇమినా పూతికాయేన, భిన్దనేన పభఙ్గునా;

అట్టీయామి హరాయామి, కామతణ్హా సమూహతా.

"యే చ రూపూపగా సత్తా, యే చ అరూపట్ఠాయినో [ఆరుప్పట్ఠాయినో (సీ॰ పీ॰)];

యా చ సన్తా సమాపత్తి, సబ్బత్థ విహతో తమో"తి.

అథ ఖో మారో పాపిమా "జానాతి మం విజయా భిక్ఖునీ"తి దుక్ఖీ దుమ్మనో తత్థేవన్తరధాయీతి.

౫. ఉప్పలవణ్ణాసుత్తం

౧౬౬. సావత్థినిదానం. అథ ఖో ఉప్పలవణ్ణా భిక్ఖునీ పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా…పే॰… అఞ్ఞతరస్మిం సుపుప్ఫితసాలరుక్ఖమూలే అట్ఠాసి. అథ ఖో మారో పాపిమా ఉప్పలవణ్ణాయ భిక్ఖునియా భయం ఛమ్భితత్తం లోమహంసం ఉప్పాదేతుకామో సమాధిమ్హా చావేతుకామో యేన ఉప్పలవణ్ణా భిక్ఖునీ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఉప్పలవణ్ణం భిక్ఖునిం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

"సుపుప్ఫితగ్గం ఉపగమ్మ భిక్ఖుని,

ఏకా తువం తిట్ఠసి సాలమూలే;

న చత్థి తే దుతియా వణ్ణధాతు,

బాలే న త్వం భాయసి ధుత్తకాన"న్తి.

అథ ఖో ఉప్పలవణ్ణాయ భిక్ఖునియా ఏతదహోసి – "కో ను ఖ్వాయం మనుస్సో వా అమనుస్సో వా గాథం భాసతీ"తి? అథ ఖో ఉప్పలవణ్ణాయ భిక్ఖునియా ఏతదహోసి – "మారో ఖో అయం పాపిమా మమ భయం ఛమ్భితత్తం లోమహంసం ఉప్పాదేతుకామో సమాధిమ్హా చావేతుకామో గాథం భాసతీ"తి. అథ ఖో ఉప్పలవణ్ణా భిక్ఖునీ "మారో అయం పాపిమా" ఇతి విదిత్వా మారం పాపిమన్తం గాథాహి పచ్చభాసి –

"సతం సహస్సానిపి ధుత్తకానం,
ఇధాగతా తాదిసకా భవేయ్యుం;
లోమం న ఇఞ్జామి న సన్తసామి,
న మార భాయామి తమేకికాపి.

"ఏసా అన్తరధాయామి, కుచ్ఛిం వా పవిసామి తే;
పఖుమన్తరికాయమ్పి, తిట్ఠన్తిం మం న దక్ఖసి.

"చిత్తస్మిం వసీభూతామ్హి, ఇద్ధిపాదా సుభావితా;
సబ్బబన్ధనముత్తామ్హి, న తం భాయామి ఆవుసో"తి.

అథ ఖో మారో పాపిమా "జానాతి మం ఉప్పలవణ్ణా భిక్ఖునీ"తి దుక్ఖీ దుమ్మనో తత్థేవన్తరధాయీతి.

౬. చాలాసుత్తం

౧౬౭. సావత్థినిదానం. అథ ఖో చాలా భిక్ఖునీ పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా…పే.… అఞ్ఞతరస్మిం రుక్ఖమూలే దివావిహారం నిసీది. అథ ఖో మారో పాపిమా యేన చాలా భిక్ఖునీ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా చాలం భిక్ఖునిం ఏతదవోచ – "కిం ను త్వం, భిక్ఖుని, న రోచేసీ"తి? "జాతిం ఖ్వాహం, ఆవుసో, న రోచేమీ"తి.

"కిం ను జాతిం న రోచేసి, జాతో కామాని భుఞ్జతి;
కో ను తం ఇదమాదపయి, జాతిం మా రోచ [మా రోచేసి (సీ. పీ.)] భిక్ఖునీ"తి.

"జాతస్స మరణం హోతి, జాతో దుక్ఖాని ఫుస్సతి [పస్సతి (సీ. పీ.)];
బన్ధం వధం పరిక్లేసం, తస్మా జాతిం న రోచయే.

"బుద్ధో ధమ్మమదేసేసి, జాతియా సమతిక్కమం;
సబ్బదుక్ఖప్పహానాయ, సో మం సచ్చే నివేసయి.

"యే చ రూపూపగా సత్తా, యే చ అరూపట్ఠాయినో;
నిరోధం అప్పజానన్తా, ఆగన్తారో పునబ్భవ"న్తి.

అథ ఖో మారో పాపిమా "జానాతి మం చాలా భిక్ఖునీ"తి దుక్ఖీ దుమ్మనో తత్థేవన్తరధాయీతి.

౭. ఉపచాలాసుత్తం

౧౬౮. సావత్థినిదానం . అథ ఖో ఉపచాలా భిక్ఖునీ పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా...పే.... అఞ్ఞతరస్మిం రుక్ఖమూలే దివావిహారం నిసీది. అథ ఖో మారో పాపిమా యేన ఉపచాలా భిక్ఖునీ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఉపచాలం భిక్ఖునిం ఏతదవోచ – "కత్థ ను త్వం, భిక్ఖుని, ఉప్పజ్జితుకామా"తి? "న ఖ్వాహం, ఆవుసో, కత్థచి ఉప్పజ్జితుకామా"తి.

"తావతింసా చ యామా చ, తుసితా చాపి దేవతా;
నిమ్మానరతినో దేవా, యే దేవా వసవత్తినో;
తత్థ చిత్తం పణిధేహి, రతిం పచ్చనుభోస్ససీ"తి.

"తావతింసా చ యామా చ, తుసితా చాపి దేవతా;
నిమ్మానరతినో దేవా, యే దేవా వసవత్తినో;
కామబన్ధనబద్ధా తే, ఏన్తి మారవసం పున.

"సబ్బో ఆదీపితో [సబ్బోవ ఆదిత్తో (స్యా. కం.)] లోకో, సబ్బో లోకో పధూపితో;
సబ్బో పజ్జలితో [పజ్జలితో (సబ్బత్థ)] లోకో, సబ్బో లోకో పకమ్పితో.

"అకమ్పితం అపజ్జలితం [అచలితం (సీ. స్యా. కం. పీ.)], అపుథుజ్జనసేవితం;
అగతి యత్థ మారస్స, తత్థ మే నిరతో మనో"తి.

అథ ఖో మారో పాపిమా "జానాతి మం ఉపచాలా భిక్ఖునీ"తి దుక్ఖీ దుమ్మనో తత్థేవన్తరధాయీతి.

౮. సీసుపచాలాసుత్తం

౧౬౯. సావత్థినిదానం . అథ ఖో సీసుపచాలా [సీసూపచాలా (సీ.)] భిక్ఖునీ పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా ...పే... అఞ్ఞతరస్మిం రుక్ఖమూలే దివావిహారం నిసీది. అథ ఖో మారో పాపిమా యేన సీసుపచాలా భిక్ఖునీ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా సీసుపచాలం భిక్ఖునిం ఏతదవోచ – "కస్స ను త్వం, భిక్ఖుని, పాసణ్డం రోచేసీ"తి? "న ఖ్వాహం, ఆవుసో, కస్సచి పాసణ్డం రోచేమీ"తి.

"కం ను ఉద్దిస్స ముణ్డాసి, సమణీ వియ దిస్ససి;
న చ రోచేసి పాసణ్డం, కిమివ చరసి మోమూహా"తి.

"ఇతో బహిద్ధా పాసణ్డా, దిట్ఠీసు పసీదన్తి తే;
న తేసం ధమ్మం రోచేమి, తే ధమ్మస్స అకోవిదా.

"అత్థి సక్యకులే జాతో, బుద్ధో అప్పటిపుగ్గలో;
సబ్బాభిభూ మారనుదో, సబ్బత్థమపరాజితో.

“సబ్బత్థ ముత్తో అసితో, సబ్బం పస్సతి చక్ఖుమా;
సబ్బకమ్మక్ఖయం పత్తో, విముత్తో ఉపధిసఙ్ఖయే;
సో మయ్హం భగవా సత్థా, తస్స రోచేమి సాసన”న్తి.

అథ ఖో మారో పాపిమా “జానాతి మం సీసుపచాలా భిక్ఖునీ”తి దుక్ఖీ దుమ్మనో తత్థేవన్తరధాయీతి.

౯. సేలాసుత్తం

౧౭౦. సావత్థినిదానం . అథ ఖో సేలా భిక్ఖునీ పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా…పే.… అఞ్ఞతరస్మిం రుక్ఖమూలే దివావిహారం నిసీది. అథ ఖో మారో పాపిమా సేలాయ భిక్ఖునియా భయం ఛమ్భితత్తం లోమహంసం ఉప్పాదేతుకామో… పే.… సేలం భిక్ఖునిం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“కేనిదం పకతం బిమ్బం, క్వను [క్వన్ను (సీ. పీ.), క్వచి (స్యా. కం. క.)] బిమ్బస్స కారకో;
క్వను బిమ్బం సముప్పన్నం, క్వను బిమ్బం నిరుజ్ఝతీ”తి.

అథ ఖో సేలాయ భిక్ఖునియా ఏతదహోసి – “కో ను ఖ్వాయం మనుస్సో వా అమనుస్సో వా గాథం భాసతీ”తి? అథ ఖో సేలాయ భిక్ఖునియా ఏతదహోసి – “మారో ఖో అయం పాపిమా మమ భయం ఛమ్భితత్తం లోమహంసం ఉప్పాదేతుకామో సమాధిమ్హా చావేతుకామో గాథం భాసతీ”తి. అథ ఖో సేలా భిక్ఖునీ “మారో అయం పాపిమా” ఇతి విదిత్వా మారం పాపిమన్తం గాథాహి పచ్చభాసి –

“నయిదం అత్తకతం [నయిదం పకతం (స్యా. కం.)] బిమ్బం, నయిదం పరకతం [నయిదం పకతం (స్యా. కం.)] అఘం;
హేతుం పటిచ్చ సమ్భూతం, హేతుభఙ్గా నిరుజ్ఝతి.

“యథా అఞ్ఞతరం బీజం, ఖేత్తే వుత్తం విరూహతి;
పథవీరసఞ్చాగమ్మ, సినేహఞ్చ తదూభయం.

“ఏవం ఖన్ధా చ ధాతుయో, ఛ చ ఆయతనా ఇమే;
హేతుం పటిచ్చ సమ్భూతా, హేతుభఙ్గా నిరుజ్ఝరే”తి.

అథ ఖో మారో పాపిమా “జానాతి మం సేలా భిక్ఖునీ”తి దుక్ఖీ దుమ్మనో తత్థేవన్తరధాయీతి.

౧౦. వజిరాసుత్తం

౧౭౧. సావత్థినిదానం . అథ ఖో వజిరా భిక్ఖునీ పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థిం పిణ్డాయ పావిసి. సావత్థియం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తా యేన అన్ధవనం తేనుపసఙ్కమి దివావిహారాయ. అన్ధవనం అజ్ఝోగాహేత్వా అఞ్ఞతరస్మిం రుక్ఖమూలే దివావిహారం నిసీది. అథ ఖో మారో పాపిమా వజిరాయ భిక్ఖునియా

భయం ఛమ్భితత్తం లోమహంసం ఉప్పాదేతుకామో సమాధిమ్హా చావేతుకామో యేన వజిరా భిక్ఖునీ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా వజిరం భిక్ఖునిం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“కేనాయం పకతో సత్తో, కువం సత్తస్స కారకో;
కువం సత్తో సముప్పన్నో, కువం సత్తో నిరుజ్ఝతీ”తి.

అథ ఖో వజిరాయ భిక్ఖునియా ఏతదహోసి – “కో ను ఖ్వాయం మనుస్సో వా అమనుస్సో వా గాథం భాసతీ”తి? అథ ఖో వజిరాయ భిక్ఖునియా ఏతదహోసి – “మారో ఖో అయం పాపిమా మమ భయం ఛమ్భితత్తం లోమహంసం ఉప్పాదేతుకామో సమాధిమ్హా చావేతుకామో గాథం భాసతీ”తి. అథ ఖో వజిరా భిక్ఖునీ “మారో అయం పాపిమా” ఇతి విదిత్వా, మారం పాపిమన్తం గాథాహి పచ్చభాసి –

“కిం ను సత్తోతి పచ్చేసి, మార దిట్ఠిగతం ను తే;
సుద్ధసఙ్ఖారపుఞ్జోయం, నయిధ సత్తుపలబ్భతి.

“యథా హి అఙ్గసమ్భారా, హోతి సద్దో రథో ఇతి;
ఏవం ఖన్ధేసు సన్తేసు, హోతి సత్తోతి సమ్ముతి [సమ్మతి (స్యా. కం.)].

“దుక్ఖమేవ హి సమ్భోతి, దుక్ఖం తిట్ఠతి వేతి చ;
నాఞ్ఞత్ర దుక్ఖా సమ్భోతి, నాఞ్ఞం దుక్ఖా నిరుజ్ఝతీ”తి.

అథ ఖో మారో పాపిమా “జానాతి మం వజిరా భిక్ఖునీ”తి దుక్ఖీ దుమ్మనో తత్థేవన్తరధాయీతి.

భిక్ఖునీసంయుత్తం సమత్తం.

తస్సుద్దానం –

ఆళవికా చ సోమా చ, గోతమీ విజయా సహ;
ఉప్పలవణ్ణా చ చాలా, ఉపచాలా సీసుపచాలా చ;
సేలా వజిరాయ తే దసాతి.

౬. బ్రహ్మసంయుత్తం

౧. పఠమవగ్గో

౧. బ్రహ్మాయాచనసుత్తం

౧౭౨. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా ఉరువేలాయం విహరతి నజ్జా నేరఞ్జరాయ తీరే అజపాలనిగ్రోధమూలే పఠమాభిసమ్బుద్ధో. అథ ఖో భగవతో రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – ‘‘అధిగతో ఖో మ్యాయం ధమ్మో గమ్భీరో దుద్దసో దురనుబోధో సన్తో పణీతో అతక్కావచరో నిపుణో పణ్డితవేదనీయో. ఆలయరామా ఖో పనాయం పజా ఆలయరతా ఆలయసమ్ముదితా. ఆలయరామాయ ఖో పన పజాయ ఆలయరతాయ ఆలయసమ్ముదితాయ దుద్దసం ఇదం ఠానం యదిదం ఇదప్పచ్చయతాపటిచ్చసముప్పాదో. ఇదమ్పి ఖో ఠానం దుద్దసం యదిదం సబ్బసఙ్ఖారసమథో సబ్బూపధిపటినిస్సగ్గో తణ్హాక్ఖయో విరాగో నిరోధో నిబ్బానం. అహఞ్చేవ ఖో పన ధమ్మం దేసేయ్యం; పరే చ మే న ఆజానేయ్యుం; సో మమస్స కిలమథో, సా మమస్స విహేసా’’తి. అపిస్సు భగవన్తం ఇమా అనచ్ఛరియా గాథాయో పటిభంసు పుబ్బే అస్సుతపుబ్బా –

‘‘కిచ్ఛేన మే అధిగతం, హలం దాని పకాసితుం;
రాగదోసపరేతేహి, నాయం ధమ్మో సుసమ్బుధో.

‘‘పటిసోతగామిం నిపుణం, గమ్భీరం దుద్దసం అణుం;
రాగరత్తా న దక్ఖన్తి, తమోఖన్ధేన ఆవుటా’’తి [తమోక్ఖన్ధేన ఆవుతాతి (సీ. స్యా. కం. పీ.)].

ఇతిహ భగవతో పటిసఞ్చిక్ఖతో అప్పోస్సుక్కతాయ చిత్తం నమతి, నో ధమ్మదేసనాయ.

అథ ఖో బ్రహ్మునో సహమ్పతిస్స భగవతో చేతసా చేతోపరివితక్కమఞ్ఞాయ ఏతదహోసి – ‘‘నస్సతి వత భో లోకో, వినస్సతి వత భో లోకో, యత్ర హి నామ తథాగతస్స అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స అప్పోస్సుక్కతాయ చిత్తం నమతి [నమిస్సతి (?)], నో ధమ్మదేసనాయా’’తి. అథ ఖో బ్రహ్మా సహమ్పతి – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం [సమ్మిఞ్జితం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] వా బాహం పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య ఏవమేవ – బ్రహ్మలోకే అన్తరహితో భగవతో పురతో పాతురహోసి. అథ ఖో బ్రహ్మా సహమ్పతి ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా దక్ఖిణజాణుమణ్డలం పథవియం నిహన్త్వా యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – ‘‘దేసేతు, భన్తే, భగవా ధమ్మం, దేసేతు సుగతో ధమ్మం. సన్తి సత్తా అప్పరజక్ఖజాతికా, అస్సవనతా ధమ్మస్స పరిహాయన్తి. భవిస్సన్తి ధమ్మస్స అఞ్ఞాతారో’’తి. ఇదమవోచ బ్రహ్మా సహమ్పతి, ఇదం వత్వా అథాపరం ఏతదవోచ –

‘‘పాతురహోసి మగధేసు పుబ్బే,
ధమ్మో అసుద్ధో సమలేహి చిన్తితో;
అపాపురేతం [అవాపురేతం (సీ.)] అమతస్స ద్వారం,

సుణన్తు ధమ్మం విమలేనానుబుద్ధం.

“సేలే యథా పబ్బతముద్ధనిట్ఠితో,
యథాపి పస్సే జనతం సమన్తతో;
తథూపమం ధమ్మమయం సుమేధ,
పాసాదమారుయ్హ సమన్తచక్ఖు;
సోకావతిణ్ణం [సోకావకిణ్ణం (సీ.)] జనతమపేతసోకో,
అవేక్ఖస్సు జాతిజరాభిభూతం.

“ఉట్ఠేహి వీర విజితసఙ్గామ,
సత్థవాహ అనణ [అణణ (రూపసిద్ధిటీకా)] విచర లోకే;
దేసస్సు [దేసేతు (స్యా. కం. పీ. క.)] భగవా ధమ్మం,
అఞ్ఞాతారో భవిస్సన్తీ”తి.

అథ ఖో భగవా బ్రహ్మునో చ అజ్ఝేసనం విదిత్వా సత్తేసు చ కారుఞ్ఞతం పటిచ్చ బుద్ధచక్ఖునా లోకం వోలోకేసి. అద్దసా ఖో భగవా బుద్ధచక్ఖునా లోకం వోలోకేన్తో సత్తే అప్పరజక్ఖే మహారజక్ఖే తిక్ఖిన్ద్రియే ముదిన్ద్రియే స్వాకారే ద్వాకారే సువిఞ్ఞాపయే దువిఞ్ఞాపయే, అప్పేకచ్చే పరలోకవజ్జభయదస్సావినే విహరన్తే, అప్పేకచ్చే న పరలోకవజ్జభయదస్సావినే [దస్సావినో (సీ. స్యా. కం. పీ.)] విహరన్తే. సేయ్యథాపి నామ ఉప్పలినియం వా పదుమినియం వా పుణ్డరీకినియం వా అప్పేకచ్చాని ఉప్పలాని వా పదుమాని వా పుణ్డరీకాని వా ఉదకే జాతాని ఉదకే సంవడ్ఢాని ఉదకానుగ్గతాని అన్తో నిముగ్గపోసీని, అప్పేకచ్చాని ఉప్పలాని వా పదుమాని వా పుణ్డరీకాని వా ఉదకే జాతాని ఉదకే సంవడ్ఢాని సమోదకం ఠితాని, అప్పేకచ్చాని ఉప్పలాని వా పదుమాని వా పుణ్డరీకాని వా ఉదకే జాతాని ఉదకే సంవడ్ఢాని ఉదకా అచ్చుగ్గమ్మ ఠితాని [తిట్ఠన్తి (సీ. స్యా. కం. పీ.)] అనుపలిత్తాని ఉదకేన; ఏవమేవ భగవా బుద్ధచక్ఖునా లోకం వోలోకేన్తో అద్దస సత్తే అప్పరజక్ఖే మహారజక్ఖే తిక్ఖిన్ద్రియే ముదిన్ద్రియే స్వాకారే ద్వాకారే సువిఞ్ఞాపయే దువిఞ్ఞాపయే, అప్పేకచ్చే పరలోకవజ్జభయదస్సావినే విహరన్తే, అప్పేకచ్చే న పరలోకవజ్జభయదస్సావినే విహరన్తే. దిస్వాన బ్రహ్మానం సహమ్పతిం గాథాయ పచ్చభాసి –

“అపారుతా తేసం అమతస్స ద్వారా,
యే సోతవన్తో పముఞ్చన్తు సద్ధం;
విహింససఞ్ఞీ పగుణం న భాసిం,
ధమ్మం పణీతం మనుజేసు బ్రహ్మే”తి.

అథ ఖో బ్రహ్మా సహమ్పతి “కతావకాసో ఖోమ్హి భగవతా ధమ్మదేసనాయా”తి భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా తత్థేవన్తరధాయీతి.

౨. గారవసుత్తం

౧౭౩. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా ఉరువేలాయం విహరతి నజ్జా నేరఞ్జరాయ తీరే అజపాలనిగ్రోధమూలే పఠమాభిసమ్బుద్ధో. అథ ఖో భగవతో రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – "దుక్ఖం ఖో అగారవో విహరతి అప్పతిస్సో, కం ను ఖ్వాహం సమణం వా బ్రాహ్మణం వా సక్కత్వా గరుం కత్వా [గరుకత్వా (సీ. స్యా. కం. పీ.)] ఉపనిస్సాయ విహరేయ్య"న్తి?

అథ ఖో భగవతో ఏతదహోసి – "అపరిపుణ్ణస్స ఖో సీలక్ఖన్ధస్స పారిపూరియా అఞ్ఞం సమణం వా బ్రాహ్మణం వా సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరేయ్యం . న ఖో పనాహం పస్సామి సదేవకే లోకే సమారకే సబ్రహ్మకే సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ అత్తనా సీలసమ్పన్నతరం అఞ్ఞం సమణం వా బ్రాహ్మణం వా, యమహం సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరేయ్యం.

"అపరిపుణ్ణస్స ఖో సమాధిక్ఖన్ధస్స పారిపూరియా అఞ్ఞం సమణం వా బ్రాహ్మణం వా సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరేయ్యం. న ఖో పనాహం పస్సామి సదేవకే లోకే...పే.... అత్తనా సమాధిసమ్పన్నతరం అఞ్ఞం సమణం వా బ్రాహ్మణం వా, యమహం సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరేయ్యం.

"అపరిపుణ్ణస్స పఞ్ఞాక్ఖన్ధస్స పారిపూరియా అఞ్ఞం సమణం వా బ్రాహ్మణం వా సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరేయ్యం. న ఖో పనాహం పస్సామి సదేవకే...పే.... అత్తనా పఞ్ఞాసమ్పన్నతరం అఞ్ఞం సమణం వా బ్రాహ్మణం వా, యమహం సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరేయ్యం.

"అపరిపుణ్ణస్స ఖో విముత్తిక్ఖన్ధస్స పారిపూరియా అఞ్ఞం సమణం వా బ్రాహ్మణం వా సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరేయ్యం. న ఖో పనాహం పస్సామి సదేవకే...పే.... అత్తనా విముత్తిసమ్పన్నతరం అఞ్ఞం సమణం వా బ్రాహ్మణం వా, యమహం సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరేయ్యం.

"అపరిపుణ్ణస్స ఖో విముత్తిఞాణదస్సనక్ఖన్ధస్స పారిపూరియా అఞ్ఞం సమణం వా బ్రాహ్మణం వా సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరేయ్యం. న ఖో పనాహం పస్సామి సదేవకే లోకే సమారకే సబ్రహ్మకే సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ అత్తనా విముత్తిఞాణదస్సనసమ్పన్నతరం అఞ్ఞం సమణం వా బ్రాహ్మణం వా, యమహం సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరేయ్యం. యంనూనాహం య్వాయం ధమ్మో మయా అభిసమ్బుద్ధో తమేవ ధమ్మం సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరేయ్య"న్తి.

అథ ఖో బ్రహ్మా సహమ్పతి భగవతో చేతసా చేతోపరివితక్కమఞ్ఞాయ – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం వా బాహం పసారేయ్య పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య ఏవమేవ – బ్రహ్మలోకే అన్తరహితో భగవతో పురతో పాతురహోసి. అథ ఖో బ్రహ్మా సహమ్పతి ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఏవమేతం , భగవా, ఏవమేతం, సుగత! యేపి తే, భన్తే, అహేసుం అతీతమద్ధానం అరహన్తో సమ్మాసమ్బుద్ధా, తేపి భగవన్తో ధమ్మఞ్ఞేవ సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరింసు; యేపి తే, భన్తే, భవిస్సన్తి అనాగతమద్ధానం అరహన్తో సమ్మాసమ్బుద్ధా తేపి భగవన్తో ధమ్మఞ్ఞేవ సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరిస్సన్తి. భగవాపి, భన్తే, ఏతరహి

అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో ధమ్మఞ్ఞేవ సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరతూ"తి. ఇదమవోచ బ్రహ్మా సహమ్పతి, ఇదం వత్వా అథాపరం ఏతదవోచ –

"యే చ అతీతా సమ్బుద్ధా, యే చ బుద్ధా అనాగతా;
యో చేతరహి సమ్బుద్ధో, బహూనం [బహున్నం (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] సోకనాసనో.

"సబ్బే సద్ధమ్మగరునో, విహంసు [విహరింసు (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] విహరన్తి చ;
తథాపి విహరిస్సన్తి, ఏసా బుద్ధాన ధమ్మతా.

"తస్మా హి అత్తకామేన [అత్థకామేన (సీ॰ పీ॰ క॰)], మహత్తమభికఙ్ఖతా;
సద్ధమ్మో గరుకాతబ్బో, సరం బుద్ధాన సాసన"న్తి.

౩. బ్రహ్మదేవసుత్తం

౧౭౪. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన అఞ్ఞతరిస్సా బ్రాహ్మణియా బ్రహ్మదేవో నామ పుత్తో భగవతో సన్తికే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి.

అథ ఖో ఆయస్మా బ్రహ్మదేవో ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరన్తో నచిరస్సేవ – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి, తదనుత్తరం బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహాసి. "ఖీణా జాతి , వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా"తి అబ్భఞ్ఞాసి. అఞ్ఞతరో చ పనాయస్మా బ్రహ్మదేవో అరహతం అహోసి.

అథ ఖో ఆయస్మా బ్రహ్మదేవో పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థిం పిణ్డాయ పావిసి. సావత్థియం సపదానం పిణ్డాయ చరమానో యేన సకమాతు నివేసనం తేనుపసఙ్కమి. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మతో బ్రహ్మదేవస్స మాతా బ్రాహ్మణీ బ్రహ్మునో ఆహుతిం నిచ్చం పగ్గణ్హాతి . అథ ఖో బ్రహ్మునో సహమ్పతిస్స ఏతదహోసి – "అయం ఖో ఆయస్మతో బ్రహ్మదేవస్స మాతా బ్రాహ్మణీ బ్రహ్మునో ఆహుతిం నిచ్చం పగ్గణ్హాతి. యంనూనాహం తం ఉపసఙ్కమిత్వా సంవేజేయ్య"న్తి. అథ ఖో బ్రహ్మా సహమ్పతి – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం వా బాహం పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య ఏవమేవ – బ్రహ్మలోకే అన్తరహితో ఆయస్మతో బ్రహ్మదేవస్స మాతు నివేసనే పాతురహోసి. అథ ఖో బ్రహ్మా సహమ్పతి వేహాసం ఠితో ఆయస్మతో బ్రహ్మదేవస్స మాతరం బ్రాహ్మణిం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

"దూరే ఇతో బ్రాహ్మణి బ్రహ్మలోకో,
యస్సాహుతిం పగ్గణ్హాసి నిచ్చం;
నేతాదిసో బ్రాహ్మణి బ్రహ్మభక్ఖో,
కిం జప్పసి బ్రహ్మపథం అజానం [అజానన్తీ (సీ॰ పీ॰ క॰)].

"ఏసో హి తే బ్రాహ్మణి బ్రహ్మదేవో,

నిరూపధికో అతిదేవపత్తో;
అకిఞ్చనో భిక్ఖు అనఞ్ఞపోసీ,
యో తే సో [తే సో (సీ. పీ.), యో తే స (?)] పిణ్డాయ ఘరం పవిట్ఠో.

“ఆహునేయ్యో వేదగు భావితత్తో,
నరానం దేవానఞ్చ దక్ఖిణేయ్యో;
బాహిత్వా పాపాని అనూపలిత్తో,
ఘాసేసనం ఇరియతి సీతిభూతో.

“న తస్స పచ్ఛా న పురత్థమత్థి,
సన్తో విధూమో అనీఘో నిరాసో;
నిక్ఖిత్తదణ్డో తసథావరేసు,
సో త్యాహుతిం భుఞ్జతు అగ్గపిణ్డం.

“విసేనిభూతో ఉపసన్తచిత్తో,
నాగోవ దన్తో చరతి అనేజో;
భిక్ఖు సుసీలో సువిముత్తచిత్తో,
సో త్యాహుతిం భుఞ్జతు అగ్గపిణ్డం.

“తస్మిం పసన్నా అవికమ్పమానా,
పతిట్ఠపేహి దక్ఖిణం దక్ఖిణేయ్యే;
కరోహి పుఞ్ఞం సుఖమాయతికం,
దిస్వా మునిం బ్రాహ్మణి ఓఘతిణ్ణ”న్తి.

“తస్మిం పసన్నా అవికమ్పమానా,
పతిట్ఠపేసి దక్ఖిణం దక్ఖిణేయ్యే;
అకాసి పుఞ్ఞం సుఖమాయతికం,
దిస్వా మునిం బ్రాహ్మణీ ఓఘతిణ్ణ”న్తి.

౪. బకబ్రహ్మసుత్తం

౧౭౫. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన బకస్స బ్రహ్మునో ఏవరూపం పాపకం దిట్ఠిగతం ఉప్పన్నం హోతి – “ఇదం నిచ్చం, ఇదం ధువం, ఇదం సస్సతం, ఇదం కేవలం, ఇదం అచవనధమ్మం, ఇదఞ్హి న జాయతి న జీయతి న మీయతి న చవతి న ఉపపజ్జతి, ఇతో చ పనఞ్ఞం ఉత్తరిం [ఉత్తరిం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] నిస్సరణం నత్థీ”తి.

అథ ఖో భగవా బకస్స బ్రహ్మునో చేతసా చేతోపరివితక్కమఞ్ఞాయ – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం వా బాహం పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య ఏవమేవ – జేతవనే అన్తరహితో తస్మిం బ్రహ్మలోకే పాతురహోసి. అద్దసా ఖో బకో బ్రహ్మా భగవన్తం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం. దిస్వాన భగవన్తం ఏతదవోచ – “ఏహి ఖో మారిస, స్వాగతం తే, మారిస! చిరస్సం ఖో మారిస! ఇమం పరియాయమకాసి యదిదం ఇధాగమనాయ. ఇదఞ్హి, మారిస, నిచ్చం, ఇదం ధువం, ఇదం సస్సతం, ఇదం కేవలం, ఇదం అచవనధమ్మం, ఇదఞ్హి న జాయతి న జీయతి న మీయతి న చవతి న ఉపపజ్జతి. ఇతో చ పనఞ్ఞం ఉత్తరి నిస్సరణం నత్థీ”తి.

ఏవం వుత్తే, భగవా బకం బ్రహ్మానం ఏతదవోచ – “అవిజ్జాగతో వత, భో, బకో బ్రహ్మా; అవిజ్జాగతో వత, భో, బకో బ్రహ్మా. యత్ర హి నామ అనిచ్చంయేవ సమానం నిచ్చన్తి వక్ఖతి, అధువంయేవ సమానం ధువన్తి వక్ఖతి, అసస్సతంయేవ సమానం సస్సతన్తి వక్ఖతి, అకేవలంయేవ సమానం కేవలన్తి వక్ఖతి, చవనధమ్మంయేవ సమానం అచవనధమ్మన్తి వక్ఖతి. యత్థ చ పన జాయతి చ జీయతి చ మీయతి చ చవతి చ ఉపపజ్జతి చ, తఞ్చ తథా వక్ఖతి – ‘ఇదఞ్హి న జాయతి న జీయతి న మీయతి న చవతి న ఉపపజ్జతి’. సన్తఞ్చ పనఞ్ఞం ఉత్తరి నిస్సరణం, ‘నత్థఞ్ఞం ఉత్తరి నిస్సరణ’న్తి వక్ఖతీ”తి.

“ద్వాసత్తతి గోతమ పుఞ్ఞకమ్మా,
వసవత్తినో జాతిజరం అతీతా;
అయమన్తిమా వేదగూ బ్రహ్ముపపత్తి,
అస్మాభిజప్పన్తి జనా అనేకా”తి.

“అప్పఞ్హి ఏతం న హి దీఘమాయు,
యం త్వం బక మఞ్ఞసి దీఘమాయుం;
సతం సహస్సానం [సహస్సాన (స్యా॰ కం॰)] నిరబ్బుదానం,
ఆయుం పజానామి తవాహం బ్రహ్మే”తి.

“అనన్తదస్సీ భగవాహమస్మి,
జాతిజరం సోకముపాతివత్తో;
కిం మే పురాణం వతసీలవత్తం,
ఆచిక్ఖ మే తం యమహం విజఞ్ఞా”తి.

“యం త్వం అపాయేసి బహూ మనుస్సే,
పిపాసితే ఘమ్మని సమ్పరేతే;
తం తే పురాణం వతసీలవత్తం,
సుత్తప్పబుద్ధోవ అనుస్సరామి.

“యం ఏణికూలస్మిం జనం గహీతం,
అమోచయీ గయ్హకం నీయమానం;

తం తే పురాణం వతసీలవత్తం,
సుత్తప్పబుద్ధోవ అనుస్సరామి.

“గఙ్గాయ సోతస్మిం గహీతనావం,
లుద్దేన నాగేన మనుస్సకమ్యా;
పమోచయిత్థ బలసా పసయ్హ,
తం తే పురాణం వతసీలవత్తం,
సుత్తప్పబుద్ధోవ అనుస్సరామి.

“కప్పో చ తే బద్ధచరో అహోసిం,
సమ్బుద్ధిమన్తం [సమ్బుద్ధివన్తం (బహూసు)] వతినం అమఞ్ఞి;
తం తే పురాణం వతసీలవత్తం,
సుత్తప్పబుద్ధోవ అనుస్సరామీ”తి.

“అద్ధా పజానాసి మమేతమాయుం,
అఞ్ఞేపి [అఞ్ఞమ్పి (సీ. పీ.)] జానాసి తథా హి బుద్ధో;
తథా హి త్యాయం జలితానుభావో,
ఓభాసయం తిట్ఠతి బ్రహ్మలోక”న్తి.

౫. అఞ్ఞతరబ్రహ్మసుత్తం

౧౭౬. సావత్థినిదానం . తేన ఖో పన సమయేన అఞ్ఞతరస్స బ్రహ్మునో ఏవరూపం పాపకం దిట్ఠిగతం ఉప్పన్నం హోతి – “నత్థి సో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా యో ఇధ ఆగచ్ఛేయ్యా”తి. అథ ఖో భగవా తస్స బ్రహ్మునో చేతసా చేతోపరివితక్కమఞ్ఞాయ – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో…పే.… తస్మిం బ్రహ్మలోకే పాతురహోసి. అథ ఖో భగవా తస్స బ్రహ్మునో ఉపరి వేహాసం పల్లఙ్కేన నిసీది తేజోధాతుం సమాపజ్జిత్వా.

అథ ఖో ఆయస్మతో మహామోగ్గల్లానస్స ఏతదహోసి – “కహం ను ఖో భగవా ఏతరహి విహరతీ”తి? అద్దసా ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో [మహామోగ్గలానో (క.)] భగవన్తం దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన తస్స బ్రహ్మునో ఉపరి వేహాసం పల్లఙ్కేన నిసిన్నం తేజోధాతుం సమాపన్నం. దిస్వాన – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం వా బాహం పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య ఏవమేవ – జేతవనే అన్తరహితో తస్మిం బ్రహ్మలోకే పాతురహోసి. అథ ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో పురత్థిమం దిసం నిస్సాయ [ఉపనిస్సాయ (సీ.)] తస్స బ్రహ్మునో ఉపరి వేహాసం పల్లఙ్కేన నిసీది తేజోధాతుం సమాపజ్జిత్వా నీచతరం భగవతో.

అథ ఖో ఆయస్మతో మహాకస్సపస్స ఏతదహోసి – “కహం ను ఖో భగవా ఏతరహి విహరతీ”తి? అద్దసా ఖో ఆయస్మా మహాకస్సపో భగవన్తం దిబ్బేన చక్ఖునా…పే.… దిస్వాన – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో…పే.… ఏవమేవ – జేతవనే

అన్తరహితో తస్మిం బ్రహ్మలోకే పాతురహోసి. అథ ఖో ఆయస్మా మహాకస్సపో దక్ఖిణం దిసం నిస్సాయ తస్స బ్రహ్మునో ఉపరి వేహాసం పల్లఙ్కేన నిసీది తేజోధాతుం సమాపజ్జిత్వా నీచతరం భగవతో.

అథ ఖో ఆయస్మతో మహాకప్పినస్స ఏతదహోసి – "కహం ను ఖో భగవా ఏతరహి విహరతీ"తి? అద్దసా ఖో ఆయస్మా మహాకప్పినో భగవన్తం దిబ్బేన చక్ఖునా...పే.... తేజోధాతుం సమాపన్నం. దిస్వాన – సెయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో... పే.... ఏవమేవ – జేతవనే అన్తరహితో తస్మిం బ్రహ్మలోకే పాతురహోసి. అథ ఖో ఆయస్మా మహాకప్పినో పచ్ఛిమం దిసం నిస్సాయ తస్స బ్రహ్మునో ఉపరి వేహాసం పల్లఙ్కేన నిసీది తేజోధాతుం సమాపజ్జిత్వా నీచతరం భగవతో.

అథ ఖో ఆయస్మతో అనురుద్ధస్స ఏతదహోసి – "కహం ను ఖో భగవా ఏతరహి విహరతీ"తి? అద్దసా ఖో ఆయస్మా అనురుద్ధో...పే.... తేజోధాతుం సమాపన్నం. దిస్వాన – సెయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో...పే.... తస్మిం బ్రహ్మలోకే పాతురహోసి. అథ ఖో ఆయస్మా అనురుద్ధో ఉత్తరం దిసం నిస్సాయ తస్స బ్రహ్మునో ఉపరి వేహాసం పల్లఙ్కేన నిసీది తేజోధాతుం సమాపజ్జిత్వా నీచతరం భగవతో.

అథ ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో తం బ్రహ్మానం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

"అజ్జాపి తే ఆవుసో సా దిట్ఠి, యా తే దిట్ఠి పురే అహు;
పస్ససి వీతివత్తన్తం, బ్రహ్మలోకే పభస్సర"న్తి.

"న మే మారిస సా దిట్ఠి, యా మే దిట్ఠి పురే అహు;
పస్సామి వీతివత్తన్తం, బ్రహ్మలోకే పభస్సరం;
స్వాహం అజ్జ కథం వజ్జం, అహం నిచ్చోమ్హి సస్సతో"తి.

అథ ఖో భగవా తం బ్రహ్మానం సంవేజేత్వా – సెయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం వా బాహం పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య ఏవమేవ – తస్మిం బ్రహ్మలోకే అన్తరహితో జేతవనే పాతురహోసి. అథ ఖో సో బ్రహ్మా అఞ్ఞతరం బ్రహ్మపారిసజ్జం ఆమన్తేసి – "ఏహి త్వం, మారిస, యేనాయస్మా మహామోగ్గల్లానో తేనుపసఙ్కమ; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం ఏవం వదేహి – 'అత్థి ను ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, అఞ్ఞేపి తస్స భగవతో సావకా ఏవంమహిద్ధికా ఏవంమహానుభావా ; సెయ్యథాపి భవం మోగ్గల్లానో కస్సపో కప్పినో అనురుద్ధో'"తి? "ఏవం, మారిసా"తి ఖో సో బ్రహ్మపారిసజ్జో తస్స బ్రహ్మునో పటిస్సుత్వా యేనాయస్మా మహామోగ్గల్లానో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం ఏతదవోచ – "అత్థి ను ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, అఞ్ఞేపి తస్స భగవతో సావకా ఏవంమహిద్ధికా ఏవంమహానుభావా; సెయ్యథాపి భవం మోగ్గల్లానో కస్సపో కప్పినో అనురుద్ధో"తి? అథ ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో తం బ్రహ్మపారిసజ్జం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

"తేవిజ్జా ఇద్ధిపత్తా చ, చేతోపరియాయకోవిదా;
ఖీణాసవా అరహన్తో, బహూ బుద్ధస్స సావకా"తి.

అథ ఖో సో బ్రహ్మపారిసజ్జో ఆయస్మతో మహామోగ్గల్లానస్స భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా యేన సో బ్రహ్మా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తం బ్రహ్మానం ఏతదవోచ – "ఆయస్మా మారిస, మహామోగ్గల్లానో ఏవమాహ –

"తేవిజ్జా ఇద్ధిపత్తా చ, చేతోపరియాయకోవిదా;
ఖీణాసవా అరహన్తో, బహూ బుద్ధస్స సావకా"తి.

ఇదమవోచ సో బ్రహ్మపారిసజ్జో. అత్తమనో చ సో బ్రహ్మా తస్స బ్రహ్మపారిసజ్జస్స భాసితం అభినన్దీతి.

౬. బ్రహ్మలోకసుత్తం

౧౭౭. సావత్థినిదానం. తేన ఖో పన సమయేన భగవా దివావిహారగతో హోతి పటిసల్లీనో. అథ ఖో సుబ్రహ్మా చ పచ్చేకబ్రహ్మా సుద్ధావాసో చ పచ్చేకబ్రహ్మా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా పచ్చేకం ద్వారబాహం [పచ్చేకద్వారబాహం (పీ. క.)] ఉపనిస్సాయ అట్ఠంసు. అథ ఖో సుబ్రహ్మా పచ్చేకబ్రహ్మా సుద్ధావాసం పచ్చేకబ్రహ్మానం ఏతదవోచ – "అకాలో ఖో తావ, మారిస, భగవన్తం పయిరుపాసితుం; దివావిహారగతో భగవా పటిసల్లీనో చ. అసుకో చ బ్రహ్మలోకో ఇద్ధో చేవ ఫీతో చ, బ్రహ్మా చ తత్ర పమాదవిహారం విహరతి. ఆయామ, మారిస, యేన సో బ్రహ్మలోకో తేనుపసఙ్కమిస్సామ; ఉపసఙ్కమిత్వా తం బ్రహ్మానం సంవేజేయ్యామా"తి. "ఏవం , మారిసా"తి ఖో సుద్ధావాసో పచ్చేకబ్రహ్మా సుబ్రహ్మునో పచ్చేకబ్రహ్మునో పచ్చస్సోసి.

అథ ఖో సుబ్రహ్మా చ పచ్చేకబ్రహ్మా సుద్ధావాసో చ పచ్చేకబ్రహ్మా – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో...పే.... ఏవమేవ – భగవతో పురతో అన్తరహితా తస్మిం బ్రహ్మలోకే పాతురహేసుం. అద్దసా ఖో సో బ్రహ్మా తే బ్రహ్మానో దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తే. దిస్వాన తే బ్రహ్మానో ఏతదవోచ – "హన్ద కుతో ను తుమ్హే, మారిసా, ఆగచ్ఛథా"తి? "ఆగతా ఖో మయం, మారిస, అమ్హ తస్స భగవతో సన్తికా అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స. గచ్ఛేయ్యాసి పన త్వం, మారిస, తస్స భగవతో ఉపట్ఠానం అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్సా"తి?

ఏవం వుత్తో [ఏవం వుత్తే (సీ. స్యా. కం.)] ఖో సో బ్రహ్మా తం వచనం అనధివాసేన్తో సహస్సక్ఖత్తుం అత్తానం అభినిమ్మినిత్వా సుబ్రహ్మానం పచ్చేకబ్రహ్మానం ఏతదవోచ – "పస్ససి మే నో త్వం, మారిస, ఏవరూపం ఇద్ధానుభావ"న్తి? "పస్సామి ఖో త్యాహం, మారిస, ఏవరూపం ఇద్ధానుభావ"న్తి. "సో ఖ్వాహం, మారిస, ఏవంమహిద్ధికో ఏవంమహానుభావో కస్స అఞ్ఞస్స సమణస్స వా బ్రాహ్మణస్స వా ఉపట్ఠానం గమిస్సామీ"తి?

అథ ఖో సుబ్రహ్మా పచ్చేకబ్రహ్మా ద్విసహస్సక్ఖత్తుం అత్తానం అభినిమ్మినిత్వా తం బ్రహ్మానం ఏతదవోచ – "పస్ససి మే నో త్వం, మారిస, ఏవరూపం ఇద్ధానుభావ"న్తి? "పస్సామి ఖో త్యాహం, మారిస, ఏవరూపం ఇద్ధానుభావ"న్తి. "తయా చ ఖో, మారిస, మయా చ స్వేవ భగవా మహిద్ధికతరో చేవ మహానుభావతరో చ. గచ్ఛేయ్యాసి త్వం, మారిస, తస్స భగవతో ఉపట్ఠానం అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్సా"తి? అథ ఖో సో బ్రహ్మా సుబ్రహ్మానం పచ్చేకబ్రహ్మానం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

"తయో సుపణ్ణా చతురో చ హంసా,
బ్యగ్ఘీనిసా పఞ్చసతా చ ఝాయినో;

తయిదం విమానం జలతే చ [జలతేవ (పీ. క.)] బ్రహ్మే,

ఓభాసయం ఉత్తరస్సం దిసాయ”న్తి.

“కిఞ్చాపి తే తం జలతే విమానం,

ఓభాసయం ఉత్తరస్సం దిసాయం;

రూపే రణం దిస్వా సదా పవేధితం,

తస్మా న రూపే రమతీ సుమేధో”తి.

అథ ఖో సుబ్రహ్మా చ పచ్చేకబ్రహ్మా సుద్ధావాసో చ పచ్చేకబ్రహ్మా తం బ్రహ్మానం సంవేజేత్వా తత్థేవన్తరధాయింసు . అగమాసి చ ఖో సో బ్రహ్మా అపరేన సమయేన భగవతో ఉపట్ఠానం అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్సాతి.

౭. కోకాలికసుత్తం

౧౭౮. సావత్థినిదానం. తేన ఖో పన సమయేన భగవా దివావిహారగతో హోతి పటిసల్లీనో. అథ ఖో సుబ్రహ్మా చ పచ్చేకబ్రహ్మా సుద్ధావాసో చ పచ్చేకబ్రహ్మా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా పచ్చేకం ద్వారబాహం నిస్సాయ అట్ఠంసు. అథ ఖో సుబ్రహ్మా పచ్చేకబ్రహ్మా కోకాలికం భిక్ఖుం ఆరబ్భ భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“అప్పమేయ్యం పమినన్తో, కోధ విద్వా వికప్పయే;

అప్పమేయ్యం పమాయినం, నివుతం తం మఞ్ఞే పుథుజ్జన”న్తి.

౮. కతమోదకతిస్ససుత్తం

౧౭౯. సావత్థినిదానం. తేన ఖో పన సమయేన భగవా దివావిహారగతో హోతి పటిసల్లీనో. అథ ఖో సుబ్రహ్మా చ పచ్చేకబ్రహ్మా సుద్ధావాసో చ పచ్చేకబ్రహ్మా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా పచ్చేకం ద్వారబాహం నిస్సాయ అట్ఠంసు. అథ ఖో సుద్ధావాసో పచ్చేకబ్రహ్మా కతమోదకతిస్సకం [కతమోరకతిస్సకం (సీ. స్యా. కం.)] భిక్ఖుం ఆరబ్భ భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“అప్పమేయ్యం పమినన్తో, కోధ విద్వా వికప్పయే;

అప్పమేయ్యం పమాయినం, నివుతం తం మఞ్ఞే అకిస్సవ”న్తి.

౯. తురూబ్రహ్మసుత్తం

౧౮౦. సావత్థినిదానం. తేన ఖో పన సమయేన కోకాలికో భిక్ఖు ఆబాధికో హోతి దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో. అథ ఖో తురూ [తుదు (సీ. స్యా. కం. పీ.)] పచ్చేకబ్రహ్మా అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణో కేవలకప్పం జేతవనం ఓభాసేత్వా యేన కోకాలికో భిక్ఖు తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా వేహాసం ఠితో కోకాలికం భిక్ఖుం ఏతదవోచ – “పసాదేహి, కోకాలిక, సారిపుత్తమోగ్గల్లానేసు చిత్తం. పేసలా సారిపుత్తమోగ్గల్లానా”తి. “కోసి త్వం, ఆవుసో”తి? “అహం తురూ పచ్చేకబ్రహ్మా”తి. “నను త్వం, ఆవుసో, భగవతా అనాగామీ బ్యాకతో, అథ కిఞ్చరహి ఇధాగతో? పస్స, యావఞ్చ తే ఇదం అపరద్ధ”న్తి.

“పురిసస్స హి జాతస్స, కుఠారీ [దుధారీ (స్యా. కం. క.)] జాయతే ముఖే;
యాయ ఛిన్దతి అత్తానం, బాలో దుబ్భాసితం భణం.

“యో నిన్దియం పసంసతి,
తం వా నిన్దతి యో పసంసియో;
విచినాతి ముఖేన సో కలిం,
కలినా తేన సుఖం న విన్దతి.

“అప్పమత్తకో అయం కలి,
యో అక్ఖేసు ధనపరాజయో;
సబ్బస్సాపి సహాపి అత్తనా,
అయమేవ మహన్తతరో కలి;
యో సుగతేసు మనం పదోసయే.

“సతం సహస్సానం నిరబ్బుదానం,
ఛత్తింసతి పఞ్చ చ అబ్బుదాని;
యమరియగరహీ [యమరియే గరహీ (స్యా. కం.), యమరియం గరహం (క.)] నిరయం ఉపేతి,
వాచం మనఞ్చ పణిధాయ పాపక”న్తి.

౧౦. కోకాలికసుత్తం

౧౮౧. సావత్థినిదానం . అథ ఖో కోకాలికో భిక్ఖు యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి ; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో కోకాలికో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – “పాపిచ్ఛా, భన్తే, సారిపుత్తమోగ్గల్లానా పాపికానం ఇచ్ఛానం వసం గతా”తి. ఏవం వుత్తే, భగవా కోకాలికం భిక్ఖుం ఏతదవోచ – “మా హేవం, కోకాలిక, అవచ; మా హేవం, కోకాలిక, అవచ. పసాదేహి, కోకాలిక, సారిపుత్తమోగ్గల్లానేసు చిత్తం. పేసలా సారిపుత్తమోగ్గల్లానా”తి. దుతియమ్పి ఖో కోకాలికో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – “కిఞ్చాపి మే, భన్తే, భగవా సద్ధాయికో పచ్చయికో; అథ ఖో పాపిచ్ఛావ భన్తే, సారిపుత్తమోగ్గల్లానా పాపికానం ఇచ్ఛానం వసం గతా”తి. దుతియమ్పి ఖో భగవా కోకాలికం భిక్ఖుం ఏతదవోచ – “మా హేవం, కోకాలిక, అవచ; మా హేవం, కోకాలిక, అవచ. పసాదేహి, కోకాలిక, సారిపుత్తమోగ్గల్లానేసు చిత్తం. పేసలా సారిపుత్తమోగ్గల్లానా”తి. తతియమ్పి ఖో కోకాలికో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – “కిఞ్చాపి…పే.… ఇచ్ఛానం వసం గతా”తి. తతియమ్పి ఖో భగవా కోకాలికం భిక్ఖుం ఏతదవోచ – “మా హేవం…పే.… పేసలా సారిపుత్తమోగ్గల్లానా”తి.

అథ ఖో కోకాలికో భిక్ఖు ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కామి. అచిరపక్కన్తస్స చ కోకాలికస్స భిక్ఖునో సాసపమత్తీహి పీళకాహి [పిళకాహి (సీ. పీ.)] సబ్బో కాయో ఫుటో అహోసి. సాసపమత్తియో హుత్వా ముగ్గమత్తియో అహేసుం, ముగ్గమత్తియో హుత్వా కలాయమత్తియో అహేసుం, కలాయమత్తియో హుత్వా కోలట్ఠిమత్తియో అహేసుం, కోలట్ఠిమత్తియో హుత్వా కోలమత్తియో అహేసుం, కోలమత్తియో హుత్వా ఆమలకమత్తియో అహేసుం,

ఆమలకమత్తియో హుత్వా బేలువసలాటుకమత్తియో అహేసుం, బేలువసలాటుకమత్తియో హుత్వా బిల్లమత్తియో అహేసుం, బిల్లమత్తియో హుత్వా పభిజ్జింసు. పుబ్బఞ్చ లోహితఞ్చ పగ్ఘరింసు. అథ ఖో కోకాలికో భిక్ఖు తేనేవ ఆబాధేన కాలమకాసి . కాలఙ్కతో చ కోకాలికో భిక్ఖు పదుమం నిరయం ఉపపజ్జి సారిపుత్తమోగ్గల్లానేసు చిత్తం ఆఘాతేత్వా.

అథ ఖో బ్రహ్మా సహమ్పతి అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణో కేవలకప్పం జేతవనం ఓభాసేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో బ్రహ్మా సహమ్పతి భగవన్తం ఏతదవోచ – "కోకాలికో, భన్తే, భిక్ఖు కాలఙ్కతో. కాలఙ్కతో చ, భన్తే, కోకాలికో భిక్ఖు పదుమం నిరయం ఉపపన్నో సారిపుత్తమోగ్గల్లానేసు చిత్తం ఆఘాతేత్వా"తి. ఇదమవోచ బ్రహ్మా సహమ్పతి, ఇదం వత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా తత్థేవన్తరధాయీతి.

అథ ఖో భగవా తస్సా రత్తియా అచ్చయేన భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "ఇమం, భిక్ఖవే, రత్తిం బ్రహ్మా సహమ్పతి అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణో కేవలకప్పం జేతవనం ఓభాసేత్వా యేనాహం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా మం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో, భిక్ఖవే, బ్రహ్మా సహమ్పతి మం ఏతదవోచ – 'కోకాలికో, భన్తే, భిక్ఖు కాలఙ్కతో. కాలఙ్కతో చ, భన్తే, కోకాలికో భిక్ఖు పదుమం నిరయం ఉపపన్నో సారిపుత్తమోగ్గల్లానేసు చిత్తం ఆఘాతేత్వా'తి. ఇదమవోచ, భిక్ఖవే , బ్రహ్మా సహమ్పతి, ఇదం వత్వా మం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా తత్థేవన్తరధాయీ"తి.

ఏవం వుత్తే, అఞ్ఞతరో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – "కీవదీఘం ను ఖో, భన్తే, పదుమే నిరయే ఆయుప్పమాణ"న్తి? "దీఘం ఖో, భిక్ఖు, పదుమే నిరయే ఆయుప్పమాణం. తం న సుకరం సఙ్ఖాతుం – ఏత్తకాని వస్సాని ఇతి వా, ఏత్తకాని వస్ససతాని ఇతి వా, ఏత్తకాని వస్ససహస్సాని ఇతి వా, ఏత్తకాని వస్ససతసహస్సాని ఇతి వా"తి. "సక్కా పన, భన్తే, ఉపమం కాతు"న్తి? "సక్కా , భిక్ఖూ"తి భగవా అవోచ –

"సేయ్యథాపి, భిక్ఖు వీసతిఖారికో కోసలకో తిలవాహో. తతో పురిసో వస్ససతస్స వస్ససతస్స అచ్చయేన ఏకమేకం తిలం ఉద్ధరేయ్య; ఖిప్పతరం ఖో సో, భిక్ఖు, వీసతిఖారికో కోసలకో తిలవాహో ఇమినా ఉపక్కమేన పరిక్ఖయం పరియాదానం గచ్ఛేయ్య, న త్వేవ ఏకో అబ్బుదో నిరయో. సేయ్యథాపి, భిక్ఖు, వీసతి అబ్బుదా నిరయా, ఏవమేకో నిరబ్బుదనిరయో. సేయ్యథాపి, భిక్ఖు, వీసతి నిరబ్బుదా నిరయా, ఏవమేకో అబబో నిరయో. సేయ్యథాపి, భిక్ఖు, వీసతి అబబా నిరయా, ఏవమేకో అటటో నిరయో. సేయ్యథాపి, భిక్ఖు, వీసతి అటటా నిరయా, ఏవమేకో అహహో నిరయో. సేయ్యథాపి, భిక్ఖు, వీసతి అహహా నిరయా, ఏవమేకో కుముదో నిరయో. సేయ్యథాపి, భిక్ఖు, వీసతి కుముదా నిరయా, ఏవమేకో సోగన్ధికో నిరయో. సేయ్యథాపి, భిక్ఖు, వీసతి సోగన్ధికా నిరయా, ఏవమేకో ఉప్పలనిరయో. సేయ్యథాపి, భిక్ఖు, వీసతి ఉప్పలా నిరయా, ఏవమేకో పుణ్డరికో నిరయో. సేయ్యథాపి , భిక్ఖు, వీసతి పుణ్డరికా నిరయా, ఏవమేకో పదుమో నిరయో. పదుమే పన, భిక్ఖు, నిరయే కోకాలికో భిక్ఖు ఉపపన్నో సారిపుత్తమోగ్గల్లానేసు చిత్తం ఆఘాతేత్వా"తి. ఇదమవోచ భగవా, ఇదం వత్వాన సుగతో అథాపరం ఏతదవోచ సత్థా –

"పురిసస్స హి జాతస్స,
కుఠారీ జాయతే ముఖే;
యాయ ఛిన్దతి అత్తానం,

బాలో దుబ్భాసితం భణం.

“యో నిన్దియం పసంసతి,
తం వా నిన్దతి యో పసంసియో;
విచినాతి ముఖేన సో కలిం,
కలినా తేన సుఖం న విన్దతి.

“అప్పమత్తకో అయం కలి,
యో అక్ఖేసు ధనపరాజయో;
సబ్బస్సాపి సహాపి అత్తనా,
అయమేవ మహన్తరో కలి;
యో సుగతేసు మనం పదోసయే.

“సతం సహస్సానం నిరబ్బుదానం,
ఛత్తింసతి పఞ్చ చ అబ్బుదాని;
యమరియగరహీ నిరయం ఉపేతి,
వాచం మనఞ్చ పణిధాయ పాపక”న్తి.

పఠమో వగ్గో.

తస్సుద్దానం –

ఆయాచనం గారవో బ్రహ్మదేవో,
బకో చ బ్రహ్మ అపరా చ దిట్ఠి;
పమాదకోకాలికతిస్సకో చ,
తురూ చ బ్రహ్మ అపరో చ కోకాలికోతి.

౨. దుతియవగ్గో

౧. సనఙ్కుమారసుత్తం

౧౮౨. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి సప్పినీతీరే. అథ ఖో బ్రహ్మా సనఙ్కుమారో అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణో కేవలకప్పం సప్పినీతీరం ఓభాసేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో బ్రహ్మా సనఙ్కుమారో భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“ఖత్తియో సేట్ఠో జనేతస్మిం, యే గోత్తపటిసారినో;
విజ్జాచరణసమ్పన్నో, సో సేట్ఠో దేవమానుసే”తి.

ఇదమవోచ బ్రహ్మా సనఙ్కుమారో. సమనుఞ్ఞో సత్థా అహోసి. అథ ఖో బ్రహ్మా సనఙ్కుమారో “సమనుఞ్ఞో మే సత్థా”తి భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా తత్థేవన్తరధాయీతి.

౨. దేవదత్తసుత్తం

౧౮౩. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి గిజ్ఝకూటే పబ్బతే అచిరపక్కన్తే దేవదత్తే. అథ ఖో బ్రహ్మా సహమ్పతి అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణో కేవలకప్పం గిజ్ఝకూటం పబ్బతం ఓభాసేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో బ్రహ్మా సహమ్పతి దేవదత్తం ఆరబ్భ భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“ఫలం వే కదలిం హన్తి, ఫలం వేళుం ఫలం నళం;
సక్కారో కాపురిసం హన్తి, గబ్భో అస్సతరిం యథా”తి.

౩. అన్ధకవిన్దసుత్తం

౧౮౪. ఏకం సమయం భగవా మాగధేసు విహరతి అన్ధకవిన్దే. తేన ఖో పన సమయేన భగవా రత్తన్ధకారతిమిసాయం అబ్భోకాసే నిసిన్నో హోతి, దేవో చ ఏకమేకం ఫుసాయతి. అథ ఖో బ్రహ్మా సహమ్పతి అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణో కేవలకప్పం అన్ధకవిన్దం ఓభాసేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో బ్రహ్మా సహమ్పతి భగవతో సన్తికే ఇమా గాథాయో అభాసి –

“సేవేథ పన్తాని సేనాసనాని,
చరేయ్య సంయోజనవిప్పమోక్ఖా;
సచే రతిం నాధిగచ్ఛేయ్య తత్థ,
సఙ్ఘే వసే రక్ఖితత్తో సతీమా.

“కులాకులం పిణ్డికాయ చరన్తో,
ఇన్ద్రియగుత్తో నిపకో సతీమా;
సేవేథ పన్తాని సేనాసనాని,
భయా పముత్తో అభయే విముత్తో.

“యత్థ భేరవా సరీసపా [సిరిం సపా (సీ. స్యా. కం. పీ.)],
విజ్జు సఞ్చరతి థనయతి దేవో;
అన్ధకారతిమిసాయ రత్తియా,
నిసీది తత్థ భిక్ఖు విగతలోమహంసో.

“ఇదఞ్హి జాతు మే దిట్ఠం, నయిదం ఇతిహీతిహం;
ఏకస్మిం బ్రహ్మచరియస్మిం, సహస్సం మచ్చుహాయినం.

“భియ్యో [భీయో (సీ. స్యా. కం. పీ.)] పఞ్చసతా సేక్ఖా, దసా చ దసధా దస;
సబ్బే సోతసమాపన్నా, అతిరచ్ఛానగామినో.

“అథాయం [అత్థాయం-ఇతిపి దీ. ని. ౨.౨౯౦] ఇతరా పజా, పుఞ్ఞభాగాతి మే మనో;
సఙ్ఖాతుం నోపి సక్కోమి, ముసావాదస్స ఓత్తప”న్తి [ఓత్తపేతి (సీ. స్యా. కం. పీ.), ఓత్తప్పేతి (క.)].

౪. అరుణవతీసుత్తం

౧౮౫. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి…పే.… తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “భిక్ఖవో”తి. “భదన్తే”తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

“భూతపుబ్బం, భిక్ఖవే, రాజా అహోసి అరుణవా నామ. రఞ్ఞో ఖో పన, భిక్ఖవే, అరుణవతో అరుణవతీ నామ రాజధానీ అహోసి. అరుణవతిం ఖో పన, భిక్ఖవే, రాజధానిం [అరుణవతియం ఖో పన భిక్ఖవే రాజధానియం (పీ. క.)] సిఖీ భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో ఉపనిస్సాయ విహాసి. సిఖిస్స ఖో పన, భిక్ఖవే, భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స అభిభూసమ్భవం నామ సావకయుగం అహోసి అగ్గం భద్దయుగం. అథ ఖో, భిక్ఖవే, సిఖీ భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో అభిభుం భిక్ఖుం ఆమన్తేసి – ‘ఆయామ, బ్రాహ్మణ, యేన అఞ్ఞతరో బ్రహ్మలోకో తేనుపసఙ్కమిస్సామ, యావ భత్తస్స కాలో భవిస్సతీ’తి. ‘ఏవం, భన్తే’తి ఖో భిక్ఖవే, అభిభూ భిక్ఖు సిఖిస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స పచ్చస్సోసి. అథ ఖో, భిక్ఖవే, సిఖీ భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో అభిభూ చ భిక్ఖు – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం వా బాహం పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య ఏవమేవ – అరుణవతియా రాజధానియా అన్తరహితా తస్మిం బ్రహ్మలోకే పాతురహేసుం.

“అథ ఖో, భిక్ఖవే, సిఖీ భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో అభిభుం భిక్ఖుం ఆమన్తేసి – ‘పటిభాతు, బ్రాహ్మణ, తం బ్రహ్మునో చ బ్రహ్మపరిసాయ చ బ్రహ్మపారిసజ్జానఞ్చ ధమ్మీ కథా’తి. ‘ఏవం, భన్తే’తి ఖో, భిక్ఖవే, అభిభూ భిక్ఖు సిఖిస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స పటిస్సుత్వా, బ్రహ్మానఞ్చ బ్రహ్మపరిసఞ్చ బ్రహ్మపారిసజ్జే చ ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేసి సమాదపేసి సముత్తేజేసి సమ్పహంసేసి. తత్ర సుదం, భిక్ఖవే, బ్రహ్మా చ బ్రహ్మపరిసా చ బ్రహ్మపారిసజ్జా చ ఉజ్ఝాయన్తి ఖియ్యన్తి [ఖీయన్తి (సీ. స్యా. కం. పీ.)] విపాచేన్తి – ‘అచ్ఛరియం వత , భో, అబ్భుతం వత భో, కథఞ్హి నామ సత్థరి సమ్ముఖీభూతే సావకో ధమ్మం దేసేస్సతీ’”తి !

“అథ ఖో, భిక్ఖవే, సిఖీ భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో అభిభుం భిక్ఖుం ఆమన్తేసి – ‘ఉజ్ఝాయన్తి ఖో తే, బ్రాహ్మణ, బ్రహ్మా చ బ్రహ్మపరిసా చ బ్రహ్మపారిసజ్జా చ – అచ్ఛరియం వత, భో, అబ్భుతం వత, భో, కథఞ్హి నామ సత్థరి సమ్ముఖీభూతే సావకో ధమ్మం దేసేస్సతీతి! తేన హి త్వం బ్రాహ్మణ, భియ్యోసోమత్తాయ బ్రహ్మానఞ్చ బ్రహ్మపరిసఞ్చ బ్రహ్మపారిసజ్జే చ సంవేజేహీ’తి. ‘ఏవం, భన్తే’తి ఖో, భిక్ఖవే, అభిభూ భిక్ఖు సిఖిస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స పటిస్సుత్వా దిస్సమానేనపి కాయేన ధమ్మం దేసేసి, అదిస్సమానేనపి కాయేన ధమ్మం దేసేసి, దిస్సమానేనపి హేట్ఠిమేన ఉపడ్ఢకాయేన అదిస్సమానేన ఉపరిమేన ఉపడ్ఢకాయేన ధమ్మం దేసేసి, దిస్సమానేనపి ఉపరిమేన ఉపడ్ఢకాయేన అదిస్సమానేన హేట్ఠిమేన ఉపడ్ఢకాయేన ధమ్మం దేసేసి. తత్ర సుదం, భిక్ఖవే, బ్రహ్మా చ బ్రహ్మపరిసా చ బ్రహ్మపారిసజ్జా చ

అచ్ఛరియబ్భుతచిత్తజాతా అహేసుం – ‘అచ్ఛరియం వత, భో, అబ్భుతం వత, భో, సమణస్స మహిద్ధికతా మహానుభావతా’’’తి!

“అథ ఖో అభిభూ భిక్ఖు సిఖిం భగవన్తం అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధం ఏతదవోచ – ‘అభిజానామి ఖ్వాహం, భన్తే, భిక్ఖుసఙ్ఘస్స మజ్ఝే ఏవరూపిం వాచం భాసితా – పహోమి ఖ్వాహం ఆవుసో, బ్రహ్మలోకే ఠితో సహస్సిలోకధాతుం [సహస్సీలోకధాతుం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] సరేన విఞ్ఞాపేతు’న్తి. ‘ఏతస్స, బ్రాహ్మణ, కాలో, ఏతస్స, బ్రాహ్మణ, కాలో; యం త్వం, బ్రాహ్మణ, బ్రహ్మలోకే ఠితో సహస్సిలోకధాతుం సరేన విఞ్ఞాపేయ్యాసీ’తి. ‘ఏవం, భన్తే’తి ఖో, భిక్ఖవే, అభిభూ భిక్ఖు సిఖిస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స పటిస్సుత్వా బ్రహ్మలోకే ఠితో ఇమా గాథాయో అభాసి –

“ఆరమ్భథ [ఆరబ్భథ (సబ్బత్థ)] నిక్కమథ [నిక్ఖమథ (సీ. పీ.)], యుఞ్జథ బుద్ధసాసనే;
ధునాథ మచ్చునో సేనం, నళాగారంవ కుఞ్జరో.

“యో ఇమస్మిం ధమ్మవినయే, అప్పమత్తో విహస్సతి;
పహాయ జాతిసంసారం, దుక్ఖస్సన్తం కరిస్సతీ”తి.

“అథ ఖో, భిక్ఖవే, సిఖీ చ భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో అభిభూ చ భిక్ఖు బ్రహ్మానఞ్చ బ్రహ్మపరిసఞ్చ బ్రహ్మపారిసజ్జే చ సంవేజేత్వా – సేయ్యథాపి నామ...పే.... తస్మిం బ్రహ్మలోకే అన్తరహితా అరుణవతియా రాజధానియా పాతురహేసుం. అథ ఖో, భిక్ఖవే, సిఖీ భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – ‘అస్సుత్థ నో, తుమ్హే, భిక్ఖవే, అభిభుస్స భిక్ఖునో బ్రహ్మలోకే ఠితస్స గాథాయో భాసమానస్సా’తి? ‘అస్సుమ్హ ఖో మయం, భన్తే, అభిభుస్స భిక్ఖునో బ్రహ్మలోకే ఠితస్స గాథాయో భాసమానస్సా’తి. ‘యథా కథం పన తుమ్హే, భిక్ఖవే, అస్సుత్థ అభిభుస్స భిక్ఖునో బ్రహ్మలోకే ఠితస్స గాథాయో భాసమానస్సా’’’తి? ఏవం ఖో మయం, భన్తే, అస్సుమ్హ అభిభుస్స భిక్ఖునో బ్రహ్మలోకే ఠితస్స గాథాయో భాసమానస్స –

“ఆరమ్భథ నిక్కమథ, యుఞ్జథ బుద్ధసాసనే;
ధునాథ మచ్చునో సేనం, నళాగారంవ కుఞ్జరో.

“యో ఇమస్మిం ధమ్మవినయే, అప్పమత్తో విహస్సతి;
పహాయ జాతిసంసారం, దుక్ఖస్సన్తం కరిస్సతీ”తి.

“‘ఏవం ఖో మయం, భన్తే, అస్సుమ్హ అభిభుస్స భిక్ఖునో బ్రహ్మలోకే ఠితస్స గాథాయో భాసమానస్సా’తి. ‘సాధు సాధు, భిక్ఖవే; సాధు ఖో తుమ్హే, భిక్ఖవే! అస్సుత్థ అభిభుస్స భిక్ఖునో బ్రహ్మలోకే ఠితస్స గాథాయో భాసమానస్సా’’’తి.

ఇదమవోచ భగవా, అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.

౫. పరినిబ్బానసుత్తం

౧౮౬. ఏకం సమయం భగవా కుసినారాయం విహరతి ఉపవత్తనే మల్లానం సాలవనే అన్తరేన యమకసాలానం పరినిబ్బానసమయే. అథ ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “హన్ద దాని, భిక్ఖవే , ఆమన్తయామి వో – ‘వయధమ్మా సఙ్ఖారా, అప్పమాదేన సమ్పాదేథా’తి. అయం తథాగతస్స పచ్ఛిమా వాచా”.

అథ ఖో భగవా పఠమం ఝానం [పఠమజ్ఝానం (స్యా. కం.) ఏవం దుతియం ఝానం ఇచ్చాదీసుపి] సమాపజ్జి. పఠమా ఝానా [పఠమజ్ఝానా (స్యా. కం.) ఏవం దుతియా ఝానా ఇచ్చాదీసుపి] వుట్ఠహిత్వా దుతియం ఝానం సమాపజ్జి. దుతియా ఝానా వుట్ఠహిత్వా తతియం ఝానం సమాపజ్జి. తతియా ఝానా వుట్ఠహిత్వా చతుత్థం ఝానం సమాపజ్జి. చతుత్థా ఝానా వుట్ఠహిత్వా ఆకాసానఞ్చాయతనం సమాపజ్జి. ఆకాసానఞ్చాయతనా వుట్ఠహిత్వా విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం సమాపజ్జి. విఞ్ఞాణఞ్చాయతనా వుట్ఠహిత్వా ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమాపజ్జి. ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనా వుట్ఠహిత్వా నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం సమాపజ్జి. నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనా వుట్ఠహిత్వా సఞ్ఞావేదయితనిరోధం సమాపజ్జి.

సఞ్ఞావేదయితనిరోధా వుట్ఠహిత్వా నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం సమాపజ్జి. నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనా వుట్ఠహిత్వా ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమాపజ్జి. ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనా వుట్ఠహిత్వా విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం సమాపజ్జి. విఞ్ఞాణఞ్చాయతనా వుట్ఠహిత్వా ఆకాసానఞ్చాయతనం సమాపజ్జి. ఆకాసానఞ్చాయతనా వుట్ఠహిత్వా చతుత్థం ఝానం సమాపజ్జి. చతుత్థా ఝానా వుట్ఠహిత్వా తతియం ఝానం సమాపజ్జి. తతియా ఝానా వుట్ఠహిత్వా దుతియం ఝానం సమాపజ్జి. దుతియా ఝానా వుట్ఠహిత్వా పఠమం ఝానం సమాపజ్జి. పఠమా ఝానా వుట్ఠహిత్వా దుతియం ఝానం సమాపజ్జి. దుతియా ఝానా వుట్ఠహిత్వా తతియం ఝానం సమాపజ్జి. తతియా ఝానా వుట్ఠహిత్వా చతుత్థం ఝానం సమాపజ్జి. చతుత్థా ఝానా వుట్ఠహిత్వా సమనన్తరం భగవా పరినిబ్బాయి. పరినిబ్బుతే భగవతి సహ పరినిబ్బానా బ్రహ్మా సహమ్పతి ఇమం గాథం అభాసి –

“సబ్బేవ నిక్ఖిపిస్సన్తి, భూతా లోకే సముస్సయం;
యత్థ ఏతాదిసో సత్థా, లోకే అప్పటిపుగ్గలో;
తథాగతో బలప్పత్తో, సమ్బుద్ధో పరినిబ్బుతో”తి.

పరినిబ్బుతే భగవతి సహ పరినిబ్బానా సక్కో దేవానమిన్దో ఇమం గాథం అభాసి –

“అనిచ్చా వత సఙ్ఖారా, ఉప్పాదవయధమ్మినో;
ఉప్పజ్జిత్వా నిరుజ్ఝన్తి, తేసం వూపసమో సుఖో”తి.

పరినిబ్బుతే భగవతి సహ పరినిబ్బానా ఆయస్మా ఆనన్దో ఇమం గాథం అభాసి –

“తదాసి యం భింసనకం, తదాసి లోమహంసనం;
సబ్బాకారవరూపేతే, సమ్బుద్ధే పరినిబ్బుతే”తి.

పరినిబ్బుతే భగవతి సహ పరినిబ్బానా ఆయస్మా అనురుద్ధో ఇమా గాథాయో అభాసి –

“నాహు అస్సాసపస్సాసో, ఠితచిత్తస్స తాదినో;

అనేజో సన్తిమారబ్భ, చక్ఖుమా పరినిబ్బుతో [యం కాలమకరీ ముని (మహాపరినిబ్బానసుత్తే)].

“అసల్లీనేన చిత్తేన, వేదనం అజ్ఝవాసయి;

పజ్జోతస్సేవ నిబ్బానం, విమోక్ఖో చేతసో అహూ”తి.

దుతియో వగ్గో.

తస్సుద్దానం –

బ్రహ్మాసనం దేవదత్తో, అన్ధకవిన్దో అరుణవతీ;

పరినిబ్బానేన చ దేసితం, ఇదం బ్రహ్మపఞ్చకన్తి.

బ్రహ్మసంయుత్తం సమత్తం. [ఇతో పరం మరమ్మపోత్థకేసు ఏవమ్పి దిస్సతి –§బ్రహ్మాయాచనం అగారవఞ్చ, బ్రహ్మదేవో బకో చ బ్రహ్మా.§అఞ్ఞతరో చ బ్రహ్మా కోకాలికఞ్చ, తిస్సకఞ్చ తురూ చ§బ్రహ్మా కోకాలికభిక్ఖు, సనఙ్కుమారేన దేవదత్తం.§అన్ధకవిన్దం అరుణవతి, పరినిబ్బానేన పన్నరసాతి]

౭. బ్రాహ్మణసంయుత్తం

౧. అరహన్తవగ్గో

౧. ధనఞ్జానీసుత్తం

౧౮౭. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. తేన ఖో పన సమయేన అఞ్ఞతరస్స భారద్వాజగోత్తస్స బ్రాహ్మణస్స ధనఞ్జానీ [ధానఞ్జానీ (పీ. సీ. అట్ఠ.)] నామ బ్రాహ్మణీ అభిప్పసన్నా హోతి బుద్ధే చ ధమ్మే చ సఙ్ఘే చ. అథ ఖో ధనఞ్జానీ బ్రాహ్మణీ భారద్వాజగోత్తస్స బ్రాహ్మణస్స భత్తం ఉపసంహరన్తీ ఉపక్ఖలిత్వా తిక్ఖత్తుం ఉదానం ఉదానేసి –

"నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స;
నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స;
నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్సా"తి.

ఏవం వుత్తే, భారద్వాజగోత్తో బ్రాహ్మణో ధనఞ్జానిం బ్రాహ్మణిం ఏతదవోచ – "ఏవమేవం పనాయం వసలీ యస్మిం వా తస్మిం వా తస్స ముణ్డకస్స సమణస్స వణ్ణం భాసతి. ఇదాని త్యాహం, వసలి, తస్స సత్థునో వాదం ఆరోపేస్సామీ"తి. "న ఖ్వాహం తం, బ్రాహ్మణ, పస్సామి సదేవకే లోకే సమారకే సబ్రహ్మకే సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ, యో తస్స భగవతో వాదం ఆరోపేయ్య అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స. అపి చ త్వం, బ్రాహ్మణ, గచ్ఛ, గన్త్వా విజానిస్ససీ"తి [గన్త్వాపి జానిస్ససీతి (స్యా. కం.)].

అథ ఖో భారద్వాజగోత్తో బ్రాహ్మణో కుపితో అనత్తమనో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో భారద్వాజగోత్తో బ్రాహ్మణో భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

"కింసు ఛేత్వా సుఖం సేతి, కింసు ఛేత్వా న సోచతి;
కిస్సస్సు ఏకధమ్మస్స, వధం రోచేసి గోతమా"తి.

"కోధం ఛేత్వా సుఖం సేతి, కోధం ఛేత్వా న సోచతి;
కోధస్స విసమూలస్స, మధురగ్గస్స బ్రాహ్మణ;
వధం అరియా పసంసన్తి, తఞ్హి ఛేత్వా న సోచతీ"తి.

ఏవం వుత్తే, భారద్వాజగోత్తో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – "అభిక్కన్తం, భో గోతమ, అభిక్కన్తం, భో గోతమ! సేయ్యథాపి, భో గోతమ, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య – చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీతి; ఏవమేవం భోతా గోతమేన అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో.

ఏసాహం, భన్తే, భగవన్తం గోతమం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. లభేయ్యాహం భోతో గోతమస్స సన్తికే పబ్బజ్జం, లభేయ్యం ఉపసమ్పద”న్తి.

అలత్థ ఖో భారద్వాజగోత్తో బ్రాహ్మణో భగవతో సన్తికే పబ్బజ్జం, అలత్థ ఉపసమ్పదం. అచిరూపసమ్పన్నో ఖో పనాయస్మా భారద్వాజో ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరన్తో నచిరస్సేవ – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహాసి. “ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా”తి అబ్భఞ్ఞాసి. అఞ్ఞతరో చ పనాయస్మా భారద్వాజో అరహతం అహోసీతి.

౨. అక్కోససుత్తం

౧౮౮. ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. అస్సోసి ఖో అక్కోసకభారద్వాజో బ్రాహ్మణో – “భారద్వాజగోత్తో కిర బ్రాహ్మణో సమణస్స గోతమస్స సన్తికే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో”తి కుపితో అనత్తమనో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అసబ్భాహి ఫరుసాహి వాచాహి అక్కోసతి పరిభాసతి.

ఏవం వుత్తే, భగవా అక్కోసకభారద్వాజం బ్రాహ్మణం ఏతదవోచ – “తం కిం మఞ్ఞసి, బ్రాహ్మణ, అపి ను ఖో తే ఆగచ్ఛన్తి మిత్తామచ్చా ఞాతిసాలోహితా అతిథియో [అతిథయో (?)]”తి? “అప్పేకదా మే, భో గోతమ, ఆగచ్ఛన్తి మిత్తామచ్చా ఞాతిసాలోహితా అతిథియో”తి. “‘తం కిం మఞ్ఞసి, బ్రాహ్మణ, అపి ను తేసం అనుప్పదేసి ఖాదనీయం వా భోజనీయం వా సాయనీయం వా’”తి? “‘అప్పేకదా నేసాహం, భో గోతమ, అనుప్పదేమి ఖాదనీయం వా భోజనీయం వా సాయనీయం వా’”తి. “‘సచే ఖో పన తే, బ్రాహ్మణ, నప్పటిగ్గణ్హన్తి , కస్స తం హోతీ’”తి? “‘సచే తే, భో గోతమ, నప్పటిగ్గణ్హన్తి, అమ్హాకమేవ తం హోతీ’”తి. “ఏవమేవ ఖో, బ్రాహ్మణ, యం త్వం అమ్హే అనక్కోసన్తే అక్కోససి, అరోసేన్తే రోసేసి, అభణ్డన్తే భణ్డసి, తం తే మయం నప్పటిగ్గణ్హామ. తవేవేతం, బ్రాహ్మణ, హోతి; తవేవేతం, బ్రాహ్మణ, హోతి”.

“యో ఖో, బ్రాహ్మణ, అక్కోసన్తం పచ్చక్కోసతి, రోసేన్తం పటిరోసేతి, భణ్డన్తం పటిభణ్డతి, అయం వుచ్చతి, బ్రాహ్మణ, సమ్భుఞ్జతి వీతిహరతీతి. తే మయం తయా నేవ సమ్భుఞ్జామ న వీతిహరామ. తవేవేతం, బ్రాహ్మణ, హోతి; తవేవేతం, బ్రాహ్మణ, హోతీ”తి. “భవన్తం ఖో గోతమం సరాజికా పరిసా ఏవం జానాతి – ‘అరహం సమణో గోతమో’తి. అథ చ పన భవం గోతమో కుజ్ఝతీ”తి.

“అక్కోధస్స కుతో కోధో, దన్తస్స సమజీవినో;
సమ్మదఞ్ఞా విముత్తస్స, ఉపసన్తస్స తాదినో.

“తస్సేవ తేన పాపియో, యో కుద్ధం పటికుజ్ఝతి;
కుద్ధం అప్పటికుజ్ఝన్తో, సఙ్గామం జేతి దుజ్జయం.

“ఉభిన్నమత్థం చరతి, అత్తనో చ పరస్స చ;
పరం సఙ్కుపితం ఞత్వా, యో సతో ఉపసమ్మతి.

“ఉభిన్నం తికిచ్ఛన్తానం, అత్తనో చ పరస్స చ;
జనా మఞ్ఞన్తి బాలోతి, యే ధమ్మస్స అకోవిదా”తి.

ఏవం వుత్తే, అక్కోసకభారద్వాజో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం, భో గోతమ…పే.… ఏసాహం భవన్తం గోతమం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. లభేయ్యాహం, భన్తే, భోతో గోతమస్స సన్తికే పబ్బజ్జం, లభేయ్యం ఉపసమ్పద”న్తి.

అలత్థ ఖో అక్కోసకభారద్వాజో బ్రాహ్మణో భగవతో సన్తికే పబ్బజ్జం, అలత్థ ఉపసమ్పదం. అచిరూపసమ్పన్నో ఖో పనాయస్మా అక్కోసకభారద్వాజో ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరన్తో నచిరస్సేవ – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహాసి. “ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం నాపరం ఇత్థత్తాయా”తి అబ్భఞ్ఞాసి. అఞ్ఞతరో చ పనాయస్మా భారద్వాజో అరహతం అహోసీతి.

౩. అసురిన్దకసుత్తం

౧౮౯. ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. అస్సోసి ఖో అసురిన్దకభారద్వాజో బ్రాహ్మణో – “భారద్వాజగోత్తో బ్రాహ్మణో కిర సమణస్స గోతమస్స సన్తికే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో”తి కుపితో అనత్తమనో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అసబ్భాహి ఫరుసాహి వాచాహి అక్కోసతి పరిభాసతి. ఏవం వుత్తే, భగవా తుణ్హీ అహోసి. అథ ఖో అసురిన్దకభారద్వాజో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “జితోసి, సమణ, జితోసి, సమణా”తి.

“జయం వే మఞ్ఞతి బాలో, వాచాయ ఫరుసం భణం;
జయఞ్చేవస్స తం హోతి, యా తితిక్ఖా విజానతో.

“తస్సేవ తేన పాపియో, యో కుద్ధం పటికుజ్ఝతి;
కుద్ధం అప్పటికుజ్ఝన్తో, సఙ్గామం జేతి దుజ్జయం.

“ఉభిన్నమత్థం చరతి, అత్తనో చ పరస్స చ;
పరం సఙ్కుపితం ఞత్వా, యో సతో ఉపసమ్మతి.

“ఉభిన్నం తికిచ్ఛన్తానం, అత్తనో చ పరస్స చ;
జనా మఞ్ఞన్తి బాలోతి, యే ధమ్మస్స అకోవిదా”తి.

ఏవం వుత్తే, అసురిన్దకభారద్వాజో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం, భో గోతమ…పే.… అబ్భఞ్ఞాసి. అఞ్ఞతరో చ పనాయస్మా భారద్వాజో అరహతం అహోసీ”తి.

౪. బిలఙ్గికసుత్తం

౧౯౦. ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. అస్సోసి ఖో బిలఙ్గికభారద్వాజో బ్రాహ్మణో – “భారద్వాజగోత్తో కిర బ్రాహ్మణో సమణస్స గోతమస్స సన్తికే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో”తి కుపితో అనత్తమనో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తుణ్హీభూతో ఏకమన్తం అట్ఠాసి. అథ ఖో భగవా బిలఙ్గికస్స భారద్వాజస్స బ్రాహ్మణస్స చేతసా చేతోపరివితక్కమఞ్ఞాయ బిలఙ్గికం భారద్వాజం బ్రాహ్మణం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“యో అప్పదుట్ఠస్స నరస్స దుస్సతి,
సుద్ధస్స పోసస్స అనఙ్గణస్స;
తమేవ బాలం పచ్చేతి పాపం,
సుఖుమో రజో పటివాతంవ ఖిత్తో”తి.

ఏవం వుత్తే, బిలఙ్గికభారద్వాజో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం, భో గోతమ…పే॰… అబ్భఞ్ఞాసి. అఞ్ఞతరో చ పనాయస్మా భారద్వాజో అరహతం అహోసీ”తి.

౫. అహింసకసుత్తం

౧౯౧. సావత్థినిదానం. అథ ఖో అహింసకభారద్వాజో బ్రాహ్మణో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో అహింసకభారద్వాజో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అహింసకాహం, భో గోతమ, అహింసకాహం, భో గోతమా”తి.

“యథా నామం తథా చస్స, సియా ఖో త్వం అహింసకో;
యో చ కాయేన వాచాయ, మనసా చ న హింసతి;
స వే అహింసకో హోతి, యో పరం న విహింసతీ”తి.

ఏవం వుత్తే, అహింసకభారద్వాజో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం, భో గోతమ…పే॰… అబ్భఞ్ఞాసి. అఞ్ఞతరో చ పనాయస్మా అహింసకభారద్వాజో అరహతం అహోసీ”తి.

౬. జటాసుత్తం

౧౯౨. సావత్థినిదానం . అథ ఖో జటాభారద్వాజో బ్రాహ్మణో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో జటాభారద్వాజో బ్రాహ్మణో భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“అన్తోజటా బహిజటా, జటాయ జటితా పజా;
తం తం గోతమ పుచ్ఛామి, కో ఇమం విజటయే జట”న్తి.

“సీలే పతిట్ఠాయ నరో సపఞ్ఞో, చిత్తం పఞ్ఞఞ్చ భావయం;
ఆతాపీ నిపకో భిక్ఖు, సో ఇమం విజటయే జటం.

“యేసం రాగో చ దోసో చ, అవిజ్జా చ విరాజితా;
ఖీణాసవా అరహన్తో, తేసం విజటితా జటా.

“యత్థ నామఞ్చ రూపఞ్చ, అసేసం ఉపరుజ్ఝతి;
పటిఘం రూపసఞ్ఞా చ, ఏత్థేసా ఛిజ్జతే జటా”తి.

ఏవం వుత్తే, జటాభారద్వాజో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం, భో గోతమ...పే.... అఞ్ఞతరో చ పనాయస్మా భారద్వాజో అరహతం అహోసీ”తి.

౭. సుద్ధికసుత్తం

౧౯౩. సావత్థినిదానం . అథ ఖో సుద్ధికభారద్వాజో బ్రాహ్మణో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సుద్ధికభారద్వాజో బ్రాహ్మణో భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అజ్ఝభాసి –

“న బ్రాహ్మణో [నాబ్రాహ్మణో (?)] సుజ్ఝతి కోచి, లోకే సీలవాపి తపోకరం;
విజ్జాచరణసమ్పన్నో, సో సుజ్ఝతి న అఞ్ఞా ఇతరా పజా”తి.

“బహుమ్పి పలపం జప్పం, న జచ్చా హోతి బ్రాహ్మణో;
అన్తోకసమ్బు సఙ్కిలిట్ఠో, కుహనం ఉపనిస్సితో.

“ఖత్తియో బ్రాహ్మణో వేస్సో, సుద్దో చణ్డాలపుక్కుసో;
ఆరద్ధవీరియో పహితత్తో, నిచ్చం దళ్హపరక్కమో;
పప్పోతి పరమం సుద్ధిం, ఏవం జానాహి బ్రాహ్మణా”తి.

ఏవం వుత్తే, సుద్ధికభారద్వాజో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం, భో గోతమ...పే.... అఞ్ఞతరో చ పనాయస్మా భారద్వాజో అరహతం అహోసీ”తి.

౮. అగ్గికసుత్తం

౧౯౪. ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. తేన ఖో పన సమయేన అగ్గికభారద్వాజస్స బ్రాహ్మణస్స సప్పినా పాయసో సన్నిహితో హోతి – “అగ్గిం జుహిస్సామి, అగ్గిహుత్తం పరిచరిస్సామీ”తి.

అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ రాజగహం పిణ్డాయ పావిసి. రాజగహే సపదానం పిణ్డాయ చరమానో యేన అగ్గికభారద్వాజస్స బ్రాహ్మణస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమి ; ఉపసఙ్కమిత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. అద్దసా ఖో అగ్గికభారద్వాజో బ్రాహ్మణో భగవన్తం పిణ్డాయ ఠితం. దిస్వాన భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“తీహి విజ్జాహి సమ్పన్నో, జాతిమా సుతవా బహూ;

విజ్జాచరణసమ్పన్నో, సోమం భుఞ్జేయ్య పాయస”న్తి.

“బహుమ్పి పలపం జప్పం, న జచ్చా హోతి బ్రాహ్మణో;
అన్తోకసమ్బు సంకిలిట్ఠో, కుహనాపరివారితో.

“పుబ్బేనివాసం యో వేదీ, సగ్గాపాయఞ్చ పస్సతి;
అథో జాతిక్ఖయం పత్తో, అభిఞ్ఞావోసితో ముని.

“ఏతాహి తీహి విజ్జాహి, తేవిజ్జో హోతి బ్రాహ్మణో;
విజ్జాచరణసమ్పన్నో, సోమం భుఞ్జేయ్య పాయస”న్తి.

“భుఞ్జతు భవం గోతమో. బ్రాహ్మణో భవ”న్తి.

“గాథాభిగీతం మే అభోజనేయ్యం,
సమ్పస్సతం బ్రాహ్మణ నేస ధమ్మో;
గాథాభిగీతం పనుదన్తి బుద్ధా,
ధమ్మే సతి బ్రాహ్మణ వుత్తిరేసా.

“అఞ్ఞేన చ కేవలినం మహేసిం,
ఖీణాసవం కుక్కుచ్చవూపసన్తం;
అన్నేన పానేన ఉపట్ఠహస్సు,
ఖేత్తఞ్హి తం పుఞ్ఞపేక్ఖస్స హోతీ”తి.

ఏవం వుత్తే, అగ్గికభారద్వాజో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం, భో గోతమ...పే.... అఞ్ఞతరో చ పనాయస్మా అగ్గికభారద్వాజో అరహతం అహోసీ”తి.

౯. సున్దరికసుత్తం

౧౯౫. ఏకం సమయం భగవా కోసలేసు విహరతి సున్దరికాయ నదియా తీరే. తేన ఖో పన సమయేన సున్దరికభారద్వాజో బ్రాహ్మణో సున్దరికాయ నదియా తీరే అగ్గిం జుహతి, అగ్గిహుత్తం పరిచరతి. అథ ఖో సున్దరికభారద్వాజో బ్రాహ్మణో అగ్గిం జుహిత్వా అగ్గిహుత్తం పరిచరిత్వా ఉట్ఠాయాసనా సమన్తా చతుద్దిసా అనువిలోకేసి – “కో ను ఖో ఇమం హబ్యసేసం భుఞ్జేయ్యా”తి? అద్దసా ఖో సున్దరికభారద్వాజో బ్రాహ్మణో భగవన్తం అఞ్ఞతరస్మిం రుక్ఖమూలే ససీసం పారుతం నిసిన్నం. దిస్వాన వామేన హత్థేన హబ్యసేసం గహేత్వా దక్ఖిణేన హత్థేన కమణ్డలుం గహేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి. అథ ఖో భగవా సున్దరికభారద్వాజస్స బ్రాహ్మణస్స పదసద్దేన సీసం వివరి. అథ ఖో సున్దరికభారద్వాజో బ్రాహ్మణో ‘ముణ్డో అయం భవం, ముణ్డకో అయం భవ’న్తి తతోవ పున నివత్తితుకామో అహోసి. అథ ఖో సున్దరికభారద్వాజస్స బ్రాహ్మణస్స ఏతదహోసి – ‘ముణ్డాపి హి ఇధేకచ్చే బ్రాహ్మణా భవన్తి; యంనూనాహం తం ఉపసఙ్కమిత్వా జాతిం పుచ్ఛేయ్య’న్తి.

అథ ఖో సున్దరికభారద్వాజో బ్రాహ్మణో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – 'కింజచ్చో భవ'న్తి?

“మా జాతిం పుచ్ఛ చరణఞ్చ పుచ్ఛ,
కట్ఠా హవే జాయతి జాతవేదో;
నీచాకులీనోపి ముని ధితిమా,
ఆజానీయో హోతి హిరీనిసేధో.

“సచ్చేన దన్తో దమసా ఉపేతో,
వేదన్తగూ వుసితబ్రహ్మచరియో;
యఞ్ఞోపనీతో తముపవ్హయేథ,
కాలేన సో జుహతి దక్ఖిణేయ్యే”తి.

“అద్ధా సుయిట్ఠం సుహుతం మమ యిదం,
యం తాదిసం వేదగుమద్దసామి;
తుమ్హాదిసానఞ్హి అదస్సనేన,
అఞ్ఞో జనో భుఞ్జతి హబ్యసేస”న్తి.

“భుఞ్జతు భవం గోతమో. బ్రాహ్మణో భవ”న్తి.

“గాథాభిగీతం మే అభోజనేయ్యం,
సమ్పస్సతం బ్రాహ్మణ నేస ధమ్మో;
గాథాభిగీతం పనుదన్తి బుద్ధా,
ధమ్మే సతి బ్రాహ్మణ వుత్తిరేసా.

“అఞ్ఞేన చ కేవలినం మహేసిం,
ఖీణాసవం కుక్కుచ్చవూపసన్తం;
అన్నేన పానేన ఉపట్ఠహస్సు,
ఖేత్తఞ్హి తం పుఞ్ఞపేక్ఖస్స హోతీ”తి.

“అథ కస్స చాహం, భో గోతమ, ఇమం హబ్యసేసం దమ్మీ”తి? “న ఖ్వాహం, బ్రాహ్మణ, పస్సామి సదేవకే లోకే సమారకే సబ్రహ్మకే సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ యస్సేసో హబ్యసేసో భుత్తో సమ్మా పరిణామం గచ్ఛేయ్య అఞ్ఞత్ర, బ్రాహ్మణ, తథాగతస్స వా తథాగతసావకస్స వా. తేన హి త్వం, బ్రాహ్మణ, తం హబ్యసేసం అప్పహరితే వా ఛడ్డేహి అప్పాణకే వా ఉదకే ఓపిలాపేహీ”తి.

అథ ఖో సున్దరికభారద్వాజో బ్రాహ్మణో తం హబ్యసేసం అప్పాణకే ఉదకే ఓపిలాపేసి. అథ ఖో సో హబ్యసేసో ఉదకే పక్ఖిత్తో చిచ్చిటాయతి చిటిచిటాయతి సన్ధూపాయతి సమ్పధూపాయతి . సేయ్యథాపి నామ ఫాలో [లోహో (క.)] దివసంసన్తత్తో [దివససన్తత్తో (సీ. స్యా. కం. పీ.)] ఉదకే పక్ఖిత్తో చిచ్చిటాయతి చిటిచిటాయతి సన్ధూపాయతి సమ్పధూపాయతి; ఏవమేవ సో హబ్యసేసో ఉదకే పక్ఖిత్తో చిచ్చిటాయతి చిటిచిటాయతి సన్ధూపాయతి సమ్పధూపాయతి.

అథ ఖో సున్దరికభారద్వాజో బ్రాహ్మణో సంవిగ్గో లోమహట్ఠజాతో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితం ఖో సున్దరికభారద్వాజం బ్రాహ్మణం భగవా గాథాహి అజ్ఝభాసి –

“మా బ్రాహ్మణ దారు సమాదహానో,
సుద్ధిం అమఞ్ఞి బహిద్ధా హి ఏతం;
న హి తేన సుద్ధిం కుసలా వదన్తి,
యో బాహిరేన పరిసుద్ధిమిచ్ఛే.

“హిత్వా అహం బ్రాహ్మణ దారుదాహం
అజ్ఝత్తమేవుజ్జలయామి [అజ్ఝత్తమేవ జలయామి (సీ. స్యా. కం. పీ.)] జోతిం;
నిచ్చగ్గినీ నిచ్చసమాహితత్తో,
అరహం అహం బ్రహ్మచరియం చరామి.

“మానో హి తే బ్రాహ్మణ ఖారిభారో,
కోధో ధుమో భస్మని మోసవజ్జం;
జివ్హా సుజా హదయం జోతిఠానం,
అత్తా సుదన్తో పురిసస్స జోతి.

“ధమ్మో రహదో బ్రాహ్మణ సీలతిత్థో,
అనావిలో సబ్భి సతం పసత్థో;
యత్థ హవే వేదగునో సినాతా,
అనల్లగత్తావ [అనల్లీనగత్తావ (సీ. పీ. క.)] తరన్తి పారం.

“సచ్చం ధమ్మో సంయమో బ్రహ్మచరియం,
మజ్ఝే సితా బ్రాహ్మణ బ్రహ్మపత్తి;
స తుజ్జుభూతేసు నమో కరోహి,
తమహం నరం ధమ్మసారీతి బ్రూమీ”తి.

ఏవం వుత్తే, సున్దరికభారద్వాజో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం, భో గోతమ…పే.… అఞ్ఞతరో చ పనాయస్మా భారద్వాజో అరహతం అహోసీ”తి.

౧౦. బహుధీతరసుత్తం

౧౯౬. ఏకం సమయం భగవా కోసలేసు విహరతి అఞ్ఞతరస్మిం వనసణ్డే. తేన ఖో పన సమయేన అఞ్ఞతరస్స భారద్వాజగోత్తస్స బ్రాహ్మణస్స చతుద్దస బలీబద్దా నట్ఠా హోన్తి. అథ ఖో భారద్వాజగోత్తో బ్రాహ్మణో తే బలీబద్దే గవేసన్తో యేన సో వనసణ్డో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా అద్దస భగవన్తం తస్మిం వనసణ్డే నిసిన్నం పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా. దిస్వాన యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతో సన్తికే ఇమా గాథాయో అభాసి –

“న హి నూనిమస్స [నహనూనిమస్స (సీ॰ స్యా॰ కం॰)] సమణస్స, బలీబద్దా చతుద్దస;
అజ్జసట్ఠిం న దిస్సన్తి, తేనాయం సమణో సుఖీ.

“న హి నూనిమస్స సమణస్స, తిలాఖేత్తస్మి పాపకా;
ఏకపణ్ణా దుపణ్ణా [ద్విపణ్ణా (సీ॰ పీ॰)] చ, తేనాయం సమణో సుఖీ.

“న హి నూనిమస్స సమణస్స, తుచ్ఛకోట్ఠస్మి మూసికా;
ఉస్సోళ్హికాయ నచ్చన్తి, తేనాయం సమణో సుఖీ.

“న హి నూనిమస్స సమణస్స, సన్థారో సత్తమాసికో;
ఉప్పాటకేహి సఞ్ఛన్నో, తేనాయం సమణో సుఖీ.

“న హి నూనిమస్స సమణస్స, విధవా సత్త ధీతరో;
ఏకపుత్తా దుపుత్తా [ద్విపుత్తా (సీ॰ పీ॰)] చ, తేనాయం సమణో సుఖీ.

“న హి నూనిమస్స సమణస్స, పిఙ్గలా తిలకాహతా;
సోత్తం పాదేన బోధేతి, తేనాయం సమణో సుఖీ.

“న హి నూనిమస్స సమణస్స, పచ్చూసమ్హి ఇణాయికా;
దేథ దేథాతి చోదేన్తి, తేనాయం సమణో సుఖీ”తి.

“న హి మయ్హం బ్రాహ్మణ, బలీబద్దా చతుద్దస;
అజ్జసట్ఠిం న దిస్సన్తి, తేనాహం బ్రాహ్మణా సుఖీ.

“న హి మయ్హం బ్రాహ్మణ, తిలాఖేత్తస్మి పాపకా;
ఏకపణ్ణా దుపణ్ణా చ, తేనాహం బ్రాహ్మణా సుఖీ.

“న హి మయ్హం బ్రాహ్మణ, తుచ్ఛకోట్ఠస్మి మూసికా;
ఉస్సోళ్హికాయ నచ్చన్తి, తేనాహం బ్రాహ్మణా సుఖీ.

“న హి మయ్హం బ్రాహ్మణ, సన్థారో సత్తమాసికో;
ఉప్పాటకేహి సఞ్ఛన్నో, తేనాహం బ్రాహ్మణా సుఖీ.

“న హి మయ్హం బ్రాహ్మణ, విధవా సత్త ధీతరో;
ఏకపుత్తా దుపుత్తా చ, తేనాహం బ్రాహ్మణా సుఖీ.

“న హి మయ్హం బ్రాహ్మణ, పిఙ్గలా తిలకాహతా;
సోత్తం పాదేన బోధేతి, తేనాహం బ్రాహ్మణా సుఖీ.

“న హి మయ్హం బ్రాహ్మణ, పచ్చూసమ్హి ఇణాయికా;
దేథ దేథాతి చోదేన్తి, తేనాహం బ్రాహ్మణా సుఖీ”తి.

ఏవం వుత్తే, భారద్వాజగోత్తో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం, భో గోతమ, అభిక్కన్తం, భో గోతమ! సేయ్యథాపి, భో గోతమ, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య – చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీతి; ఏవమేవ భోతా గోతమేన అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో. ఏసాహం భవన్తం గోతమం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. లభేయ్యాహం భోతో గోతమస్స సన్తికే పబ్బజ్జం, లభేయ్యం ఉపసమ్పద”న్తి.

అలత్థ ఖో భారద్వాజగోత్తో బ్రాహ్మణో భగవతో సన్తికే పబ్బజ్జం, అలత్థ ఉపసమ్పదం. అచిరూపసమ్పన్నో పనాయస్మా భారద్వాజో ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరన్తో నచిరస్సేవ – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి, తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహాసి. “ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా”తి అబ్భఞ్ఞాసి. అఞ్ఞతరో చ పనాయస్మా భారద్వాజో అరహతం అహోసీతి.

అరహన్తవగ్గో పఠమో.

తస్సుద్దానం –

ధనఞ్జానీ చ అక్కోసం, అసురిన్దం బిలఙ్గికం;
అహింసకం జటా చేవ, సుద్ధికఞ్చేవ అగ్గికా;
సున్దరికం బహుధీతరేన చ తే దసాతి.

౨. ఉపాసకవగ్గో

౧. కసిభారద్వాజసుత్తం

౧౯౭. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా మగధేసు విహరతి దక్ఖిణాగిరిస్మిం ఏకనాళాయం బ్రాహ్మణగామే. తేన ఖో పన సమయేన కసిభారద్వాజస్స [కసికభారద్వాజస్స (క.)] బ్రాహ్మణస్స పఞ్చమత్తాని నఙ్గలసతాని పయుత్తాని హోన్తి వప్పకాలే. అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన కసిభారద్వాజస్స బ్రాహ్మణస్స కమ్మన్తో తేనుపసఙ్కమి.

తేన ఖో పన సమయేన కసిభారద్వాజస్స బ్రాహ్మణస్స పరివేసనా వత్తతి. అథ ఖో భగవా యేన పరివేసనా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. అద్దసా ఖో కసిభారద్వాజో బ్రాహ్మణో భగవన్తం పిణ్డాయ ఠితం. దిస్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – "అహం ఖో, సమణ, కసామి చ వపామి చ, కసిత్వా చ వపిత్వా చ భుఞ్జామి. త్వమ్పి, సమణ, కసస్సు చ వపస్సు చ, కసిత్వా చ వపిత్వా చ భుఞ్జస్సూ"తి. "అహమ్పి ఖో, బ్రాహ్మణ, కసామి చ వపామి చ, కసిత్వా చ వపిత్వా చ భుఞ్జామీ"తి. న ఖో మయం పస్సామ భోతో గోతమస్స యుగం వా నఙ్గలం వా ఫాలం వా పాచనం వా బలీబద్దే వా, అథ చ పన భవం గోతమో ఏవమాహ – "అహమ్పి ఖో, బ్రాహ్మణ, కసామి చ వపామి చ, కసిత్వా చ వపిత్వా చ భుఞ్జామీ"తి . అథ ఖో కసిభారద్వాజో బ్రాహ్మణో భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

"కస్సకో పటిజానాసి, న చ పస్సామి తే కసిం;
కస్సకో పుచ్ఛితో బ్రూహి, కథం జానేము తం కసి"న్తి.

"సద్ధా బీజం తపో వుట్ఠి, పఞ్ఞా మే యుగనఙ్గలం;
హిరీ ఈసా మనో యోత్తం, సతి మే ఫాలపాచనం.

"కాయగుత్తో వచీగుత్తో, ఆహారే ఉదరే యతో;
సచ్చం కరోమి నిద్దానం, సోరచ్చం మే పమోచనం.

"వీరియం మే ధురధోరయ్హం, యోగక్ఖేమాధివాహనం;
గచ్ఛతి అనివత్తన్తం, యత్థ గన్త్వా న సోచతి.

"ఏవమేసా కసీ కట్ఠా, సా హోతి అమతప్ఫలా;
ఏతం కసిం కసిత్వాన, సబ్బదుక్ఖా పముచ్చతీ"తి.

"భుఞ్జతు భవం గోతమో. కస్సకో భవం. యఞ్హి భవం గోతమో అమతప్ఫలమ్పి కసిం కసతీ"తి [భాసతీతి (క.)].

"గాథాభిగీతం మే అభోజనేయ్యం,
సమ్పస్సతం బ్రాహ్మణ నేస ధమ్మో;
గాథాభిగీతం పనుదన్తి బుద్ధా,
ధమ్మే సతి బ్రాహ్మణ వుత్తిరేసా.

"అఞ్ఞేన చ కేవలినం మహేసిం,

ఖీణాసవం కుక్కుచ్చవూపసన్తం;

అన్నేన పానేన ఉపట్ఠహస్సు,

ఖేత్తఞ్హి తం పుఞ్ఞపేక్ఖస్స హోతీ”తి.

ఏవం వుత్తే, కసిభారద్వాజో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం, భో గోతమ…పే॰… అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి.

౨. ఉదయసుత్తం

౧౯౮. సావత్థినిదానం. అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన ఉదయస్స బ్రాహ్మణస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమి. అథ ఖో ఉదయో బ్రాహ్మణో భగవతో పత్తం ఓదనేన పూరేసి. దుతియమ్పి ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన ఉదయస్స బ్రాహ్మణస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమి…పే॰… తతియమ్పి ఖో ఉదయో బ్రాహ్మణో భగవతో పత్తం ఓదనేన పూరేత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – “పకట్ఠకోయం సమణో గోతమో పునప్పునం ఆగచ్ఛతీ”తి.

“పునప్పునఞ్చేవ వపన్తి బీజం, పునప్పునం వస్సతి దేవరాజా;

పునప్పునం ఖేత్తం కసన్తి కస్సకా, పునప్పునం ధఞ్ఞముపేతి రట్ఠం.

“పునప్పునం యాచకా యాచయన్తి, పునప్పునం దానపతీ దదన్తి;

పునప్పునం దానపతీ దదిత్వా, పునప్పునం సగ్గముపేన్తి ఠానం.

“పునప్పునం ఖీరనికా దుహన్తి, పునప్పునం వచ్ఛో ఉపేతి మాతరం;

పునప్పునం కిలమతి ఫన్దతి చ, పునప్పునం గబ్భముపేతి మన్దో.

“పునప్పునం జాయతి మీయతి చ, పునప్పునం సివథికం [సీవథికం (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] హరన్తి;

మగ్గఞ్చ లద్ధా అపునబ్భవాయ, న పునప్పునం జాయతి భూరిపఞ్ఞో”తి [పునప్పునం జాయతి భూరిపఞ్ఞోతి (స్యా॰ కం॰ క॰)].

ఏవం వుత్తే, ఉదయో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం, భో గోతమ…పే॰… ఉపాసకం మం భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి.

౩. దేవహితసుత్తం

౧౯౯. సావత్థినిదానం . తేన ఖో పన సమయేన భగవా వాతేహాబాధికో హోతి; ఆయస్మా చ ఉపవాణో భగవతో ఉపట్ఠాకో హోతి. అథ ఖో భగవా ఆయస్మన్తం ఉపవాణం ఆమన్తేసి – “ఇఙ్ఘ మే త్వం, ఉపవాణ, ఉణ్హోదకం జానాహీ”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో ఆయస్మా ఉపవాణో భగవతో పటిస్సుత్వా నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన దేవహితస్స

బ్రాహ్మణస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తుణ్హీభూతో ఏకమన్తం అట్ఠాసి. అద్దసా ఖో దేవహితో బ్రాహ్మణో ఆయస్మన్తం ఉపవాణం తుణ్హీభూతం ఏకమన్తం ఠితం. దిస్వాన ఆయస్మన్తం ఉపవాణం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

"తుణ్హీభూతో భవం తిట్ఠం, ముణ్డో సఙ్ఘాటిపారుతో;
కిం పత్థయానో కిం ఏసం, కిం ను యాచితుమాగతో"తి.

"అరహం సుగతో లోకే, వాతేహాబాధికో ముని;
సచే ఉణ్హోదకం అత్థి, మునినో దేహి బ్రాహ్మణ.

"పూజితో పూజనేయ్యానం, సక్కరేయ్యాన సక్కతో;
అపచితో అపచేయ్యానం [అపచినేయ్యానం (సీ. స్యా. కం.) టీకా ఓలోకేతబ్బా], తస్స ఇచ్ఛామి హాతవే"తి.

అథ ఖో దేవహితో బ్రాహ్మణో ఉణ్హోదకస్స కాజం పురిసేన గాహాపేత్వా ఫాణితస్స చ పుటం ఆయస్మతో ఉపవాణస్స పాదాసి. అథ ఖో ఆయస్మా ఉపవాణో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం ఉణ్హోదకేన న్హాపేత్వా [నహాపేత్వా (సీ. పీ.)] ఉణ్హోదకేన ఫాణితం ఆలోలేత్వా భగవతో పాదాసి. అథ ఖో భగవతో ఆబాధో పటిప్పస్సమ్భి.

అథ ఖో దేవహితో బ్రాహ్మణో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో దేవహితో బ్రాహ్మణో భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

"కత్థ దజ్జా దేయ్యధమ్మం, కత్థ దిన్నం మహప్ఫలం;
కథఞ్హి యజమానస్స, కథం ఇజ్ఝతి దక్ఖిణా"తి.

"పుబ్బేనివాసం యో వేదీ, సగ్గాపాయఞ్చ పస్సతి;
అథో జాతిక్ఖయం పత్తో, అభిఞ్ఞావోసితో ముని.

"ఏత్థ దజ్జా దేయ్యధమ్మం, ఏత్థ దిన్నం మహప్ఫలం;
ఏవఞ్హి యజమానస్స, ఏవం ఇజ్ఝతి దక్ఖిణా"తి.

ఏవం వుత్తే, దేవహితో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – "అభిక్కన్తం భో గోతమ...పే.... ఉపాసకం మం భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత"న్తి.

౪. మహాసాలసుత్తం

౨౦౦. సావత్థినిదానం . అథ ఖో అఞ్ఞతరో బ్రాహ్మణమహాసాలో లూఖో లూఖపావురణో [లూఖపాపురణో (సీ. స్యా. కం. పీ.)] యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో తం బ్రాహ్మణమహాసాలం భగవా ఏతదవోచ – "కిన్ను త్వం, బ్రాహ్మణ, లూఖో లూఖపావురణో"తి? "ఇధ మే, భో గోతమ, చత్తారో పుత్తా. తే మం దారేహి సంపుచ్ఛ ఘరా నిక్ఖామేన్తీ"తి.

“తేన హి త్వం, బ్రాహ్మణ, ఇమా గాథాయో పరియాపుణిత్వా సభాయం మహాజనకాయే సన్నిపతితే పుత్తేసు చ సన్నిసిన్నేసు భాసస్సు –

“యేహి జాతేహి నన్దిస్సం, యేసఞ్చ భవమిచ్ఛిసం;
తే మం దారేహి సంపుచ్ఛ, సావ వారేన్తి సూకరం.

“అసన్తా కిర మం జమ్మా, తాత తాతాతి భాసరే;
రక్ఖసా పుత్తరూపేన, తే జహన్తి వయోగతం.

“అస్సోవ జిణ్ణో నిబ్భోగో, ఖాదనా అపనీయతి;
బాలకానం పితా థేరో, పరాగారేసు భిక్ఖతి.

“దణ్డోవ కిర మే సేయ్యో, యఞ్చే పుత్తా అనస్సవా;
చణ్డమ్పి గోణం వారేతి, అథో చణ్డమ్పి కుక్కురం.

“అన్ధకారే పురే హోతి, గమ్భీరే గాధమేధతి;
దణ్డస్స ఆనుభావేన, ఖలిత్వా పతితిట్ఠతీ”తి.

అథ ఖో సో బ్రాహ్మణమహాసాలో భగవతో సన్తికే ఇమా గాథాయో పరియాపుణిత్వా సభాయం మహాజనకాయే సన్నిపతితే పుత్తేసు చ సన్నిసిన్నేసు అభాసి –

“యేహి జాతేహి నన్దిస్సం, యేసఞ్చ భవమిచ్ఛిసం;
తే మం దారేహి సంపుచ్ఛ, సావ వారేన్తి సూకరం.

“అసన్తా కిర మం జమ్మా, తాత తాతాతి భాసరే;
రక్ఖసా పుత్తరూపేన, తే జహన్తి వయోగతం.

“అస్సోవ జిణ్ణో నిబ్భోగో, ఖాదనా అపనీయతి;
బాలకానం పితా థేరో, పరాగారేసు భిక్ఖతి.

“దణ్డోవ కిర మే సేయ్యో, యఞ్చే పుత్తా అనస్సవా;
చణ్డమ్పి గోణం వారేతి, అథో చణ్డమ్పి కుక్కురం.

“అన్ధకారే పురే హోతి, గమ్భీరే గాధమేధతి;
దణ్డస్స ఆనుభావేన, ఖలిత్వా పతితిట్ఠతీ”తి.

అథ ఖో నం బ్రాహ్మణమహాసాలం పుత్తా ఘరం నేత్వా న్హాపేత్వా పచ్చేకం దుస్సయుగేన అచ్ఛాదేసుం. అథ ఖో సో బ్రాహ్మణమహాసాలో ఏకం దుస్సయుగం ఆదాయ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది.

సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో బ్రాహ్మణమహాసాలో భగవన్తం ఏతదవోచ – “మయం, భో గోతమ, బ్రాహ్మణా నామ ఆచరియస్స ఆచరియధనం పరియేసామ. పటిగ్గణ్హాతు మే భవం గోతమో ఆచరియధన”న్తి. పటిగ్గహేసి భగవా అనుకమ్పం ఉపాదాయ. అథ ఖో సో బ్రాహ్మణమహాసాలో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం, భో గోతమ...పే.... ఉపాసకం మం భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి.

౧. మానత్థద్ధసుత్తం

౨౦౧. సావత్థినిదానం . తేన ఖో పన సమయేన మానత్థద్ధో నామ బ్రాహ్మణో సావత్థియం పటివసతి. సో నేవ మాతరం అభివాదేతి, న పితరం అభివాదేతి, న ఆచరియం అభివాదేతి, న జేట్ఠభాతరం అభివాదేతి. తేన ఖో పన సమయేన భగవా మహతియా పరిసాయ పరివుతో ధమ్మం దేసేతి. అథ ఖో మానత్థద్ధస్స బ్రాహ్మణస్స ఏతదహోసి – “అయం ఖో సమణో గోతమో మహతియా పరిసాయ పరివుతో ధమ్మం దేసేతి. యంనూనాహం యేన సమణో గోతమో తేనుపసఙ్కమేయ్యం. సచే మం సమణో గోతమో ఆలపిస్సతి, అహమ్పి తం ఆలపిస్సామి. నో చే మం సమణో గోతమో ఆలపిస్సతి, అహమ్పి నాలపిస్సామీ”తి. అథ ఖో మానత్థద్ధో బ్రాహ్మణో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తుణ్హీభూతో ఏకమన్తం అట్ఠాసి. అథ ఖో భగవా తం నాలపి. అథ ఖో మానత్థద్ధో బ్రాహ్మణో – ‘నాయం సమణో గోతమో కిఞ్చి జానాతీ’తి తతోవ పున నివత్తితుకామో అహోసి. అథ ఖో భగవా మానత్థద్ధస్స బ్రాహ్మణస్స చేతసా చేతోపరివితక్కమఞ్ఞాయ మానత్థద్ధం బ్రాహ్మణం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“న మానం బ్రాహ్మణ సాధు, అత్థికస్సీధ బ్రాహ్మణ;
యేన అత్థేన ఆగచ్ఛి, తమేవమనుబ్రూహయే”తి.

అథ ఖో మానత్థద్ధో బ్రాహ్మణో – “చిత్తం మే సమణో గోతమో జానాతీ”తి తత్థేవ భగవతో పాదేసు సిరసా నిపతిత్వా భగవతో పాదాని ముఖేన చ పరిచుమ్బతి పాణీహి చ పరిసమ్బాహతి, నామఞ్చ సావేతి – “మానత్థద్ధాహం, భో గోతమ, మానత్థద్ధాహం, భో గోతమా”తి. అథ ఖో సా పరిసా అబ్భుతచిత్తజాతా [అబ్భుతచిత్తజాతా (సీ. స్యా. కం. పీ.), అచ్ఛరియబ్భుతచిత్తజాతా (క.)] అహోసి – ‘అచ్ఛరియం వత భో, అబ్భుతం వత భో! అయఞ్హి మానత్థద్ధో బ్రాహ్మణో నేవ మాతరం అభివాదేతి, న పితరం అభివాదేతి, న ఆచరియం అభివాదేతి, న జేట్ఠభాతరం అభివాదేతి; అథ చ పన సమణే గోతమే ఏవరూపం పరమనిపచ్చకారం కరోతీ’తి. అథ ఖో భగవా మానత్థద్ధం బ్రాహ్మణం ఏతదవోచ – “అలం, బ్రాహ్మణ , ఉట్ఠేహి, సకే ఆసనే నిసీద. యతో తే మయి చిత్తం పసన్న”న్తి. అథ ఖో మానత్థద్ధో బ్రాహ్మణో సకే ఆసనే నిసీదిత్వా భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“కేసు న మానం కయిరాథ, కేసు చస్స సగారవో;
క్యస్స అపచితా అస్సు, క్యస్సు సాధు సుపూజితా”తి.

“మాతరి పితరి చాపి, అథో జేట్ఠమ్హి భాతరి;
ఆచరియే చతుత్థమ్హి,
తేసు న మానం కయిరాథ;

తేసు అస్స సగారవో,

త్యస్స అపచితా అస్సు;

త్యస్సు సాధు సుపూజితా.

“అరహన్తే సీతీభూతే, కతకిచ్చే అనాసవే;

నిహచ్చ మానం అథద్ధో, తే నమస్సే అనుత్తరే”తి.

ఏవం వుత్తే, మానత్థద్ధో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం, భో గోతమ…పే.… ఉపాసకం మం భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి.

౬. పచ్చనీకసుత్తం

౨౦౨. సావత్థినిదానం . తేన ఖో పన సమయేన పచ్చనీకసాతో నామ బ్రాహ్మణో సావత్థియం పటివసతి. అథ ఖో పచ్చనీకసాతస్స బ్రాహ్మణస్స ఏతదహోసి – “యంనూనాహం యేన సమణో గోతమో తేనుపసఙ్కమేయ్యం. యం యదేవ సమణో గోతమో భాసిస్సతి తం తదేవస్సాహం [తదేవ సాహం (క.)] పచ్చనీకాస్స”న్తి [పచ్చనీకస్సన్తి (పీ.), పచ్చనీకసాతన్తి (క.)]. తేన ఖో పన సమయేన భగవా అబ్భోకాసే చఙ్కమతి. అథ ఖో పచ్చనీకసాతో బ్రాహ్మణో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం చఙ్కమన్తం ఏతదవోచ – ‘భణ సమణధమ్మ’న్తి.

“న పచ్చనీకసాతేన, సువిజానం సుభాసితం;

ఉపక్కిలిట్ఠచిత్తేన, సారమ్భబహులేన చ.

“యో చ వినేయ్య సారమ్భం, అప్పసాదఞ్చ చేతసో;

ఆఘాతం పటినిస్సజ్జ, స వే [సచే (స్యా. కం. క.)] జఞ్ఞా సుభాసిత”న్తి.

ఏవం వుత్తే, పచ్చనీకసాతో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం, భో గోతమ, అభిక్కన్తం, భో గోతమ…పే.… ఉపాసకం మం భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి.

౭. నవకమ్మికసుత్తం

౨౦౩. ఏకం సమయం భగవా కోసలేసు విహరతి అఞ్ఞతరస్మిం వనసణ్డే . తేన ఖో పన సమయేన నవకమ్మికభారద్వాజో బ్రాహ్మణో తస్మిం వనసణ్డే కమ్మన్తం కారాపేతి. అద్దసా ఖో నవకమ్మికభారద్వాజో బ్రాహ్మణో భగవన్తం అఞ్ఞతరస్మిం సాలరుక్ఖమూలే నిసిన్నం పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా. దిస్వానస్స ఏతదహోసి – “అహం ఖో ఇమస్మిం వనసణ్డే కమ్మన్తం కారాపేన్తో రమామి. అయం సమణో గోతమో కిం కారాపేన్తో రమతీ”తి? అథ ఖో నవకమ్మికభారద్వాజో బ్రాహ్మణో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి. ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“కే ను కమ్మన్తా కరీయన్తి, భిక్ఖు సాలవనే తవ;

యదేకకో అరఞ్ఞస్మిం, రతిం విన్దతి గోతమో”తి.

“న మే వనస్మిం కరణీయమత్థి,
ఉచ్ఛిన్నమూలం మే వనం విసూకం;
స్వాహం వనే నిబ్బనథో విసల్లో,
ఏకో రమే అరతిం విప్పహాయా”తి.

ఏవం వుత్తే, నవకమ్మికభారద్వాజో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం, భో గోతమ…పే.… ఉపాసకం మం భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి.

౮. కట్ఠహారసుత్తం

౨౦౪. ఏకం సమయం భగవా కోసలేసు విహరతి అఞ్ఞతరస్మిం వనసణ్డే. తేన ఖో పన సమయేన అఞ్ఞతరస్స భారద్వాజగోత్తస్స బ్రాహ్మణస్స సమ్బహులా అన్తేవాసికా కట్ఠహారకా మాణవకా యేన వనసణ్డో తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా అద్దసంసు భగవన్తం తస్మిం వనసణ్డే నిసిన్నం పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా. దిస్వాన యేన భారద్వాజగోత్తో బ్రాహ్మణో తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భారద్వాజగోత్తం బ్రాహ్మణం ఏతదవోచుం – “యగ్ఘే, భవం జానేయ్యాసి! అసుకస్మిం వనసణ్డే సమణో నిసిన్నో పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా”. అథ ఖో భారద్వాజగోత్తో బ్రాహ్మణో తేహి మాణవకేహి సద్ధిం యేన సో వనసణ్డో తేనుపసఙ్కమి. అద్దసా ఖో భగవన్తం తస్మిం వనసణ్డే నిసిన్నం పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా. దిస్వాన యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“గమ్భీరరూపే బహుభేరవే వనే,
సుఞ్ఞం అరఞ్ఞం విజనం విగాహియ;
అనిఞ్జమానేన ఠితేన వగ్గునా,
సుచారురూపం వత భిక్ఖు ఝాయసి.

“న యత్థ గీతం నపి యత్థ వాదితం,
ఏకో అరఞ్ఞే వనవస్సితో ముని;
అచ్ఛేరరూపం పటిభాతి మం ఇదం,
యదేకకో పీతిమనో వనే వసే.

“మఞ్ఞామహం లోకాధిపతిసహబ్యతం,
ఆకఙ్ఖమానో తిదివం అనుత్తరం;
కస్మా భవం విజనమరఞ్ఞమస్సితో,
తపో ఇధ కుబ్బసి బ్రహ్మపత్తియా”తి.

“యా కాచి కఙ్ఖా అభినన్దనా వా,
అనేకధాతూసు పుథూ సదాసితా;
అఞ్ఞాణమూలప్పభవా పజప్పితా,
సబ్బా మయా బ్యన్తికతా సమూలికా.

“స్వాహం అకఙ్ఖో అసితో అనూపయో,
సబ్బేసు ధమ్మేసు విసుద్ధదస్సనో;
పప్పుయ్య సమ్బోధిమనుత్తరం సివం,
ఝాయామహం బ్రహ్మ రహో విసారదో”తి.

ఏవం వుత్తే, భారద్వాజగోత్తో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం, భో గోతమ అభిక్కన్తం, భో గోతమ...పే.... అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి.

౯. మాతుపోసకసుత్తం

౨౦౫. సావత్థినిదానం. అథ ఖో మాతుపోసకో బ్రాహ్మణో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో మాతుపోసకో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అహఞ్హి, భో గోతమ, ధమ్మేన భిక్ఖం పరియేసామి, ధమ్మేన భిక్ఖం పరియేసిత్వా మాతాపితరో పోసేమి. కచ్చాహం, భో గోతమ, ఏవంకారీ కిచ్చకారీ హోమీ”తి? “తగ్ఘ త్వం, బ్రాహ్మణ, ఏవంకారీ కిచ్చకారీ హోసి. యో ఖో, బ్రాహ్మణ, ధమ్మేన భిక్ఖం పరియేసతి, ధమ్మేన భిక్ఖం పరియేసిత్వా మాతాపితరో పోసేతి, బహుం సో పుఞ్ఞం పసవతీ”తి.

“యో మాతరం పితరం వా, మచ్చో ధమ్మేన పోసతి;
తాయ నం పారిచరియాయ, మాతాపితూసు పణ్డితా;
ఇధేవ నం పసంసన్తి, పేచ్చ సగ్గే పమోదతీ”తి.

ఏవం వుత్తే, మాతుపోసకో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం భో గోతమ, అభిక్కన్తం, భో గోతమ...పే.... ఉపాసకం మం భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి.

౧౦. భిక్ఖకసుత్తం

౨౦౬. సావత్థినిదానం. అథ ఖో భిక్ఖకో బ్రాహ్మణో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో భిక్ఖకో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అహమ్పి ఖో, భో గోతమ, భిక్ఖకో, భవమ్పి భిక్ఖకో, ఇధ నో కిం నానాకరణ”న్తి?

“న తేన భిక్ఖకో హోతి, యావతా భిక్ఖతే పరే;
విస్సం ధమ్మం సమాదాయ, భిక్ఖు హోతి న తావతా.

“యోధ పుఞ్ఞఞ్చ పాపఞ్చ, బాహిత్వా బ్రహ్మచరియం;
సఙ్ఖాయ లోకే చరతి, స వే భిక్ఖూతి వుచ్చతీ”తి.

ఏవం వుత్తే, భిక్ఖకో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం, భో గోతమ, అభిక్కన్తం, భో గోతమ…పే.… ఉపాసకం మం భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి.

౧౧. సఙ్గారవసుత్తం

౨౦౪. సావత్థినిదానం. తేన ఖో పన సమయేన సఙ్గారవో నామ బ్రాహ్మణో సావత్థియం పటివసతి ఉదకసుద్ధికో, ఉదకేన పరిసుద్ధిం పచ్చేతి, సాయం పాతం ఉదకోరోహనానుయోగమనుయుత్తో విహరతి. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థిం పిణ్డాయ పావిసి. సావత్థియం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ – “ఇధ, భన్తే, సఙ్గారవో నామ బ్రాహ్మణో సావత్థియం పటివసతి ఉదకసుద్ధికో , ఉదకేన సుద్ధిం పచ్చేతి, సాయం పాతం ఉదకోరోహనానుయోగమనుయుత్తో విహరతి. సాధు, భన్తే, భగవా యేన సఙ్గారవస్స బ్రాహ్మణస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమతు అనుకమ్పం ఉపాదాయా”తి. అధివాసేసి భగవా తుణ్హీభావేన.

అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన సఙ్గారవస్స బ్రాహ్మణస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమి ; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. అథ ఖో సఙ్గారవో బ్రాహ్మణో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో సఙ్గారవం బ్రాహ్మణం భగవా ఏతదవోచ – “సచ్చం కిర త్వం, బ్రాహ్మణ, ఉదకసుద్ధికో, ఉదకేన సుద్ధిం పచ్చేసి, సాయం పాతం ఉదకోరోహనానుయోగమనుయుత్తో విహరసీ”తి? “ఏవం, భో గోతమ”. “కిం పన త్వం, బ్రాహ్మణ, అత్థవసం సమ్పస్సమానో ఉదకసుద్ధికో, ఉదకసుద్ధిం పచ్చేసి, సాయం పాతం ఉదకోరోహనానుయోగమనుయుత్తో విహరసీ”తి? “ఇధ మే, భో గోతమ [ఇధ మే భో గోతమ అహం (పీ. క.)], యం దివా పాపకమ్మం కతం హోతి, తం సాయం న్హానేన [నహానేన (సీ. స్యా. కం. పీ.)] పవాహేమి, యం రత్తిం పాపకమ్మం కతం హోతి తం పాతం న్హానేన పవాహేమి. ఇమం ఖ్వాహం, భో గోతమ, అత్థవసం సమ్పస్సమానో ఉదకసుద్ధికో, ఉదకేన సుద్ధిం పచ్చేమి, సాయం పాతం ఉదకోరోహనానుయోగమనుయుత్తో విహరామీ”తి.

“ధమ్మో రహదో బ్రాహ్మణ సీలతిత్థో,
అనావిలో సబ్భి సతం పసత్థో;
యత్థ హవే వేదగునో సినాతా,
అనల్లగత్తావ [అనల్లీనగత్తావ (క.)] తరన్తి పార”న్తి.

ఏవం వుత్తే, సఙ్గారవో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం, భో గోతమ, అభిక్కన్తం, భో గోతమ…పే.… ఉపాసకం మం భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి.

౧౨. ఖోమదుస్ససుత్తం

౨౦౮. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సక్కేసు విహరతి ఖోమదుస్సం నామం సక్యానం నిగమో. అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ ఖోమదుస్సం నిగమం పిణ్డాయ పావిసి. తేన ఖో పన సమయేన ఖోమదుస్సకా బ్రాహ్మణగహపతికా సభాయం సన్నిపతితా హోన్తి కేనచిదేవ కరణీయేన, దేవో చ ఏకమేకం ఫుసాయతి. అథ ఖో భగవా యేన సా సభా తేనుపసఙ్కమి. అద్దసంసు ఖోమదుస్సకా బ్రాహ్మణగహపతికా భగవన్తం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం. దిస్వాన ఏతదవోచుం – "కే చ ముణ్డకా సమణకా, కే చ సభాధమ్మం జానిస్సన్తీ"తి? అథ ఖో భగవా ఖోమదుస్సకే బ్రాహ్మణగహపతికే గాథాయ అజ్ఝభాసి –

"నేసా సభా యత్థ న సన్తి సన్తో,
సన్తో న తే యే న వదన్తి ధమ్మం;
రాగఞ్చ దోసఞ్చ పహాయ మోహం,
ధమ్మం వదన్తా చ భవన్తి సన్తో"తి.

ఏవం వుత్తే, ఖోమదుస్సకా బ్రాహ్మణగహపతికా భగవన్తం ఏతదవోచుం – "అభిక్కన్తం, భో గోతమ, అభిక్కన్తం, భో గోతమ; సేయ్యథాపి, భో గోతమ, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య – చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీతి, ఏవమేవం భోతా గోతమేన అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో. ఏతే మయం భవన్తం గోతమం సరణం గచ్ఛామ ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకే నో భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతే సరణం గతే"తి.

ఉపాసకవగ్గో దుతియో.

తస్సుద్దానం –

కసి ఉదయో దేవహితో, అఞ్ఞతరమహాసాలం;
మానథద్ధం పచ్చనీకం, నవకమ్మికకట్ఠహారం;
మాతుపోసకం భిక్ఖకో, సఙ్గారవో చ ఖోమదుస్సేన ద్వాదసాతి.

బ్రాహ్మణసంయుత్తం సమత్తం.

౮. వఙ్గీససంయుత్తం

౧. నిక్ఖన్తసుత్తం

౨౦౯. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం ఆయస్మా వఙ్గీసో ఆళవియం విహరతి అగ్గాళవే చేతియే ఆయస్మతా నిగ్రోధకప్పేన ఉపజ్ఝాయేన సద్ధిం. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా వఙ్గీసో నవకో హోతి అచిరపబ్బజితో ఓహియ్యకో విహారపాలో. అథ ఖో సమ్బహులా ఇత్థియో సమలఙ్కరిత్వా యేన అగ్గాళవకో ఆరామో తేనుపసఙ్కమింసు విహారపేక్ఖికాయో. అథ ఖో ఆయస్మతో వఙ్గీసస్స తా ఇత్థియో దిస్వా అనభిరతి ఉప్పజ్జతి, రాగో చిత్తం అనుద్ధంసేతి. అథ ఖో ఆయస్మతో వఙ్గీసస్స ఏతదహోసి – “అలాభా వత మే, న వత మే లాభా; దుల్లద్ధం వత మే, న వత మే సులద్ధం; యస్స మే అనభిరతి ఉప్పన్నా, రాగో చిత్తం అనుద్ధంసేతి, తం కుతేత్థ లబ్భా, యం మే పరో అనభిరతిం వినోదేత్వా అభిరతిం ఉప్పాదేయ్య. యంనూనాహం అత్తనావ అత్తనో అనభిరతిం వినోదేత్వా అభిరతిం ఉప్పాదేయ్య”న్తి. అథ ఖో ఆయస్మా వఙ్గీసో అత్తనావ అత్తనో అనభిరతిం వినోదేత్వా అభిరతిం ఉప్పాదేత్వా తాయం వేలాయం ఇమా గాథాయో అభాసి –

“నిక్ఖన్తం వత మం సన్తం, అగారస్మానగారియం;
వితక్కా ఉపధావన్తి, పగబ్భా కణ్హతో ఇమే.

“ఉగ్గపుత్తా మహిస్సాసా, సిక్ఖితా దళ్హధమ్మినో;
సమన్తా పరికిరేయ్యుం, సహస్సం అపలాయినం.

“సచేపి ఏతతో [ఏత్తతో (సీ. పీ. క.), ఏత్తకా (స్యా. కం.)] భియ్యో, ఆగమిస్సన్తి ఇత్థియో;
నేవ మం బ్యాధయిస్సన్తి [బ్యాథయిస్సన్తి (?)], ధమ్మే సమ్హి పతిట్ఠితం.

“సక్ఖీ హి మే సుతం ఏతం, బుద్ధస్సాదిచ్చబన్ధునో;
నిబ్బానగమనం మగ్గం, తత్థ మే నిరతో మనో.

“ఏవఞ్చే మం విహరన్తం, పాపిమ ఉపగచ్ఛసి;
తథా మచ్చు కరిస్సామి, న మే మగ్గమ్పి దక్ఖసీ”తి.

౨. అరతిసుత్తం

౨౧౦. ఏకం సమయం...పే.... ఆయస్మా వఙ్గీసో ఆళవియం విహరతి అగ్గాళవే చేతియే ఆయస్మతా నిగ్రోధకప్పేన ఉపజ్ఝాయేన సద్ధిం. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా నిగ్రోధకప్పో పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో విహారం పవిసతి, సాయం వా నిక్ఖమతి అపరజ్జు వా కాలే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మతో వఙ్గీసస్స అనభిరతి ఉప్పన్నా హోతి, రాగో చిత్తం అనుద్ధంసేతి. అథ ఖో ఆయస్మతో వఙ్గీసస్స ఏతదహోసి – “అలాభా వత మే, న వత మే లాభా; దుల్లద్ధం వత మే, న వత మే సులద్ధం; యస్స మే అనభిరతి ఉప్పన్నా, రాగో చిత్తం అనుద్ధంసేతి; తం కుతేత్థ లబ్భా, యం మే పరో అనభిరతిం వినోదేత్వా అభిరతిం ఉప్పాదేయ్య. యంనూనాహం అత్తనావ అత్తనో అనభిరతిం వినోదేత్వా అభిరతిం ఉప్పాదేయ్య”న్తి. అథ

ఖో ఆయస్మా వఙ్గీసో అత్తనావ అత్తనో అనభిరతిం వినోదేత్వా అభిరతిం ఉప్పాదేత్వా తాయం వేలాయం ఇమా గాథాయో అభాసి –

“అరతిఞ్చ రతిఞ్చ పహాయ, సబ్బసో గేహసితఞ్చ వితక్కం;
వనథం న కరేయ్య కుహిఞ్చి, నిబ్బనథో అరతో స హి భిక్ఖు [స భిక్ఖు (క.)].

“యమిధ పథవిఞ్చ వేహాసం, రూపగతఞ్చ జగతోగధం;
కిఞ్చి పరిజీయతి సబ్బమనిచ్చం, ఏవం సమేచ్చ చరన్తి ముతత్తా.

“ఉపధీసు జనా గధితాసే [గధితాసే (సీ.)], దిట్ఠసుతే పటిఘే చ ముతే చ;
ఏత్థ వినోదయ ఛన్దమనేజో, యో ఏత్థ న లిమ్పతి తం మునిమాహు.

“అథ సట్ఠినిస్సితా సవితక్కా, పుథూ జనతాయ అధమ్మా నివిట్ఠా;
న చ వగ్గగతస్స కుహిఞ్చి, నో పన దుట్ఠుల్లభాణీ స భిక్ఖు.

“దబ్బో చిరరత్తసమాహితో, అకుహకో నిపకో అపిహాలు;
సన్తం పదం అజ్ఝగమా ముని పటిచ్చ, పరినిబ్బుతో కఙ్ఖతి కాల”న్తి.

౩. పేసలసుత్తం

౨౧౧. ఏకం సమయం ఆయస్మా వఙ్గీసో ఆళవియం విహరతి అగ్గాళవే చేతియే ఆయస్మతా నిగ్రోధకప్పేన ఉపజ్ఝాయేన సద్ధిం. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా వఙ్గీసో అత్తనో పటిభానేన అఞ్ఞే పేసలే భిక్ఖూ అతిమఞ్ఞతి. అథ ఖో ఆయస్మతో వఙ్గీసస్స ఏతదహోసి – “అలాభా వత మే, న వత మే లాభా; దుల్లద్ధం వత మే, న వత మే సులద్ధం; య్వాహం అత్తనో పటిభానేన అఞ్ఞే పేసలే భిక్ఖూ అతిమఞ్ఞామీ”తి. అథ ఖో ఆయస్మా వఙ్గీసో అత్తనావ అత్తనో విప్పటిసారం ఉప్పాదేత్వా తాయం వేలాయం ఇమా గాథాయో అభాసి –

“మానం పజహస్సు గోతమ, మానపథఞ్చ పజహస్సు;
అసేసం మానపథస్మిం, సముచ్ఛితో విప్పటిసారీహువా చిరరత్తం.

“మక్ఖేన మక్ఖితా పజా, మానహతా నిరయం పపతన్తి;
సోచన్తి జనా చిరరత్తం, మానహతా నిరయం ఉపపన్నా.

“న హి సోచతి భిక్ఖు కదాచి, మగ్గజినో సమ్మాపటిపన్నో;
కిత్తిఞ్చ సుఖఞ్చ అనుభోతి, ధమ్మదసోతి తమాహు పహితత్తం.

“తస్మా అఖిలోధ పధానవా, నీవరణాని పహాయ విసుద్ధో;
మానఞ్చ పహాయ అసేసం, విజ్జాయన్తకరో సమితావీ”తి.

౪. ఆనన్దసుత్తం

౨౧౨. ఏకం సమయం ఆయస్మా ఆనన్దో సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థిం పిణ్డాయ పావిసి ఆయస్మతా వఙ్గీసేన పచ్ఛాసమణేన. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మతో వఙ్గీసస్స అనభిరతి ఉప్పన్నా హోతి, రాగో చిత్తం అనుద్ధంసేతి. అథ ఖో ఆయస్మా వఙ్గీసో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

"కామరాగేన డయ్హామి, చిత్తం మే పరిడయ్హతి;
సాధు నిబ్బాపనం బ్రూహి, అనుకమ్పాయ గోతమా"తి.

"సఞ్ఞాయ విపరియేసా, చిత్తం తే పరిడయ్హతి;
నిమిత్తం పరివజ్జేహి, సుభం రాగూపసంహితం.

"సఙ్ఖారే పరతో పస్స, దుక్ఖతో మా చ అత్తతో;
నిబ్బాపేహి మహారాగం, మా డయ్హిత్థో పునప్పునం.

"అసుభాయ చిత్తం భావేహి, ఏకగ్గం సుసమాహితం;
సతి కాయగతా త్యత్థు, నిబ్బిదాబహులో భ.

"అనిమిత్తఞ్చ భావేహి, మానానుసయముజ్జహ;
తతో మానాభిసమయా, ఉపసన్తో చరిస్ససీ"తి.

౫. సుభాసితసుత్తం

౨౧౩. సావత్థినిదానం. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "భిక్ఖవో"తి. "భదన్తే"తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

"చతూహి, భిక్ఖవే, అఙ్గేహి సమన్నాగతా వాచా సుభాసితా హోతి, నో దుబ్భాసితా; అనవజ్జా చ అననువజ్జా చ విఞ్ఞూనం. కతమేహి చతూహి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సుభాసితంయేవ భాసతి నో దుబ్భాసితం, ధమ్మంయేవ భాసతి నో అధమ్మం, పియంయేవ భాసతి నో అప్పియం, సచ్చంయేవ భాసతి నో అలికం. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, చతూహి అఙ్గేహి సమన్నాగతా వాచా సుభాసితా హోతి, నో దుబ్భాసితా, అనవజ్జా చ అననువజ్జా చ విఞ్ఞూన"న్తి. ఇదమవోచ భగవా, ఇదం వత్వాన సుగతో అథాపరం ఏతదవోచ సత్థా –

"సుభాసితం ఉత్తమమాహు సన్తో,
ధమ్మం భణే నాధమ్మం తం దుతియం;
పియం భణే నాప్పియం తం తతియం,
సచ్చం భణే నాలికం తం చతుత్థ"న్తి.

అథ ఖో ఆయస్మా వఙ్గీసో ఉట్ఠాయాసనా ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – “పటిభాతి మం భగవా, పటిభాతి మం సుగతా”తి. “పటిభాతు తం వఙ్గీసా”తి భగవా అవోచ. అథ ఖో ఆయస్మా వఙ్గీసో భగవన్తం సమ్ముఖా సారుప్పాహి గాథాహి అభిత్థవి –

“తమేవ వాచం భాసేయ్య, యాయత్తానం న తాపయే;
పరే చ న విహింసేయ్య, సా వే వాచా సుభాసితా.

“పియవాచంవ భాసేయ్య, యా వాచా పటినన్దితా;
యం అనాదాయ పాపాని, పరేసం భాసతే పియం.

“సచ్చం వే అమతా వాచా, ఏస ధమ్మో సనన్తనో;
సచ్చే అత్థే చ ధమ్మే చ, ఆహు సన్తో పతిట్ఠితా.

“యం బుద్ధో భాసతే వాచం, ఖేమం నిబ్బానపత్తియా;
దుక్ఖస్సన్తకిరియాయ, సా వే వాచానముత్తమా”తి.

౬. సారిపుత్తసుత్తం

౨౧౪. ఏకం సమయం ఆయస్మా సారిపుత్తో సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా సారిపుత్తో భిక్ఖూ ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేతి సమాదపేతి సముత్తేజేతి సమ్పహంసేతి పోరియా వాచాయ విస్సట్ఠాయ అనేలగలాయ [అనేళగలాయ (సీ. క.), అనేలగళాయ (స్యా. కం. పీ.)] అత్థస్స విఞ్ఞాపనియా. తే చ భిక్ఖూ అట్ఠిం కత్వా మనసి కత్వా సబ్బచేతసా సమన్నాహరిత్వా ఓహితసోతా ధమ్మం సుణన్తి. అథ ఖో ఆయస్మతో వఙ్గీసస్స ఏతదహోసి – “అయం ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో భిక్ఖూ ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేతి సమాదపేతి సముత్తేజేతి సమ్పహంసేతి పోరియా వాచాయ విస్సట్ఠాయ అనేలగలాయ అత్థస్స విఞ్ఞాపనియా. తే చ భిక్ఖూ అట్ఠిం కత్వా మనసి కత్వా సబ్బచేతసా సమన్నాహరిత్వా ఓహితసోతా ధమ్మం సుణన్తి. యంనూనాహం ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం సమ్ముఖా సారుప్పాహి గాథాహి అభిత్థవేయ్య”న్తి.

అథ ఖో ఆయస్మా వఙ్గీసో ఉట్ఠాయాసనా ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా యేనాయస్మా సారిపుత్తో తేనఞ్జలిం పణామేత్వా ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం ఏతదవోచ – “పటిభాతి మం, ఆవుసో సారిపుత్త, పటిభాతి మం, ఆవుసో సారిపుత్తా”తి. “పటిభాతు తం, ఆవుసో వఙ్గీసా”తి. అథ ఖో ఆయస్మా వఙ్గీసో ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం సమ్ముఖా సారుప్పాహి గాథాహి అభిత్థవి –

“గమ్భీరపఞ్ఞో మేధావీ, మగ్గామగ్గస్స కోవిదో;
సారిపుత్తో మహాపఞ్ఞో, ధమ్మం దేసేతి భిక్ఖునం.

“సంఖిత్తేనపి దేసేతి, విత్థారేనపి భాసతి;

సాళికాయివ నిగ్ఘోసో, పటిభానం ఉదీరయి [ఉదీరియి (స్యా. కం.) ఉదీరియతి (సామఞ్ఞఫలసుత్తటీకానురూపం)].

“తస్స తం దేసయన్తస్స, సుణన్తి మధురం గిరం;
సరేన రజనీయేన, సవనీయేన వగ్గునా;
ఉదగ్గచిత్తా ముదితా, సోతం ఓధేన్తి భిక్ఖవో”తి.

౭. పవారణాసుత్తం

౨౧౫. ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి పుబ్బారామే మిగారమాతుపాసాదే మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం పఞ్చమత్తేహి భిక్ఖుసతేహి సబ్బేహేవ అరహన్తేహి. తేన ఖో పన సమయేన భగవా తదహుపోసథే పన్నరసే పవారణాయ భిక్ఖుసఙ్ఘపరివుతో అబ్భోకాసే నిసిన్నో హోతి. అథ ఖో భగవా తుణ్హీభూతం భిక్ఖుసఙ్ఘం అనువిలోకేత్వా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “హన్ద దాని, భిక్ఖవే, పవారేమి వో. న చ మే కిఞ్చి గరహథ కాయికం వా వాచసికం వా”తి.

ఏవం వుత్తే, ఆయస్మా సారిపుత్తో ఉట్ఠాయాసనా ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – “న ఖో మయం, భన్తే, భగవతో కిఞ్చి గరహామ కాయికం వా వాచసికం వా. భగవా హి , భన్తే, అనుప్పన్నస్స మగ్గస్స ఉప్పాదేతా, అసఞ్జాతస్స మగ్గస్స సఞ్జనేతా, అనక్ఖాతస్స మగ్గస్స అక్ఖాతా, మగ్గఞ్ఞూ మగ్గవిదూ మగ్గకోవిదో. మగ్గానుగా చ, భన్తే, ఏతరహి సావకా విహరన్తి పచ్ఛా సమన్నాగతా; అహఞ్చ ఖో, భన్తే, భగవన్తం పవారేమి. న చ మే భగవా కిఞ్చి గరహతి కాయికం వా వాచసికం వా”తి.

“న ఖ్వాహం తే, సారిపుత్త, కిఞ్చి గరహామి కాయికం వా వాచసికం వా. పణ్డితో త్వం, సారిపుత్త, మహాపఞ్ఞో త్వం, సారిపుత్త , పుథుపఞ్ఞో త్వం, సారిపుత్త, హాసపఞ్ఞో త్వం, సారిపుత్త, జవనపఞ్ఞో త్వం, సారిపుత్త, తిక్ఖపఞ్ఞో త్వం, సారిపుత్త, నిబ్బేధికపఞ్ఞో త్వం, సారిపుత్త. సేయ్యథాపి, సారిపుత్త, రఞ్ఞో చక్కవత్తిస్స జేట్ఠపుత్తో పితరా పవత్తితం చక్కం సమ్మదేవ అనుప్పవత్తేతి; ఏవమేవ ఖో త్వం, సారిపుత్త, మయా అనుత్తరం ధమ్మచక్కం పవత్తితం సమ్మదేవ అనుప్పవత్తేసీ”తి.

“నో చే కిర మే, భన్తే, భగవా కిఞ్చి గరహతి కాయికం వా వాచసికం వా. ఇమేసం పన, భన్తే, భగవా పఞ్చన్నం భిక్ఖుసతానం న కిఞ్చి గరహతి కాయికం వా వాచసికం వా”తి. “ఇమేసమ్పి ఖ్వాహం, సారిపుత్త, పఞ్చన్నం భిక్ఖుసతానం న కిఞ్చి గరహామి కాయికం వా వాచసికం వా. ఇమేసఞ్హి, సారిపుత్త, పఞ్చన్నం భిక్ఖుసతానం సట్ఠి భిక్ఖూ తేవిజ్జా, సట్ఠి భిక్ఖూ ఛళభిఞ్ఞా, సట్ఠి భిక్ఖూ ఉభతోభాగవిముత్తా, అథ ఇతరే పఞ్ఞావిముత్తా”తి.

అథ ఖో ఆయస్మా వఙ్గీసో ఉట్ఠాయాసనా ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – “పటిభాతి మం భగవా, పటిభాతి మం సుగతా”తి. “పటిభాతు తం, వఙ్గీసా”తి భగవా అవోచ. అథ ఖో ఆయస్మా వఙ్గీసో భగవన్తం సమ్ముఖా సారుప్పాహి గాథాహి అభిత్థవి –

“అజ్జ పన్నరసే విసుద్ధియా, భిక్ఖూ పఞ్చసతా సమాగతా;
సంయోజనబన్ధనచ్ఛిదా , అనీఘా ఖీణపునబ్భవా ఇసీ.

“చక్కవత్తీ యథా రాజా, అమచ్చపరివారితో;
సమన్తా అనుపరియేతి, సాగరన్తం మహిం ఇమం.

“ఏవం విజితసఙ్గామం, సత్థవాహం అనుత్తరం;
సావకా పయిరుపాసన్తి, తేవిజ్జా మచ్చుహాయినో.

“సబ్బే భగవతో పుత్తా, పలాపేత్థ న విజ్జతి;
తణ్హాసల్లస్స హన్తారం, వన్దే ఆదిచ్చబన్ధున”న్తి.

౮. పరోసహస్ససుత్తం

౨౧౬. ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం అడ్ఢతేలసేహి భిక్ఖుసతేహి. తేన ఖో పన సమయేన భగవా భిక్ఖూ నిబ్బానపటిసంయుత్తాయ ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేతి సమాదపేతి సముత్తేజేతి సమ్పహంసేతి. తే చ భిక్ఖూ అట్ఠిం కత్వా మనసి కత్వా సబ్బచేతసా సమన్నాహరిత్వా ఓహితసోతా ధమ్మం సుణన్తి. అథ ఖో ఆయస్మతో వఙ్గీసస్స ఏతదహోసి – “అయం ఖో భగవా భిక్ఖూ నిబ్బానపటిసంయుత్తాయ ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేతి సమాదపేతి సముత్తేజేతి సమ్పహంసేతి. తే చ భిక్ఖూ అట్ఠిం కత్వా మనసి కత్వా సబ్బచేతసా సమన్నాహరిత్వా ఓహితసోతా ధమ్మం సుణన్తి. యంనూనాహం భగవన్తం సమ్ముఖా సారుప్పాహి గాథాహి అభిత్థవేయ్య”న్తి.

అథ ఖో ఆయస్మా వఙ్గీసో ఉట్ఠాయాసనా ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – “పటిభాతి మం భగవా, పటిభాతి మం సుగతా”తి. “పటిభాతు తం, వఙ్గీసా”తి భగవా అవోచ. అథ ఖో ఆయస్మా వఙ్గీసో భగవన్తం సమ్ముఖా సారుప్పాహి గాథాహి అభిత్థవి –

“పరోసహస్సం భిక్ఖూనం, సుగతం పయిరుపాసతి;
దేసేన్తం విరజం ధమ్మం, నిబ్బానం అకుతోభయం.

“సుణన్తి ధమ్మం విమలం, సమ్మాసమ్బుద్ధదేసితం;
సోభతి వత సమ్బుద్ధో, భిక్ఖుసఙ్ఘపురక్ఖతో.

“నాగనామోసి భగవా, ఇసీనం ఇసిసత్తమో;
మహామేఘోవ హుత్వాన, సావకే అభివస్సతి.

“దివావిహారా నిక్ఖమ్మ, సత్థుదస్సనకమ్యతా [సత్థుదస్సనకామతా (సీ॰ స్యా॰ కం॰)];
సావకో తే మహావీర, పాదే వన్దతి వఙ్గీసో”తి.

“కిం ను తే, వఙ్గీస, ఇమా గాథాయో పుబ్బే పరివితక్కితా, ఉదాహు ఠానసోవ తం పటిభన్తీ”తి? ‘న ఖో మే, భన్తే, ఇమా గాథాయో పుబ్బే పరివితక్కితా, అథ ఖో ఠానసోవ మం పటిభన్తీ’తి. ‘తేన హి తం, వఙ్గీస, భియ్యోసోమత్తాయ పుబ్బే

అపరివితక్కితా గాథాయో పటిభన్తూ’తి. ‘ఏవం, భన్తే’తి ఖో ఆయస్మా వఙ్గీసో భగవతో పటిస్సుత్వా భియ్యోసోమత్తాయ భగవన్తం పుబ్బే అపరివితక్కితాహి గాథాహి అభిత్థవి –

“ఉమ్మగ్గపథం [ఉమ్మగ్గసతం (స్యా॰ కం॰ క॰)] మారస్స అభిభుయ్య, చరతి పభిజ్జ ఖిలాని;
తం పస్సథ బన్ధపముఞ్చకరం, అసితం భాగసో పవిభజం.

“ఓఘస్స నిత్థరణత్థం, అనేకవిహితం మగ్గం అక్ఖాసి;
తస్మిఞ్చే అమతే అక్ఖాతే, ధమ్మద్దసా ఠితా అసంహీరా.

“పజ్జోతకరో అతివిజ్ఝ [అతివిజ్ఝ ధమ్మం (సీ॰ స్యా॰ కం॰)], సబ్బట్ఠితీనం అతిక్కమమద్దస;
ఞత్వా చ సచ్ఛికత్వా చ, అగ్గం సో దేసయి దసద్ధానం.

“ఏవం సుదేసితే ధమ్మే,
కో పమాదో విజానతం ధమ్మం [కో పమాదో విజానతం (సీ॰ స్యా॰ కం॰)];
తస్మా హి తస్స భగవతో సాసనే;
అప్పమత్తో సదా నమస్సమనుసిక్ఖే”తి.

౯. కోణ్డఞ్ఞసుత్తం

౨౧౮. ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. అథ ఖో ఆయస్మా అఞ్ఞాసికోణ్డఞ్ఞో [అఞ్ఞాకోణ్డఞ్ఞో (సీ॰ స్యా॰ కం॰)] సుచిరస్సేవ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతో పాదేసు సిరసా నిపతిత్వా భగవతో పాదాని ముఖేన చ పరిచుమ్బతి, పాణీహి చ పరిసమ్బాహతి, నామఞ్చ సావేతి – “కోణ్డఞ్ఞోహం, భగవా, కోణ్డఞ్ఞోహం, సుగతా”తి. అథ ఖో ఆయస్మతో వఙ్గీసస్స ఏతదహోసి – “అయం ఖో ఆయస్మా అఞ్ఞాసికోణ్డఞ్ఞో సుచిరస్సేవ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతో పాదేసు సిరసా నిపతిత్వా భగవతో పాదాని ముఖేన చ పరిచుమ్బతి, పాణీహి చ పరిసమ్బాహతి, నామఞ్చ సావేతి – ‘కోణ్డఞ్ఞోహం, భగవా, కోణ్డఞ్ఞోహం, సుగతా’తి. యంనూనాహం ఆయస్మన్తం అఞ్ఞాసికోణ్డఞ్ఞం భగవతో సమ్ముఖా సారుప్పాహి గాథాహి అభిత్థవేయ్య”న్తి.

అథ ఖో ఆయస్మా వఙ్గీసో ఉట్ఠాయాసనా ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – “పటిభాతి మం, భగవా, పటిభాతి మం, సుగతా”తి. “పటిభాతు తం, వఙ్గీసా”తి భగవా అవోచ. అథ ఖో ఆయస్మా వఙ్గీసో ఆయస్మన్తం అఞ్ఞాసికోణ్డఞ్ఞం భగవతో సమ్ముఖా సారుప్పాహి గాథాహి అభిత్థవి –

“బుద్ధానుబుద్ధో సో థేరో, కోణ్డఞ్ఞో తిబ్బనిక్కమో;
లాభీ సుఖవిహారానం, వివేకానం అభిణ్హసో.

“యం సావకేన పత్తబ్బం, సత్థుసాసనకారినా;
సబ్బస్స తం అనుప్పత్తం, అప్పమత్తస్స సిక్ఖతో.

“మహానుభావో తేవిజ్జో, చేతోపరియాయకోవిదో;

కోణ్డఞ్ఞో బుద్ధదాయాదో [బుద్ధసావకో (పీ.)], పాదే వన్దతి సత్థునో”తి.

౧౦. మోగ్గల్లానసుత్తం

౨౧౮. ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి ఇసిగిలిపస్సే కాళసిలాయం మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం పఞ్చమత్తేహి భిక్ఖుసతేహి సబ్బేహేవ అరహన్తేహి. తేసం సుదం ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో చేతసా చిత్తం సమన్నేసతి [సమన్వేసతి (స్యా. అట్ఠ.)] విప్పముత్తం నిరుపధిం. అథ ఖో ఆయస్మతో వఙ్గీసస్స ఏతదహోసి – “అయం ఖో భగవా రాజగహే విహరతి ఇసిగిలిపస్సే కాళసిలాయం మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం పఞ్చమత్తేహి భిక్ఖుసతేహి సబ్బేహేవ అరహన్తేహి. తేసం సుదం ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో చేతసా చిత్తం సమన్నేసతి విప్పముత్తం నిరుపధిం. యంనూనాహం ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం భగవతో సమ్ముఖా సారుప్పాహి గాథాహి అభిత్థవేయ్య”న్తి.

అథ ఖో ఆయస్మా వఙ్గీసో ఉట్ఠాయాసనా ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – “పటిభాతి మం, భగవా, పటిభాతి మం, సుగతా”తి. “పటిభాతు తం, వఙ్గీసా”తి భగవా అవోచ. అథ ఖో ఆయస్మా వఙ్గీసో ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం భగవతో సమ్ముఖా సారుప్పాహి గాథాహి అభిత్థవి –

“నగస్స పస్సే ఆసీనం, మునిం దుక్ఖస్స పారగుం;

సావకా పయిరుపాసన్తి, తేవిజ్జా మచ్చుహాయినో.

“తే చేతసా అనుపరియేతి [అనుపరియేసతి (సీ. స్యా. కం.)], మోగ్గల్లానో మహిద్ధికో;

చిత్తం నేసం సమన్నేసం [సమన్వేసం (స్యా. అట్ఠ.)], విప్పముత్తం నిరూపధిం.

“ఏవం సబ్బఙ్గసమ్పన్నం, మునిం దుక్ఖస్స పారగుం;

అనేకాకారసమ్పన్నం, పయిరుపాసన్తి గోతమ”న్తి.

౧౧. గగ్గరాసుత్తం

౨౧౯. ఏకం సమయం భగవా చమ్పాయం విహరతి గగ్గరాయ పోక్ఖరణియా తీరే మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం పఞ్చమత్తేహి భిక్ఖుసతేహి సత్తహి చ ఉపాసకసతేహి సత్తహి చ ఉపాసికాసతేహి అనేకేహి చ దేవతాసహస్సేహి. త్యాస్సుదం భగవా అతిరోచతి [అతివిరోచతి (క.)] వణ్ణేన చేవ యససా చ. అథ ఖో ఆయస్మతో వఙ్గీసస్స ఏతదహోసి – “అయం ఖో భగవా చమ్పాయం విహరతి గగ్గరాయ పోక్ఖరణియా తీరే మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం పఞ్చమత్తేహి భిక్ఖుసతేహి సత్తహి చ ఉపాసకసతేహి సత్తహి చ ఉపాసికాసతేహి అనేకేహి చ దేవతాసహస్సేహి. త్యాస్సుదం భగవా అతిరోచతి వణ్ణేన చేవ యససా చ. యంనూనాహం భగవన్తం సమ్ముఖా సారుప్పాయ గాథాయ అభిత్థవేయ్య”న్తి.

అథ ఖో ఆయస్మా వఙ్గీసో ఉట్ఠాయాసనా ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – “పటిభాతి మం, భగవా, పటిభాతి మం, సుగతా”తి. “పటిభాతు తం, వఙ్గీసా”తి భగవా అవోచ. అథ ఖో

ఆయస్మా వఙ్గీసో భగవన్తం సమ్ముఖా సారుప్పాయ గాథాయ అభిత్థవి –

“చన్దో యథా విగతవలాహకే నభే,
విరోచతి విగతమలోవ భాణుమా;
ఏవమ్పి అఙ్గీరస త్వం మహాముని,
అతిరోచసి యససా సబ్బలోక”న్తి.

౧౨. వఙ్గీససుత్తం

౨౨౦. ఏకం సమయం ఆయస్మా వఙ్గీసో సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే . తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా వఙ్గీసో అచిరఅరహత్తప్పత్తో హుత్వా [హోతి (సీ. స్యా. కం.)] విముత్తిసుఖం పటిసంవేదీ [విముత్తిసుఖపటిసంవేదీ (సీ. పీ.)] తాయం వేలాయం ఇమా గాథాయో అభాసి –

“కావేయ్యమత్తా విచరిమ్హ పుబ్బే, గామా గామం పురా పురం;
అథద్దసామ సమ్బుద్ధం, సద్ధా నో ఉపపజ్జథ.

“సో మే ధమ్మమదేసేసి, ఖన్ధాయతనధాతుయో [ఖన్ధే ఆయతనాని ధాతుయో (స్యా. కం. పీ. క.)];
తస్సాహం ధమ్మం సుత్వాన, పబ్బజిం అనగారియం.

“బహున్నం వత అత్థాయ, బోధిం అజ్ఝగమా ముని;
భిక్ఖూనం భిక్ఖునీనఞ్చ, యే నియామగతద్దసా.

“స్వాగతం వత మే ఆసి, మమ బుద్ధస్స సన్తికే;
తిస్సో విజ్జా అనుప్పత్తా, కతం బుద్ధస్స సాసనం.

“పుబ్బేనివాసం జానామి, దిబ్బచక్ఖుం విసోధితం;
తేవిజ్జో ఇద్ధిపత్తోమ్హి, చేతోపరియాయకోవిదో”తి.

వఙ్గీససంయుత్తం సమత్తం.

తస్సుద్దానం –

నిక్ఖన్తం అరతి చేవ, పేసలా అతిమఞ్ఞనా;
ఆనన్దేన సుభాసితా, సారిపుత్తపవారణా;
పరోసహస్సం కోణ్డఞ్ఞో, మోగ్గల్లానేన గగ్గరా;
వఙ్గీసేన ద్వాదసాతి.

៩. వనసంయుత్తం

౧. వివేకసుత్తం

౨౨౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం అఞ్ఞతరో భిక్ఖు కోసలేసు విహరతి అఞ్ఞతరస్మిం వనసణ్డే. తేన ఖో పన సమయేన సో భిక్ఖు దివావిహారగతో పాపకే అకుసలే వితక్కే వితక్కేతి గేహనిస్సితే. అథ ఖో యా తస్మిం వనసణ్డే అధివత్థా దేవతా తస్స భిక్ఖునో అనుకమ్పికా అత్థకామా తం భిక్ఖుం సంవేజేతుకామా యేన సో భిక్ఖు తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తం భిక్ఖుం గాథాహి అజ్ఝభాసి –

“వివేకకామోసి వనం పవిట్ఠో,
అథ తే మనో నిచ్ఛరతీ బహిద్ధా;
జనో జనస్మిం వినయస్సు ఛన్దం,
తతో సుఖీ హోహిసి వీతరాగో.

“అరతిం పజహాసి సతో, భవాసి సతం తం సారయామసే;
పాతాలరజో హి దుత్తరో, మా తం కామరజో అవాహరి.

“సకుణో యథా పంసుకున్థితో [పంసుకుణ్ఠితో (క.), పంసుకుణ్డితో (సీ. స్యా. కం. పీ.)], విధునం పాతయతి సితం రజం;
ఏవం భిక్ఖు పధానవా సతిమా, విధునం పాతయతి సితం రజ”న్తి.

అథ ఖో సో భిక్ఖు తాయ దేవతాయ సంవేజితో సంవేగమాపాదీతి.

౨. ఉపట్ఠానసుత్తం

౨౨౨. ఏకం సమయం అఞ్ఞతరో భిక్ఖు కోసలేసు విహరతి అఞ్ఞతరస్మిం వనసణ్డే. తేన ఖో పన సమయేన సో భిక్ఖు దివావిహారగతో సుపతి. అథ ఖో యా తస్మిం వనసణ్డే అధివత్థా దేవతా తస్స భిక్ఖునో అనుకమ్పికా అత్థకామా తం భిక్ఖుం సంవేజేతుకామా యేన సో భిక్ఖు తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తం భిక్ఖుం గాథాహి అజ్ఝభాసి –

“ఉట్ఠేహి భిక్ఖు కిం సేసి, కో అత్థో సుపితేన [సుపినేన (సీ.)] తే;
ఆతురస్స హి కా నిద్దా, సల్లవిద్ధస్స రుప్పతో.

“యాయ సద్ధాయ పబ్బజితో [యాయ సద్ధాపబ్బజితో (సీ. స్యా. కం.)], అగారస్మానగారియం;
తమేవ సద్ధం బ్రూహేహి, మా నిద్దాయ వసం గమీ”తి.

“అనిచ్చా అద్ధువా కామా, యేసు మన్దోవ ముచ్ఛితో;

బద్ధేసు [ఖన్ధేసు (పీ.)] ముత్తం అసితం, కస్మా పబ్బజితం తపే.

“ఛన్దరాగస్స వినయా, అవిజ్జాసమతిక్కమా;
తం ఞాణం పరమోదానం [పరియోదాతం (సీ. పీ.), పరమోదాతం (స్యా. కం.), పరమవోదానం (సీ. అట్ఠ.)],
కస్మా పబ్బజితం తపే.

“ఛేత్వా [భేత్వా (సీ. స్యా. కం. పీ.)] అవిజ్జం విజ్జాయ, ఆసవానం పరిక్ఖయా;
అసోకం అనుపాయాసం, కస్మా పబ్బజితం తపే.

“ఆరద్ధవీరియం పహితత్తం, నిచ్చం దళ్హపరక్కమం;
నిబ్బానం అభికఙ్ఖన్తం, కస్మా పబ్బజితం తపే”తి.

౩. కస్సపగోత్తసుత్తం

౨౨౩. ఏకం సమయం ఆయస్మా కస్సపగోత్తో కోసలేసు విహరతి అఞ్ఞతరస్మిం వనసణ్డే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా కస్సపగోత్తో దివావిహారగతో అఞ్ఞతరం ఛేతం ఓవదతి. అథ ఖో యా తస్మిం వనసణ్డే అధివత్థా దేవతా ఆయస్మన్తం కస్సపగోత్తం సంవేజేతుకామా యేనాయస్మా కస్సపగోత్తో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం కస్సపగోత్తం గాథాహి అజ్ఝభాసి –

“గిరిదుగ్గచరం ఛేతం, అప్పపఞ్ఞం అచేతసం;
అకాలే ఓవదం భిక్ఖు, మన్దోవ పటిభాతి మం.

“సుణాతి న విజానాతి, ఆలోకేతి న పస్సతి;
ధమ్మస్మిం భఞ్ఞమానస్మిం, అత్థం బాలో న బుజ్ఝతి.

“సచేపి దస పజ్జోతే, ధారయిస్ససి కస్సప;
నేవ దక్ఖతి రూపాని, చక్ఖు హిస్స న విజ్జతీ”తి.

అథ ఖో ఆయస్మా కస్సపగోత్తో తాయ దేవతాయ సంవేజితో సంవేగమాపాదీతి.

౪. సమ్బహులసుత్తం

౨౨౪. ఏకం సమయం సమ్బహులా భిక్ఖూ కోసలేసు విహరన్తి అఞ్ఞతరస్మిం వనసణ్డే. అథ ఖో తే భిక్ఖూ వస్సంవుట్ఠా [వస్సంవుత్థా (సీ. స్యా. కం. పీ.)] తేమాసచ్చయేన చారికం పక్కమింసు. అథ ఖో యా తస్మిం వనసణ్డే అధివత్థా దేవతా తే భిక్ఖూ అపస్సన్తీ పరిదేవమానా తాయం వేలాయం ఇమం గాథం అభాసి –

“అరతి వియ మేజ్జ ఖాయతి,

బహుకే దిస్వాన వివిత్తే ఆసనే;
తే చిత్తకథా బహుస్సుతా,
కోమే గోతమసావకా గతా”తి.

ఏవం వుత్తే, అఞ్ఞతరా దేవతా తం దేవతం గాథాయ పచ్చభాసి –

“మాగధం గతా కోసలం గతా, ఏకచ్చియా పన వజ్జిభూమియా;
మగా వియ అసఙ్గచారినో, అనికేతా విహరన్తి భిక్ఖవో”తి.

౫. ఆనన్దసుత్తం

౨౨౮. ఏకం సమయం ఆయస్మా ఆనన్దో కోసలేసు విహరతి అఞ్ఞతరస్మిం వనసణ్డే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా ఆనన్దో అతివేలం గిహిసఞ్ఞత్తిబహులో విహరతి. అథ ఖో యా తస్మిం వనసణ్డే అధివత్థా దేవతా ఆయస్మతో ఆనన్దస్స అనుకమ్పికా అత్థకామా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం సంవేజేతుకామా యేనాయస్మా ఆనన్దో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“రుక్ఖమూలగహనం పసక్కియ, నిబ్బానం హదయస్మిం ఓపియ;
ఝా గోతమ మా పమాదో [మా చ పమాదో (సీ. పీ.)], కిం తే బిళిబిళికా కరిస్సతీ”తి.

అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో తాయ దేవతాయ సంవేజితో సంవేగమాపాదీతి.

౬. అనురుద్ధసుత్తం

౨౨౯. ఏకం సమయం ఆయస్మా అనురుద్ధో కోసలేసు విహరతి అఞ్ఞతరస్మిం వనసణ్డే. అథ ఖో అఞ్ఞతరా తావతింసకాయికా దేవతా జాలినీ నామ ఆయస్మతో అనురుద్ధస్స పురాణదుతియికా యేనాయస్మా అనురుద్ధో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం అనురుద్ధం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“తత్థ చిత్తం పణిధేహి, యత్థ తే వుసితం పురే;
తావతింసేసు దేవేసు, సబ్బకామసమిద్ధిసు;
పురక్ఖతో పరివుతో, దేవకఞ్ఞాహి సోభసీ”తి.

“దుగ్గతా దేవకఞ్ఞాయో, సక్కాయస్మిం పతిట్ఠితా;
తే చాపి దుగ్గతా సత్తా, దేవకఞ్ఞాహి పత్థితా”తి.

“న తే సుఖం పజానన్తి, యే న పస్సన్తి నన్దనం;
ఆవాసం నరదేవానం, తిదసానం యసస్సిన”న్తి.

“న త్వం బాలే విజానాసి, యథా అరహతం వచో;

అనిచ్చా సబ్బసఙ్ఖారా, ఉప్పాదవయధమ్మినో;
ఉప్పజ్జిత్వా నిరుజ్ఝన్తి, తేసం వూపసమో సుఖో.

“నత్థి దాని పునావాసో, దేవకాయస్మి జాలిని;
విక్ఖీణో జాతిసంసారో, నత్థి దాని పునబ్భవో”తి.

౭. నాగదత్తసుత్తం

౨౨౭. ఏకం సమయం ఆయస్మా నాగదత్తో కోసలేసు విహరతి అఞ్ఞతరస్మిం వనసణ్డే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా నాగదత్తో అతికాలేన గామం పవిసతి, అతిదివా పటిక్కమతి. అథ ఖో యా తస్మిం వనసణ్డే అధివత్థా దేవతా ఆయస్మతో నాగదత్తస్స అనుకమ్పికా అత్థకామా ఆయస్మన్తం నాగదత్తం సంవేజేతుకామా యేనాయస్మా నాగదత్తో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం నాగదత్తం గాథాహి అజ్ఝభాసి –

“కాలే పవిస నాగదత్త, దివా చ ఆగన్త్వా అతివేలచారీ;
సంసట్ఠో గహట్ఠేహి, సమానసుఖదుక్ఖో.

“భాయామి నాగదత్తం సుప్పగబ్బం, కులేసు వినిబద్ధం;
మా హేవ మచ్చురఞ్ఞో బలవతో, అన్తకస్స వసం ఉపేసీ”తి [వసమేయ్యాతి (సీ. పీ.), వసమేసీతి (స్యా. కం.)].

అథ ఖో ఆయస్మా నాగదత్తో తాయ దేవతాయ సంవేజితో సంవేగమాపాదీతి.

౮. కులఘరణీసుత్తం

౨౨౮. ఏకం సమయం అఞ్ఞతరో భిక్ఖు కోసలేసు విహరతి అఞ్ఞతరస్మిం వనసణ్డే. తేన ఖో పన సమయేన సో భిక్ఖు అఞ్ఞతరస్మిం కులే అతివేలం అజ్ఝోగాళ్హప్పత్తో విహరతి. అథ ఖో యా తస్మిం వనసణ్డే అధివత్థా దేవతా తస్స భిక్ఖునో అనుకమ్పికా అత్థకామా తం భిక్ఖుం సంవేజేతుకామా యా తస్మిం కులే కులఘరణీ, తస్సా వణ్ణం అభినిమ్మినిత్వా యేన సో భిక్ఖు తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తం భిక్ఖుం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“నదీతీరేసు సణ్ఠానే, సభాసు రథియాసు చ;
జనా సఙ్గమ్మ మన్తేన్తి, మఞ్చ తఞ్చ [త్వఞ్చ (క.)] కిమన్తర”న్తి.

“బహూహి సద్దా పచ్చూహా, ఖమితబ్బా తపస్సినా;
న తేన మఙ్కు హోతబ్బం, న హి తేన కిలిస్సతి.

“యో చ సద్దపరిత్తాసీ, వనే వాతమిగో యథా;
లహుచిత్తోతి తం ఆహు, నాస్స సమ్పజ్జతే వత”న్తి.

౯. వజ్జిపుత్తసుత్తం

౨౨౯. ఏకం సమయం అఞ్ఞతరో వజ్జిపుత్తకో భిక్ఖు వేసాలియం విహరతి అఞ్ఞతరస్మిం వనసణ్డే. తేన ఖో పన సమయేన వేసాలియం వజ్జిపుత్తకో సబ్బరత్తిచారో హోతి. అథ ఖో సో భిక్ఖు వేసాలియా తూరియ-తాళిత-వాదిత-నిగ్ఘోససద్దం సుత్వా పరిదేవమానో తాయం వేలాయం ఇమం గాథం అభాసి –

“ఏకకా మయం అరఞ్ఞే విహరామ,

అపవిద్ధంవ [అపవిట్ఠంవ (స్యా. కం.)] వనస్మిం దారుకం;

ఏతాదిసికాయ రత్తియా,

కో సు నామమ్హేహి [నామ అమ్హేహి (సీ. పీ.)] పాపియో”తి.

అథ ఖో యా తస్మిం వనసణ్డే అధివత్థా దేవతా తస్స భిక్ఖునో అనుకమ్పికా అత్థకామా తం భిక్ఖుం సంవేజేతుకామా యేన సో భిక్ఖు తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తం భిక్ఖుం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“ఏకకోవ త్వం అరఞ్ఞే విహరసి, అపవిద్ధంవ వనస్మిం దారుకం;

తస్స తే బహుకా పిహయన్తి, నేరయికా వియ సగ్గగామిన”న్తి.

అథ ఖో సో భిక్ఖు తాయ దేవతాయ సంవేజితో సంవేగమాపాదీతి.

౧౦. సజ్ఝాయసుత్తం

౨౩౦. ఏకం సమయం అఞ్ఞతరో భిక్ఖు కోసలేసు విహరతి అఞ్ఞతరస్మిం వనసణ్డే. తేన ఖో పన సమయేన సో భిక్ఖు యం సుదం పుబ్బే అతివేలం సజ్ఝాయబహులో విహరతి సో అపరేన సమయేన అప్పోస్సుక్కో తుణ్హీభూతో సఙ్కసాయతి. అథ ఖో యా తస్మిం వనసణ్డే అధివత్థా దేవతా తస్స భిక్ఖునో ధమ్మం అసుణన్తీ యేన సో భిక్ఖు తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తం భిక్ఖుం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“కస్మా తువం ధమ్మపదాని భిక్ఖు, నాధీయసి భిక్ఖూహి సంవసన్తో;

సుత్వాన ధమ్మం లభతిప్పసాదం, దిట్ఠేవ ధమ్మే లభతిప్పసంస”న్తి.

“అహు పురే ధమ్మపదేసు ఛన్దో, యావ విరాగేన సమాగమిమ్హ;

యతో విరాగేన సమాగమిమ్హ, యం కిఞ్చి దిట్ఠంవ సుతం ముతం వా;

అఞ్ఞాయ నిక్ఖేపనమాహు సన్తో”తి.

౧౧. అకుసలవితక్కసుత్తం

౨౩౧. ఏకం సమయం అఞ్ఞతరో భిక్ఖు కోసలేసు విహరతి అఞ్ఞతరస్మిం వనసణ్డే. తేన ఖో పన సమయేన సో భిక్ఖు దివావిహారగతో పాపకే అకుసలే వితక్కే వితక్కేతి, సేయ్యథిదం – కామవితక్కం, బ్యాపాదవితక్కం, విహింసావితక్కం. అథ ఖో యా తస్మిం వనసణ్డే అధివత్థా దేవతా తస్స భిక్ఖునో అనుకమ్పికా అత్థకామా తం భిక్ఖుం సంవేజేతుకామా యేన సో భిక్ఖు తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తం భిక్ఖుం గాథాహి అజ్ఝభాసి –

“అయోనిసో మనసికారా, సో వితక్కేహి ఖజ్జసి;
అయోనిసో [అయోనిం (పీ. క.)] పటినిస్సజ్జ, యోనిసో అనుచిన్తయ.

“సత్థారం ధమ్మమారబ్భ, సఙ్ఘం సీలాని అత్తనో;
అధిగచ్ఛసి పామోజ్జం, పీతిసుఖమసంసయం;
తతో పామోజ్జబహులో, దుక్ఖస్సన్తం కరిస్ససీ”తి.

అథ ఖో సో భిక్ఖు తాయ దేవతాయ సంవేజితో సంవేగమాపాదీతి.

౧౨. మజ్ఝన్తికసుత్తం

౨౩౨. ఏకం సమయం అఞ్ఞతరో భిక్ఖు కోసలేసు విహరతి అఞ్ఞతరస్మిం వనసణ్డే. అథ ఖో తస్మిం వనసణ్డే అధివత్థా దేవతా యేన సో భిక్ఖు తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తస్స భిక్ఖునో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“ఠితే మజ్ఝన్తికే కాలే, సన్నిసీవేసు [సన్నిసిన్నేసు (స్యా. కం. పీ.)] పక్ఖిసు;
సణతేవ బ్రహారఞ్ఞం, తం భయం పటిభాతి మం.

“ఠితే మజ్ఝన్తికే కాలే, సన్నిసీవేసు పక్ఖిసు;
సణతేవ బ్రహారఞ్ఞం, సా రతి పటిభాతి మ”న్తి.

౧౩. పాకతిన్ద్రియసుత్తం

౨౩౩. ఏకం సమయం సమ్బహులా భిక్ఖూ కోసలేసు విహరన్తి అఞ్ఞతరస్మిం వనసణ్డే ఉద్ధతా ఉన్నళా చపలా ముఖరా వికిణ్ణవాచా ముట్ఠస్సతినో అసమ్పజానా అసమాహితా విబ్భన్తచిత్తా పాకతిన్ద్రియా. అథ ఖో యా తస్మిం వనసణ్డే అధివత్థా దేవతా తేసం భిక్ఖూనం అనుకమ్పికా అత్థకామా తే భిక్ఖూ సంవేజేతుకామా యేన తే భిక్ఖూ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తే భిక్ఖూ గాథాహి అజ్ఝభాసి –

“సుఖజీవినో పురే ఆసుం, భిక్ఖూ గోతమసావకా;
అనిచ్ఛా పిణ్డమేసనా, అనిచ్ఛా సయనాసనం;
లోకే అనిచ్చతం ఞత్వా, దుక్ఖస్సన్తం అకంసు తే.

“దుప్పోసం కత్వా అత్తానం, గామే గామణికా వియ;
భుత్వా భుత్వా నిపజ్జన్తి, పరాగారేసు ముచ్ఛితా.

“సఙ్ఘస్స అఞ్జలిం కత్వా, ఇధేకచ్చే వదామహం;
అపవిద్ధా [అపవిట్ఠా (స్యా. కం.)] అనాథా తే, యథా పేతా తథేవ తే.

“యే ఖో పమత్తా విహరన్తి, తే మే సన్ధాయ భాసితం;

యే అప్పమత్తా విహరన్తి, నమో తేసం కరోమహా"న్తి.

అథ ఖో తే భిక్ఖూ తాయ దేవతాయ సంవేజితా సంవేగమాపాదున్తి.

౧౪. గన్ధత్థేనసుత్తం

౨౩౪. ఏకం సమయం అఞ్ఞతరో భిక్ఖు కోసలేసు విహరతి అఞ్ఞతరస్మిం వనసణ్డే. తేన ఖో పన సమయేన సో భిక్ఖు పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో పోక్ఖరణిం ఓగాహేత్వా పదుమం ఉపసిఙ్ఘతి. అథ ఖో యా తస్మిం వనసణ్డే అధివత్థా దేవతా తస్స భిక్ఖునో అనుకమ్పికా అత్థకామా తం భిక్ఖుం సంవేజేతుకామా యేన సో భిక్ఖు తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తం భిక్ఖుం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

"యమేతం వారిజం పుప్ఫం, అదిన్నం ఉపసిఙ్ఘసి;
ఏకఙ్గమేతం థేయ్యానం, గన్ధత్థేనోసి మారిసా"తి.

"న హరామి న భఞ్జామి, ఆరా సిఙ్ఘామి వారిజం;
అథ కేన ను వణ్ణేన, గన్ధత్థేనోతి వుచ్చతి.

"య్వాయం భిసాని ఖనతి, పుణ్డరీకాని భఞ్జతి;
ఏవం ఆకిణ్ణకమ్మన్తో, కస్మా ఏసో న వుచ్చతీ"తి.

"ఆకిణ్ణలుద్దో పురిసో, ధాతిచేలంవ మక్ఖితో;
తస్మిం మే వచనం నత్థి, త్వఞ్చారహామి వత్తవే.

"అనఙ్గణస్స పోసస్స, నిచ్చం సుచిగవేసినో;
వాలగ్గమత్తం పాపస్స, అబ్భామత్తంవ ఖాయతీ"తి.

"అద్ధా మం యక్ఖ జానాసి, అథో మే అనుకమ్పసి;
పునపి యక్ఖ వజ్జాసి, యదా పస్ససి ఏదిస"న్తి.

"నేవ తం ఉపజీవామ, నపి తే భతకామ్హసే;
త్వమేవ భిక్ఖు జానేయ్య, యేన గచ్ఛేయ్య సుగ్గతి"న్తి.

అథ ఖో సో భిక్ఖు తాయ దేవతాయ సంవేజితో సంవేగమాపాదీతి.

వనసంయుత్తం సమత్తం.

తస్సుద్దానం –

వివేకం ఉపట్ఠానఞ్చ, కస్సపగోత్తేన సమ్బహులా;

ఆనన్దో అనురుద్ధో చ, నాగదత్తఞ్చ కులఘరణీ.

వజ్జిపుత్తో చ వేసాలీ, సజ్ఝాయేన అయోనిసో;
మజ్ఝన్తికాలమ్హి పాకతిన్ద్రియ, పదుమపుప్ఫేన చుద్దస భవేతి.

౧౦. యక్ఖసంయుత్తం

౧. ఇన్దకసుత్తం

౨౩౫. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి ఇన్దకూటే పబ్బతే, ఇన్దకస్స యక్ఖస్స భవనే. అథ ఖో ఇన్దకో యక్ఖో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“రూపం న జీవన్తి వదన్తి బుద్ధా, కథం న్వయం విన్దతిమం సరీరం;
కుతస్స అట్ఠీయకపిణ్డమేతి, కథం న్వయం సజ్జతి గబ్భరస్మి”న్తి.

“పఠమం కలలం హోతి, కలలా హోతి అబ్బుదం;
అబ్బుదా జాయతే పేసి, పేసి నిబ్బత్తతీ ఘనో;
ఘనా పసాఖా జాయన్తి, కేసా లోమా నఖాపి చ.

“యఞ్చస్స భుఞ్జతీ మాతా, అన్నం పానఞ్చ భోజనం;
తేన సో తత్థ యాపేతి, మాతుకుచ్ఛిగతో నరో”తి.

౨. సక్కనామసుత్తం

౨౩౬. ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి గిజ్ఝకూటే పబ్బతే. అథ ఖో సక్కనామకో యక్ఖో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“సబ్బగన్థప్పహీనస్స , విప్పముత్తస్స తే సతో;
సమణస్స న తం సాధు, యదఞ్ఞమనుసాససీ”తి [యదఞ్ఞమనుసాసతీతి (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)].

“యేన కేనచి వణ్ణేన, సంవాసో సక్క జాయతి;
న తం అరహతి సప్పఞ్ఞో, మనసా అనుకమ్పితుం.

“మనసా చే పసన్నేన, యదఞ్ఞమనుసాసతి;
న తేన హోతి సంయుత్తో, యానుకమ్పా [సానుకమ్పా (సీ॰ పీ॰)] అనుద్దయా”తి.

౩. సూచిలోమసుత్తం

౨౩౭. ఏకం సమయం భగవా గయాయం విహరతి టఙ్కితమఞ్చే సూచిలోమస్స యక్ఖస్స భవనే. తేన ఖో పన సమయేన ఖరో చ యక్ఖో సూచిలోమో చ యక్ఖో భగవతో అవిదూరే అతిక్కమన్తి. అథ ఖో ఖరో యక్ఖో సూచిలోమం యక్ఖం ఏతదవోచ – “ఏసో సమణో”తి! “నేసో సమణో, సమణకో ఏసో”. “యావ జానామి యది వా సో సమణో యది వా పన సో సమణకో”తి.

అథ ఖో సూచిలోమో యక్ఖో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతో కాయం ఉపనామేసి. అథ ఖో భగవా కాయం అపనామేసి. అథ ఖో సూచిలోమో యక్ఖో భగవన్తం ఏతదవోచ – “భాయసి మం సమణా”తి? “న ఖ్వాహం తం, ఆవుసో, భాయామి; అపి చ తే సమ్ఫస్సో పాపకో”తి. “పఞ్హం తం, సమణ పుచ్ఛిస్సామి. సచే మే న బ్యాకరిస్ససి, చిత్తం వా తే ఖిపిస్సామి, హదయం వా తే ఫాలేస్సామి, పాదేసు వా గహేత్వా పారగఙ్గాయ [పారం గఙ్గాయ (క.)] ఖిపిస్సామీ”తి. “న ఖ్వాహం తం, ఆవుసో, పస్సామి సదేవకే లోకే సమారకే సబ్రహ్మకే సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ, యో మే చిత్తం వా ఖిపేయ్య హదయం వా ఫాలేయ్య పాదేసు వా గహేత్వా పారగఙ్గాయ ఖిపేయ్య; అపి చ త్వం, ఆవుసో, పుచ్ఛ యదా కఙ్ఖసీ”తి. అథ ఖో సూచిలోమో యక్ఖో భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి – ( ) [(అథ ఖో సూచిలోమో యక్ఖో భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి.) (సీ.)]

“రాగో చ దోసో చ కుతోనిదానా,
అరతీ రతీ లోమహంసో కుతోజా;
కుతో సముట్ఠాయ మనోవితక్కా,
కుమారకా ధఙ్కమివోస్సజన్తీ”తి.

“రాగో చ దోసో చ ఇతోనిదానా,
అరతీ రతీ లోమహంసో ఇతోజా;
ఇతో సముట్ఠాయ మనోవితక్కా,
కుమారకా ధఙ్కమివోస్సజన్తి.

“స్నేహజా అత్తసమ్భూతా, నిగ్రోధస్సేవ ఖన్ధజా;
పుథూ విసత్తా కామేసు, మాలువావ వితతా [విత్థతా (స్యా. కం.)] వనే.

“యే నం పజానన్తి యతోనిదానం,
తే నం వినోదేన్తి సుణోహి యక్ఖ;
తే దుత్తరం ఓఘమిమం తరన్తి,
అతిణ్ణపుబ్బం అపునబ్భవాయా”తి.

౪. మణిభద్దసుత్తం

౨౩౮. ఏకం సమయం భగవా మగధేసు విహరతి మణిమాలికే చేతియే మణిభద్దస్స యక్ఖస్స భవనే. అథ ఖో మణిభద్దో యక్ఖో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“సతీమతో సదా భద్దం, సతిమా సుఖమేధతి;
సతీమతో సువే సేయ్యో, వేరా చ పరిముచ్చతీ”తి.

“సతీమతో సదా భద్దం, సతిమా సుఖమేధతి;

సతీమతో సువే సేయ్యో, వేరా న పరిముచ్చతి.

“యస్స సబ్బమహోరత్తం [రత్తిం (స్యా. కం. క.)], అహింసాయ రతో మనో;
మేత్తం సో సబ్బభూతేసు, వేరం తస్స న కేనచీ”తి.

౫. సానుసుత్తం

౨౩౯. ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన అఞ్ఞతరిస్సా ఉపాసికాయ సాను నామ పుత్తో యక్ఖేన గహితో హోతి. అథ ఖో సా ఉపాసికా పరిదేవమానా తాయం వేలాయం ఇమా గాథాయో అభాసి –

“చాతుద్దసిం పఞ్చదసిం, యా చ పక్ఖస్స అట్ఠమీ;
పాటిహారియపక్ఖఞ్చ, అట్ఠఙ్గసుసమాగతం.

“ఉపోసథం ఉపవసన్తి, బ్రహ్మచరియం చరన్తి యే;
న తేహి యక్ఖా కీళన్తి, ఇతి మే అరహతం సుతం;
సా దాని అజ్జ పస్సామి, యక్ఖా కీళన్తి సానునా”తి.

“చాతుద్దసిం పఞ్చదసిం, యా చ పక్ఖస్స అట్ఠమీ;
పాటిహారియపక్ఖఞ్చ, అట్ఠఙ్గసుసమాగతం;
ఉపోసథం ఉపవసన్తి, బ్రహ్మచరియం చరన్తి యే.

“న తేహి యక్ఖా కీళన్తి, సాహు తే అరహతం సుతం;
సానుం పబుద్ధం వజ్జాసి, యక్ఖానం వచనం ఇదం;
మాకాసి పాపకం కమ్మం, ఆవి వా యది వా రహో.

“సచే చ [సచేవ (స్యా. కం. పీ. క.), యఞ్చేవ (సీ.)] పాపకం కమ్మం, కరిస్ససి కరోసి వా;
న తే దుక్ఖా పముత్యత్థి, ఉప్పచ్చాపి పలాయతో”తి.

“మతం వా అమ్మ రోదన్తి, యో వా జీవం న దిస్సతి;
జీవన్తం అమ్మ పస్సన్తీ, కస్మా మం అమ్మ రోదసీ”తి.

“మతం వా పుత్త రోదన్తి, యో వా జీవం న దిస్సతి;
యో చ కామే చజిత్వాన, పునరాగచ్ఛతే ఇధ;
తం వాపి పుత్త రోదన్తి, పున జీవం మతో హి సో.

“కుక్కుళా ఉబ్భతో తాత, కుక్కుళం [కుక్కుళే (సీ.)] పతితుమిచ్ఛసి;

నరకా ఉబ్భతో తాత, నరకం పతితుమిచ్ఛసి.

“అభిధావథ భద్దన్తే, కస్స ఉజ్ఝాపయామసే;

ఆదిత్తా నీహతం [నిబ్బతం (స్యా॰ కం॰ క॰), నిభతం (పీ॰ క॰)] భణ్డం, పున డయ్హితుమిచ్ఛసీ”తి.

౬. పియఙ్కరసుత్తం

౨౪౦. ఏకం సమయం ఆయస్మా అనురుద్ధో సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా అనురుద్ధో రత్తియా పచ్చూససమయం పచ్చుట్ఠాయ ధమ్మపదాని భాసతి. అథ ఖో పియఙ్కరమాతా యక్ఖినీ పుత్తకం ఏవం తోసేసి –

“మా సద్దం కరి పియఙ్కర, భిక్ఖు ధమ్మపదాని భాసతి;

అపి [అపి (సీ॰)] చ ధమ్మపదం విజానియ, పటిపజ్జేమ హితాయ నో సియా.

“పాణేసు చ సంయమామసే, సమ్పజానముసా న భణామసే;

సిక్ఖేమ సుసీల్యమత్తనో [సుసీలమత్తనో (సీ॰ క॰)], అపి ముచ్చేమ పిసాచయోనియా”తి.

౭. పునబ్బసుసుత్తం

౨౪౧. ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన భగవా భిక్ఖూ నిబ్బానపటిసంయుత్తాయ ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేతి సమాదపేతి సముత్తేజేతి సమ్పహంసేతి. తే చ భిక్ఖూ అట్ఠిం కత్వా మనసి కత్వా సబ్బచేతసా సమన్నాహరిత్వా ఓహితసోతా ధమ్మం సుణన్తి. అథ ఖో పునబ్బసుమాతా యక్ఖినీ పుత్తకే ఏవం తోసేసి –

“తుణ్హీ ఉత్తరికే హోహి, తుణ్హీ హోహి పునబ్బసు;

యావాహం బుద్ధసేట్ఠస్స, ధమ్మం సోస్సామి సత్థునో.

“నిబ్బానం భగవా ఆహ, సబ్బగన్థప్పమోచనం;

అతివేలా చ మే హోతి, అస్మిం ధమ్మే పియాయనా.

“పియో లోకే సకో పుత్తో, పియో లోకే సకో పతి;

తతో పియతరా మయ్హం, అస్స ధమ్మస్స మగ్గనా.

“న హి పుత్తో పతి వాపి, పియో దుక్ఖా పమోచయే;

యథా సద్ధమ్మస్సవనం, దుక్ఖా మోచేతి పాణినం.

“లోకే దుక్ఖపరేతస్మిం, జరామరణసంయుతే;

జరామరణమోక్ఖాయ, యం ధమ్మం అభిసమ్బుధం;

తం ధమ్మం సోతుమిచ్ఛామి, తుణ్హీ హోహి పునబ్బసూ’’తి.

‘‘అమ్మా న బ్యాహరిస్సామి, తుణ్హీభూతాయముత్తరా;
ధమ్మమేవ నిసామేహి, సద్ధమ్మస్సవనం సుఖం;
సద్ధమ్మస్స అనఞ్ఞాయ, అమ్మా దుక్ఖం చరామసే.

‘‘ఏస దేవమనుస్సానం, సమ్మూళ్హానం పభఙ్కరో;
బుద్ధో అన్తిమసారీరో, ధమ్మం దేసేతి చక్ఖుమా’’తి.

‘‘సాధు ఖో పణ్డితో నామ, పుత్తో జాతో ఉరేసయో;
పుత్తో మే బుద్ధసేట్ఠస్స, ధమ్మం సుద్ధం పియాయతి.

‘‘పునబ్బసు సుఖీ హోహి, అజ్జాహమ్హి సముగ్గతా;
దిట్ఠాని అరియసచ్చాని, ఉత్తరాపి సుణాతు మే’’తి.

౮. సుదత్తసుత్తం

౨౪౨. ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి సీతవనే. తేన ఖో పన సమయేన అనాథపిణ్డికో గహపతి రాజగహం అనుప్పత్తో హోతి కేనచిదేవ కరణీయేన. అస్సోసి ఖో అనాథపిణ్డికో గహపతి – ‘‘బుద్ధో కిర లోకే ఉప్పన్నో’’తి. తావదేవ చ పన భగవన్తం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుకామో హోతి. అథస్స అనాథపిణ్డికస్స గహపతిస్స ఏతదహోసి – ‘‘అకాలో ఖో అజ్జ భగవన్తం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం. స్వే దానాహం కాలేన భగవన్తం దస్సనాయ గమిస్సామీ’’తి బుద్ధగతాయ సతియా నిపజ్జి. రత్తియా సుదం తిక్ఖత్తుం వుట్ఠాసి పభాతన్తి మఞ్ఞమానో. అథ ఖో అనాథపిణ్డికో గహపతి యేన సివథికద్వారం [సీవథికద్వారం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] తేనుపసఙ్కమి. అమనుస్సా ద్వారం వివరింసు. అథ ఖో అనాథపిణ్డికస్స గహపతిస్స నగరమ్హా నిక్ఖమన్తస్స ఆలోకో అన్తరధాయి, అన్ధకారో పాతురహోసి, భయం ఛమ్భితత్తం లోమహంసో ఉదపాది, తతోవ పున నివత్తితుకామో అహోసి. అథ ఖో సివకో [సీవకో (సీ. పీ.)] యక్ఖో అన్తరహితో సద్దమనుస్సావేసి –

‘‘సతం హత్థీ సతం అస్సా, సతం అస్సతరీరథా;
సతం కఞ్ఞాసహస్సాని, ఆముక్కమణికుణ్డలా;
ఏకస్స పదవీతిహారస్స, కలం నాగ్ఘన్తి సోళసిం.

‘‘అభిక్కమ గహపతి, అభిక్కమ గహపతి;
అభిక్కమనం తే సేయ్యో, నో పటిక్కమన’’న్తి.

అథ ఖో అనాథపిణ్డికస్స గహపతిస్స అన్ధకారో అన్తరధాయి, ఆలోకో పాతురహోసి, యం అహోసి భయం ఛమ్భితత్తం లోమహంసో, సో పటిప్పస్సమ్భి. దుతియమ్పి ఖో అనాథపిణ్డికస్స గహపతిస్స ఆలోకో అన్తరధాయి, అన్ధకారో పాతురహోసి,

భయం ఛమ్భితత్తం లోమహంసో ఉదపాది, తతోవ పున నివత్తితుకామో అహోసి. దుతియమ్పి ఖో సివకో యక్ఖో అన్తరహితో సద్దమనుస్సావేసి –

"సతం హత్థీ సతం అస్సా…పే.…
కలం నాగ్ఘన్తి సోళసిం.

"అభిక్కమ గహపతి, అభిక్కమ గహపతి;
అభిక్కమనం తే సేయ్యో, నో పటిక్కమన"న్తి.

అథ ఖో అనాథపిణ్డికస్స గహపతిస్స అన్ధకారో అన్తరధాయి , ఆలోకో పాతురహోసి, యం అహోసి భయం ఛమ్భితత్తం లోమహంసో, సో పటిప్పస్సమ్భి. తతియమ్పి ఖో అనాథపిణ్డికస్స గహపతిస్స ఆలోకో అన్తరధాయి, అన్ధకారో పాతురహోసి, భయం ఛమ్భితత్తం లోమహంసో ఉదపాది, తతోవ పున నివత్తితుకామో అహోసి. తతియమ్పి ఖో సివకో యక్ఖో అన్తరహితో సద్దమనుస్సావేసి –

"సతం హత్థీ సతం అస్సా…పే.…
కలం నాగ్ఘన్తి సోళసిం.

"అభిక్కమ గహపతి, అభిక్కమ గహపతి;
అభిక్కమనం తే సేయ్యో, నో పటిక్కమన"న్తి.

అథ ఖో అనాథపిణ్డికస్స గహపతిస్స అన్ధకారో అన్తరధాయి, ఆలోకో పాతురహోసి, యం అహోసి భయం ఛమ్భితత్తం లోమహంసో, సో పటిప్పస్సమ్భి. అథ ఖో అనాథపిణ్డికో గహపతి యేన సీతవనం యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి.

తేన ఖో పన సమయేన భగవా రత్తియా పచ్చూససమయం పచ్చుట్ఠాయ అబ్భోకాసే చఙ్కమతి. అద్దసా ఖో భగవా అనాథపిణ్డికం గహపతిం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం. దిస్వాన చఙ్కమా ఓరోహిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. నిసజ్జ ఖో భగవా అనాథపిణ్డికం గహపతిం ఏతదవోచ – "ఏహి సుదత్తా"తి. అథ ఖో అనాథపిణ్డికో గహపతి, నామేన మం భగవా ఆలపతీతి, హట్ఠో ఉదగ్గో తత్థేవ భగవతో పాదేసు సిరసా నిపతిత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – "కచ్చి, భన్తే, భగవా సుఖమసయిత్థా"తి?

"సబ్బదా వే సుఖం సేతి, బ్రాహ్మణో పరినిబ్బుతో;
యో న లిమ్పతి కామేసు, సీతిభూతో నిరూపధి.

"సబ్బా ఆసత్తియో ఛేత్వా, వినేయ్య హదయే దరం;
ఉపసన్తో సుఖం సేతి, సన్తిం పప్పుయ్య చేతసా"తి [చేతసోతి (సీ.)].

౯. పఠమసుక్కాసుత్తం

೨೪೩. ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. తేన ఖో పన సమయేన సుక్కా భిక్ఖునీ మహతియా పరిసాయ పరివుతా ధమ్మం దేసేతి. అథ ఖో సుక్కాయ భిక్ఖునియా అభిప్పసన్నో యక్ఖో రాజగహే రథికాయ రథికం సిఙ్ఘాటకేన సిఙ్ఘాటకం ఉపసఙ్కమిత్వా తాయం వేలాయం ఇమా గాథాయో అభాసి –

“కిం మే కతా రాజగహే మనుస్సా, మధుపీతావ సేయరే;
యే సుక్కం న పయిరుపాసన్తి, దేసేన్తిం అమతం పదం.

“తఞ్చ పన అప్పటివానీయం, అసేచనకమోజవం;
పివన్తి మఞ్ఞే సప్పఞ్ఞా, వలాహకమివ పన్థగూ”తి [వలాహకమివద్ధగూతి (సీ.)].

౧౦. దుతియసుక్కాసుత్తం

೨೪೪. ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. తేన ఖో పన సమయేన అఞ్ఞతరో ఉపాసకో సుక్కాయ భిక్ఖునియా భోజనం అదాసి. అథ ఖో సుక్కాయ భిక్ఖునియా అభిప్పసన్నో యక్ఖో రాజగహే రథికాయ రథికం సిఙ్ఘాటకేన సిఙ్ఘాటకం ఉపసఙ్కమిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం గాథం అభాసి –

“పుఞ్ఞం వత పసవి బహుం, సప్పఞ్ఞో వతాయం ఉపాసకో;
యో సుక్కాయ అదాసి భోజనం, సబ్బగన్థేహి విప్పముత్తియా”తి [విప్పముత్తాయాతి (స్యా. కం.)].

౧౧. చీరాసుత్తం

೨೪೫. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. తేన ఖో పన సమయేన అఞ్ఞతరో ఉపాసకో చీరాయ [చిరాయ (క.)] భిక్ఖునియా చీవరం అదాసి. అథ ఖో చీరాయ భిక్ఖునియా అభిప్పసన్నో యక్ఖో రాజగహే రథికాయ రథికం సిఙ్ఘాటకేన సిఙ్ఘాటకం ఉపసఙ్కమిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం గాథం అభాసి –

“పుఞ్ఞం వత పసవి బహుం, సప్పఞ్ఞో వతాయం ఉపాసకో;
యో చీరాయ అదాసి చీవరం, సబ్బయోగేహి విప్పముత్తియా”తి [విప్పముత్తాయాతి (స్యా. కం.)].

౧౨. ఆళవకసుత్తం

೨೪೬. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా ఆళవియం విహరతి ఆళవకస్స యక్ఖస్స భవనే. అథ ఖో ఆళవకో యక్ఖో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – “నిక్ఖమ, సమణా”తి. “సాధావుసో”తి భగవా నిక్ఖమి. “పవిస, సమణా”తి. “సాధావుసో”తి భగవా పావిసి. దుతియమ్పి ఖో ఆళవకో యక్ఖో భగవన్తం ఏతదవోచ – “నిక్ఖమ, సమణా”తి. “సాధావుసో”తి భగవా నిక్ఖమి. “పవిస, సమణా”తి. “సాధావుసో”తి భగవా పావిసి. తతియమ్పి ఖో ఆళవకో యక్ఖో భగవన్తం ఏతదవోచ – “నిక్ఖమ, సమణా”తి. “సాధావుసో”తి భగవా నిక్ఖమి. “పవిస, సమణా”తి. “సాధావుసో”తి భగవా పావిసి. చతుత్థమ్పి ఖో ఆళవకో యక్ఖో భగవన్తం ఏతదవోచ – “నిక్ఖమ, సమణా”తి. “న ఖ్వాహం తం, ఆవుసో, నిక్ఖమిస్సామి. యం తే కరణీయం తం కరోహీ”తి. “పఞ్హం తం, సమణ, పుచ్ఛిస్సామి. సచే మే న బ్యాకరిస్ससి, చిత్తం వా తే

ఖిపిస్సామి, హదయం వా తే ఫాలేస్సామి, పాదేసు వా గహేత్వా పారగఙ్గాయ ఖిపిస్సామీ”తి. “న ఖ్వాహం తం, ఆవుసో, పస్సామి సదేవకే లోకే సమారకే సబ్రహ్మకే సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ, యో మే చిత్తం వా ఖిపేయ్య హదయం వా ఫాలేయ్య, పాదేసు వా గహేత్వా పారగఙ్గాయ ఖిపేయ్య. అపి చ త్వం, ఆవుసో, పుచ్ఛ యదా కఙ్ఖసీ”తి [(అథ ఖో ఆళవకో యక్ఖో భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి.) (సీ.)].

“కింసూధ విత్తం పురిసస్స సేట్ఠం, కింసు సుచిణ్ణం సుఖమావహాతి;
కింసు హవే సాదుతరం రసానం, కథంజీవిం జీవితమాహు సేట్ఠ”న్తి.

“సద్ధీధ విత్తం పురిస్స సేట్ఠం, ధమ్మో సుచిణ్ణో సుఖమావహాతి;
సచ్చం హవే సాదుతరం రసానం, పఞ్ఞాజీవిం జీవితమాహు సేట్ఠ”న్తి.

“కథంసు తరతి ఓఘం, కథంసు తరతి అణ్ణవం;
కథంసు దుక్ఖమచ్చేతి, కథంసు పరిసుజ్ఝతీ”తి.

“సద్ధాయ తరతి ఓఘం, అప్పమాదేన అణ్ణవం;
వీరియేన దుక్ఖమచ్చేతి, పఞ్ఞాయ పరిసుజ్ఝతీ”తి.

“కథంసు లభతే పఞ్ఞం, కథంసు విన్దతే ధనం;
కథంసు కిత్తిం పప్పోతి, కథం మిత్తాని గన్థతి;
అస్మా లోకా పరం లోకం, కథం పేచ్చ న సోచతీ”తి.

“సద్దహానో అరహతం, ధమ్మం నిబ్బానపత్తియా;
సుస్సూసం [సుస్సూసా (సీ. పీ.)] లభతే పఞ్ఞం, అప్పమత్తో విచక్ఖణో.

“పతిరూపకారీ ధురవా, ఉట్ఠాతా విన్దతే ధనం;
సచ్చేన కిత్తిం పప్పోతి, దదం మిత్తాని గన్థతి;
అస్మా లోకా పరం లోకం, ఏవం పేచ్చ న సోచతి.

“యస్సేతే చతురో ధమ్మా, సద్ధస్స ఘరమేసినో;
సచ్చం దమ్మో ధితి చాగో, స వే పేచ్చ న సోచతి.

“ఇఙ్ఘ అఞ్ఞేపి పుచ్ఛస్సు, పుథూ సమణబ్రాహ్మణే;
యది సచ్చా దమ్మా చాగా, ఖన్త్యా భియ్యోధ విజ్జతీ”తి.

“కథం ను దాని పుచ్ఛేయ్యం, పుథూ సమణబ్రాహ్మణే;
యోహం [సోహం (సీ.), స్వాహం (క.)] అజ్జ పజానామి, యో అత్థో సమ్పరాయికో.

“అత్థాయ వత మే బుద్ధో, వాసాయాళవిమాగమా [మాగతో (పీ. క.)];
యోహం [సోహం (సీ.)] అజ్జ పజానామి, యత్థ దిన్నం మహప్ఫలం.

“సో అహం విచరిస్సామి, గామా గామం పురా పురం;
నమస్సమానో సమ్బుద్ధం, ధమ్మస్స చ సుధమ్మత”న్తి.

యక్ఖసంయుత్తం సమత్తం.

తస్సుద్దానం –

ఇన్దకో సక్క సూచి చ, మణిభద్దో చ సాను చ;
పియఙ్కర పునబ్బసు సుదత్తో చ, ద్వే సుక్కా చీరఆళవీతి ద్వాదస.

౧౧. సక్కసంయుత్తం

౧. పఠమవగ్గో

౧. సువీరసుత్తం

౨౪౭. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "భిక్ఖవో"తి. "భదన్తే"తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

"భూతపుబ్బం, భిక్ఖవే, అసురా దేవే అభియంసు. అథ ఖో, భిక్ఖవే, సక్కో దేవానమిన్దో సువీరం దేవపుత్తం ఆమన్తేసి – 'ఏతే, తాత సువీర, అసురా దేవే అభియన్తి. గచ్ఛ, తాత సువీర, అసురే పచ్చుయ్యాహీ'తి. 'ఏవం భద్దన్తవా'తి ఖో, భిక్ఖవే, సువీరో దేవపుత్తో సక్కస్స దేవానమిన్దస్స పటిస్సుత్వా పమాదం ఆపాదేసి [ఆహరేసి (కత్థచి) నవఙ్గుత్తరే సీహనాదసుత్తేపి]. దుతియమ్పి ఖో, భిక్ఖవే, సక్కో దేవానమిన్దో సువీరం దేవపుత్తం ఆమన్తేసి – 'ఏతే, తాత సువీర, అసురా దేవే అభియన్తి. గచ్ఛ, తాత సువీర, అసురే పచ్చుయ్యాహీ'తి. 'ఏవం భద్దన్తవా'తి ఖో, భిక్ఖవే, సువీరో దేవపుత్తో సక్కస్స దేవానమిన్దస్స పటిస్సుత్వా దుతియమ్పి పమాదం ఆపాదేసి. తతియమ్పి ఖో, భిక్ఖవే, సక్కో దేవానమిన్దో సువీరం దేవపుత్తం ఆమన్తేసి – 'ఏతే, తాత సువీర, అసురా దేవే అభియన్తి. గచ్ఛ, తాత సువీర, అసురే పచ్చుయ్యాహీ'తి . 'ఏవం భద్దన్తవా'తి ఖో, భిక్ఖవే, సువీరో దేవపుత్తో సక్కస్స దేవానమిన్దస్స పటిస్సుత్వా తతియమ్పి పమాదం ఆపాదేసి. అథ ఖో, భిక్ఖవే, సక్కో దేవానమిన్దో సువీరం దేవపుత్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

"అనుట్ఠహం అవాయామం, సుఖం యత్రాధిగచ్ఛతి;
సువీర తత్థ గచ్ఛాహి, మఞ్చ తత్థేవ పాపయా"తి.

"అలస్వస్స [అలస'స్స (సీ. పీ.), అలస్వాయం (స్యా. కం.)] అనుట్ఠాతా, న చ కిచ్చాని కారయే;
సబ్బకామసమిద్ధస్స, తం మే సక్క వరం దిసా"తి.

"యత్థాలసో అనుట్ఠాతా, అచ్చన్తం సుఖమేధతి;
సువీర తత్థ గచ్ఛాహి, మఞ్చ తత్థేవ పాపయా"తి.

"అకమ్మునా [అకమ్మనా (సీ. పీ.)] దేవసేట్ఠ, సక్క విన్దేము యం సుఖం;
అసోకం అనుపాయాసం, తం మే సక్క వరం దిసా"తి.

"సచే అత్థి అకమ్మేన, కోచి క్వచి న జీవతి;
నిబ్బానస్స హి సో మగ్గో, సువీర తత్థ గచ్ఛాహి;
మఞ్చ తత్థేవ పాపయా"తి.

“సో హి నామ, భిక్ఖవే, సక్కో దేవానమిన్దో సకం పుఞ్ఞఫలం ఉపజీవమానో దేవానం తావతింసానం ఇస్సరియాధిపచ్చం రజ్జం కారేన్తో ఉట్ఠానవీరియస్స వణ్ణవాదీ భవిస్సతి. ఇధ ఖో తం, భిక్ఖవే, సోభేథ, యం తుమ్హే ఏవం స్వాక్ఖాతే ధమ్మవినయే పబ్బజితా సమానా ఉట్ఠహేయ్యాథ ఘటేయ్యాథ వాయమేయ్యాథ అప్పత్తస్స పత్తియా అనధిగతస్స అధిగమాయ, అసచ్ఛికతస్స సచ్ఛికిరియాయా”తి.

౨. సుసీమసుత్తం

౨౪౮. సావత్థియం. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “భిక్ఖవో”తి. “భదన్తే”తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

“భూతపుబ్బం, భిక్ఖవే, అసురా దేవే అభియంసు. అథ ఖో, భిక్ఖవే, సక్కో దేవానమిన్దో సుసీమం [సుసిమం (స్యా॰ కం॰ క॰)] దేవపుత్తం ఆమన్తేసి – ‘ఏతే, తాత సుసీమ, అసురా దేవే అభియన్తి. గచ్ఛ, తాత సుసీమ, అసురే పచ్చుయ్యాహీ’తి. ‘ఏవం భద్దన్తవా’తి ఖో, భిక్ఖవే, సుసీమో దేవపుత్తో సక్కస్స దేవానమిన్దస్స పటిస్సుత్వా పమాదం ఆపాదేసి. దుతియమ్పి ఖో, భిక్ఖవే, సక్కో దేవానమిన్దో సుసీమం దేవపుత్తం ఆమన్తేసి...పే॰... దుతియమ్పి పమాదం ఆపాదేసి. తతియమ్పి ఖో, భిక్ఖవే, సక్కో దేవానమిన్దో సుసీమం దేవపుత్తం ఆమన్తేసి...పే॰... తతియమ్పి పమాదం ఆపాదేసి. అథ ఖో, భిక్ఖవే, సక్కో దేవానమిన్దో సుసీమం దేవపుత్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“అనుట్ఠహం అవాయామం, సుఖం యత్రాధిగచ్ఛతి;
సుసీమ తత్థ గచ్ఛాహి, మఞ్చ తత్థేవ పాపయా”తి.

“అలస్వస్స అనుట్ఠాతా, న చ కిచ్చాని కారయే;
సబ్బకామసమిద్ధస్స, తం మే సక్క వరం దిసా”తి.

“యత్థాలసో అనుట్ఠాతా, అచ్చన్తం సుఖమేధతి;
సుసీమ తత్థ గచ్ఛాహి, మఞ్చ తత్థేవ పాపయా”తి.

“అకమ్మునా దేవసేట్ఠ, సక్క విన్దేము యం సుఖం;
అసోకం అనుపాయాసం, తం మే సక్క వరం దిసా”తి.

“సచే అత్థి అకమ్మేన, కోచి క్వచి న జీవతి;
నిబ్బానస్స హి సో మగ్గో, సుసీమ తత్థ గచ్ఛాహి;
మఞ్చ తత్థేవ పాపయా”తి.

“సో హి నామ, భిక్ఖవే, సక్కో దేవానమిన్దో సకం పుఞ్ఞఫలం ఉపజీవమానో దేవానం తావతింసానం ఇస్సరియాధిపచ్చం రజ్జం కారేన్తో ఉట్ఠానవీరియస్స వణ్ణవాదీ భవిస్సతి. ఇధ ఖో తం, భిక్ఖవే, సోభేథ, యం తుమ్హే ఏవం స్వాక్ఖాతే ధమ్మవినయే

పబ్బజితా సమానా ఉట్ఠహేయ్యాథ ఘటేయ్యాథ వాయమేయ్యాథ అప్పత్తస్స పత్తియా, అనధిగతస్స అధిగమాయ, అసచ్ఛికతస్స సచ్ఛికిరియాయా”తి.

౩. ధజగ్గసుత్తం

౨౪౯. సావత్థియం . తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “భిక్ఖవో”తి . “భదన్తే”తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

“భూతపుబ్బం, భిక్ఖవే, దేవాసురసఙ్గామో సముపబ్యూళ్హో అహోసి. అథ ఖో, భిక్ఖవే, సక్కో దేవానమిన్దో దేవే తావతింసే ఆమన్తేసి –

‘సచే, మారిసా, దేవానం సఙ్గామగతానం ఉప్పజ్జేయ్య భయం వా ఛమ్భితత్తం వా లోమహంసో వా, మమేవ తస్మిం సమయే ధజగ్గం ఉల్లోకేయ్యాథ. మమఞ్హి వో ధజగ్గం ఉల్లోకయతం యం భవిస్సతి భయం వా ఛమ్భితత్తం వా లోమహంసో వా, సో పహీయిస్సతి’.

‘నో చే మే ధజగ్గం ఉల్లోకేయ్యాథ, అథ పజాపతిస్స దేవరాజస్స ధజగ్గం ఉల్లోకేయ్యాథ. పజాపతిస్స హి వో దేవరాజస్స ధజగ్గం ఉల్లోకయతం యం భవిస్సతి భయం వా ఛమ్భితత్తం వా లోమహంసో వా, సో పహీయిస్సతి’.

‘నో చే పజాపతిస్స దేవరాజస్స ధజగ్గం ఉల్లోకేయ్యాథ, అథ వరుణస్స దేవరాజస్స ధజగ్గం ఉల్లోకేయ్యాథ. వరుణస్స హి వో దేవరాజస్స ధజగ్గం ఉల్లోకయతం యం భవిస్సతి భయం వా ఛమ్భితత్తం వా లోమహంసో వా, సో పహీయిస్సతి’.

‘నో చే వరుణస్స దేవరాజస్స ధజగ్గం ఉల్లోకేయ్యాథ, అథ ఈసానస్స దేవరాజస్స ధజగ్గం ఉల్లోకేయ్యాథ. ఈసానస్స హి వో దేవరాజస్స ధజగ్గం ఉల్లోకయతం యం భవిస్సతి భయం వా ఛమ్భితత్తం వా లోమహంసో వా, సో పహీయిస్సతీ’”తి.

“తం ఖో పన, భిక్ఖవే, సక్కస్స వా దేవానమిన్దస్స ధజగ్గం ఉల్లోకయతం, పజాపతిస్స వా దేవరాజస్స ధజగ్గం ఉల్లోకయతం, వరుణస్స వా దేవరాజస్స ధజగ్గం ఉల్లోకయతం, ఈసానస్స వా దేవరాజస్స ధజగ్గం ఉల్లోకయతం యం భవిస్సతి భయం వా ఛమ్భితత్తం వా లోమహంసో వా, సో పహీయేథాపి నోపి పహీయేథ [నో పహీయేథ (క.)].

“తం కిస్స హేతు? సక్కో హి, భిక్ఖవే, దేవానమిన్దో అవీతరాగో అవీతదోసో అవీతమోహో భీరు ఛమ్భీ ఉత్రాసీ పలాయీతి.

“అహఞ్చ ఖో, భిక్ఖవే, ఏవం వదామి – ‘సచే తుమ్హాకం, భిక్ఖవే, అరఞ్ఞగతానం వా రుక్ఖమూలగతానం వా సుఞ్ఞాగారగతానం వా ఉప్పజ్జేయ్య భయం వా ఛమ్భితత్తం వా లోమహంసో వా, మమేవ తస్మిం సమయే అనుస్సరేయ్యాథ – ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా’తి. మమఞ్హి వో, భిక్ఖవే, అనుస్సరతం యం భవిస్సతి భయం వా ఛమ్భితత్తం వా లోమహంసో వా, సో పహీయిస్సతి.

“నో చే మం అనుస్సరేయ్యాథ, అథ ధమ్మం అనుస్సరేయ్యాథ – ‘స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో సన్దిట్ఠికో అకాలికో ఏహిపస్సికో ఓపనేయ్యికో పచ్చత్తం వేదితబ్బో విఞ్ఞూహీ’తి. ధమ్మఞ్హి వో, భిక్ఖవే, అనుస్సరతం యం భవిస్సతి భయం వా ఛమ్భితత్తం వా లోమహంసో వా, సో పహీయిస్సతి.

“నో చే ధమ్మం అనుస్సరేయ్యాథ, అథ సఙ్ఘం అనుస్సరేయ్యాథ – ‘సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో ఉజుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో ఞాయప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో సామీచిప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో, యదిదం చత్తారి పురిసయుగాని అట్ఠ పురిసపుగ్గలా ఏస భగవతో సావకసఙ్ఘో, ఆహునేయ్యో పాహునేయ్యో దక్ఖిణేయ్యో అఞ్జలికరణీయో అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్సా’తి. సఙ్ఘఞ్హి వో, భిక్ఖవే, అనుస్సరతం యం భవిస్సతి భయం వా ఛమ్భితత్తం వా లోమహంసో వా, సో పహీయిస్సతి.

“తం కిస్స హేతు? తథాగతో హి, భిక్ఖవే, అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో వీతరాగో వీతదోసో వీతమోహో అభీరు అచ్ఛమ్భీ అనుత్రాసీ అపలాయీ”తి. ఇదమవోచ భగవా. ఇదం వత్వాన సుగతో అథాపరం ఏతదవోచ సత్థా –

“అరఞ్ఞే రుక్ఖమూలే వా, సుఞ్ఞాగారేవ భిక్ఖవో;
అనుస్సరేథ [అనుస్సరేయ్యాథ (క.) పదసిద్ధి పన చిన్తేతబ్బా] సమ్బుద్ధం, భయం తుమ్హాక నో సియా.

“నో చే బుద్ధం సరేయ్యాథ, లోకజేట్ఠం నరాసభం;
అథ ధమ్మం సరేయ్యాథ, నియ్యానికం సుదేసితం.

“నో చే ధమ్మం సరేయ్యాథ, నియ్యానికం సుదేసితం;
అథ సఙ్ఘం సరేయ్యాథ, పుఞ్ఞక్ఖేత్తం అనుత్తరం.

“ఏవం బుద్ధం సరన్తానం, ధమ్మం సఙ్ఘఞ్చ భిక్ఖవో;
భయం వా ఛమ్భితత్తం వా, లోమహంసో న హేస్సతీ”తి.

౪. వేపచిత్తిసుత్తం

౨౫౦. సావత్థినిదానం. “భూతపుబ్బం , భిక్ఖవే, దేవాసురసఙ్గామో సముపబ్యూళ్హో అహోసి. అథ ఖో, భిక్ఖవే, వేపచిత్తి అసురిన్దో అసురే ఆమన్తేసి – ‘సచే, మారిసా, దేవానం అసురసఙ్గామే సముపబ్యూళ్హే అసురా జినేయ్యుం దేవా పరాజినేయ్యుం [పరాజేయ్యుం (సీ. పీ.)], యేన నం సక్కం దేవానమిన్దం కణ్ఠపఞ్చమేహి బన్ధనేహి బన్ధిత్వా మమ సన్తికే ఆనేయ్యాథ అసురపుర’న్తి. సక్కోపి ఖో, భిక్ఖవే, దేవానమిన్దో దేవే తావతింసే ఆమన్తేసి – ‘సచే, మారిసా, దేవానం అసురసఙ్గామే సముపబ్యూళ్హే దేవా జినేయ్యుం అసురా పరాజినేయ్యుం, యేన నం వేపచిత్తిం అసురిన్దం కణ్ఠపఞ్చమేహి బన్ధనేహి బన్ధిత్వా మమ సన్తికే ఆనేయ్యాథ సుధమ్మసభ’’న్తి. తస్మిం ఖో పన, భిక్ఖవే, సఙ్గామే దేవా జినింసు , అసురా పరాజినింసు [పరాజింసు (సీ. పీ.)]. అథ ఖో, భిక్ఖవే, దేవా తావతింసా వేపచిత్తిం అసురిన్దం కణ్ఠపఞ్చమేహి బన్ధనేహి బన్ధిత్వా సక్కస్స దేవానమిన్దస్స సన్తికే ఆనేసుం సుధమ్మసభం. తత్ర సుదం, భిక్ఖవే, వేపచిత్తి అసురిన్దో కణ్ఠపఞ్చమేహి

బన్ధనేహి బద్ధో సక్కం దేవానమిన్దం సుధమ్మసభం పవిసన్తఞ్చ నిక్ఖమన్తఞ్చ అసబ్భాహి ఫరుసాహి వాచాహి అక్కోసతి పరిభాసతి. అథ ఖో, భిక్ఖవే, మాతలి సఙ్గాహకో సక్కం దేవానమిన్దం గాథాహి అజ్ఝభాసి –

"భయా ను మఘవా సక్క, దుబ్బల్యా నో తితిక్ఖసి;
సుణన్తో ఫరుసం వాచం, సమ్ముఖా వేపచిత్తినో"తి.

"నాహం భయా న దుబ్బల్యా, ఖమామి వేపచిత్తినో;
కథఞ్హి మాదిసో విఞ్ఞూ, బాలేన పటిసంయుజే"తి.

"భియ్యో బాలా పభిజ్జేయ్యుం, నో చస్స పటిసేధకో;
తస్మా భుసేన దణ్డేన, ధీరో బాలం నిసేధయే"తి.

"ఏతదేవ అహం మఞ్ఞే, బాలస్స పటిసేధనం;
పరం సఙ్కుపితం ఞత్వా, యో సతో ఉపసమ్మతీ"తి.

"ఏతదేవ తితిక్ఖాయ, వజ్జం పస్సామి వాసవ;
యదా నం మఞ్ఞతి బాలో, భయా మ్యాయం తితిక్ఖతి;
అజ్ఝారుహతి దుమ్మేధో, గోవ భియ్యో పలాయిన"న్తి.

"కామం మఞ్ఞతు వా మా వా, భయా మ్యాయం తితిక్ఖతి;
సదత్థపరమా అత్థా, ఖన్త్యా భియ్యో న విజ్జతి.

"యో హవే బలవా సన్తో, దుబ్బలస్స తితిక్ఖతి;
తమాహు పరమం ఖన్తిం, నిచ్చం ఖమతి దుబ్బలో.

"అబలం తం బలం ఆహు, యస్స బాలబలం బలం;
బలస్స ధమ్మగుత్తస్స, పటివత్తా న విజ్జతి.

"తస్సేవ తేన పాపియో, యో కుద్ధం పటికుజ్ఝతి;
కుద్ధం అప్పటికుజ్ఝన్తో, సఙ్గామం జేతి దుజ్జయం.

"ఉభిన్నమత్థం చరతి, అత్తనో చ పరస్స చ;
పరం సఙ్కుపితం ఞత్వా, యో సతో ఉపసమ్మతి.

"ఉభిన్నం తికిచ్ఛన్తానం, అత్తనో చ పరస్స చ;
జనా మఞ్ఞన్తి బాలోతి, యే ధమ్మస్స అకోవిదా"తి.

"సో హి నామ, భిక్ఖవే, సక్కో దేవానమిన్దో సకం పుఞ్ఞఫలం ఉపజీవమానో దేవానం తావతింసానం ఇస్సరియాధిపచ్చం రజ్జం కారేన్తో ఖన్తిసోరచ్చస్స వణ్ణవాదీ భవిస్సతి. ఇధ ఖో తం, భిక్ఖవే, సోభేథ యం తుమ్హే ఏవం స్వాక్ఖాతే ధమ్మవినయే పబ్బజితా సమానా ఖమా చ భవేయ్యాథ సోరతా చా"తి.

౫. సుభాసితజయసుత్తం

౨౨౧. సావత్థినిదానం. "భూతపుబ్బం, భిక్ఖవే, దేవాసురసఙ్గామో సముపబ్యూళ్హో అహోసి. అథ ఖో, భిక్ఖవే, వేపచిత్తి అసురిన్దో సక్కం దేవానమిన్దం ఏతదవోచ – 'హోతు, దేవానమిన్ద, సుభాసితేన జయో'తి. 'హోతు, వేపచిత్తి, సుభాసితేన జయో'తి. అథ ఖో, భిక్ఖవే, దేవా చ అసురా చ పారిసజ్జే ఠపేసుం – 'ఇమే నో సుభాసితదుబ్భాసితం ఆజానిస్సన్తీ'తి. అథ ఖో, భిక్ఖవే, వేపచిత్తిం అసురిన్దో సక్కం దేవానమిన్దం ఏతదవోచ – 'భణ, దేవానమిన్ద, గాథ'న్తి. ఏవం వుత్తే, భిక్ఖవే, సక్కో దేవానమిన్దో వేపచిత్తి అసురిన్దం ఏతదవోచ – 'తుమ్హే ఖ్వేత్థ, వేపచిత్తి, పుబ్బదేవా. భణ, వేపచిత్తి, గాథ'న్తి. ఏవం వుత్తే, భిక్ఖవే, వేపచిత్తి అసురిన్దో ఇమం గాథం అభాసి –

"భియ్యో బాలా పభిజ్జేయ్యుం, నో చస్స పటిసేధకో;
తస్మా భుసేన దణ్డేన, ధీరో బాలం నిసేధయే"తి.

"భాసితాయ ఖో పన, భిక్ఖవే, వేపచిత్తినా అసురిన్దేన గాథాయ అసురా అనుమోదింసు, దేవా తుణ్హీ అహేసుం. అథ ఖో, భిక్ఖవే, వేపచిత్తి అసురిన్దో సక్కం దేవానమిన్దం ఏతదవోచ – 'భణ, దేవానమిన్ద, గాథ'న్తి. ఏవం వుత్తే, భిక్ఖవే, సక్కో దేవానమిన్దో ఇమం గాథం అభాసి –

"ఏతదేవ అహం మఞ్ఞే, బాలస్స పటిసేధనం;
పరం సఙ్కుపితం ఞత్వా, యో సతో ఉపసమ్మతీ"తి.

"భాసితాయ ఖో పన, భిక్ఖవే, సక్కేన దేవానమిన్దేన గాథాయ, దేవా అనుమోదింసు, అసురా తుణ్హీ అహేసుం. అథ ఖో, భిక్ఖవే, సక్కో దేవానమిన్దో వేపచిత్తిం అసురిన్దం ఏతదవోచ – 'భణ, వేపచిత్తి, గాథ'న్తి. ఏవం వుత్తే, భిక్ఖవే, వేపచిత్తి అసురిన్దో ఇమం గాథం అభాసి –

"ఏతదేవ తితిక్ఖాయ, వజ్జం పస్సామి వాసవ;
యదా నం మఞ్ఞతి బాలో, భయా మ్యాయం తితిక్ఖతి;
అజ్ఝారుహతి దుమ్మేధో, గోవ భియ్యో పలాయిన"న్తి.

"భాసితాయ ఖో పన, భిక్ఖవే, వేపచిత్తినా అసురిన్దేన గాథాయ అసురా అనుమోదింసు, దేవా తుణ్హీ అహేసుం. అథ ఖో, భిక్ఖవే, వేపచిత్తి అసురిన్దో సక్కం దేవానమిన్దం ఏతదవోచ – 'భణ, దేవానమిన్ద, గాథ'న్తి. ఏవం వుత్తే, భిక్ఖవే, సక్కో దేవానమిన్దో ఇమా గాథాయో అభాసి –

"కామం మఞ్ఞతు వా మా వా, భయా మ్యాయం తితిక్ఖతి;
సదత్థపరమా అత్థా, ఖన్త్యా భియ్యో న విజ్జతి.

“యో హవే బలవా సన్తో, దుబ్బలస్స తితిక్ఖతి;
తమాహు పరమం ఖన్తిం, నిచ్చం ఖమతి దుబ్బలో.

“అబలం తం బలం ఆహు, యస్స బాలబలం బలం;
బలస్స ధమ్మగుత్తస్స, పటివత్తా న విజ్జతి.

“తస్సేవ తేన పాపియో, యో కుద్ధం పటికుజ్ఝతి;
కుద్ధం అప్పటికుజ్ఝన్తో, సఙ్గామం జేతి దుజ్జయం.

“ఉభిన్నమత్థం చరతి, అత్తనో చ పరస్స చ;
పరం సఙ్కుపితం ఞత్వా, యో సతో ఉపసమ్మతి.

“ఉభిన్నం తికిచ్ఛన్తానం, అత్తనో చ పరస్స చ;
జనా మఞ్ఞన్తి బాలోతి, యే ధమ్మస్స అకోవిదా”తి.

“భాసితాసు ఖో పన, భిక్ఖవే, సక్కేన దేవానమిన్దేన గాథాసు, దేవా అనుమోదింసు, అసురా తుణ్హీ అహేసుం. అథ ఖో, భిక్ఖవే, దేవానఞ్చ అసురానఞ్చ పారిసజ్జా ఏతదవోచుం – ‘భాసితా ఖో వేపచిత్తినా అసురిన్దేన గాథాయో. తా చ ఖో సదణ్డావచరా ససత్థావచరా, ఇతి భణ్డనం ఇతి విగ్గహో ఇతి కలహో. భాసితా ఖో [భాసితా ఖో పన (సీ॰)] సక్కేన దేవానమిన్దేన గాథాయో. తా చ ఖో అదణ్డావచరా అసత్థావచరా, ఇతి అభణ్డనం ఇతి అవిగ్గహో ఇతి అకలహో. సక్కస్స దేవానమిన్దస్స సుభాసితేన జయో’తి. ఇతి ఖో, భిక్ఖవే సక్కస్స దేవానమిన్దస్స సుభాసితేన జయో అహోసీ”తి.

౬. కులావకసుత్తం

౨౫౨. సావత్థియం. “భూతపుబ్బం, భిక్ఖవే, దేవాసురసఙ్గామో సముపబ్యూళ్హో అహోసి. తస్మిం ఖో పన, భిక్ఖవే, సఙ్గామే అసురా జినింసు , దేవా పరాజినింసు. పరాజితా చ ఖో, భిక్ఖవే, దేవా అపాయంస్వేవ ఉత్తరేనముఖా, అభియంస్వేవ నే అసురా. అథ ఖో, భిక్ఖవే, సక్కో దేవానమిన్దో మాతలిం సఙ్గాహకం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“కులావకా మాతలి సిమ్బలిస్మిం,
ఈసాముఖేన పరివజ్జయస్సు;
కామం చజామ అసురేసు పాణం,
మాయిమే దిజా వికులావకా [వికులావా (స్యా॰ కం॰ క॰)] అహేసు”న్తి.

““ఏవం భద్దన్తవా’తి ఖో, భిక్ఖవే, మాతలి సఙ్గాహకో సక్కస్స దేవానమిన్దస్స పటిస్సుత్వా సహస్సయుత్తం ఆజఞ్ఞరథం పచ్చుదావత్తేసి. అథ ఖో, భిక్ఖవే, అసురానం ఏతదహోసి – ‘పచ్చుదావత్తో ఖో దాని సక్కస్స దేవానమిన్దస్స సహస్సయుత్తో ఆజఞ్ఞరథో . దుతియమ్పి ఖో దేవా అసురేహి సఙ్గామేస్సన్తీతి భీతా అసురపురమేవ పావిసింసు. ఇతి ఖో, భిక్ఖవే, సక్కస్స దేవానమిన్దస్స ధమ్మేన జయో అహోసీ’”తి.

౭. నదుబ్భియసుత్తం

౨౫౩. సావత్థియం. “భూతపుబ్బం, భిక్ఖవే, సక్కస్స దేవానమిన్దస్స రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – ‘యోపి మే అస్స సుపచ్చత్థికో తస్సపాహం న దుబ్భేయ్య’న్తి. అథ ఖో, భిక్ఖవే, వేపచిత్తి అసురిన్దో సక్కస్స దేవానమిన్దస్స చేతసా చేతోపరివితక్కమఞ్ఞాయ యేన సక్కో దేవానమిన్దో తేనుపసఙ్కమి. అద్దసా ఖో, భిక్ఖవే, సక్కో దేవానమిన్దో వేపచిత్తిం అసురిన్దం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం. దిస్వాన వేపచిత్తిం అసురిన్దం ఏతదవోచ – ‘తిట్ఠ, వేపచిత్తి, గహితోసీ’”తి.

“యదేవ తే, మారిస, పుబ్బే చిత్తం, తదేవ త్వం మా పజహాసీ”తి [తదేవ త్వం మారిస పహాసీతి (సీ. స్యా. కం.)].

“సపస్సు చ మే, వేపచిత్తి, అదుబ్భాయా”తి [అద్రుబ్భాయ (క.)].

“యం ముసా భణతో పాపం, యం పాపం అరియూపవాదినో;
మిత్తద్దునో చ యం పాపం, యం పాపం అకతఞ్ఞునో;
తమేవ పాపం ఫుసతు [ఫుసతి (సీ. పీ.)], యో తే దుబ్భే సుజమ్పతీ”తి.

౮. వేరోచనఅసురిన్దసుత్తం

౨౫౪. సావత్థియం జేతవనే. తేన ఖో పన సమయేన భగవా దివావిహారగతో హోతి పటిసల్లీనో. అథ ఖో సక్కో చ దేవానమిన్దో వేరోచనో చ అసురిన్దో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా పచ్చేకం ద్వారబాహం నిస్సాయ అట్ఠంసు. అథ ఖో వేరోచనో అసురిన్దో భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“వాయమేథేవ పురిసో, యావ అత్థస్స నిప్పదా;
నిప్పన్నసోభనో [సోభినో (సీ.), సోభణో (పీ. క.)] అత్థో [అత్థా (సీ.)], వేరోచనవచో ఇద”న్తి.

“వాయమేథేవ పురిసో, యావ అత్థస్స నిప్పదా;
నిప్పన్నసోభనో అత్థో [నిప్పన్నసోభినో అత్థా (సీ. స్యా. కం.)], ఖన్త్యా భియ్యో న విజ్జతీ”తి.

“సబ్బే సత్తా అత్థజాతా, తత్థ తత్థ యథారహం;
సంయోగపరమా త్వేవ, సమ్భోగా సబ్బపాణినం;
నిప్పన్నసోభనో అత్థో, వేరోచనవచో ఇద”న్తి.

“సబ్బే సత్తా అత్థజాతా, తత్థ తత్థ యథారహం;
సంయోగపరమా త్వేవ, సమ్భోగా సబ్బపాణినం;
నిప్పన్నసోభనో అత్థో, ఖన్త్యా భియ్యో న విజ్జతీ”తి.

౯. అరఞ్ఞాయతనఇసిసుత్తం

౨౬౫. సావత్థియం . “భూతపుబ్బం, భిక్ఖవే, సమ్బహులా ఇసయో సీలవన్తో కల్యాణధమ్మా అరఞ్ఞాయతనే పణ్ణకుటీసు సమ్మన్తి. అథ ఖో, భిక్ఖవే, సక్కో చ దేవానమిన్దో వేపచిత్తి చ అసురిన్దో యేన తే ఇసయో సీలవన్తో కల్యాణధమ్మా తేనుపసఙ్కమింసు. అథ ఖో, భిక్ఖవే, వేపచిత్తి అసురిన్దో పటలియో [అటలియో (సీ. స్యా. కం. పీ.), ఆటలియో (క.) మ. ని. ౨.౪౧౦] ఉపాహనా ఆరోహిత్వా ఖగ్గం ఓలగ్గేత్వా ఛత్తేన ధారియమానేన అగ్గద్వారేన అస్సమం పవిసిత్వా తే ఇసయో సీలవన్తే కల్యాణధమ్మే అపబ్యామతో కరిత్వా అతిక్కమి. అథ ఖో, భిక్ఖవే, సక్కో దేవానమిన్దో పటలియో ఉపాహనా ఓరోహిత్వా ఖగ్గం అఞ్ఞేసం దత్వా ఛత్తం అపనామేత్వా ద్వారేనేవ అస్సమం పవిసిత్వా తే ఇసయో సీలవన్తే కల్యాణధమ్మే అనువాతం పఞ్జలికో నమస్సమానో అట్ఠాసి”. అథ ఖో, భిక్ఖవే, తే ఇసయో సీలవన్తో కల్యాణధమ్మా సక్కం దేవానమిన్దం గాథాయ అజ్ఝభాసింసు –

“గన్ధో ఇసీనం చిరదిక్ఖితానం,
కాయా చుతో గచ్ఛతి మాలుతేన;
ఇతో పటిక్కమ్మ సహస్సనేత్త,
గన్ధో ఇసీనం అసుచి దేవరాజా”తి.

“గన్ధో ఇసీనం చిరదిక్ఖితానం,
కాయా చుతో గచ్ఛతు [గచ్ఛతి (సీ. స్యా. కం.)] మాలుతేన,
సుచిత్రపుప్ఫం సిరస్మింవ మాలం;
గన్ధం ఏతం పటికఙ్ఖామ భన్తే,
న హేత్థ దేవా పటికూలసఞ్ఞినో”తి.

౧౦. సముద్దకసుత్తం

౨౬౬. సావత్థియం. “భూతపుబ్బం, భిక్ఖవే, సమ్బహులా ఇసయో సీలవన్తో కల్యాణధమ్మా సముద్దతీరే పణ్ణకుటీసు సమ్మన్తి. తేన ఖో పన సమయేన దేవాసురసఙ్గామో సముపబ్యూళ్హో అహోసి. అథ ఖో, భిక్ఖవే, తేసం ఇసీనం సీలవన్తానం కల్యాణధమ్మానం ఏతదహోసి – ‘ధమ్మికా ఖో దేవా, అధమ్మికా అసురా. సియాపి నో అసురతో భయం. యంనూన మయం సమ్బరం అసురిన్దం ఉపసఙ్కమిత్వా అభయదక్ఖిణం యాచేయ్యామా’”తి. “అథ ఖో, భిక్ఖవే, తే ఇసయో సీలవన్తో కల్యాణధమ్మా – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం వా బాహం పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య ఏవమేవ – సముద్దతీరే పణ్ణకుటీసు అన్తరహితా సమ్బరస్స అసురిన్దస్స సమ్ముఖే పాతురహేసుం. అథ ఖో, భిక్ఖవే, తే ఇసయో సీలవన్తో కల్యాణధమ్మా సమ్బరం అసురిన్దం గాథాయ అజ్ఝభాసింసు –

“ఇసయో సమ్బరం పత్తా, యాచన్తి అభయదక్ఖిణం;
కామంకరో హి తే దాతుం, భయస్స అభయస్స వా”తి.

“ఇసీనం అభయం నత్థి, దుట్ఠానం సక్కసేవినం;
అభయం యాచమానానం, భయమేవ దదామి వో”తి.

“అభయం యాచమానానం, భయమేవ దదాసి నో;
పటిగ్గణ్హామ తే ఏతం, అక్ఖయం హోతు తే భయం.

“యాదిసం వపతే బీజం, తాదిసం హరతే ఫలం;
కల్యాణకారీ కల్యాణం, పాపకారీ చ పాపకం;
పవుత్తం తాత తే బీజం, ఫలం పచ్చనుభోస్ససీ”తి.

“అథ ఖో, భిక్ఖవే, తే ఇసయో సీలవన్తో కల్యాణధమ్మా సమ్బరం అసురిన్దం అభిసపిత్వా – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం వా బాహం పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య ఏవమేవ – సమ్బరస్స అసురిన్దస్స సమ్ముఖే అన్తరహితా సముద్దతీరే పణ్ణకుటీసు పాతురహేసుం. అథ ఖో, భిక్ఖవే, సమ్బరో అసురిన్దో తేహి ఇసీహి సీలవన్తేహి కల్యాణధమ్మేహి అభిసపితో రత్తియా సుదం తిక్ఖత్తుం ఉబ్బిజ్జీ”తి.

పఠమో వగ్గో.

తస్సుద్దానం –

సువీరం సుసీమఞ్చేవ, ధజగ్గం వేపచిత్తినో;
సుభాసితం జయఞ్చేవ, కులావకం నదుబ్భియం;
వేరోచన అసురిన్దో, ఇసయో అరఞ్ఞకఞ్చేవ;
ఇసయో చ సముద్దకాతి.

౨. దుతియవగ్గో

౧. వతపదసుత్తం

౨౫౭. సావత్థియం . “సక్కస్స, భిక్ఖవే, దేవానమిన్దస్స పుబ్బే మనుస్సభూతస్స సత్త వతపదాని [వత్తపదాని (క.)] సమత్తాని సమాదిన్నాని అహేసుం, యేసం సమాదిన్నత్తా సక్కో సక్కత్తం అజ్ఝగా. కతమాని సత్త వతపదాని? యావజీవం మాతాపేత్తిభరో అస్సం, యావజీవం కులే జేట్ఠాపచాయీ అస్సం, యావజీవం సణ్హవాచో అస్సం, యావజీవం అపిసుణవాచో అస్సం, యావజీవం విగతమలమచ్ఛేరేన చేతసా అగారం అజ్ఝావసేయ్యం ముత్తచాగో పయతపాణి వోస్సగ్గరతో యాచయోగో దానసంవిభాగరతో, యావజీవం సచ్చవాచో అస్సం, యావజీవం అక్కోధనో అస్సం – సచేపి మే కోధో ఉప్పజ్జేయ్య, ఖిప్పమేవ నం పటివినేయ్య”న్తి. “సక్కస్స, భిక్ఖవే, దేవానమిన్దస్స పుబ్బే మనుస్సభూతస్స ఇమాని సత్త వతపదాని సమత్తాని సమాదిన్నాని అహేసుం, యేసం సమాదిన్నత్తా సక్కో సక్కత్తం అజ్ఝగా”తి.

“మాతాపేత్తిభరం జన్తుం, కులే జేట్ఠాపచాయినం;
సణ్హం సఖిలసమ్భాసం, పేసుణేయ్యప్పహాయినం.

“మచ్ఛేరవినయే యుత్తం, సచ్చం కోధాభిభుం నరం;

తం వే దేవా తావతింసా, ఆహు సప్పురిసో ఇతీ’’తి.

౨. సక్కనామసుత్తం

౨౫౮. సావత్థియం జేతవనే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఏతదవోచ – ‘‘సక్కో, భిక్ఖవే, దేవానమిన్దో పుబ్బే మనుస్సభూతో సమానో మఘో నామ మాణవో అహోసి, తస్మా మఘవాతి వుచ్చతి.

‘‘సక్కో, భిక్ఖవే, దేవానమిన్దో పుబ్బే మనుస్సభూతో సమానో పురే [పురే పురే (సీ. పీ.)] దానం అదాసి, తస్మా పురిన్దదోతి వుచ్చతి.

‘‘సక్కో, భిక్ఖవే, దేవానమిన్దో పుబ్బే మనుస్సభూతో సమానో సక్కచ్చం దానం అదాసి, తస్మా సక్కోతి వుచ్చతి.

‘‘సక్కో , భిక్ఖవే, దేవానమిన్దో పుబ్బే మనుస్సభూతో సమానో ఆవసథం అదాసి, తస్మా వాసవోతి వుచ్చతి.

‘‘సక్కో, భిక్ఖవే, దేవానమిన్దో సహస్సమ్పి అత్థానం ముహుత్తేన చిన్తేతి, తస్మా సహస్సక్ఖోతి వుచ్చతి.

‘‘సక్కస్స, భిక్ఖవే, దేవానమిన్దస్స సుజా నామ అసురకఞ్ఞా పజాపతి, తస్మా సుజమ్పతీతి వుచ్చతి.

‘‘సక్కో, భిక్ఖవే, దేవానమిన్దో దేవానం తావతింసానం ఇస్సరియాధిపచ్చం రజ్జం కారేతి, తస్మా దేవానమిన్దోతి వుచ్చతి.

‘‘సక్కస్స , భిక్ఖవే దేవానమిన్దస్స పుబ్బే మనుస్సభూతస్స సత్త వతపదాని సమత్తాని సమాదిన్నాని అహేసుం, యేసం సమాదిన్నత్తా సక్కో సక్కత్తం అజ్ఝగా. కతమాని సత్త వతపదాని? యావజీవం మాతాపేత్తిభరో అస్సం, యావజీవం కులే జేట్ఠాపచాయీ అస్సం, యావజీవం సణ్హవాచో అస్సం, యావజీవం అపిసుణవాచో అస్సం, యావజీవం విగతమలమచ్ఛేరేన చేతసా అగారం అజ్ఝావసేయ్యం ముత్తచాగో పయతపాణి వోస్సగ్గరతో యాచయోగో దానసంవిభాగరతో, యావజీవం సచ్చవాచో అస్సం, యావజీవం అక్కోధనో అస్సం – సచేపి మే కోధో ఉప్పజ్జేయ్య, ఖిప్పమేవ నం పటివినేయ్య’’న్తి. ‘‘సక్కస్స, భిక్ఖవే, దేవానమిన్దస్స పుబ్బే మనుస్సభూతస్స ఇమాని సత్త వతపదాని సమత్తాని సమాదిన్నాని అహేసుం, యేసం సమాదిన్నత్తా సక్కో సక్కత్తం అజ్ఝగా’’తి.

‘‘మాతాపేత్తిభరం జన్తుం, కులే జేట్ఠాపచాయినం;
సణ్హం సఖిలసమ్భాసం, పేసుణేయ్యప్పహాయినం.

‘‘మచ్ఛేరవినయే యుత్తం, సచ్చం కోధాభిభుం నరం;
తం వే దేవా తావతింసా, ఆహు సప్పురిసో ఇతీ’’తి.

౩. మహాలిసుత్తం

౨౫౯. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా వేసాలియం విహరతి మహావనే కూటాగారసాలాయం. అథ ఖో మహాలి లిచ్ఛవీ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో

ఖో మహాలి లిచ్ఛవీ భగవన్తం ఏతదవోచ –

“దిట్ఠో ఖో , భన్తే, భగవతా సక్కో దేవానమిన్దో”తి?

“దిట్ఠో ఖో మే, మహాలి, సక్కో దేవానమిన్దో”తి.

“సో హి నూన, భన్తే, సక్కపతిరూపకో భవిస్సతి. దుద్దసో హి, భన్తే, సక్కో దేవానమిన్దో”తి.

“సక్కఞ్చ ఖ్వాహం, మహాలి, పజానామి సక్కకరణే చ ధమ్మే, యేసం ధమ్మానం సమాదిన్నత్తా సక్కో సక్కత్తం అజ్ఝగా, తఞ్చ పజానామి.

“సక్కో, మహాలి, దేవానమిన్దో పుబ్బే మనుస్సభూతో సమానో మఘో నామ మాణవో అహోసి, తస్మా మఘవాతి వుచ్చతి.

“సక్కో, మహాలి, దేవానమిన్దో పుబ్బే మనుస్సభూతో సమానో సక్కచ్చం దానం అదాసి, తస్మా సక్కోతి వుచ్చతి.

“సక్కో, మహాలి, దేవానమిన్దో పుబ్బే మనుస్సభూతో సమానో పురే దానం అదాసి, తస్మా పురిన్దదోతి వుచ్చతి.

“సక్కో, మహాలి, దేవానమిన్దో పుబ్బే మనుస్సభూతో సమానో ఆవసథం అదాసి, తస్మా వాసవోతి వుచ్చతి.

“సక్కో, మహాలి, దేవానమిన్దో సహస్సమ్పి అత్థానం ముహుత్తేన చిన్తేతి, తస్మా సహస్సక్ఖోతి వుచ్చతి.

“సక్కస్స , మహాలి, దేవానమిన్దస్స సుజా నామ అసురకఞ్ఞా పజాపతి, తస్మా సుజమ్పతీతి వుచ్చతి.

“సక్కో, మహాలి, దేవానమిన్దో దేవానం తావతింసానం ఇస్సరియాధిపచ్చం రజ్జం కారేతి, తస్మా దేవానమిన్దోతి వుచ్చతి.

“సక్కస్స, మహాలి, దేవానమిన్దస్స పుబ్బే మనుస్సభూతస్స సత్త వతపదాని సమత్తాని సమాదిన్నాని అహేసుం, యేసం సమాదిన్నత్తా సక్కో సక్కత్తం అజ్ఝగా. కతమాని సత్త వతపదాని? యావజీవం మాతాపేత్తిభరో అస్సం, యావజీవం కులే జేట్ఠాపచాయీ అస్సం, యావజీవం సణ్హవాచో అస్సం, యావజీవం అపిసుణవాచో అస్సం, యావజీవం విగతమలమచ్ఛేరేన చేతసా అగారం అజ్ఝావసేయ్యం ముత్తచాగో పయతపాణి వోస్సగ్గరతో యాచయోగో దానసంవిభాగరతో, యావజీవం సచ్చవాచో అస్సం, యావజీవం అక్కోధనో అస్సం – సచేపి మే కోధో ఉప్పజ్జేయ్య, ఖిప్పమేవ నం పటివినేయ్య”న్తి. “సక్కస్స, మహాలి, దేవానమిన్దస్స పుబ్బే మనుస్సభూతస్స ఇమాని సత్త వతపదాని సమత్తాని సమాదిన్నాని అహేసుం, యేసం సమాదిన్నత్తా సక్కో సక్కత్తం అజ్ఝగా”తి.

“మాతాపేత్తిభరం జన్తుం, కులే జేట్ఠాపచాయినం;
సణ్హం సఖిలసమ్భాసం, పేసుణేయ్యప్పహాయినం.

“మచ్ఛేరవినయే యుత్తం, సచ్చం కోధాభిభుం నరం;
తం వే దేవా తావతింసా, ఆహు సప్పురిసో ఇతీ”తి.

౪. దలిద్దసుత్తం

౨౬౦. ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “భిక్ఖవో”తి. “భదన్తే”తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

“భూతపుబ్బం, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతరో పురిసో ఇమస్మింయేవ రాజగహే మనుస్సదలిద్దో [మనుస్సదళిద్దో (సీ. స్యా. కం.)] అహోసి మనుస్సకపణో మనుస్సవరాకో. సో తథాగతప్పవేదితే ధమ్మవినయే సద్ధం సమాదియి, సీలం సమాదియి, సుతం సమాదియి, చాగం సమాదియి, పఞ్ఞం సమాదియి. సో తథాగతప్పవేదితే ధమ్మవినయే సద్ధం సమాదియిత్వా సీలం సమాదియిత్వా సుతం సమాదియిత్వా చాగం సమాదియిత్వా పఞ్ఞం సమాదియిత్వా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జి దేవానం తావతింసానం సహబ్యతం. సో అఞ్ఞే దేవే అతిరోచతి వణ్ణేన చేవ యససా చ. తత్ర సుదం, భిక్ఖవే, దేవా తావతింసా ఉజ్ఝాయన్తి ఖియ్యన్తి విపాచేన్తి – ‘అచ్ఛరియం వత భో, అబ్భుతం వత భో! అయఞ్హి దేవపుత్తో పుబ్బే మనుస్సభూతో సమానో మనుస్సదలిద్దో అహోసి మనుస్సకపణో మనుస్సవరాకో; సో కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపన్నో దేవానం తావతింసానం సహబ్యతం. సో అఞ్ఞే దేవే అతిరోచతి వణ్ణేన చేవ యససా చా’”తి.

“అథ ఖో, భిక్ఖవే, సక్కో దేవానమిన్దో దేవే తావతింసే ఆమన్తేసి – ‘మా ఖో తుమ్హే, మారిసా, ఏతస్స దేవపుత్తస్స ఉజ్ఝాయిత్థ. ఏసో ఖో, మారిసా, దేవపుత్తో పుబ్బే మనుస్సభూతో సమానో తథాగతప్పవేదితే ధమ్మవినయే సద్ధం సమాదియి, సీలం సమాదియి, సుతం సమాదియి, చాగం సమాదియి, పఞ్ఞం సమాదియి. సో తథాగతప్పవేదితే ధమ్మవినయే సద్ధం సమాదియిత్వా సీలం సమాదియిత్వా సుతం సమాదియిత్వా చాగం సమాదియిత్వా పఞ్ఞం సమాదియిత్వా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపన్నో దేవానం తావతింసానం సహబ్యతం . సో అఞ్ఞే దేవే అతిరోచతి వణ్ణేన చేవ యససా చా’”తి. అథ ఖో, భిక్ఖవే, సక్కో దేవానమిన్దో దేవే తావతింసే అనునయమానో తాయం వేలాయం ఇమా గాథాయో అభాసి –

“యస్స సద్ధా తథాగతే, అచలా సుప్పతిట్ఠితా;
సీలఞ్చ యస్స కల్యాణం, అరియకన్తం పసంసితం.

“సఙ్ఘే పసాదో యస్సత్థి, ఉజుభూతఞ్చ దస్సనం;
అదలిద్దోతి తం ఆహు, అమోఘం తస్స జీవితం.

“తస్మా సద్ధఞ్చ సీలఞ్చ, పసాదం ధమ్మదస్సనం;
అనుయుఞ్జేథ మేధావీ, సరం బుద్ధాన సాసన”న్తి.

౫. రామణేయ్యకసుత్తం

౨౬౧. సావత్థియం జేతవనే. అథ ఖో సక్కో దేవానమిన్దో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో సక్కో దేవానమిన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ – “కిం ను ఖో, భన్తే, భూమిరామణేయ్యక”న్తి?

“ఆరామచేత్యా వనచేత్యా, పోక్ఖరఞ్ఞో సునిమ్మితా;
మనుస్సరామణేయ్యస్స, కలం నాగ్ఘన్తి సోళసిం.

“గామే వా యది వారఞ్ఞే, నిన్నే వా యది వా థలే;
యత్థ అరహన్తో విహరన్తి, తం భూమిరామణేయ్యక”న్తి.

౬. యజమానసుత్తం

౨౬౨. ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి గిజ్ఝకూటే పబ్బతే. అథ ఖో సక్కో దేవానమిన్దో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో సక్కో దేవానమిన్దో భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“యజమానానం మనుస్సానం, పుఞ్ఞపేక్ఖాన పాణినం;
కరోతం ఓపధికం పుఞ్ఞం, కత్థ దిన్నం మహప్ఫల”న్తి.

“చత్తారో చ పటిపన్నా, చత్తారో చ ఫలే ఠితా;
ఏస సఙ్ఘో ఉజుభూతో, పఞ్ఞాసీలసమాహితో.

“యజమానానం మనుస్సానం, పుఞ్ఞపేక్ఖాన పాణినం;
కరోతం ఓపధికం పుఞ్ఞం, సఙ్ఘే దిన్నం మహప్ఫల”న్తి.

౭. బుద్ధవన్దనాసుత్తం

౨౬౩. సావత్థియం జేతవనే. తేన ఖో పన సమయేన భగవా దివావిహారగతో హోతి పటిసల్లీనో. అథ ఖో సక్కో చ దేవానమిన్దో బ్రహ్మా చ సహమ్పతి యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా పచ్చేకం ద్వారబాహం నిస్సాయ అట్ఠంసు. అథ ఖో సక్కో దేవానమిన్దో భగవతో సన్తికే ఇమం గాథం అభాసి –

“ఉట్ఠేహి వీర విజితసఙ్గామ,
పన్నభార అనణ విచర లోకే;
చిత్తఞ్చ తే సువిముత్తం,
చన్దో యథా పన్నరసాయ రత్తి”న్తి.

“న ఖో, దేవానమిన్ద, తథాగతా ఏవం వన్దితబ్బా. ఏవఞ్చ ఖో, దేవానమిన్ద, తథాగతా వన్దితబ్బా –

“ఉట్ఠేహి వీర విజితసఙ్గామ,
సత్థవాహ అనణ విచర లోకే;
దేసస్సు భగవా ధమ్మం,
అఞ్ఞాతారో భవిస్సన్తీ”తి.

౮. గహట్ఠవన్దనాసుత్తం

౨౬౪. సావత్థియం. తత్ర...పే.... ఏతదవోచ – ‘‘భూతపుబ్బం, భిక్ఖవే, సక్కో దేవానమిన్దో మాతలిం సఙ్గాహకం ఆమన్తేసి – ‘యోజేహి, సమ్మ మాతలి, సహస్సయుత్తం ఆజఞ్ఞరథం. ఉయ్యానభూమిం గచ్ఛామ సుభూమిం దస్సనాయా’తి. ‘ఏవం భద్దన్తవా’తి ఖో, భిక్ఖవే, మాతలి సఙ్గాహకో సక్కస్స దేవానమిన్దస్స పటిస్సుత్వా సహస్సయుత్తం ఆజఞ్ఞరథం యోజేత్వా సక్కస్స దేవానమిన్దస్స పటివేదేసి – ‘యుత్తో ఖో తే, మారిస, సహస్సయుత్తో ఆజఞ్ఞరథో. యస్స దాని కాలం మఞ్ఞసీ’’’తి. అథ ఖో, భిక్ఖవే, సక్కో దేవానమిన్దో వేజయన్తపాసాదా ఓరోహన్తో అఞ్జలిం కత్వా [పఞ్జలికో (పీ.), పఞ్జలిం కత్వా (క.)] సుదం పుథుద్దిసా నమస్సతి. అథ ఖో, భిక్ఖవే, మాతలి సఙ్గాహకో సక్కం దేవానమిన్దం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

‘‘తం నమస్సన్తి తేవిజ్జా, సబ్బే భుమ్మా చ ఖత్తియా;
చత్తారో చ మహారాజా, తిదసా చ యసస్సినో;
అథ కో నామ సో యక్ఖో, యం త్వం సక్క నమస్ససీ’’తి.

‘‘మం నమస్సన్తి తేవిజ్జా, సబ్బే భుమ్మా చ ఖత్తియా;
చత్తారో చ మహారాజా, తిదసా చ యసస్సినో.

‘‘అహఞ్చ సీలసమ్పన్నే, చిరరత్తసమాహితే;
సమ్మాపబ్బజితే వన్దే, బ్రహ్మచరియపరాయనే.

‘‘యే గహట్ఠా పుఞ్ఞకరా, సీలవన్తో ఉపాసకా;
ధమ్మేన దారం పోసేన్తి, తే నమస్సామి మాతలీ’’తి.

‘‘సేట్ఠా హి కిర లోకస్మిం, యే త్వం సక్క నమస్ససి;
అహమ్పి తే నమస్సామి, యే నమస్ససి వాసవా’’తి.

‘‘ఇదం వత్వాన మఘవా, దేవరాజా సుజమ్పతి;
పుథుద్దిసా నమస్సిత్వా, పముఖో రథమారుహీ’’తి.

౯. సత్థారవన్దనాసుత్తం

౨౬౫. సావత్థియం జేతవనే. ‘‘భూతపుబ్బం, భిక్ఖవే, సక్కో దేవానమిన్దో మాతలిం సఙ్గాహకం ఆమన్తేసి – ‘యోజేహి, సమ్మ మాతలి, సహస్సయుత్తం ఆజఞ్ఞరథం, ఉయ్యానభూమిం గచ్ఛామ సుభూమిం దస్సనాయా’తి. ‘ఏవం భద్దన్తవా’తి ఖో, భిక్ఖవే, మాతలి సఙ్గాహకో సక్కస్స దేవానమిన్దస్స పటిస్సుత్వా సహస్సయుత్తం ఆజఞ్ఞరథం యోజేత్వా సక్కస్స దేవానమిన్దస్స పటివేదేసి – ‘యుత్తో ఖో తే, మారిస, సహస్సయుత్తో ఆజఞ్ఞరథో. యస్స దాని కాలం మఞ్ఞసీ’’’తి. అథ ఖో, భిక్ఖవే, సక్కో దేవానమిన్దో వేజయన్తపాసాదా ఓరోహన్తో అఞ్జలిం కత్వా సుదం భగవన్తం నమస్సతి. అథ ఖో, భిక్ఖవే, మాతలి సఙ్గాహకో సక్కం దేవానమిన్దం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“యక్ఖా దేవా మనుస్సా చ, తం నమస్సన్తి వాసవ;
అథ కో నామ సో యక్ఖో, యం త్వం సక్క నమస్ససీ”తి.

“యో ఇధ సమ్మాసమ్బుద్ధో, అస్మిం లోకే సదేవకే;
అనోమనామం సత్థారం, తం నమస్సామి మాతలి.

“యేసం రాగో చ దోసో చ, అవిజ్జా చ విరాజితా;
ఖీణాసవా అరహన్తో, తే నమస్సామి మాతలి.

“యే రాగదోసవినయా, అవిజ్జాసమతిక్కమా;
సేక్ఖా అపచయారామా, అప్పమత్తానుసిక్ఖరే;
తే నమస్సామి మాతలీ”తి.

“సేట్ఠా హి కిర లోకస్మిం, యే త్వం సక్క నమస్ససి;
అహమ్పి తే నమస్సామి, యే నమస్ససి వాసవా”తి.

“ఇదం వత్వాన మఘవా, దేవరాజా సుజమ్పతి;
భగవన్తం నమస్సిత్వా, పముఖో రథమారుహీ”తి.

౧౦. సఙ్ఘవన్దనాసుత్తం

౨౬౬. సావత్థియం జేతవనే. తత్ర ఖో…పే॰… ఏతదవోచ – “భూతపుబ్బం, భిక్ఖవే, సక్కో దేవానమిన్దో మాతలిం సఙ్గాహకం ఆమన్తేసి – ‘యోజేహి, సమ్మ మాతలి, సహస్సయుత్తం ఆజఞ్ఞరథం , ఉయ్యానభూమిం గచ్ఛామ సుభూమిం దస్సనాయా’తి. ‘ఏవం భద్దన్తవా’తి ఖో, భిక్ఖవే, మాతలి సఙ్గాహకో సక్కస్స దేవానమిన్దస్స పటిస్సుత్వా, సహస్సయుత్తం ఆజఞ్ఞరథం యోజేత్వా సక్కస్స దేవానమిన్దస్స పటివేదేసి – ‘యుత్తో ఖో తే, మారిస, సహస్సయుత్తో ఆజఞ్ఞరథో, యస్స దాని కాలం మఞ్ఞసీ’”తి. అథ ఖో, భిక్ఖవే , సక్కో దేవానమిన్దో వేజయన్తపాసాదా ఓరోహన్తో అఞ్జలిం కత్వా సుదం భిక్ఖుసఙ్ఘం నమస్సతి. అథ ఖో, భిక్ఖవే, మాతలి సఙ్గాహకో సక్కం దేవానమిన్దం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“తఞ్హి ఏతే నమస్సేయ్యుం, పూతిదేహసయా నరా;
నిముగ్గా కుణపమ్హేతే, ఖుప్పిపాససమప్పితా.

“కిం ను తేసం పిహయసి, అనాగారాన వాసవ;
ఆచారం ఇసినం బ్రూహి, తం సుణోమ వచో తవా”తి.

“ఏతం తేసం పిహయామి, అనాగారాన మాతలి;
యమ్హా గామా పక్కమన్తి, అనపేక్ఖా వజన్తి తే.

“న తేసం కోట్ఠే ఓపేన్తి, న కుమ్భి [న కుమ్భా (స్యా. కం. పీ. క.)] న కళోపియం [ఖళోపియం (సీ.)];
పరనిట్ఠితమేసానా [పరనిట్ఠితమేసనా (స్యా. కం. క.)], తేన యాపేన్తి సుబ్బతా.

“సుమన్తమన్తినో ధీరా, తుణ్హీభూతా సమఞ్చరా;
దేవా విరుద్ధా అసురేహి, పుథు మచ్చా చ మాతలి.

“అవిరుద్ధా విరుద్ధేసు, అత్తదణ్డేసు నిబ్బుతా;
సాదానేసు అనాదానా, తే నమస్సామి మాతలీ”తి.

“సేట్ఠా హి కిర లోకస్మిం, యే త్వం సక్క నమస్ససి;
అహమ్పి తే నమస్సామి, యే నమస్ససి వాసవా”తి.

“ఇదం వత్వాన మఘవా, దేవరాజా సుజమ్పతి;
భిక్ఖుసఙ్ఘం నమస్సిత్వా, పముఖో రథమారుహీ”తి.

దుతియో వగ్గో.

తస్సుద్దానం –

దేవా పన [వ తపదేన (సీ. స్యా. కం.)] తయో వుత్తా, దలిద్దఞ్చ రామణేయ్యకం;
యజమానఞ్చ వన్దనా, తయో సక్కనమస్సనాతి.

౩. తతియవగ్గో

౧. ఛేత్వాసుత్తం

౨౬౭. సావత్థియం జేతవనే. అథ ఖో సక్కో దేవానమిన్దో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో సక్కో దేవానమిన్దో భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“కింసు ఛేత్వా సుఖం సేతి, కింసు ఛేత్వా న సోచతి;
కిస్సస్సు ఏకధమ్మస్స, వధం రోచేసి గోతమా”తి.

“కోధం ఛేత్వా సుఖం సేతి, కోధం ఛేత్వా న సోచతి;
కోధస్స విసమూలస్స, మధురగ్గస్స వాసవ;
వధం అరియా పసంసన్తి, తఞ్హి ఛేత్వా న సోచతీ”తి.

౨. దుబ్బణ్ణియసుత్తం

౨౬౮. సావత్థియం జేతవనే. తత్ర ఖో…పే.… ఏతదవోచ – “భూతపుబ్బం, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతరో యక్ఖో దుబ్బణ్ణో ఓకోటిమకో సక్కస్స దేవానమిన్దస్స ఆసనే నిసిన్నో అహోసి. తత్ర సుదం, భిక్ఖవే, దేవా తావతింసా ఉజ్ఝాయన్తి ఖియ్యన్తి విపాచేన్తి – ‘అచ్ఛరియం వత భో, అబ్భుతం వత, భో! అయం యక్ఖో దుబ్బణ్ణో ఓకోటిమకో సక్కస్స దేవానమిన్దస్స ఆసనే నిసిన్నో’’’తి! యథా యథా ఖో, భిక్ఖవే, దేవా తావతింసా ఉజ్ఝాయన్తి ఖియ్యన్తి విపాచేన్తి, తథా తథా సో యక్ఖో అభిరూపతరో చేవ హోతి దస్సనీయతరో చ పాసాదికతరో చ.

“అథ ఖో, భిక్ఖవే, దేవా తావతింసా యేన సక్కో దేవానమిన్దో తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా సక్కం దేవానమిన్దం ఏతదవోచుం – ‘ఇధ తే, మారిస, అఞ్ఞతరో యక్ఖో దుబ్బణ్ణో ఓకోటిమకో సక్కస్స దేవానమిన్దస్స ఆసనే నిసిన్నో. తత్ర సుదం, మారిస, దేవా తావతింసా ఉజ్ఝాయన్తి ఖియ్యన్తి విపాచేన్తి – అచ్ఛరియం వత, భో, అబ్భుతం వత, భో! అయం యక్ఖో దుబ్బణ్ణో ఓకోటిమకో సక్కస్స దేవానమిన్దస్స ఆసనే నిసిన్నోతి. యథా యథా ఖో, మారిస, దేవా ఉజ్ఝాయన్తి ఖియ్యన్తి విపాచేన్తి, తథా తథా సో యక్ఖో అభిరూపతరో చేవ హోతి దస్సనీయతరో చ పాసాదికతరో చాతి. సో హి నూన, మారిస, కోధభక్ఖో యక్ఖో భవిస్సతీ’’’తి.

“అథ ఖో, భిక్ఖవే, సక్కో దేవానమిన్దో యేన సో కోధభక్ఖో యక్ఖో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా దక్ఖిణజాణుమణ్డలం పథవియం నిహన్త్వా యేన సో కోధభక్ఖో యక్ఖో తేనఞ్జలిం పణామేత్వా తిక్ఖత్తుం నామం సావేతి – ‘సక్కోహం మారిస, దేవానమిన్దో, సక్కోహం, మారిస, దేవానమిన్దో’తి. యథా యథా ఖో, భిక్ఖవే, సక్కో దేవానమిన్దో నామం సావేసి, తథా తథా సో యక్ఖో దుబ్బణ్ణతరో చేవ అహోసి ఓకోటిమకతరో చ. దుబ్బణ్ణతరో చేవ హుత్వా ఓకోటిమకతరో చ తత్థేవన్తరధాయీ”తి. అథ ఖో, భిక్ఖవే, సక్కో దేవానమిన్దో సకే ఆసనే నిసీదిత్వా దేవే తావతింసే అనునయమానో తాయం వేలాయం ఇమా గాథాయో అభాసి –

> “న సూపహతచిత్తోమ్హి, నావత్తేన సువానయో;
> న వో చిరాహం కుజ్ఝామి, కోధో మయి నావతిట్ఠతి.
>
> “కుద్ధాహం న ఫరుసం బ్రూమి, న చ ధమ్మాని కిత్తయే;
> సన్నిగ్గణ్హామి అత్తానం, సమ్పస్సం అత్థమత్తనో”తి.

౩. సమ్బరిమాయాసుత్తం

౨౬౯. సావత్థియం…పే.… భగవా ఏతదవోచ – “భూతపుబ్బం, భిక్ఖవే, వేపచిత్తి అసురిన్దో ఆబాధికో అహోసి దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో. అథ ఖో భిక్ఖవే, సక్కో దేవానమిన్దో యేన వేపచిత్తి అసురిన్దో తేనుపసఙ్కమి గిలానపుచ్ఛకో. అద్దసా ఖో, భిక్ఖవే, వేపచిత్తి అసురిన్దో సక్కం దేవానమిన్దం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం. దిస్వాన సక్కం దేవానమిన్దం ఏతదవోచ – ‘తికిచ్ఛ మం దేవానమిన్దా’తి. ‘వాచేహి మం, వేపచిత్తి, సమ్బరిమాయ’న్తి. ‘న తావాహం వాచేమి, యావాహం, మారిస, అసురే పటిపుచ్ఛామీ’’’తి. “అథ ఖో, భిక్ఖవే, వేపచిత్తి అసురిన్దో అసురే పటిపుచ్ఛి – ‘వాచేమహం, మారిసా, సక్కం దేవానమిన్దం సమ్బరిమాయ’న్తి? ‘మా ఖో త్వం, మారిస, వాచేసి సక్కం దేవానమిన్దం సమ్బరిమాయ’’’న్తి. అథ ఖో, భిక్ఖవే, వేపచిత్తి అసురిన్దో సక్కం దేవానమిన్దం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“మాయావీ మఘవా సక్క, దేవరాజ సుజమ్పతి;

ఉపేతి నిరయం ఘోరం, సమ్బరోవ సతం సమ”న్తి.

౯. అచ్చయసుత్తం

౨౭౦. సావత్థియం...పే.... ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన ద్వే భిక్ఖూ సమ్పయోజేసుం. తత్రేకో భిక్ఖు అచ్చసరా. అథ ఖో సో భిక్ఖు తస్స భిక్ఖునో సన్తికే అచ్చయం అచ్చయతో దేసేతి; సో భిక్ఖు నప్పటిగ్గణ్హాతి. అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం – “ఇధ, భన్తే, ద్వే భిక్ఖూ సమ్పయోజేసుం, తత్రేకో భిక్ఖు అచ్చసరా . అథ ఖో సో, భన్తే, భిక్ఖు తస్స భిక్ఖునో సన్తికే అచ్చయం అచ్చయతో దేసేతి, సో భిక్ఖు నప్పటిగ్గణ్హాతీ”తి.

“ద్వేమే, భిక్ఖవే, బాలా. యో చ అచ్చయం అచ్చయతో న పస్సతి, యో చ అచ్చయం దేసేన్తస్స యథాధమ్మం నప్పటిగ్గణ్హా”తి – ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే బాలా. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, పణ్డితా. యో చ అచ్చయం అచ్చయతో పస్సతి, యో చ అచ్చయం దేసేన్తస్స యథాధమ్మం పటిగ్గణ్హా”తి – ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే పణ్డితా.

“భూతపుబ్బం , భిక్ఖవే, సక్కో దేవానమిన్దో సుధమ్మాయం సభాయం దేవే తావతింసే అనునయమానో తాయం వేలాయం ఇమం గాథం అభాసి –

“కోధో వో వసమాయాతు, మా చ మిత్తేహి వో జరా;

అగరహియం మా గరహిత్థ, మా చ భాసిత్థ పేసుణం;

అథ పాపజనం కోధో, పబ్బతోవాభిమద్దతీ”తి.

౧౦. అక్కోధసుత్తం

౨౭౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ...పే.... భగవా ఏతదవోచ – “భూతపుబ్బం, భిక్ఖవే, సక్కో దేవానమిన్దో సుధమ్మాయం సభాయం దేవే తావతింసే అనునయమానో తాయం వేలాయం ఇమం గాథం అభాసి –

“మా వో కోధో అజ్ఝభవి, మా చ కుజ్ఝిత్థ కుజ్ఝతం;

అక్కోధో అవిహింసా చ, అరియేసు చ పటిపదా [వసతీ సదా (సీ. స్యా. కం. పీ.)];

అథ పాపజనం కోధో, పబ్బతోవాభిమద్దతీ”తి.

తతియో వగ్గో.

తస్సుద్దానం –

ఛేత్వా దుబ్బణ్ణియమాయా, అచ్చయేన అకోధనో;

దేసితం బుద్ధసేట్ఠేన, ఇదఞ్హి సక్కపఞ్చకన్తి.

సక్కసంయుత్తం సమత్తం.

సగాథావగ్గో పఠమో.

తస్సుద్దానం –

దేవతా దేవపుత్తో చ, రాజా మారో చ భిక్ఖునీ;

బ్రహ్మా బ్రాహ్మణ వఙ్గీసో, వనయక్ఖేన వాసవోతి.

సగాథావగ్గసంయుత్తపాళి నిట్ఠితా.